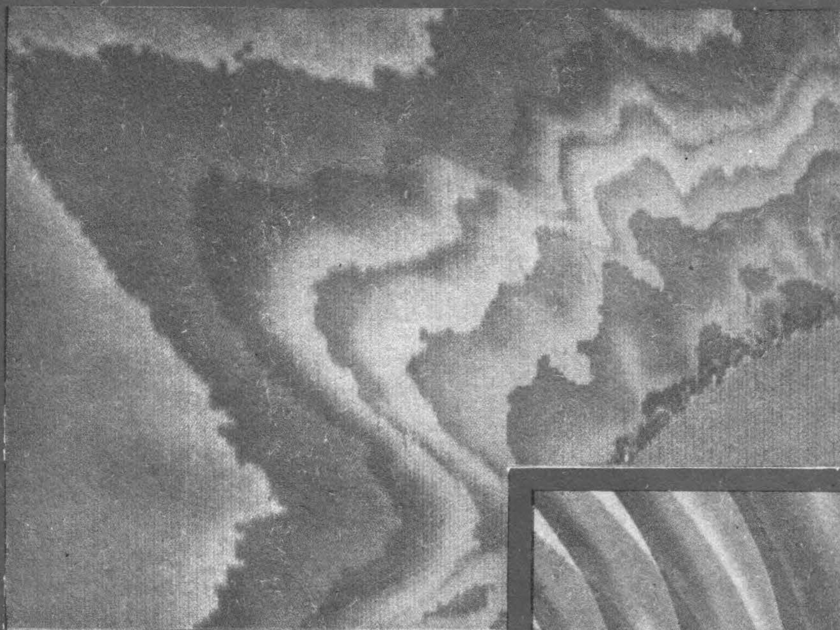
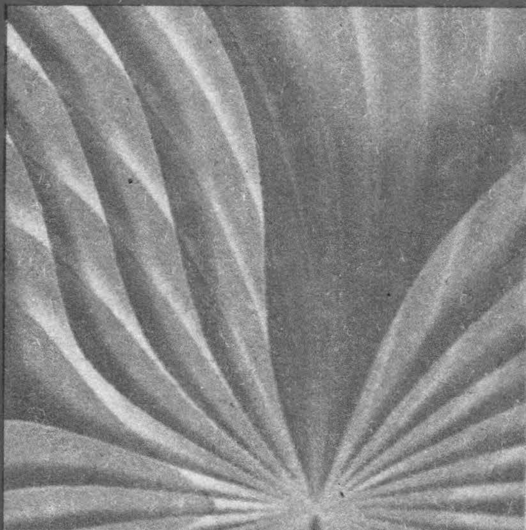
MARIN VLADA
IOAN NISTOR
ADRIAN POSEA
CĂLIN CONSTANTINESCU

GRAFICĂ PE CALCULATOR ÎN LIMBAJELE PASCAL ȘI C

Implementare și aplicații

volumul I: IMPLEMENTARE

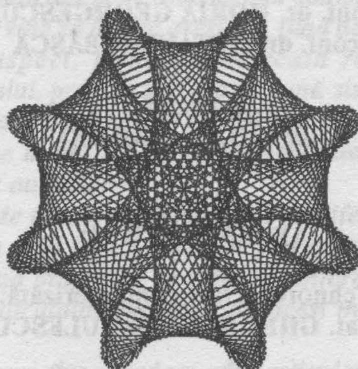
EDITURA TEHNICĂ,

MARIN VLADA
IOAN NISTOR
ADRIAN POSEA
CĂLIN CONSTANTINESCU

GRAFICĂ PE CALCULATOR ÎN LIMBAJELE PASCAL ȘI C

Implementare și aplicații

volumul I: IMPLEMENTARE

EDITURA TEHNICA,
BUCUREȘTI 1992

Adresa: **Editura Tehnică**
Piaţa Presei Libere, 1
33 Bucureşti, România
cod 79738

Control ştiinţific:
conf. dr. **HORIA GEORGESCU**,
conf. dr. **OCTAVIAN BÂSCĂ**

Redactor:
ing. **SILVIA CÂNDEA**

Coperta:
ADRIAN AVRAM

Tehnoredactare computerizată:
mat. **GHEORGHE SĂVULESCU**

Bun de tipar: 25.09.1991
Coli de tipar: 16,25
C.Z.: 76:681,3
IMPRIMERIA "**ARDEALUL**" CLUJ

ISBN 973-31-0406-X
ISBN 973-31-0408-6

CUVÎNT ÎNAINTE

Prezenta lucrare este o lucrare deosebit de valoroasă și utilă ce prezintă un domeniu de mare actualitate atît din punct de vedere practic, cît și teoretic. Pînă în prezent nu a văzut lumina tiparului nici o carte privind limbajele moderne de programare ca **PASCAL** *și* **C** *pentru microcalculatoare, limbaje care oferă multe posibilități grafice.*

Aceasta se datorează în mare măsură dificultății domeniului abordat, care pe lîngă cunoașterea unor sisteme de operare și limbaje evoluate de programare, presupune și o stăpînire a noțiunilor de geometrie ce stau la baza lucrului pe calculator în mod grafic. În plus, documentația privind subiectul abordat nu este sistematizată și pe alocuri nici completă.

Lucrarea de față vine să umple acest gol, fiind de aceea foarte oportună. În afară de acest aspect, trebuie remarcată rigoarea științifică ce caracterizează materialul, precum și o foarte bună sistematizare a noțiunilor introduse, ceea ce o face atrăgătoare pentru toți cei ce doresc să se inițieze sau să se perfecționeze în grafică pe calculator. Lucrarea poartă amprenta experienței didactice a autorilor.

Lucrarea cuprinde foarte multe exemple de diferite grade de dificultate care vin să ilustreze în mod fericit noțiunile prezentate. Lucrarea este cu atît mai utilă cu cît în noua programă la secția de informatică este prevăzut un curs de „Grafică pe calculator" pentru care acest material este un excelent suport.

Faptul că în lucrare sînt abordate atît particularitățile de implementare pe minicalculatoare cît și pe microcalculatoare, face ca cercul celor interesați să fie foarte larg, depășind cadrul strict universitar. De altfel, această lucrare reprezintă rezultatul colaborării unor specialiști ce lucrează în cercetare, învățămînt și în domeniul elaborării de produse software.

În concluzie, recomand cu caldură apariția acestei lucrări, fiind convins că se va bucura de o foarte bună primire de către cititori.

Conf. dr. Horia Georgescu
Universitatea din București
Facultatea de Matematică

20 martie 1991

PREFAȚĂ

Prezenta carte este destinată studenților, cercetătorilor, cadrelor didactice și tuturor celor ce doresc să acumuleze și/sau să-și perfecționeze cunoștințele în domeniul utilizării minicalculatoarelor și microcalculatoarelor. Cartea este rezultatul colaborării dintre specialiști ce lucrează în învățămînt, cercetare și în domeniul elaborării software-lui (M. VLADA – Universitatea București, A. POSEA – PROXIM S.A., I. NISTOR – INFOTURISM S.A., C. CONSTANTINESCU – Întreprinderea de Caculatoare Electronice S.A. București) la care se adaugă colaborarea unor studenți (SILVIU BRÎNZEI și MARIAN GÎDEA – anul IV, Universitatea București, Facultatea de Matematică). De aici rezultă utilitatea cărții, dar mai ales, valoarea sa științifică și didactică măsurată printre altele de noutatea și importanța temelor abordate, de problemele și soluțiile analizate din ambele puncte de vedere: matematic și informatic. Desigur, această valoare va fi cunoscută în urma studierii și utilizării cărții de către cei interesați.

MATEMATICA și INFORMATICA sînt științe care utilizează reciproc — una de la cealaltă — metode, tehnici, instrumente și modele pentru investigarea obiectelor proprii, atît la nivel fundamental, cît și aplicativ. Cartea de față utilizează din plin adevărul acestei afirmații.

Lucrarea este o continuare/completare a temelor abordate în cartea „GRAFICA automată în limbajul FORTRAN77 și aplicații" de M. Vlada și A. Posea, Tipografia Universității București, 1990.

Faptul că am ales limbajele PASCAL și C pentru prezentarea temelor de grafică pe calculator, se datorează calităților recunoscute celor două limbaje de programare: limbajul PASCAL a devenit cel mai utilizat limbaj în mediile universitare pentru învățarea informaticii, iar limbajul C a devenit cel mai performant limbaj pentru elaborarea software-ului.

Lucrarea este concepută în două volume, fiecare cu cîte patru capitole. Volumul I abordează aspectele de implementare ale graficii pe calculator, iar volumul II prezintă diverse aplicații ale graficii, unele dintre ele fiind o premieră la noi în țară.

În introducere se prezintă unele aspecte din punct de vedere hardware și software privind performanțele obținute în domeniul aplicațiilor grafice pe

calculatoarele electronice, și în special pe microcalculatoare sub sistemul de operare PC–DOS/MS–DOS.

În capitolul 1, după ce se trec în revistă principalele caracteristici ale limbajului C (DECUS) sub RSX–11M și cîteva exemple de programe, se prezintă o bibliotecă de grafică în limbajul C pentru terminalele de tip DAF care oferă facilități grafice pe minicalculatoare, prezentarea ținînd seama de următoarele aspecte: definirea unei sesiuni de lucru, trasări de segmente de dreaptă și ștergeri, desenarea textelor, facilitățile modului VT–100, funcții grafice specializate. Capitolul conține exemple de programe scrise în limbajul C pentru utilizarea bibliotecii prezentate, probleme propuse și anexe în care se dau cîteva indicații privind operarea și utilizarea bibliotecii.

În capitolul 2, după ce se trec în revistă principalele caracteristici ale limbajului PASCAL (Oregon) sub RSX–11M și cîteva exemple de programe, se prezintă o bibliotecă de grafică în limbajul PASCAL ținîndu–se seama de aspectele enumerate în capitolul 1. Capitolul conține exemple de programe scrise în limbajul PASCAL pentru utilizarea bibliotecii prezentate, probleme propuse și anexe în care se dau cîteva indicații privind operarea și utilizarea bibliotecii.

Capitolul 3, după ce prezintă succint sistemul de operare MS–DOS pentru microcalculatoare compatibile IBM–PC și mediul de programare TURBO PASCAL, cuprinde un memorator util pentru folosirea limbajului TURBO PASCAL. Scopul principal al acestui capitol este acela de a cunoaște și utiliza biblioteca grafică GRAPH.TPU care oferă facilități de grafică pe microcalculatoare compatibile IBM–PC. În acest sens, se prezintă un program demonstrativ pentru utilizarea facilităților grafice în TURBO PASCAL, probleme propuse pentru însușirea celor prezentate și o anexă care cuprinde funcții și proceduri apelabile din biblioteca GRAPH.TPU. Ultima parte a capitolului prezintă algoritmi și programe de grafică pe calculator, reprezentarea grafică a diverselor generări geometrice fiind realizată în limbajul TURBO PASCAL.

În capitolul 4, se prezintă probleme practice pentru implementarea interpolării și trasării curbelor plane pe un dispozitiv de afișare grafică de tip rastru. După prezentarea riguroasă a suportului matematic al problemei interpolării, se prezintă detaliat cîțiva algoritmi ce implementează interpolarea curbelor plane. Se acordă o atenție specială chestiunilor legate de calculele aritmetice efective necesare pentru implementarea algoritmilor: evitarea depășirilor aritmetice, limitarea erorilor de rotunjire, etc.

În capitolul 5, se prezintă aplicații în teoria deosebit de interesantă a fractalilor. Prezentarea elementelor teoretice cuprinse în acest capitol are ca scop familiarizarea cititorului cu acest domeniu, cunoașterea și înțelegerea aspectelor teoretice de bază, studiul și reprezentarea grafică a mulțimilor JULIA și MANDELBROT. Finalizarea rezultatelor obținute în acest domeniu cu concursul studenților menționați, a condus la realizarea unui pachet de

programe scrise în limbajul PASCAL pentru generarea pe calculator a mulțimilor JULIA și MANDELBROT. Pentru scoaterea în evidență a complexității temei abordate, sînt prezentate textele sursă ale programelor și procedurilor utilizate, aceasta și pentru a da un exemplu convingător privind proiectarea și elaborarea unei aplicații de programe scrise în limbajul PASCAL. Ultima secțiune prezintă un program în limbajul TURBO-PASCAL pentru reprezentarea structurilor fractale pe microcalculatoarele compatibile IBM-PC. În anexă sînt prezentate cîteva elemente privind utilizarea dispozitivelor grafice pentru minicalculatoare compatibile PDP-11.

În capitolul 6, se prezintă aplicații în geometria „TURTLE", stilul de grafică fiind — la început — folosit în limbajul LOGO al inteligenței artificiale. Capitolul cuprinde două secțiuni importante: grafica TURTLE în limbajul PASCAL, prezentată prin intermediul unei biblioteci de proceduri scrise în limbajul PASCAL pentru realizarea de aplicații (arbori binari, arbori PERRON, curba KOCH, curba SIERPINSKI, covorul SIERPINSKI, curba HILBERT, curba PEANO, curba DRAGONULUI) și grafică TURTLE în limbajul C, prezentată prin intermediul unei biblioteci de proceduri scrise în limbajul C pentru realizarea de astfel de aplicații.

Capitolul 7 abordează problemele reprezentării grafice pe calculator a curbelor și suprafețelor. După o prezentare succintă a noțiunilor matematice utilizate, se abordează modul concret de implementare în limbajul TURBO PASCAL a reprezentării grafice pentru unele curbe și suprafețe. Deliberat, se scot în evidență unele curbe plane remarcabile (melcul lui Pascal, epicicloida, astroida, lemniscata lui Bernoulli, spirala lui Arhimede, etc.), deoarece sînt multe situațiile în care acestea își găsesc aplicații: tehnică, arhitectură, televiziune, medicină și farmacie, creație artistică, etc. Pentru fiecare exemplu descris se prezintă programul corespunzător și imaginile obținute pe calculator.

Ultimul capitol cuprinde algoritmi și metode incrementale de trasare a curbelor de gradul I și II pentru dispozitive periferice de afișare grafică, prezentarea realizîndu-se atît din punct de vedere teoretic, cît și din punctul de vedere al implementatorului. Algoritmii analizați sînt implementați și verificați pe un microcalculator compatibil IBM-PC AT (procesor 80286). Metodele prezentate sînt riguros justificate teoretic, iar procedurile de trasare sînt descrise la un nivel de detaliere apropiat de necesitățile unei implementări hardware. Toate procedurile descrise admit implementări eficiente pe microprocesoarele actuale, cu aritmetică în virgulă fixă, cu sau fără instrucțiuni de înmulțire și împărțire. Programul a fost scris în limbaj de asamblare 80286, folosind o interfață grafică compatibilă EGA/VGA (rezoluția ecranului fiind de 640×350 puncte (EGA) și 640×480 puncte (VGA)). Programul de testare a algoritmilor prezentați este interactiv și utilizează un dispozitiv de intrare de tip „MOUSE" pentru introducerea

parametrilor grafici ai curbelor desenate.

Ţinînd seama de conţinutul cărţii, este de datoria noastră să semnalăm lipsa unui capitol care ar fi trebuit să se numească „Grafică în limbajul TURBO C". Această lipsă este justificată în primul rînd din cauza spaţiului şi, în al doilea rînd, din cauza faptului că după ce se acumulează cunoştinţe în domeniul graficii în limbajul TURBO PASCAL, nu este prea mare efortul individual pentru învăţarea graficii în limbajul TURBO C.

Procedurile şi programele din această carte sînt verificate, testate şi executate pe calculator.

Pentru lămuriri, calcule şi informaţii suplimentare (recunoaştem că în unele cazuri sînt necesare), recomandăm consultarea bibliografiei de la capitolul respectiv, consultarea unui specialist binevoitor în domeniul respectiv, consultarea autorilor cărţii sau, în ultimă instanţă luarea deciziei de investigare cu eforturi proprii, care dacă vor fi dublate de imaginaţie, intuiţie, creaţie, vor conduce în final la satisfacţiile unui adevărat şi curajos explorator în domeniile matematicii şi informaticii.

Adresăm cuvinte de mulţumire Editurii Tehnice, domnului director dr. ing. Ioan Ganea, redactorului ing. Silvia Cândea, pentru sprijinul acordat în publicarea acestei cărţi, precum şi domnilor mat. Gheorghe Răuţ şi mat. Gheorghe Săvulescu, de la Laboratorul de Birotică din Institutul de Cercetări în Informatică, pentru grija deosebită manifestată în redactarea computerizată a cărţii.

AUTORII

CUPRINS GENERAL

Volumul I

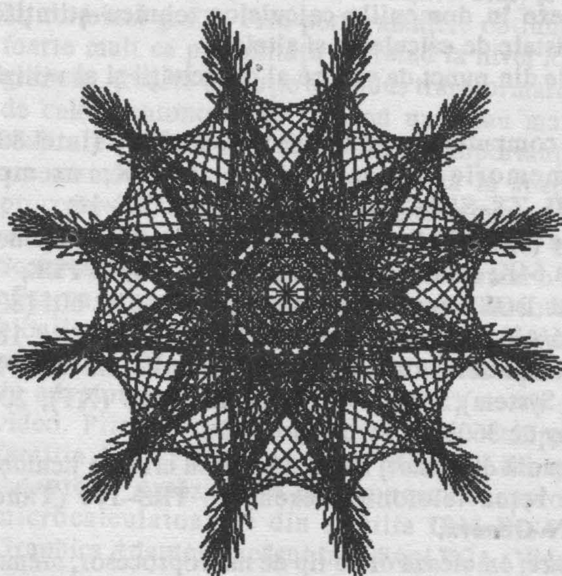
Volumul II

CUPRINS

Volumul I

Volumul II

INTRODUCERE

Revoluția din domeniul informaticii a fost posibilă datorită performanțelor obținute din punct de vedere hardware și software, performanțe rezultate din progresele cu totul remarcabile ale microelectronicii. Pentru a scoate în evidență aceste performanțe, vom trece în revistă principalele calculatoare electronice actuale din marea diversitate a calculatoarelor utilizate astăzi în lume. După cum se știe, calculatoarele electronice cel mai frecvent utilizate sînt clasificate în: **minicalculatoare** (multi–user) și **microcalculatoare** (single–user), fiecare cu funcții și performanțe bine precizate.

Minicalculatoarele cele mai cunoscute sînt cele compatibile **PDP–11** (sub sistemul de operare **RSX–11M**; memorie pînă la 4Mo, 1Mo = 1024K, disc magnetic de 40–80 Mo) și de tip **VAX** (sub sistemul de operare **VMS**; memorie 16Mo, disc Winchester de 1.2Mo). Configurația unui sistem de calcul coordonat de un astfel de minicalculator cuprinde: terminale alfanumerice și grafice, disc magnetic, bandă magnetică, discuri flexibile, imprimantă matricială, digitizor, plotter. Unul dintre producătorii importanți în acest domeniu este firma **DEC** (Digital Equipment Corporation). Pînă în prezent s–au realizat pe minicalculatoare produse dintre cele mai complexe în domeniile calculelor tehnico–științifice, cercetării–proiectării asistate de calculator și altele.

Microcalculatoarele din punct de vedere al capacității și al utilizării se clasifică în:

- **familiale** (home computer) cu microprocesor pe 8 biți (Intel 8080, Z80, 6502), memorie dinamică pînă la 48K; exemple: **SINCLAIR–ZX81, ZX–SPECTRUM, COMMODORE–16**;
- **semiprofesionale** (sub **CP/M**) cu microprocesor pe 8 biți, memorie dinamică pînă la 64K; exemple: **COMMODORE–64, APPLE**;
- **profesionale** (sub **DOS**) cu microprocesor pe 16 sau 32 biți (8086, 8088/XT, 80286/AT, 80386), memorie dinamică pînă la 1Mo; exemple: cele compatibile **IBM–PC/XT/AT** și noile modele **PS/2, PS/1** (Personal System); disc Winchester de 10Mo (XT), 20Mo (AT), disc floppy de 360K (XT), 1.2Mo (AT).
- **portabile** (tip geantă diplomat) avînd afișare cu cristale lichide; se pot cupla la o rețea telefonică; exemple: **TRS–100** (Tandy), **HP–110, EPSON–Geneva.**
- **de capacitate mare**; emulează orice tip de microprocesor, memorie

dinamică peste 1Mo, memorie externă 100Mo, adresare virtuală 2^{30},..., 2^{32} octeţi; 1 milion de instrucţiuni/secundă; exemple: **ALTO–Xerox, DORADO–Xerox, MicroVAX–DEC, SIMBOLICS–3600** (maşină LISP).

Configuraţia unui sistem de calcul coordonat de un calculator personal din familia **IBM–PC** poate să cuprindă: plottere, scannere, digitizoare, imprimante grafice. De asemenea, pentru mărirea performanţelor acestor microcalculatoare s–au realizat reţele de microcalculatoare.

Principalii producători de hardware sînt: AT&T, DEC, Bull, IBM, Fujitsu, Olivetti, Philips, Siemens, Sun, Unisys, Gemini Technology Inc., American Megatrends Inc., Xerox, Hewlett Packard, LSI Logic, Bipolar Integrated Technology. Principalii producători de software sînt: Borland International Inc., Lotus Microsoft, Oracle, Palatational Technology. Primii doi mari producători în domeniul tehnicii de calcul şi informaticii mondiale, rămîn totuşi IBM şi DEC.

Un domeniu relativ nou, apărut prin impactul produs de performanţele obţinute de calculatoarele personale, este domeniul staţiilor de lucru inginereşti care includ staţiile grafice, echipamente pentru: proiectare asistată de calculator (CAD), fabricaţia asistată de calculator (CAM), ingineria asistată de calculator (CAE). Firma **DEC** a intrat pe piaţa internaţională a staţiilor grafice în anul 1984 cu prima staţie **VAX** pentru satisfacerea necesităţilor impuse de aplicaţiile **CAD/CAM/CAE**.

Odată cu apariţia calculatoarelor personale (Personal Computer) s–au produs schimbări şi în domeniul graficii pe calculator. Pentru realizarea funcţiilor grafice, pînă atunci, aveau loc o prelucrare de date pe o unitate centrală (memoria calculatorului) şi o transmisie a datelor către un terminal grafic. Prin performanţele obţinute, acest terminal a evoluat foarte mult ca posibilităţi, preluînd la nivel local aproape toate sarcinile graficii. Această evoluţie a produs transformarea staţiilor grafice în unităţi de calcul autonome ce cuprind unul sau mai multe procesoare pentru realizarea facilităţilor de grafică. O importanţă deosebită în acest sens o are memoria video ce este conţinută în spaţiul propriu de adresare al procesorului. Imaginea este formată în memoria video direct fără a mai fi nevoie de o transmisie, obţinîndu–se astfel o mare viteză de execuţie. Scrierea direct în memoria ecran este numai o fază a procesorului. Pentru afişarea propriu–zisă această memorie video este citită secvenţial de un bloc logic, independent de procesor, care realizează semnalele pentru monitorul TV, conform standardului acestuia. Aceste funcţii sînt realizate de adaptorul grafic (graphics adapter) numit şi cuplor grafic sau cuplor video. Primele cuploare grafice ce au echipat microcalculatoarele din familia **IBM–PC/XT** au fost **HERCULES** şi **CGA** (Color Graphics Adapter). Astăzi, cele mai cunoscute cuploare grafice ce echipează microcalculatoarele din familia **IBM–PC/AT** sînt **EGA** (Enhanced Graphics Adapter), apărut în 1984 şi **VGA** (Video Graphics Array), apărut

în 1987. Performanţele unui cuplor grafic sînt măsurate de: viteza de execuţie, rezoluţia (dimensiunea în pixeli; puncte), număr de culori simultane. Deja, au apărut standarde IBM pentru cuploarele grafice:

Cuplor	Rezoluţie (pixeli)	Număr culori	Memoria Video (Ko)
CGA – Color Graphics Adapter	640×200	16	16
EGA – Enhanced Graphics Adapter	640×350	16 din 64	256
VGA – Video Graphics Array	640×480	16	256
VGA – Virtual Graphics Adapter	640×480	16 din 256	256
HGC – Hercules Graphics Card (nu aparţine IBM)	720×348	2	64

Pentru aplicaţiile grafice, unde fidelitatea imaginii este foarte importantă (procesarea de imagini, simulări de procese complexe — vezi teoria fractalilor — etc.) este nevoie de performanţe deosebite ale cuplorului grafic folosit. Pentru aceste aplicaţii, deja firma IBM a dezvoltat cuplorul grafic AGA (Advanced Graphics Adapter) cu o rezoluţie de 1024×768 pixeli. Recent, cea mai bună rezoluţie realizată este de 4096×4096 pixeli.

Dezvoltarea cuploarelor grafice şi simultan cu acestea şi a dispozitivelor periferice grafice, a fost impulsionată de faptul că prezentarea grafică a rezultatelor aplicaţiilor prezintă diverse avantaje: forma atractivă de prezentare, înţelegere mai rapidă, etc. De asemenea, rezultatele obţinute în domeniul cercetării–proiectării asistate de calculator, au determinat o evoluţie rapidă a produselor software.

PRODUSE HARDWARE PENTRU APLICAŢII GRAFICE

Firmele producătoare de echipamente grafice pentru microcalculatoare, ale căror produse s–au impus ca standarde sînt: IBM, EPSON, TOSHIBA, XEROX, HEWLETT–PACKARD. Echipamentele destinate aplicaţiilor grafice sînt următoarele: plottere, digitizoare, scannere, imprimante grafice, mouse.

PLOTTERELE sînt destinate desenării imaginilor realizate de programele de aplicaţii, desenele executîndu–se cu tuş, cerneală sau pastă

pe un suport de hîrtie. Aceste dispozitive au o precizie mare de execuţie şi pot executa orice tip de desen în urma prelucrărilor pe calculator. Deoarece pentru forma finală a desenului este nevoie de testări prealabile, execuţia desenelor se realizează pe mai multe tipuri de hîrtie. Orice staţie grafică destinată activităţilor de cercetare–proiectare asistată de calculator, trebuie să cuprindă şi un astfel de dispozitiv de desen. Performanţele obţinute de aceste dispozitive au determinat şi dezvoltarea unor produse software corespunzătoare cu mari performanţe. La noi în ţară pînă în prezent au fost utilizate plotterele de tip ARISTO (RFG), BENSON (SUA), DIGIGRAF (Cehoslovacia), HEWLETT–PACKARD (SUA) cuplate la minicalculatoare.

DIGITIZOARELE sînt dispozitive de introducere în calculator a coordonatelor numerice ale unor puncte sau curbe de pe un desen deja realizat, coordonate raportate la un sistem rectangular de axe ataşat suprafeţei de lucru. Această acţiune are loc în scopul reproducerii desenului, în urma unor modificări, completări sau alte prelucrări, pe un plotter sau pe o imprimantă grafică. Primele dispozitive de acest fel au fost utilizate în geodezie şi cartografie fiind cunoscute sub numele de coordonatografe. Aplicaţiile digitizoarelor în sistemele grafice interactive sînt foarte variate. De exemplu, sînt utilizate în proiectarea asistată de calculator în geodezie, cartografie, mecanică, electrotehnică, arhitectură, construcţii etc., atît pentru introducerea coordonatelor şi dimensiunilor de pe desene, schiţe şi planuri, cît şi ca dispozitive de interacţiune în conjuncţie cu un terminal grafic. Performanţele acestor dispozitive sînt date de numărul de funcţii predefinite oferite de către driver (program livrat împreună cu echipamentul) precum şi de rezoluţie. Cele mai performante digitizoare au un număr de 100–150 funcţii predefinite, iar rezoluţia pînă la 100 puncte distincte de digitizare pe centimetru.

SCANNERE–le sînt dispozitive destinate prelucrării imaginilor de pe fotografii prin codificare numerică şi introducerea lor în fişiere ce ulterior vor fi prelucrate cu diverse programe (editoare grafice, pachete de desktop publishing). În urma prelucrărilor, imaginile obţinute pot fi vizualizate pe monitor sau pe imprimanta grafică. În general, scannere–le au o rezoluţie de 300 dpi (puncte/inch), diferenţa calitativă dintre ele fiind dată de viteza de parcurgere a imaginilor. De exemplu, scanner–ul PAGE READER model 245 parcurge o pagină de 27×20 cm în 30 de secunde.

IMPRIMANTELE GRAFICE sînt dispozitive destinate preluării imaginilor de pe monitorul calculatorului. Rezoluţia acestor dispozitive este măsurată în dpi, 180 dpi fiind o rezoluţie bună pentru aceste dispozitive. Pînă în prezent au apărut mai multe tipuri de astfel de dispozitive cu performanţe din ce în ce mai mari, ajungîndu–se la imprimantele cu laser cu rezoluţii de 300 dpi şi chiar de 600 dpi, acestea putînd fi comparate cu cele mai moderne echipamente de tipărit.

Dispozitivul de intrare „MOUSE"

Utilizarea dispozitivului de intrare MOUSE pe calculatoarele personale prin intermediul unor produse ca: **MICROSOFT WINDOWS, PC PAINTBRUSH, XEROX VENTURA PUBLISHER**, etc., a determinat un interes deosebit din partea utilizatorilor. Sistemul de operare gestionează acest dispozitiv prin intermediul unui program specializat (driver). Acesta interacţionează cu calculatorul pentru desenarea pe ecran a cursorului şi pentru a controla mişcările acestuia. De regulă, prezenţa unei săgeţi indică existenţa dispozitivului mouse. Software–ul de mouse este implementat doar pe anumite moduri video (modul ecran) dat de tipul adaptorului grafic şi anume: C = CGA, E = EGA, M = MDA, H = Hercules, P = PC3270. Mouse–ul vede ecranul fizic al calculatorului ca o matrice de puncte ce reprezintă ecranul virtual şi utilizează perechi de puncte virtuale (X, Y) pentru localizarea oricărui punct sau obiect de pe ecran. Există o corespondenţă de 1:1 între punctele din ecranul virtual şi pixelii din ecranul fizic. Mouse–ul există sub formă de **cursor grafic**, care este o matrice de pixeli (16×16) ce se deplasează peste imaginile de pe ecran, sub formă de **cursor text software**, care este un atribut de text şi care poate fi deplasat de la un caracter la altul, şi sub formă de **cursor text hardware**, care poate fi obţinut prin modificarea formei cursorului implicit dat de adaptorul grafic respectiv. La un moment dat poate fi activ doar un singur cursor. Driver–ul de mouse realizează funcţii privind selectarea tipului de cursor dorit, modificarea atributelor cursorului, salvarea şi restaurarea unor porţiuni de pe ecran, controlează mişcările cursorului exprimate prin mărime, direcţie şi durată.

PRODUSE SOFTWARE PENTRU APLICAŢII GRAFICE

Aplicaţiile grafice se realizează prin utilizarea următoarelor clase de produse software: editoare grafice, biblioteci grafice, programe grafice specializate, desktop publishing, worksheet graphics (birotică).

EDITOARELE GRAFICE sînt destinate prelucrării grafice în domeniul proiectării asistate de calculator şi au următoarele funcţii importante:

- mărirea sau micşorarea desenelor (ZOOM); editarea de simboluri;
- trasarea în diverse sisteme de coordonate (2D şi 3D) şi tipuri de proiecţii;
- selectarea sistemului de măsură şi a dimensiunii paginii de desen;
- localizarea obiectelor prin referinţă la alte obiecte;
- selectarea culorilor şi a tipurilor de linie;
- scalări şi rotaţii ale obiectelor selectate;
- haşuri diverse pentru poligoane;
- utilizarea textelor cu peste 60 tipuri de caractere în alfabetele LATIN, CHIRILIC, GREC;

- utilizarea de simboluri matematice, astronomice, meteorologice, muzicale, etc. cu facilități de dispunere a acestora pe suprafața de desen; cotarea automată a obiectelor;
- atribute de vizibilitate, prioritate, culoare pentru obiecte și posibilitatea editării folosind aceste atribute;
- introducerea de noi elemente grafice cu ajutorul unor tablete grafice sau mouse („șoricelul");
- salvarea imaginilor în fișiere;
- trasări de curbe, suprafețe și linii poligonale;
- facilități de trasare cu realizarea impresiei de 3 dimensiuni.

Dintre produsele care înglobează editoare grafice amintim: **AUTO CAD, FREELANCE 2 PLUS, WINDOWS PAINT, PC PAINTBRUSH, DELUXE PAINT, MINI CAD 2, GENERIC CAD.**

BIBLIOTECILE GRAFICE sînt destinate prelucrărilor grafice prin intermediul limbajelor de programare de nivel înalt (**FORTRAN, PASCAL, C** etc.). Aceste biblioteci conțin rutine (primitive) grafice care realizează funcțiile grafice necesare aplicațiilor grafice. Pentru minicalculatoare (sub **RSX–11M**) există astfel de biblioteci sub diverse forme, performanțele lor au dus la realizarea de aplicații grafice complexe. Pentru microcalculatoare (sub **MS–DOS**) reprezentative sînt bibliotecile compilatoarelor **TURBO PASCAL** și **TURBO C**. Ținînd seama de portabilitatea limbajului C, există biblioteci independente ce conțin rutine apelabile din mai multe limbaje de programare de nivel înalt. Aceste rutine sînt scrise în limbajul C. În general, o bibliotecă grafică trebuie să conțină următoarele:

- rutine de inițializare a sesiunii de grafică; acestea selectează modul grafic și stabilesc zonele de memorie pentru scrierea și afișarea imaginilor;
- rutine pentru stabilirea zonei coordonatelor vizibile ale desenului (spațiul utilizator) și zona activă de pe ecran (spațiul dispozitiv);
- rutine pentru selectarea culorilor;
- rutine pentru stabilirea atributelor: culoare de trasare, stil de linie, grosime linie etc.;
- rutine pentru trasarea liniilor, arcelor, elipselor, poliliniilor, trasarea hașurilor etc.;
- rutine pentru afișarea textului;
- rutine pentru copierea imaginii grafice la imprimantă;
- rutine pentru gestiunea memoriei ecran.

PROGRAMELE GRAFICE SPECIALIZATE sînt destinate rezolvării problemelor din anumite domenii, oferind utilizatorului posibilitatea să enunțe problemele cît mai simplu și în concordanță cu limbajul utilizat în domeniul său. În general, aceste programe cuprind două părți: nucleul, ce efectuează calculele sau operațiile corespunzătoare domeniului respectiv (exemple: calcule matematice, vezi **MATHEMATICA** și **MATHCAD**; calcule tehnico–științifice,

vezi **EUREKA**), şi interfaţa cu utilizatorul, ce transferă informaţia de la utilizator la calculator şi asigură prezentarea şi procesarea grafică a rezultatelor. Nucleul unui astfel de program de grafică specializat este scris în C. **MATHEMATICA** este un produs program care realizează calcule matematice în mod simbolic, adică operează în mod simbolic cu ecuaţii şi formule, face reduceri şi descompuneri în factori, derivează şi integrează funcţii (în cazul în care pentru integrală există soluţia analitică; dacă integrarea simbolică nu este posibilă, atunci programul prezintă o soluţie numerică). Reprezentarea rezultatelor diverselor probleme se poate realiza în două sau trei dimensiuni, în coordonate rectangulare sau sferice. Funcţiile grafice ale programului oferă posibilităţi pentru procesarea textelor matematice, fiind un foarte bun editor de texte matematice. **MATHCAD** este un alt program de grafică specializat cu funcţii asemănătoare cu **MATHEMATICA**. **EUREKA** este un produs program care realizează calcule tehnico–ştiinţifice prin tehnici numerice, dar cu posibilitatea unor calcule simbolice tip **PROLOG** sau **LISP**. Introducerea datelor se face folosind limbajul matematic uzual. Problema ce trebuie rezolvată se prezintă prin ecuaţii, sisteme, relaţii etc., care se declară prin notaţii matematice uzuale. Programul oferă posibilităţi de documentare pentru declararea problemelor, rezultatele putînd fi prezentate sub formă grafică.

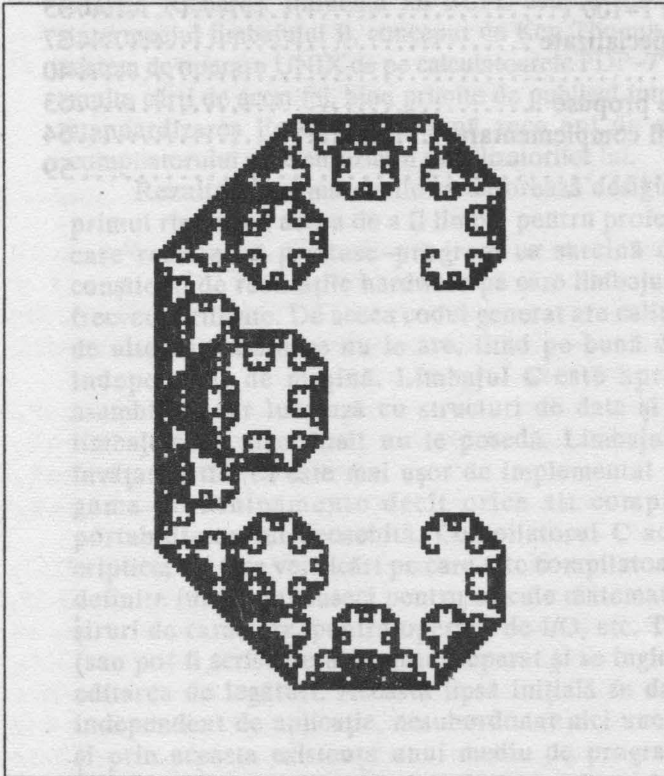
DESKTOP PUBLISHING sînt produse software destinate realizării de publicaţii (ziare, reviste, reclame etc.) la birou, parcurgînd toate etapele dintr–o tipografie clasică. Principalele funcţii ale acestor produse sînt:

- redactarea documentului cu ajutorul unui procesor de texte;
- editarea şi corectarea documentului;
- includerea textului în pagină;
- inserarea în text a desenelor realizate automat sau preluate prin intermediul unui scanner;
- realizarea design–ului paginii;
- machetarea paginilor şi tipărirea conform machetei.

Un produs performant şi foarte utilizat este **XEROX VENTURA PUBLISHER** ce este compatibil cu mai multe procesoare de text: **WORDSTAR, WORD PERFECT, MULTIMATE** şi unele editoare grafice: **AUTOCAD, PAINTBRUSH, WINDOWS PAINT**. Alte produse cu aceste funcţii sînt: **PAGEMAKER, XPress, SUPER PAINT, PUBLISH IT**.

WORKSHEET GRAPHICS (Birotică) sînt produse software destinate aplicaţiilor de evidenţă din domeniul financiar–contabil care pot realiza: analiza vînzărilor, tabele de cîştiguri şi pierderi, salarii, date personale ale salariaţilor, etc. Datele sînt introduse în celule care se află în cadrul unor tabele. Grafica este folosită la prezentarea ieşirilor sub formă de diagrame, grafice, tabele etc. Cel mai cunoscut produs cu aceste funcţii este **LOTUS** (realizat de firma **LOTUS**). Alt produs este **QUATTRO** realizat de **BORLAND INTERNATIONAL**.

GRAFICĂ ÎN LIMBAJUL C (DECUS)

1

1. GRAFICĂ ÎN LIMBAJUL C (DECUS) 9

1

În 1978 B. Kernighan și D. Ritchie au publicat cartea „*The C programming language*", reeditată în 1988. În Introducere se precizează: „Multe din ideile mai importante din C provin din bătrînul dar încă vitalul BCPL, dezvoltat de Martin Richards. Influența lui BCPL asupra lui C s-a făcut indirect prin intermediul limbajului B, conceput de Ken Thompson în 1970 pentru primul sistem de operare UNIX de pe calculatoarele PDP-7". Între timp au mai apărut multe cărți de acest fel, bine primite de publicul interesat. În 1986 s-a propus standardizarea limbajului C după zece ani de experiență a creatorilor compilatorului și de entuziasm al utilizatorilor lui.

Rezultatele remarcabile se datorează desigur caracteristicilor lui, în primul rînd fiind aceea de a fi limbaj pentru profesioniști, adică pentru cei care realizează produse-program ca sarcină de serviciu, disciplinat, conștienți de realitățile hardware pe care limbajul nu le ascunde ci le cere frecvent utilizate. De aceea codul generat are calități pe care codul generat de alte compilatoare nu le are, fiind pe bună dreptate numit asamblor independent de mașină. Limbajul C este apropiat de un limbaj de asamblare, dar lucrează cu structuri de date și de control pe care nici limbajele de nivel înalt nu le posedă. Limbajul C este „mic", ușor de învățat, astfel că este mai ușor de implementat compilatorul C pe toată gama de echipamente decît orice alt compilator. De aici rezultă portabilitatea lui deosebită. Compilatorul C acceptă surse considerate criptice; nu face verificări pe care alte compilatoare (Pascal) le fac, nu are definite funcții intrinseci pentru calcule matematice, pentru prelucrări de șiruri de caractere, pentru operații de I/O, etc. Toate aceste funcții există (sau pot fi scrise de utilizator) separat și se înglobează în task-ul final la editarea de legături. Această lipsă inițială se datorează dorinței de a fi independent de aplicație, nesubordonat nici unei „filozofii", dar a impus și prin aceasta existența unui mediu de programare structurată. Codul obiect generat este mai slab decît unul produs de un asamblor, dar compilatorul lucrează în doi pași, în al doilea acceptînd un text realizat în prima fază, eventual ajustat cu un editor (inserare de cod în limbaj de asamblare).

Un program scris în limbajul C se preprocesează (avînd directive de

includere fișiere, de macrosubstituție, de compilare condiționată) apoi se prelucrează textul rezultat care conține:

- definirea și utilizarea variabilelor de tip pointer;
- declarații concise pentru o mare varietate de date (structurate);
- instrucțiuni de control și operatori aritmetici care exclud artificiile de programare prezente în alte limbaje;
- definiri și referiri de date sau funcții locale sau globale (există loc pentru mai bine, dar oferta actuală nu limitează ci doar creează un oarecare disconfort pentru programator);
- funcții apelate întotdeauna prin valoare (care poate fi adresa unui obiect pe care l-am dori accesat prin adresă); este permis apelul recursiv.

Mai multe firme de software au scris compilatoare de C: Microsoft, Borland, DEC, etc. Probabil C nu va mai fi la fel de portabil ca în prezent (cum s-a întîmplat cu limbaje standardizate ca FORTRAN, BASIC, etc.). Dar contribuția pe care a adus-o la definirea unui limbaj al programatorului de sistem (de operare) rămîne fundamentală.

1.1. Utilizarea limbajului C (memento)

Alfabetul limbajului este compus din litere (`A-Z`, `a-z`), cifre (`0-9`), caractere speciale tipăribile (`+ - * / % ( ) _ ~ & | $ # ! ? < > . , ; " ' { } \ [ ] ^ =`) și netipăribile (NUL, BS, HT, NL, FF, CR). Se ignoră spațiile albe definite de caracterele spațiu, tab, linie vidă, comentarii (introduse prin `/* comentariu */`).

Cuvintele cheie ale limbajului sînt: `auto`, `break`, `case`, `char`, `continue`, `default`, `do`, `double`, `else`, `extern`, `float`, `for`, `goto`, `if`, `long`, `register`, `return`, `short`, `sizeof`, `static`, `struct`, `switch`, `typedef`, `union`, `unsigned`, `while`.

Tipurile de date intrinseci sînt: `char` (-128,127), `int` (-32768, 32767) `unsigned int` (0,65535), `long int` (-2^{31}, 2^{31-1}), `float` (3.4E-38, 3.4E+38), `double` (1.7E-308, 1.7E+308). Constantele caracter se introduc prin `'c'` sau `'\xxx'` unde `xxx` poate fi `a`(007), `b`(010), `f`(014), `n`(012), `r`(015), `t`(011), `v`(013), `\`(0134), `"`(042), `?`(075) sau orice combinație de trei cifre octale. Constantele întregi cu primul caracter 0 se consideră octale, cele cu primele două caractere 0x se consideră hexazecimale. Se pot utiliza sufixele `L` (long) și `U` (unsigned).

Variabilele sînt principalele date manipulate de un program. Ele sînt caracterizate prin tipul lor (indicînd mărimea memoriei ocupate) și clasa de memorie folosită (static, extern, auto, register). Toate variabilele se declară (eventual cu inițializare) prin construcții de forma

```
[clasa] tip nume[=valoare-initiala];
```

unde [şi] delimitează o construcţie opţională. Se face distincţie între literele mari şi mici în numele de variabilă.

Datele structurate sînt fie liste indexate (începînd de la 0) de componente de tipul de bază al listei (tabloului) sau sînt definite de utilizator.

Operatorii aritmetici (+,-,*,/) sînt folosiţi cu semnificaţia cunoscută din alte limbaje. În plus, C oferă următorii operatori:

[]	indexare
.	selectare
->	dereferenţiere şi selectare
*	indirectarea dereferenţierii
++	incrementare
a++, ++a	sînt echivalente (cu nuanţe) cu a=a+1
--	decrementare
a--, --a	sînt echivalente (cu nuanţe) cu a=a-1
&&	'şi' logic
||	'sau' logic
==	'egal cu' logic
!=	'diferit de' logic
=	atribuire
op=	atribuire rapidă
a op= b	este echivalent (cu nuanţe) cu a = a op b
&, |, ^	şi, sau, sau exclusiv (pe biţi)

Programele sînt alcătuite dintr-o colecţie de fişiere sursă conţinînd descrieri de date şi funcţii. În unul dintre ele trebuie să existe şi main() sau main(n, l), unde n este numărul argumentelor cu care se lansează programul, iar l este adresa listei celor n şiruri de caractere prezente. Fiecare fişier se compilează individual şi eventual codul obiect generat se depune într-o bibliotecă.

Directivele preprocesorului sînt:

```
#include <fisier>      /* din LB:[1,1]                */
#include "fisier"      /* din SY:                     */
#define ident sir      /* macrosubstitutie            */
#undef ident           /* anuleaza #define ident      */
#ifdef ident           /* compilare conditionata de*/
#ifndef ident          /* (ne)definirea lui ident     */
#if expresie           /* sau daca expresie != 0      */
#else
#endif                 /* sfirsit bloc compilare cond*/
```

Compilarea se face (sub RSX-11M trebuie ca CC să fie instalat sub numele XCC, iar AS sub numele XAS) cu comanda XCC -a fişier, unde a este un switch dintre cele permise; lista acestora se află cu XCC -h.

Compilatorul C DECUS defineşte simbolul `decus` (care poate fi testat cu `#ifdef decus`); deasemenea el recunoaşte directivele `dsect` şi `psect`.

Pentru alte lămuriri recitiţi [6], [7] sau consultaţi un cunoscător accesibil.

1.2. Exemple de programe scrise în C

Exemplul 1:

Programul SUMA

Calculul $\int f(x)dx$ ca limită $\lim_{n \to \infty} \sum_{k=0}^{n} q \cdot f(a + k \cdot q)$, unde $q = \frac{b-a}{n}$.

```
main()
{
    double a, b, f(), q, eps;
    double Suma, LastS, abs();
    int n,k;
    eps = 1.E-5; n=10; LastS=0.0; Suma = 1.0;
    while(abs(LastS - Suma) > eps) {
    n = n*3/2; q=(b-a)/n;
    LastS = Suma; Suma = f(a);
    for (k=1; k<n ; k++)
        Suma += f(a+k*q);
    Suma = q*(Suma + f(b));}
  printf("Valoarea integralei este %f",Suma);
  printf("\ngasita dupa sumarea a %d termeni", n);
  }
```

Exemplul 2:

Programul IDENT

```
/*
    Program IDENT
pentru listarea si modificarea articolului <ident>
dintr-un fisier .OBJ
    Utilizare:
    - pentru listare (pe stdout, eventual redirectat)
        IDENT fisier
```

```
    - pentru modificare <ident>, conform optiunilor
    din stdin (eventual redirectat catre un fisier
    creat si actualizat cu orice EDItor)
        IDENT M fisier
Nota: se creeaza un nou fisier.OBJ
Autor:  Adrian POSEA
Data:   15 Mai 1988
*/

#include <stdio.h>
main(argc, argv)
int argc; char *argv[];
{
char buf[255], w[30];
int l,i;
FILE *old_obj,*new_obj;
    if(!(old_obj=fopen(argv[1],"ru")))
        error("FCS err %o\n",$$ferr);
    if(argc == 2)
        while((l=fget(buf, 255, old_obj))){
            if(buf[0]==1)
            for(i=2; i; i+=8) {
                r50toa(w,&buf[i],2);
        if(buf[i+5]==0)printf("M name : %6.6s",w);
        if(buf[i+5]==6)printf(" ident : %6.6s\n",w);
        };
        }
    else {
        new_obj=fopen(argv[1],"wun");
        while((l=fget(buf, 255, old_obj))){
            if(buf[0]==1)
            for(i=2; i; i+=8)
            if(buf[i+5]==6){
                gets(w);
                ascr50(6, &w[24], &buf[i]);
                buf[0]=1;
            };
            fput(buf, l, new_obj);
        }
    }
}
```

După cum se observă ușor, programul este complet dar nu general valabil. Generalizarea nefiind complicată o lăsăm ca exercițiu pentru

cunoscătorii structurilor de intrare în TKB.

Exemplul 3

Programul SCAMP

```
/*
    Autor:      Adrian POSEA
    Data:       20 Februarie 1988
    Scop:
    Construieste secventa de caractere de comanda
pentru SCAMP (RCD-9335), folosind un fisier de intrare
corespunzator.
    Comutatoare:
      l - incarca un caracter definit
          de utilizator in forma:
    replacedchar(octal code),nroflines(decimal 1 to 9)
    format
        Exemplu:
          100,9
          T T T T T
              T
              T
              T
              T
              T
               T
             T

      c - translateaza secvente '\abc' in
            caractere ASCII
        Exemplu:
            \033#6 Text elongat pe DAF-2020
*/

/*)BUILD
$(INCLUDE)      = qiottdrv.h
$(RXLIB)        = c/lb
$(LIBS)         = cx/lb
$(TKBOPTIONS)   = {
    task=...sca
    units=3
```

```
    maxbuf=260
    stack=1125
    }
    */

    char c[5]    ={1,2,4,8,16};
    char me_switch[]="Scamp -- Switch ilegal";
    char me_trunc[]="Scamp -- Intrarea trunchiata";
    char usrasc[1748]={
27,76,32,
32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,
32,32,32,32,32,32,32,32,63,34,32,32,32,32,32,32,32,32,
32,32,32,32,32,32,39,32,32,32,32,32,39,32,32,32,32,32,
52,32,32,32,63,35,32,32,52,32,32,32,63,35,32,32,52,32,
36,32,42,33,32,32,42,33,53,34,42,33,32,32,42,33,48,32,
35,34,32,33,51,32,40,32,36,32,34,32,33,35,32,32,32,35,
50,33,37,32,40,34,33,32,54,34,32,32,32,33,32,32,48,34,
32,32,32,32,36,32,32,32,34,32,32,32,33,32,32,32,32,32,
32,32,32,32,32,32,60,32,34,33,33,34,32,32,32,32,32,32,
32,32,32,32,32,32,33,34,34,33,60,32,32,32,32,32,32,32,
40,32,34,33,40,32,52,32,32,32,52,32,40,32,34,33,40,32,
40,32,32,32,40,32,32,32,62,33,32,32,40,32,32,32,40,32,
32,32,32,32,32,32,32,42,32,36,32,34,32,32,32,32,32,32,
40,32,32,32,40,32,32,32,40,32,32,32,40,32,32,32,40,32,
32,32,32,32,32,32,32,35,32,32,32,35,32,32,32,32,32,32,
32,32,32,34,32,33,48,32,40,32,36,32,34,32,33,32,32,32,
27,76,48,
60,32,34,33,32,32,33,34,32,32,33,34,32,32,34,33,60,32,
32,32,32,32,34,34,32,32,63,35,32,32,32,34,32,32,32,32,
34,34,32,33,33,34,48,32,33,34,48,32,41,34,32,32,38,34,
34,33,32,32,33,34,32,32,41,34,32,32,41,34,32,32,54,33,
48,32,40,32,52,32,34,32,49,32,32,32,63,35,32,32,48,32,
39,33,32,32,37,34,32,32,37,34,32,32,37,34,32,32,57,33,
48,33,40,32,36,34,32,32,42,34,32,32,41,34,32,32,48,33,
33,32,32,32,33,34,32,33,49,32,40,32,37,32,34,32,33,32,
54,33,32,32,41,34,32,32,41,34,32,32,41,34,32,32,54,33,
38,32,32,32,41,34,32,32,41,33,32,32,49,32,40,32,38,32,
32,32,32,32,32,32,44,35,32,32,44,35,32,32,32,32,32,32,
32,32,32,32,32,32,44,37,32,34,44,33,32,32,32,32,32,32,
32,32,40,32,32,32,52,32,32,32,34,33,32,32,33,34,32,32,
52,32,32,32,52,32,32,32,52,32,32,32,52,32,32,32,52,32,
32,32,33,34,32,32,34,33,32,32,52,32,32,32,40,32,32,32,
34,32,32,32,33,32,32,32,49,34,32,32,41,32,32,32,38,32,
```

```
27,76,64,
60,32,34,33,33,34,40,32,53,34,32,32,53,34,34,32,60,34,
48,35,40,32,52,32,34,32,49,32,34,32,52,32,40,32,48,35,
33,34,62,33,33,34,32,32,41,34,32,32,41,34,32,32,54,33,
62,33,32,32,33,34,32,32,33,34,32,32,33,34,32,32,34,33,
33,34,62,33,33,34,32,32,33,34,32,32,33,34,32,32,62,33,
63,35,32,32,41,34,32,32,41,34,32,32,41,34,32,32,33,34,
63,35,32,32,41,32,32,32,41,32,32,32,41,32,32,32,33,32,
62,33,32,32,33,34,32,32,33,34,32,32,41,34,32,32,58,33,
63,35,32,32,40,32,32,32,40,32,32,32,40,32,32,32,63,35,
32,32,32,32,33,34,32,32,63,35,32,32,33,34,32,32,32,32,
48,33,32,32,32,34,32,32,32,34,32,32,32,34,32,32,63,33,
63,35,32,32,40,32,32,32,52,32,32,32,34,33,32,32,33,34,
63,35,32,32,32,34,32,32,32,34,32,32,32,34,32,32,32,34,
63,35,32,32,34,32,36,32,40,32,36,32,34,32,32,32,63,35,
63,35,32,32,34,32,36,32,40,32,48,32,32,33,32,32,63,35,
62,33,32,32,33,34,32,32,33,34,32,32,33,34,32,32,62,33,
27,76,80,
63,35,32,32,41,32,32,32,41,32,32,32,41,32,32,32,38,32,
62,33,32,32,33,34,32,32,49,34,32,32,33,33,32,32,62,34,
63,35,32,32,41,32,32,32,41,32,32,32,57,32,32,33,38,34,
38,33,32,32,41,34,32,32,41,34,32,32,41,34,32,32,50,33,
33,32,32,32,33,32,32,32,63,35,32,32,33,32,32,32,33,32,
63,33,32,32,32,34,32,32,32,34,32,32,32,34,32,32,63,33,
39,32,40,32,48,32,32,33,32,34,32,33,48,32,40,32,39,32,
63,33,32,34,32,33,48,32,40,32,48,32,32,33,32,34,63,33,
32,32,33,34,34,33,52,32,40,32,52,32,34,33,33,34,32,32,
33,32,34,32,36,32,40,32,48,35,40,32,36,32,34,32,33,32,
32,32,32,32,33,34,32,33,49,34,40,32,37,34,34,32,33,34,
32,32,32,32,63,35,32,32,33,34,32,32,33,34,32,32,32,32,
32,32,33,32,34,32,36,32,40,32,48,32,32,33,32,34,32,32,
32,32,32,32,33,34,32,32,33,34,32,32,63,35,32,32,32,32,
32,32,32,32,36,32,34,32,33,32,34,32,36,32,32,32,32,32,
32,40,32,32,32,40,32,32,32,40,32,32,32,40,32,32,32,40,
27,76,96,
32,32,32,32,33,32,32,32,34,32,32,32,36,32,32,32,32,32,
32,33,48,32,36,34,48,32,36,34,48,32,36,34,56,33,32,34,
63,35,32,32,36,34,32,32,36,34,32,32,36,34,56,33,32,32,
56,33,32,32,36,34,32,32,36,34,32,32,36,34,40,32,32,32,
56,33,36,34,32,32,36,34,32,32,36,34,32,32,63,35,32,32,
56,33,32,32,52,34,32,32,52,34,32,32,52,34,40,32,32,32,
32,32,32,32,36,32,32,32,62,35,33,32,36,32,33,32,32,32,
32,32,56,32,36,37,32,32,36,37,32,32,36,37,32,32,60,35,
```

```
63,35,32,32,36,32,32,32,36,32,32,32,36,32,56,35,32,32,
32,32,32,32,36,34,32,32,61,35,32,32,32,34,32,32,32,32,
32,34,32,36,32,32,32,36,61,35,32,32,32,32,32,32,32,32,
63,35,32,32,48,32,32,32,40,33,32,32,36,34,32,32,32,32,
32,32,32,32,33,34,32,32,63,35,32,32,32,34,32,32,32,32,
60,35,32,32,36,32,32,32,56,35,36,32,32,32,36,32,56,35,
36,32,56,35,36,32,32,32,36,32,32,32,36,32,56,35,32,32,
56,33,32,32,36,34,32,32,36,34,32,32,36,34,32,32,56,33,
27,76,112,
60,39,32,32,36,33,32,32,36,33,32,32,36,33,56,32,32,32,
36,32,36,33,32,32,36,33,32,32,36,33,32,32,60,39,32,32,
32,32,60,35,32,32,40,32,32,32,36,32,32,32,36,32,32,32,
32,32,40,32,52,34,32,32,52,34,32,32,52,34,32,33,32,32,
32,32,32,32,36,32,32,32,63,33,32,34,36,32,32,34,32,32,
60,33,32,32,32,34,32,32,32,34,32,32,32,34,60,33,32,34,
36,32,40,32,48,32,32,33,32,34,32,33,48,32,40,32,36,32,
60,32,32,33,32,34,32,33,48,32,32,33,32,34,32,33,60,32,
32,32,36,34,40,33,32,32,48,32,32,32,40,33,36,34,32,32,
32,32,36,32,40,36,48,34,32,33,48,32,40,32,36,32,32,32,
32,32,36,34,32,33,36,34,48,32,36,34,40,32,36,34,32,32,
32,32,32,32,40,32,34,33,61,34,32,32,33,34,32,32,32,32,
32,32,32,32,32,32,32,32,55,35,32,32,32,32,32,32,32,32,
32,32,32,32,33,34,32,32,61,34,34,33,40,32,32,32,32,32,
34,32,33,32,32,32,33,32,32,32,34,32,32,32,34,32,33,32,
32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,32,
27,68};
    main(argc,argv)
    int argc;
    char     *argv[];
 {
    char     irec[255],orec[255];
    int i,j,k,l,nr,nl;
    int prmlst[6],iosb[2];
    char     *addr;

    if(argc != 2)    goto e_switch;
    switch(*argv[1]){
        default:goto e_switch;
        case('L'):
        case('l'):goto load;
        case('C'):
        case('c'):goto code;
        }
```

```
}

ARCC3P(u, v, w)

 /*
   Procedura de trasare a unui arc de cerc
   care trece prin 3 puncte

   versiunea 2.3 (Adrian POSEA, 01. 09. 1989)
 */
 double u[2] /* punctul initial */,
   v[2] /* punctul intermediar */,
   w[2] /* punctul final */;
 {
 double d[2], r, s, t, xc, yc;
 double det();

   d[0] = w[0]; d[1] = w[1];
   r  = det(u, v, w);
   r  = r+r;
   if(r >= zero)
   {d[0] = u[0]; d[1] = u[1];}
   movpen(1, d[0], d[1]);
   s  = (N(u)-N(v))/r;
   t  = (N(v)-N(w))/r;
   xc = s*(v[1]-w[1]) - t*(u[1]-v[1]);
   yc = t*(u[0]-v[0]) - s*(v[0]-w[0]);
 et1:
   s  = xc+(d[0]-xc)*cosu-(d[1]-yc)*sinu;
   d[1] = yc+(d[0]-xc)*sinu+(d[1]-yc)*cosu;
   d[0] = s;
   t  = det(u, d, w);
   if(t*r >= zero){
   movpen(11, d[0], d[1]);
   goto et1;}
   movpen(1, w[0], w[1]);
 }
```

Exemplul 5:

face parte dintr–un task mai complex care MacroProcesează un fişier .C

Programul MP

```
/*
 * Rutine pentru manipularea tabelei de simboluri a MP
 *
 * Organizarea generala a tabelei de simboluri este
 * bazata pe reprezentarea sub forma de lista
 * inlantuita pentru a descreste timpul de cautare.
 * Substructurile sint definite de primul caracter
 * al simbolului (deci sint necesare 54 de
 * substructuri).
 *
 * Daca aceasta implementare creeaza probleme, se
 * poate propune o alta functie de mapare. Daca nici
 * aceasta nu este adecvata, atunci trebuie incercat
 * un mecanism de lucru cu tabela de simboluri
 * complet diferit (menținindu-se functiile de
 * stergere simboluri).
 */

/*
 * Include definitii pentru constante globale
 */

#include "mpdefs.h"

struct sym *sym_bkts[54]; /* Substruct tabelei */

/*
 * Cautare in tabela de simboluri
 */

struct sym *lookup(symbol)
   register char *symbol;
   {
   register struct sym *ptr;

   for (  ptr = sym_bkts[bkt_map(*symbol)];
       ptr != NIL;
       ptr = ptr->next)
         if (lexeq(symbol, ptr->name))
```

```
            break;
    return(ptr);
     }

  /*
   * Insereaza un simbol in tabela de simboluri
   */

struct sym *sym_enter(symbol, nargs, defptr)
char *symbol, *defptr;
int nargs;
{
    register int bucket;
    register struct sym *p, *tp;

    bucket = bkt_map(*symbol);
    if ((p = lookup(symbol)) != NIL)
       free(p->defptr); /* elib. bufferul vechii def */
    else {
          /*
           * Aloca un nou nod in tabela de simboluri
           */
          p = get_mem(sizeof *sym_bkts[0]);
          p->next = NIL;
          if(sym_bkts[bucket] == NIL)
             sym_bkts[bucket] = p;
          else {
             for (   tp = sym_bkts[bucket];
                     tp->next != NIL;
                     tp = tp-next);
             tp->next = p;
          }
    }
    strcpy(p->name, symbol); /* Copiaza numele        */
    p->nargs = nargs;        /* Nr de parametri       */
    p->defptr = defptr;      /* Pointerul noii def    */
    p->ref = 0;              /* Sterge semaforul ref*/
    return(p);
}

/*
 * Sterge un simbol din tabela de simboluri
 */
```

```
int sym_del(symbol)
char *symbol;
{
    register struct sym *p, *tp;
    register int bucket;

    bucket = bkt_map(*symbol);
    for ( p = sym_bkts[bucket];
          p != NIL;
          tp = p, p = p->next)
          if (lexeq(symbol, p->name)) {
              free(p->defptr); /* Elibereaza def veche */
              if (p == sym_bkts[bucket])
                  sym_bkts[bucket] = p->next;
              else tp->next = p->next;
              free(p); /* .. si sterge nodul */
              return(OK);
          }
    return(ERROR);
}

/*
 * Suprapune un caracter alfabetic peste indexul
 * unei substructuri din tabela de simboluri
 */

int bkt_map(c)
    register char c;
    {
/*  if(!c_alpha(c))
        screech("Invalid call to bkt_map()");   */
    if (c >= 'A' && c <= 'Z')
        return(c - 'A');
    if (c == '_')
        return(52);
    if (c == '$')
        return(53);
    return(c - ('a' - 26));
    }

#ifdef PRT_SYMS
```

```
sym_print()   /* Listeaza continutul tabelei */
{
   register int i;
   register struct sym *p;
   register char *cp;

   printf("\n\nSymbol table dump follows:\n");
   for (i = 0; i < 54; i++)
       for (p=sym_bkts[i]; p != NIL; p = p->next) {
         printf("%s<%d,%d>=", p->name,
                         p->nargs, p->ref);
         for (cp = p->defptr; *cp != EOS; cp++)
            if (*cp & 0200)
               printf("#%c",(*cp & 0177)+'0');
            else    printf("%c", *cp);
         printf("\n");
       }
   return;
}
#endif


/* Init substructurile tabelei de simboluri */

sym_init()
{
   register int i;

   for (i = 0; i < 54; i++)
       sym_bkts[i] = NIL;
}
```

1.3. O bibliotecă de grafică în C

Utilizarea funcţiilor din biblioteca DAFC.OLB V1.1 (vezi şi 1.3.8) asigură o interfaţă eficientă între programatorul **C** şi cerinţele dispozitivelor grafice din clasa DAF2020.

Majoritatea funcţiilor fac apel la alte funcţii prezente în bibliotecă.

Aceste funcţii ar putea fi clasificate după criterii ierarhice (utilizînd dimensiunea stivei necesare pentru CALL-RETURN), funcţionale (ţinînd seama de rolul jucat în transmisia către echipament sau în pregătirea trenului de comenzi ce face obiectul acestei transmisii) sau pragmatice

(folosind efectul apelului asupra programului şi/sau echipamentului).

În cele ce urmează ele vor fi prezentate în lumina ultimului criteriu. Astfel, în bibliotecă există următoarele categorii de puncte de intrare:

- definire sesiune de desen;
- trasări/ştergeri;
- desenare texte;
- utilizare DAF2020 ca VT100;
- module speciale.

Prezentul manual nu descrie utilizarea unor puncte de intrare existente în bibliotecă dar care au rol intern.

Descrierea detaliată a celor de interes pentru programator (vezi şi 1.3.8) face obiectul următoarelor secţiuni.

În sfîrşit, să facem cîteva precizări

hardware...

Suprafaţa de lucru a terminalului este următoarea:

- în mod Vt100, 24 de linii (a cîte 12 pixeli, numerotate de sus în jos) cu cîte 80 caractere pe linie (a cîte 6 pixeli);
- în modul grafic, 512×384 pixeli din care 512×288 vizibili, suprapuşi peste cadranul 1; din motive de compatibilitate a unor produse software create pentru TK4010, echipamentul consideră coordonatele unui pixel de afişat în limitele 0–1023 şi 0–767 divizîndu–le intern la 2.

Lista switch–urilor ON la DAF–2020:1,6–9,14.

Lista switch–urilor ON la CDC–9335:(A)1, 6; (B)2, 3, 6; (C)5–7; (D)2, 3, 5, 10

Fără a suplini CARTEA TEHNICĂ a echipamentului (editată de FEPER), dăm mai jos lista unor comenzi speciale neîncapsulate în funcţii:

- în modul de lucru TEKTRONIX:
  - 27, 12, 0 – şterge ecranul şi pune cursorul în stînga, sus
  - 14, 0 – următoarele caractere editate vor fi mari
  - 15, 0 – următoarele caractere editate vor fi mici
  - 27, 88, 50, 0 – caracterele editate se suprapun
  - 27, 88, 51, 0 – caracterele editate şterg întîi matricea de 11×6 pixeli
- în modul de lucru VT100:
  - Scroll cu salt: 27,91,63,52,108,0
  - Scroll lin : 27,91,63,52,104,0
  - Ecran normal: 27,91,63,53,108,0
  - Ecran invers: 27,91,63,53,104,0

...şi software

Biblioteca DAFC.OLB V1.1 face parte dintr–un grup de biblioteci care se adresează (separat) unor echipamente diverse (DAF2020, VDT52S, DGF1712) şi/sau programatori în limbaje diferite (F77, C, PASCAL), dar care au comună (sau foarte asemănătoare) sintaxa majorităţii punctelor de intrare.

În diferite locuri este folosită noţiunea de variabilă de tip punct; este vorba despre o structură de date de 16 octeţi tratată unitar pentru memorarea abscisei şi ordonatei (ca numere reale reprezentate în dublă precizie) ale unui punct. Această structură este simulată în C prin intermediul altor structuri recunoscute de compilator (ex: tablouri de numere reale dublă precizie cu număr par de componente şi cu abscisele pe locurile pare, etc.) sau utilizînd facilitatea oferită de limbaj de a defini structuri de date proprii unei aplicaţii.

Manualul conţine exemple de programe care apelează funcţii din biblioteca DAFC.OLB.

O opţiune cu variate repercursiuni a fost — pentru toate versiunile — lipsa unui cod de retur (succes sau eroare) şi a tratamentului specific valorii lui. Una din consecinţe este că nici o funcţie nu face verificarea corectitudinii parametrilor ce i se transmit, utilizatorul asumîndu–şi responsabilitatea (şi riscul !) pentru transmiterea incorectă a lor.

De asemenea utilizatorul este atenţionat că următoarele date externe (iniţializate şi actualizate de funcţiile bibliotecii) nu trebuie distruse în timpul sesiunii de desen:

```
/*          DRWCOM        */

extern double    X_min; /* coordonate fereastra */
extern double    Y_min;
extern double    X_max;
extern double    Y_max;
extern double    __sx; /* factori de scala */
extern double    __sy;
extern double    __cx; /* coordonate curente */
extern double    __cy; /* (in mm) */
extern double    __cr; /* param rotatiei */
extern double    __sr;
extern double    __xs; /* dimens text desenat */
extern double    __ys;
extern double    __ss;
extern double    __ct; /* si inclinarea lui */
extern double    __st;
extern int       __lt; /* tipul curent de linie */
```

```
/*      DAFCOM      */

   extern int  U_min; /* coordonate vizor */
   extern int  V_min;
   extern int  U_max;
   extern int  V_max;
   extern double    __Q__;
```

Observaţia este valabilă şi pentru variabilele globale următoare:

```
/*      FILCOM      */

extern double   _sa_   /* param dreptei de hasura */;
extern double   _ca_   /* in forma normala */;
extern double   _pp_   /* xcos(a)-ysin(a)=p */;
extern int      _mw_=64 /* dimens maxima */
                       /* a listei _ww_ */;
extern int      _iw_   /* indice curent in _ww_*/;
extern double   _ww_[64][2] /* puncte de inters */;
```

ultima fiind utilizată doar pentru haşurarea complexă (distrugerea ei produce rezultate necunoscute doar pentru haşurare).

În secţiunea 1.3.8 se prezintă un Memento pentru apelurile funcţiilor din bibliotecă DAFC.OLB.

Încă din acest punct atragem atenţia că orice comparaţie între această bibliotecă şi alte produse (eventual existente pe microcalculatare) are o valoare strict sentimentală.

1.3.1. Definirea sesiunii de desen

Avînd în vedere neconcordanţa dintre sistemul de axe al terminalului şi cel al utilizatorului precum şi disponibilităţile de interactivitate, DAFC.OLB conţine următoarele puncte de intrare:

```
DAFINI
PIXEL
WCROSS, CROSS
SETWND, SETVP
SCALE, ROTAX
TYPLIN
CHANGE
DAFEND
```

DAFINI – Iniţializare mod grafic

Apelul diverselor funcţii din biblioteca DAFC.OLB are ca efect

lateral şi actualizarea unor date globale dintre cele prezentate. Modulul `DAFINI` iniţializează aceste date aşa cum se precizează în descrierea punctelor de intrare care le actualizează.

Funcţia se apelează sub forma

```
DAFINI(mode);
```

mode fiind un pointer la un şir de caractere conţinînd:

- `"Vt100"`– pentru stabilirea modului iniţial de lucru cu terminalul ca video terminal de tip Vt100 ...
- `"Graphics"` – ... sau de tip grafic

Schimbarea ulterioară a acestui mod se face cu funcţia `CHANGE`.

Exemple de utilizare : EX01, EX02, etc.

Funcţii apelate : `TYPLIN, CHANGE`.

PIXEL – aprindere pixel

Desenarea punctului de coordonate `(ix, jy)`, `ix`=0,...,511 şi `jy`=0,...,383, (cînd terminalul este utilizat ca TK, şi ţinînd seama de observaţia anterioară) se face cu apelul

```
PIXEL(ix, jy);
```

Exemple de utilizare : CONJCT

Funcţii apelate : —

WCROSS – preluare coordonate în mm

Apelul `WCROSS(x, y, taste)` conduce la afişarea cursorului cruce şi la iniţializarea variabilelor reale `x` şi `y` cu valorile abscisei şi ordonatei locului de afişare a cursorului (în sistemul de axe al utilizatorului), precum şi a variabilei caracter `taste` cu codul ASCII al tastei care a produs continuarea execuţiei.

Exemple de utilizare : —

Funcţii apelate : `CROSS`

CROSS – preluare coordonate în pixeli

Apelul `CROSS(IX, JY, taste)` conduce la afişarea cursorului cruce şi la iniţializarea variabilelor întregi `IX` şi `JY` cu valori (în pixeli) ale liniei (0,...,1023) şi coloanei (0,...,767) pe care se află cursorul (după eventuale mişcări) şi a variabilei caracter `taste` cu codul ASCII al tastei care a produs continuarea execuţiei.

SET WINDOW – definire fereastră

Limitarea reprezentării unor desene la porţiuni strict controlate ale universului este cerută în variate situaţii. Definirea acestei porţiuni ca

dreptunghi cu laturile paralele cu axele de coordonate ale universului se face cu apelul

```
SETWND(Xmin, Ymin, Xmax, Ymax);
```

parametrii fiind constante/variabile reale considerate în mm., care actualizează X__min, Y__min, X__max, Y__max, __Q__

După apelul DAFINI aceste variabile au valorile -90., -35., 90., 100., 5.67777.

Exemple de utilizare : CAR

Funcţii apelate : —

SET ViewPort – definire vizor

Limitarea suprafeţei de reprezentare este deasemenea utilă; definirea ei se face cu apelul

```
SETVP(Umin, Vmin, Umax, Vmax);
```

parametrii fiind constante/variabile întregi considerate în pixeli, care actualizează U__min, V__min, U__max, V__max, __Q__.

După apelul DAFINI aceste variabile au valorile 0, 0, 1023, 767, 5.67777.

Exemple de utilizare : CAR

Funcţii apelate : —

ROTAX – Rotaţia axelor

Stabilirea unui unghi nenul (măsurat în sens trigonometric) între noile şi vechile axe utilizator (rotaţia axelor), se obţine cu apelul

```
ROTAX(ro);
```

ro – variabilă/constantă reală definind mărimea (în grade sexagesimale) a unghiului de rotaţie, şi actualizînd ____ct şi ____st.

După DAFINI acest unghi este 0.

Exemple de utilizare : EX04.

Funcţii apelate : —

SCALE – Scalarea

Unitatea utilizator de măsură a lungimii a fost stabilită, prin lipsă, milimetrul. Schimbarea ei (pentru ambele axe), se face cu apelul

```
SCALE(sx, sy);
```

sx – variabilă/constantă reală, reprezentînd lungimea în mm a noii unităţi de măsură a axei absciselor;

sy – analog, relativ la axa ordonatelor.

După apelul DAFINI, ____sx şi ____sy sînt 1.

Observaţie: *Fiind definite fereastra şi vizorul, subrutinele de reprezentare realizează automat o scalare care să suprapună colţul stînga–jos al*

ferestrei peste cel al vizorului, fără deformare.
Scalarea nu afectează coordonatele (în mm) ale ferestrei !
Exemple de utilizare : EX03, EX04, etc.
Funcţii apelate : —

TYPLIN – setarea tipului de linie

Definirea modelului curent de linie se face inserînd în programul sursă linia

```
TYPLIN(m);
```

m fiind o variabilă/constantă întreagă reprezentînd tipul de linie utilizat:

- `m < 0` linie întunecată
- `m = 0` linie luminoasă continuă
- `m = 1,2` linie luminoasă întreruptă
- `m = 3` linie luminoasă punctată
- `m = 4` linie luminoasă linie–punct
- `m > 4` este echivalent cu `m = 0`

După apelul `DAFINI` tipul curent de linie (`__lt`) este 0.
Exemple de utilizare : EX01.
Subprograme apelate : —

CHANGE – schimbarea modului de lucru

Schimbarea modului de lucru cu DAF 2020, în vederea utilizării de subrutine VT100 sau de grafică se face cu apelul

```
CHANGE(mode);
```

`mode` fiind pointer la un şir de caractere conţinînd `"vt100"` sau `"Graphics"`, cu semnificaţie evidentă.

DAFEND – sfîrşitul sesiunii de desen

Sfîrşitul sesiunii de desen se anunţă cu apelul

```
DAFEND();
```

care produce şi selecţia modului VT100.

NOTĂ : *Modulele prezentei biblioteci se apelează în interiorul unei perechi de paranteze* `DAFINI/DAFEND`; *un task poate conţine oricîte astfel de perechi neconţinute una în alta.*
Exemple de utilizare : EX01, EX02, etc.
Funcţii apelate : —

1.3.2. Trasări/Ştergeri

În această secţiune se descrie:

```
MOVPEN
```

care „mişcă" efectiv spotul, realizîndu-se un desen, precum şi

COPY

utilă pentru copierea ecranului pe imprimanta matricială CDC-9335.

Pentru ştergerea unui segment se apelează `TYPLIN` cu parametrul -1, apoi `MOVPEN` pentru trecerea peste segmentul de şters (în sensul desenării).

Pentru obţinerea unor informaţii, se prezintă `WHERE` şi `GETSTS`.

Dispozitivele DAF pot desena segmente de dreaptă (via un interpolator liniar existent hardware care uneşte punctele necesare de pe o reţea cu 512×384 pixeli).

MOVPEN

se apelează sub forma

```
MOVPEN (m, x, y);
```

unde

`m` este o mască (variabilă/constantă întreagă) de forma 10·P + C, cu P, C luînd valorile 0 sau 1:

- P(poziţie toc) = 0 ţine tocul sus (altfel, jos)
- C(coordonate) = 0 valorile indicate de `x,y` se consideră incrementări (altfel, coordonate) în sistemul de axe al dispozitivului. (Deci `m` poate lua valorile 0, 1, 10, 11: `m` > 2 va ţine tocul sus, iar `m` < 2 va ţine tocul jos; `m` par va interpreta `x,y` ca incrementări ale coordonatelor ultimului punct desenat, şi nu coordonate ale punctului curent cum se întîmplă pentru `m` impar.)

`x, y` sînt variabile/constante reale reprezentînd coordonatele unui punct cu semnificaţie dependentă de `m`.

Coordonatele se consideră în sistemul utilizator, şi se vor transmite către echipament alterate (modificate) de scalare, rotaţie şi decupare la fereastra curent definită, dar se vor menţine (în mm) în variabilele `____cx`, `____cy`.

Exemple de utilizare : EX01, EX02, etc.

Funcţii apelate : `CLIPP`, `HMOVE`.

WHERE – Coordonatele curente

Apelul

```
WHERE(x, y);
```

este adesea util într-un modul care nu a stabilit el însuşi acest punct curent (şi eventual trebuie refăcut înainte de `return` la chemător).

Notă: *Alte informaţii utile pot fi receptate din datele globale al căror conţinut a fost descris; este lăsat în responsabilitatea utilizatorului accesul (scriere neavizată !) la aceste date.*

COPY – Copia ecranului

Apelul `COPY(dim)` produce copierea pe dispozitivul CDC–9335 cuplat ca hard–copy a conţinutului memoriei–ecran, la dimensiunea indicată de constanta şir de caractere/tabloul de elemente caracter `dim`, care ia valorile legale `"Simple"`/`"Double"`.

GETSTS – Starea curentă a terminalului

Se află cu apelul

```
GETSTS(ix, jy, cod);
```

iniţializîndu-se `ix` şi `jy` cu coordonatele (în pixeli) ale cursorului, iar octetul `cod` conform definiţiilor din cartea tehnică (vezi ESC ENQ).

1.3.3. Desenarea textelor

Editarea textelor este facilitată de următoarele funcţii:

```
TEXTS
TEXTA
TEXT
```

Efectul apelului primelor două se menţine pînă la un nou apel.

Desenarea textelor ţine cont de sistemul de axe al utilizatorului (scalare, rotaţie) şi de fereastra curent definită.

Funcţia `VTXT` produce un text, exploatînd facilităţile VT100 ale terminalului, şi trebuie apelată în acest mod.

TEXTS – Dimensiunile textului

Apelul

```
TEXTS(ySIZE, xSIZE, sSIZE);
```

unde `ySIZE`, `xSIZE`, `sSIZE` sînt constante/variabile reale, declară înalţimea (`____ys`), lăţimea (`____xs`) şi spaţiul dintre caracterele editate ulterior (`____ss`), ţinînd seama de scalele (pentru Ox şi Oy) curente. După apelul `DAFINI` aceste dimensiuni sînt respectiv 5., 5., 1.

Exemple de utilizare : TXTTST

Funcţii apelate : —

TEXTA – Înclinarea textului

Înclinarea axei textului faţă de axa Ox a utilizatorului se face inserînd în program linia

```
TEXTA (angle);
```

unde `angle` este variabila/constantă reală precizînd (în grade sexagesimale) înclinarea dorită şi iniţializînd `____ct` şi `____st`.

După apelul `DAFINI` înclinarea iniţială este 0.

Exemple de utilizare : TXTTST
Funcţii apelate : —

TEXT – desenarea textului

Apelul
`TEXT(text);`
unde `text` este tablou de elemente char/constantă şir de caractere produce desenarea şirului "`text`" (terminat cu 0 (NUL)), şi repoziţionarea cursorului la începutul textului.
Exemple de utilizare : TXTTST.
Funcţii apelate : `WHERE`, `MOVPEN`.

1.3.4. Modul VT-100

Următoarele funcţii

```
ERASE
SCROLL
SETCP
SETCPS
LETCP
GETCP
SELECT
VTXT
TCOPY, NCOPY
```

facilitează exploatarea posibilităţilor oferite de DAF2020 de a lucra ca terminal de tip VT100. Ele se vor apela numai după ce în prealabil s-a apelat `CHANGE ("Vt100")`.

Prin utilizarea succesivă a terminalului DAF2020 ca TEKTRONIX şi VT100 se poate mări gradul de interactivitate al task-ului şi se pot obţine ecrane mixate care apoi să fie copiate pe imprimantă.

Trebuie totuşi reţinut că trecerea TK→VT se face cu anularea pixelilor de pe liniile mai mari decît 287.

Faţă de poziţia curentă a cursorului se poate **şterge o porţiune de ecran sau de linie**. Aceasta se realizează cu apelul
`ERASE(portiune, entitate);`
Ambii parametri sînt pointeri la şiruri de caractere.
`portiune` poate lua valorile:

- `"All"` pentru ştergerea întregii entităţi
- `"Begin"` pentru ştergerea entităţii de la început pına în poziţia curentă a cursorului
- `"End"` pentru ştergerea entităţii de la poziţia curentă a cursorului pînă la sfîrşit

`entitate` poate lua valorile `"Line"` sau `"Screen"`.

Exemple de utilizare : CLOCK

Funcţii apelate : —

SCROLL – Defilarea

După umplerea ultimei linii terminalul face defilarea în sus pentru a face loc unei noi linii (pierzînd prima linie de pe ecran).

Apelul

```
SCROLL (linf, lsup);
```

defineşte marginile de sus şi de jos ale zonei pe care se produce defilarea. Ambii parametri sînt constante/variabile întregi (1,...,24).

Exemple de utilizare : CLOCK

Funcţii apelate : —

SETCP – poziţionare cursor

Facilitate specifică terminalelor cu tub catodic, poziţionarea cursorului se realizează inserînd în program linia

```
SETCP(Ilin, Jcol);
```

unde `Ilin` este constantă/variabilă întreagă cu valori de la 1 la 24; iar `Jcol` este constantă/variabilă întreagă cu valori de la 1 la 80.

Pentru poziţionarea cursorului în interiorul zonei de scroll se utilizează funcţia `SETCPS`; cei doi parametri definesc deasemenea linia şi coloana destinaţie a cursorului.

Pentru poziţionarea diferenţială a cursorului se poate utiliza funcţia `LETCP` cu următorii doi parametri:

- constantă de tip şir de caractere/variabilă–tablou de elemente char cu conţinutul `"Up"` /`"Down"` /`"Left"` /`"Right"` şi cu semnificaţie evidentă;
- constantă/variabilă întreagă şi pozitivă indicînd numărul de linii (coloane) de deplasare a cursorului pe aceeaşi coloană (linie).

Exemple de utilizare : `CLOCK`

Funcţii apelate: —

GETCP – citirea poziţiei curente a cursorului

Pentru a afla unde se află cursorul, se inserează în program linia

```
GETCP(ilin, jcol);
```

cu efectul iniţializării variabilelor întregi `ilin` /`jcol` cu valorile liniei şi coloanei pe care se află cursorul după o serie de mişcări.

Echipamentul poate afişa un text Normal (alb pe fond întunecat) sau Reversvideo (întunecat pe fond alb); în ambele cazuri textul poate fi

subliniat.

SELECT – selecția stilului de afișare

Selecția stilului de afișare se obține după apelul `SELECT(style)`, unde style este pointer la un text conținînd `"Normal"`, `"Reverse"` sau `"Underlined"`.

Exemple de utilizare : CLOCK

Funcții apelate : —

VTXT – afișarea textului

După stabilirea poziției de început a textului și a modului de afișare, afișarea propriu-zisă se face pe calea

```
VTXT (dim, txt);
```

unde cei doi parametri sînt pointeri la șiruri de caractere; primul poate lua valorile `"Normal"`, `"Double"` sau `"Large"` pentru a stabili mărimea caracterelor textului, iar al doilea conține textul de afișat.

Se consideră terminator de text caracterul 0(NUL), pus implicit de compilator pentru constante.

Exemple de utilizare : CLOCK

Funcții apelate : `GETCP, SETCP`.

HARD-COPY : copierea ecranului la imprimantă

Pentru a permite (sau a interzice) transmisia caracterelor venite de la calculator spre ecran și către imprimantă CDC-9335, se inserează în program linia

```
TCOPY();
```

sau

```
NCOPY();
```

Deoarece codurile de control ale celor două dispozitive sînt diferite, se obțin rezultate nedorite dacă se lucrează în mod transparent (`TCOPY`) și se transmit și către imprimantă coduri de control specifice ecranului.

1.3.5. Funcții specializate

Aceste funcții sînt de interes specializat. Setul acestor funcții poate fi îmbogățit de fiecare utilizator, după necesitățile locale. În prezent, biblioteca DAFC.OLB conține

```
INSEG, INPLG
CLIPP, USRWND, UCLIPP
LINE
GRAPH
```

```
CERCRC, POLREG
ARCC3P, CERC3P
FILL, LDSEG, LDPLG
```

Test de apartenență

Date fiind un punct P și un poligon cu n vîrfuri memorate în lista W de n puncte, funcția

```
INPLG(P, n, W)
double P[2], W[][2]; int n;
```

returnează valorile:

- -1, dacă P este exterior poligonului W
- 0, dacă P se află pe frontiera poligonului
- +1, dacă P este interior;

Dacă U este o listă de 3 puncte cu semnificația punct inițial, punct intermediar și final, funcția INSEG(P, U) returnează valorile -1, 0, +1 în conformitate cu poziția punctului P față de segmentul de cerc precizat de U.

Decupare

Presupunînd definită o fereastră ca poligon (convex) cu maximum 6 colțuri, apelul

```
UCLIPP(P, Q);
        double P[2][2], Q[2][2];
```

produce un cod de retur și coordonatele subsegmentului vizibil Q al segmentului P (liste de două variabile de tip punct). Codul de retur are semnificațiile următoare:

- 0 segmentul P complet vizibil
- 4 segmentul P invizibil
- 1 vizibil subsegmentul Q[1]P[2]
- 2 vizibil subsegmentul P[1]Q[2]
- 3 vizibil subsegmentul Q[1]Q[2]

Secvența de apel pentru USRWND este

```
USRWND(n, wnd);
```

primul parametru fiind constantă/variabilă întreagă indicînd prin valoarea ei absolută numărul de vîrfuri ale ferestrei; dacă este negativă se omite desenarea ferestrei. Al doilea parametru este variabilă de tip listă de puncte ale poligonului wnd.

Decuparea față de fereastra standard (definită cu SETWND) se face cu apelul CLIPP (P, Q); parametrii au aceeași semnificație ca mai sus.

Grafice de funcţii continue

Dacă a, b sînt numere reale, a<b şi f:[a,b] → R este o funcţie continuă al cărei grafic se cere desenat, acest lucru se obţine pe calea

```
GRAPH(f, a, b);
```

Note:

1) *Este legal şi un apel de forma* `GRAPH(f, b, a)` *cu efectul corespunzător.*

2) *Funcţia f trebuie să fie subiectul unei declaraţii* `"double f()"` *în unitatea de program apelantă a funcţiei* `GRAPH` *(vezi şi exemplele).*

Exemple de utilizare : EX03, EX04

Funcţii apelate: `MOVPEN`

Desenarea cercurilor cu raza şi centrul date

```
CERCRC(r, xc, yc);
```

produce desenarea unui cerc de rază `r` şi centru (`xc,yc`). Toţi parametrii sînt reali.

Desenarea unui poligon regulat cu n laturi înscris în cercul cu centrul în (`xc, yc`) şi avînd un vîrf în punctul curent se face prin apelul

```
POLREG(xc, yc, n);
```

Exemple de utilizare : EX02

Funcţii apelate : `WHERE, MOVPEN`

Dacă se doreşte desenarea unui arc de cerc cunoscînd coordonatele punctelor extreme şi cele ale unui punct intermediar, se poate folosi apelul

```
ARCC3P(A, B, C);
```

`A, B, C` sînt punctele iniţial, intermediar şi final definitoare pentru arcul de cerc dorit. Punctul intermediar se consideră apartenent arcului.

Funcţii apelate: `MOVPEN`

Haşurarea complexă

Fie date `npl` poligoane de dimensiuni `lpl[0], lpl[1],..., lpl[npl-1]` şi cu vîrfurile memorate în continuare în lista `pl` care se doresc haşurate; fie deasemenea `np0` poligoane de dimensiuni `lp0[0], lp0[1],..., lp0[np0-1]` cu vîrfurile memorate în lista `p0` care nu se vor haşura;

Fie `ncl` segmente de cerc definite de cîte trei puncte memorate consecutiv în lista `cl` care se doresc haşurate şi `nc0` segmente de cerc memorate în `c0` care să nu se haşureze.

În această organizare, haşurarea structurii definite de coordonatele date în tablourile `pl, p0, cl, c0` cu drepte paralele care fac unghiul

"chi" (măsurat în sens trigonometric, în grade) cu axa Ox și echidistanța dintre ele "step", se realizează cu apelul

```
FILL
(npl, /* numarul poligoanelor incluse in hasura */
 lpl, /* lista dimensiunilor acelor poligoane */
 pl,  /* lista coord tuturor polig incl in has*/
 np0, /* numarul poligoanelor excluse din hasura*/
 lp0, /* ... si lista dimens lor */
 p0,  /* lista coord tuturor polig excl din has*/
 ncl, /* numarul sectoarelor de cerc din hasura*/
 cl,  /* si lista celor ncl*3 puncte */
 nc0, /* numarul sect excluse din hasurare */
 c0,  /* si lista celor nc0*3 puncte definitorii*/
 step,/* pasul dintre doua linii de hasura*/
 chi  /* unghiul (masurat in grade, in sens trig)
         dintre axa absc si dreapta de hasura */);
```

Dacă se obțin mai mult de 64 puncte de intersecție, cele în exces se ignoră (ceea ce se vede pe figură); evitarea acestei situații se face definind explicit în modulul chemător __mw__ mărit (el este stabilit la 64), și __ww__ alocat adecvat.

Încărcarea listei __ww__ cu punctele de intersecție ale dreptei de hașură cu un poligon oarecare sau cu un segment de cerc dat se face folosind funcțiile LDPLG și LDSEG. Dacă se definesc corect datele din FILCOM, ele pot fi folosite independent, astfel:

```
double p[][2], s[][3][2];
     LDPLG(n, p);
     LDSEG(s);
```

unde p este identificatorul poligonului cu n laturi, iar s este o listă de 3 puncte ce definesc un segment de cerc.

1.3.6. Exemple

Scopul acestei secțiuni este să prezinte în cazuri concrete exemple de apel al funcțiilor din biblioteca DAFC.OLB; programele respective nu au nevoie de mai multe explicații decît cele din comentariile încorporate. Deși utilizează un minim de cunoștințe și/sau modele matematice, scopul principal rămîne exemplificarea modului de folosire a funcțiilor din biblioteca DAFC.OLB pentru obținerea unui desen. Pentru comparații utile vezi [5].

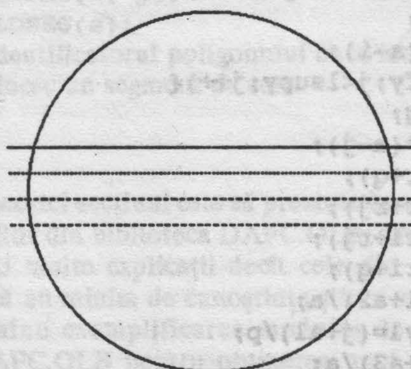
Programul CONJCT

```
/*
 *
 * Programul CONJCT rezolva problema lasata
 * deschisa in articolul "Asupra unei conjecturi"
 * din GM-8/1984
 *
 * Autor: Adrian Posea
 */
double a=288.;
int    linfx=0,lsupx=143,linfy=0,lsupy=143;
double eps1=1.e-5,eps2=1.e-6,eps3=1.e-7;
$$narg=1;
main()
{
int    i,j;
double r,q,ri,rj,p,a1,a2,a3,a4;
double x1,y1,x2,y2,x3,y3,x4,y4;
double sqrt(),abs();
double o1o2,o1o3,o1o4,o2o3,o2o4,o3o4;
   DAFINI("V"); ERASE("All", "Screen");
   XMIT("\0331\035");
   for(i=linfx;i<lsupx;i++){
   r=i;r=r*r;
   ri=(a-i)*(a-i);
   for(j=linfy;j<lsupy;j++){
    q=j;q=q*q;
    rj=(a-j)*(a-j);
    a1=sqrt(r+q);
    a2=sqrt(r+rj);
    a3=sqrt(ri+rj);
    a4=sqrt(ri+q);
    p=1.0+(a1+a2)/a;
    x1=i/p; y1=(j+a1)/p;
    p=1.+(a2+a3)/a;
    x2=(i+a2)/p;y2=(j+a2+a3)/p;
    p=1.+(a3+a4)/a;
    x3=(i+a3+a4)/p;y3=(j+a4)/p;
    p=1.+(a4+a1)/a;
    x4=(i+a1)/p;y4=j/p;
```

```
        O1O2=sqrt((x2-x1)*(x2-x1)+(y2-y1)*(y2-y1));
        O1O3=sqrt((x3-x1)*(x3-x1)+(y3-y1)*(y3-y1));
        O1O4=sqrt((x4-x1)*(x4-x1)+(y4-y1)*(y4-y1));
        O2O3=sqrt((x3-x2)*(x3-x2)+(y3-y2)*(y3-y2));
        O2O4=sqrt((x4-x2)*(x4-x2)+(y4-y2)*(y4-y2));
        O3O4=sqrt((x4-x3)*(x4-x3)+(y4-y3)*(y4-y3));
        p=(O1O2*O3O4+O2O3*O1O4)/(O1O3*O2O4);p=abs(p-1.);
        if(p < eps1) PIXEL(i,j);
        if(p < eps2) PIXEL(i+160,j);
        if(p < eps3) PIXEL(i+320,j);
       }}
       COPY("Simple");
       DAFEND();
    }
```

Modelele de linie

```
/*
C
C       EX01
C  Desenarea, pentru referinta,
C   a celor 4 modele de linie
C
  */
```

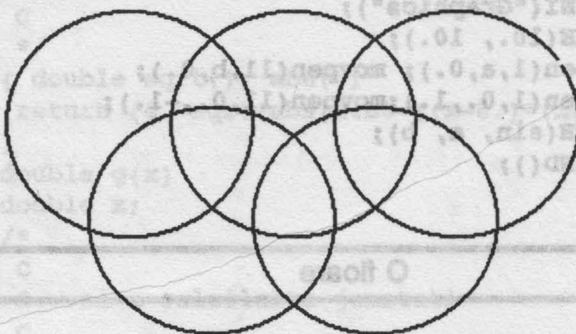


```
main()
{  int i; double s;
   s = 100.;
   DAFINI("Graphics");
   CERCRC(40.,5.,10.);
   movpen(1,-45.,45.);
```

```
    for(i=1; i<8; i++) {
    TYPLIN(i-1);
    MOVPEN(10, s, 0.);
    MOVPEN(00, 0., -10.);
    s = -s; };
    COPY("S");
    DAFEND();
 }
```

Cercurile Olimpice

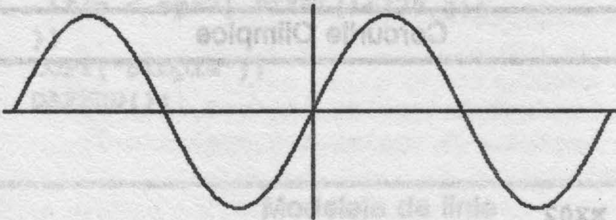
```
main()
 {
 /*
 C      EX02
 C  Cinci cercuri olimpice
 C
  */
```



```
      DAFINI("Graphics");
      CERCRC(20., -30., 25.);
      CERCRC(20., 0., 25.);
      CERCRC(20., 30., 25.);
      CERCRC(20., -15., 0.);
      CERCRC(20., 15., 0.);
      DAFEND();
 }
```

Graficul funcției SINUS

```
/*
 C    EX03
 C Graficul functiei sin:[A, B]->[-1., 1.]
 C
  */
```

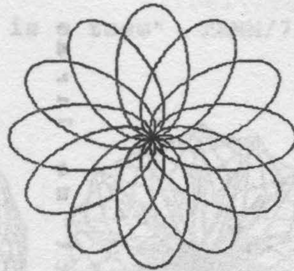


```
main()
{   double sin(), a,b;
        b   = 2. * 3.141592;
        a   = -b;
        DAFINI("Graphics");
        SCALE(10., 10.);
        movpen(1,a,0.); movpen(11,b,0.);
        movpen(1,0.,1.);movpen(11,0.,-1.);
        GRAPH(sin, a, b);
        DAFEND();
}
```

O floare

```
main()
/*  PROGRAM EX04
 C
 C Floare obtinuta prin rotirea unei elipse
 C
 */
{ int i; double f(), g();
    dafini("Graphics");
    scale(2., 2.);
    for(i=0; i<12; i++) {
    graph(f,0.,16.);
```

```
    movpen(1,0.,0.);
    graph(g,0.,16.);
    movpen(1,0.,0.);
    rotax(30.);};
    dafend();
}
```



```
double f(x)
double x;
/*
 C
 C Ecuatia unei jumatati de elipsa...
 C
 */
{ double sqrt(), abs();
 return (4.*sqrt(abs(1.D0-((x-8.)*(x-8.)/64.))));
}
double g(x)
double x;
/*
 C
 C...si a celeilalte jumatati
 C
 */
{return (-f(x));}
```

Programul TXTTST

```
char *c[]=  {"  Ordonata spira,",
            "  Sunet",
            "  Fruct de lira,",
            "  Capat paralogic",
            "  Leagan mitologic"};
```

```
main()
/*
    Program TXTTST
C
C Utilizarea subrutinelor de editare texte
C
 */
```

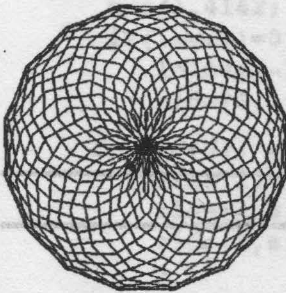
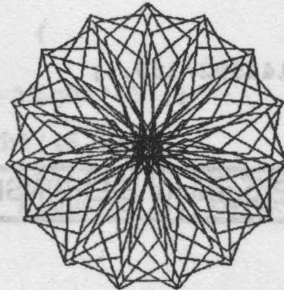
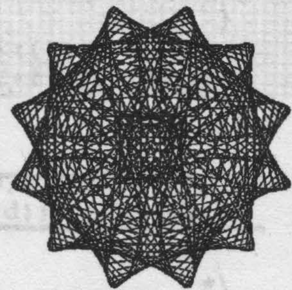
Sunet
Ordonata spira,
Suflet si grai,

```
{ register int i;
    DAFINI("Graphics");
    MOVPEN(1,15.,10.);
    for(i=0; i; i++){
     TEXTA(45.*i);
     TEXTS(3.,4.,5.-i);
```

```
    TEXT(c[i]);};
   DAFEND();
}
```

Program TRANDAFIR

```
/*
   "A rose is a rose"  TAMM/7/1987 (revedeti [5])
 */
```

```
$$narg=1;
main()
{
 long n, d;
 scanf("%d%d",&n, &d);
 dafini("G"); scale(20., 20.);
 rose(n, d);
 dafend();
}
rose(n, d)
long n, d;
{
 long i, j, k;
 double s(), c(), r;
 k=0; i=0;
 while(k<360) {
    r=s(n*i); movpen(1, r*c(i), r*s(i));
    j=i+d;
    while(j!=i){
        j %= 360;
        r = s((n*j) % 360);
        movpen(11, r*c(j), r*s(j));
```

```
        k++; j += d;}
    i++;}
}
double s(i)
long i;
{
 double sin();
 return sin(i*3.141592/180.);
}
double c(i)
long i;
{
 double cos();
 return cos(i*3.141592/180.);
}
```

Programul SIERPINSKI

```
/*
    Program SIERPINSKI
    prezentat pentru T-grafica si apelul recursiv
 */
$$narg=1; /* inhiba preluarea unei linii de comanda */
main()
{
 double sx, sy;
    scanf("%lf,%lf",&sx,&sy);
    trtl_start();
    setwnd(0.2,0.2,102.3*2.,76.7*2.);
    scale(sx, sy);
    SIERP(3.,4);
    trtl_stop();
}
SIERP(s,level)
double s;
int level;
{
 int i;
 movpen(1,0.,0.);
    for(i=0;i<4;i++)
    { /* desenarea unui sfert de curba */
        side(level,s);
```

```
        right(45.);
        forwrd(s/1.4142);
        right(45.);
    }
}
side(level,s)
int level;
double s;
{
 int l;
 double d;
 d=s/1.4142;
 if(level!=0)   {
    l=level-1;
    side(l,s); right(45.);
forwrd(d); right(45.);
    side(l,s); left(90.); forwrd(s); left(90.);
    side(l,s); right(45.); forwrd(d); right(45.);
    side(l,s);
    }
}
/*  Urmatoarele functii realizeaza - in mic -
  filozofia TURTLE, proprie limbajului LOGO
    Vom prezenta chiar si functii care nu au fost
    apelate pentru eventuale comparatii cu
    procedurile scrise in limbajul PASCAL.
 */
static double dir =90.;
static double dirs=1.0;
static double dirc=0.0;

trtl_start()
{
 dafini("G"); movpen(1, 0., 0.);
}

right(u)
double u;
{
  double sin(),cos();
 dir-=u;
 u=dir*(3.141592/180.0);
    dirs=sin(u); dirc=cos(u);
```

```
}

left(u)
double u;
{
 right(-u);
}

forwrd(a)
double a;
{
 double x,y;
 x=a*dirc;
 y=a*dirs;
 movpen(10,x,y);
}

backwd(a)
double a;
{
 forwrd(-a);
}

setX(x)
double x;
{
 movpen(10, x, 0.);
}

setY(y)
double y;
{
 movpen(10, 0., y);
}

setpos(x, y)
double x, y;
{
 movpen(10, x, y);
}

setrep(x0, y0)
double x0,y0;
```

```
{
 movpen(1, x0, y0);
}

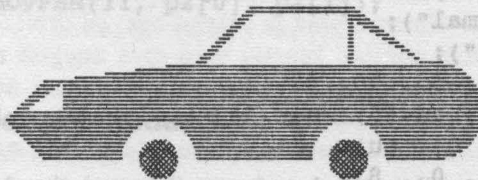
trtl_stop()
{
 dafend();
}
```

Programul MAȘINA

```
/*
        CAR
    Desenarea unei masini
    de curse... informatice

    Autor: A. Posea
 */
$$narg=1;
int     lp1[]={8},lp0[]={4,3,3};
double  p1[]={0.,3.,3.,6.,8.,6.,12.,3.,
        12.,-2.,-8.,-2.,-10.,0.,-8.,2.};
double  p0[]={.5,3.,3.,5.5,8.,5.5,8.,3.,
        8.2,3.,11.8,3.,8.2,5.2,
        -9.,.5,-7.,2.,-7.,.5};
double  a1[][3][2]={12.,3.,15.,0.,12.,-2.};
double  c1[][3][2]={7.,-2.,8.,-1.,9.,-2.,
        9.,-2.,8.,-3.,7.,-2.,
        -1.,-2.,-2.,-1.,-3.,-2.,
        -3.,-2.,-2.,-3.,-1.,-2.};
double  a0[][3][2]={0.,-2.,-2.,0.,-4.,-2.,
        6.,-2.,8.,0.,10.,-2.};
```

My car


```
main()
{
 dafini("Vt100");erase("All", "Screen");
 setcp(5,25); vtxt("Large","My Car");
 change("Graphics");
 setvp(300,50,770,285); setwnd(-20.,-10.,20.,10.);
   FILL(1,lp1,p1,3,lp0,p0,1,a1,2,a0,.2,0.);
   FILL(0,0,0,0,0,0,4,c1,0,0,.2,45.);
   FILL(0,0,0,0,0,0,4,c1,0,0,.2,135.);
 dafend();
}
```

Programul CEAS

```
/*
 c CLOCK
 c (exemplu simplu de animatie)
 c
 c Autor: A. Posea
 */
$$narg=1;
main()
{
 int    i, j, l[3], time[6];
 double sin(), cos();
 double p1[2], p2[2], x[3], y[3];
 double u, su, cu, oldu[3], newu[3];
 double v, sv, cv, r1, r2;
 l[0]=17; l[1]=23; l[2]=28;
 r1=0.104719; r2=0.523599;
 oldu[0]=oldu[1]=oldu[2]=-1.;
  DAFINI("Vt100"); ERASE("All", "Screen");
  SETCP(24, 15);
  SELECT("Revers");
  VTXT("Double", "Clock made by AP");
  SELECT("Normal");
  CHANGE("Gra");
  SETWND(-90.,-55.,90.,80.);
  for (su=43.; su<45; su+=.1){
    MOVPEN(1, 0., su);
    POLREG(0., 0., 8);
  }
```

```
for(i=0, u=0.; i<12; i++, u+=r2) {
    su=sin(u); cu=cos(u);
    p1[0]=34.*su;p1[1]=34.*cu;
    p2[0]=30.*su;p2[1]=30.*cu;
    LINE(p1, p2);
    for(j=0, v=u+r1; j<4; j++, v+=r1) {
      sv=sin(v); cv=cos(v);
      p1[0]=34.*sv;p1[1]=34.*cv;
      p2[0]=33.*sv;p2[1]=33.*cv;
      LINE(p1, p2);};
    }
   p1[0]=0.;p1[1]=0.;
    for(;;){ GTIM(time);
    if(time[3] > 12) time[3]-=12;
    newu[0]=(time[3]*5+time[4]/12)*r1;
    newu[1]=time[4]*r1;
    newu[2]=time[5]*r1;
    if(oldu[0] != newu[0]) i=3; else
        if(oldu[1] != newu[1]) i=2; else
            if(oldu[2] != newu[2]) i=1; else
    i=0;
    if(i>0) {TYPLIN(-1);
     for (j=0; j<i; j++) {p2[0]=x[2-j]; p2[1]=y[2-j];
           LINE(p1, p2);};
      TYPLIN(0);
    };
      for (j=0; j<3; j++) {oldu[j]=newu[j];
           p2[0]=(x[j]=(double)l[j]*sin(newu[j]));
           p2[1]=(y[j]=(double)l[j]*cos(newu[j]));
           LINE(p1, p2);};
      }
}
LINE(p1,p2)
double p1[2], p2[2];
{
    MOVPEN(01, p1[0], p1[1]);
    MOVPEN(11, p2[0], p2[1]);
}
```

1.3.7. Probleme propuse

1) Scrieţi o funcţie (recursivă) care să producă în ordinea citirii (de la stînga la dreapta) cifrele unui număr întreg dat.

2) Scrieţi un program care poate tipări (după orice cuvînt preluat dintr-un fişier de intrare) lista cuvintelor distincte în ordinea descrescătoare a frecvenţei de apariţie.

3) Dată fiind o zonă de memorie `_HEAP_`, cu `HEAP_S` unităţi libere, să se scrie funcţiile care
- returnează adresa descrierii primului bloc de minim n unităţi libere ce urmează a fi utilizate;
- declară liber blocul descris la adresa bp dată, şi efectuează compactarea blocurilor libere vecine.

1.3.8. Observaţii complementare

Obţinerea unui Task

Biblioteca DAFC.OLB este utilă programatorilor în C.

Linia de comandă pentru TKB va conţine această bibliotecă înaintea celei cu modulele OTS invocate de compilatorul C, pentru a satisface algoritmul de tratare a simbolurilor referite şi definite.

Prin urmare, obţinerea de task-uri din exemplele de mai sus se face pe calea:

```
TKB>
TKB>EX01/FP/CP=EX01,LB:[1,1]DAFC/LB,C/LB
TKB>/
Enter options:
TKB>STACK=2000 ; sau adecvat
TKB>...
TKB>//
```

Utilizarea funcţiei XMIT

Toate modulele prezentei biblioteci fac apel (direct sau indirect) la serviciile subrutinei `XMIT`. O secvenţă corectă de apel este

```
char *buf;
.
XMIT (buf);
.
```

şi produce transmiterea către terminalul asociat cu numarul logic `.MOLUN` a tuturor caracterelor din `buf` pînă la primul egal cu 0(NUL).

Biblioteca C.OLB conţine funcţia `msg` care apelată cu parametrul `buf` îl transmite pe `stderr`. Am preferat pe `XMIT` din motive de compatibilitate cu DAFF77.OLB, şi pentru independenţa de LUN-urile 1...n, unde n este stabilit de opţiunea (eventual implicită) `TKB>UNITS=n`.

Memento DAFC

```
/* inceput sesiune desen */
  dafini(mode)
      char    *mode;

/* sfirsit sesiune desen */
  dafend()

/* arc de cerc dat prin 3 puncte */
  arcc3p(u, v, w)
      double  u[], v[], w[];

/* decuparea segmentului p; se obtine segmentul q */
  clipp(p, q)
      double  p[][2], q[][2];

/* stabilire fereastra */
  setwnd(xmin,ymin,xmax,ymax)
      double  xmin,ymin,xmax,ymax;

/* hasurare complexa */
  fill(np1, lp1, p1, np0, lp0,
        p0, nc1, c1, nc0,c0,
        step, chi)
      int     np1, lp1[]; double p1[][2];
      int     np0, lp0[]; double p0[][2];
      int     nc1, nc0;
      double c1[][3][2], c0[][3][2];
      double  step, chi;

/* trasarea graficului functiei f:[a, b]-R */
  graph(f, a, b)
      double  f(), a,b;

/* determinare pozitie p fata de poligonul w */
  inplg(p, n, w)
      double  p[2], w[][2];
      int     n;

/* determinare pozitie p fata de segm de cerc u */
  inseg(p, u)
      double  p[2], u[][2];
```

```
/* stabilire vizor */
    setvp(umin,vmin,umax,vmax)
        int     umin,vmin,umax,vmax;

/* miscare penel */
    movpen(k, xfin, yfin)
        int     k;
        double  xfin, yfin;

/* unde este penelul ? */
    where(xw, yw)
        double  *xw, *yw;

/* desenare poligon regulat */
    polreg(xc, yc, npct)
        double  xc, yx;
        int npct;

/* cerc dat prin raza si centru */
    cercrc(r, xc, yc)
        double  r, xc, yc;

/* rotirea axelor */
    rotax(alpha)
        double  alpha;

/* scalarea */
    scale(xscale, yscale)
    double  xscale, yscale;

/* desenarea unui text */
    text(t)
        char    t[];

/* stabilire unghi pt axa text */
    texta(a)
        double  a;

/* stabilire marime text */
    texts(ys, xs, ss)
        double  ys, xs, ss;
```

Sînt incluse şi următoarele funcţii cu rol de calcul matematic:

```
/*  */  sign(x)
    double  x;

/*  */ double abs(x)
    double  x;

/* calcul determinant */ double det(x, a, b)
    double  x[2], a[2], b[2];

/*  */ double min(x, y)
    double x, y;

/*  */ double max(x, y)
    double  x, y;

/*  */ double sin(x)
    double x;

/*  */ double cos(x)
    double x;

/*  */ double exp(x)
    double x;

/*  */ double ln(x)
    double x;

/*  */ double atan2(y, x)
      double     y, x;
```

Următoarele funcţii sînt apelabile pentru exploatarea facilităţilor terminalului DAF–2020:

```
/* schimbare mod de lucru */
    change(mode)
        char    *mode;

/* copiere ecran pe CDC-9335 */
    copy(arg)
        char    *arg;
```

```
/* face CDC-9335 hard-copy */
    hcopy()

/* interzice hard-copierea */
    ncopy()

/* tipul de linie curenta */
    typlin(t)
        int t;

/* citire pozitie cursor grafic */
    cross(i,j,t)
        int *i, *j;
        char   *t;

/* desenare pixel */
    pixel(i,j)
        int i,j;

/* sterge ecran */
    erase(fct,arg)
        char   *fct, *arg;

/* stabilire poz cursor alfa */
    setcp(i,j)
        int i,j;

/*  */
    letcp(arg,inc)
        char   *arg;
        int    inc;

/* stabilire limite zona defilare */
    scroll(linf,lsup)
        int linf,lsup;

/*  */
    setcps(i,j)
        int i,j;

/* citire pozitie cursor alfa */
    getcp(i,j)
        int *i,*j;
```

```
/* selectie mod afisare alfa */
    select(style)
        char    *style;

/* afisare text VT100 */
    vtxt(style,txt)
        char    *style,txt[];

/*  */ xmit(string)
    char    string[];
```

1.4. Bibliografie

[1] **Theodosias PAVLIDIS**
Algorithms for graphics and image processing, Springer Verlag, 1982

[2] **Dan ROMAN, Adrian LUSTIG, Constantin STĂNESCU**
Algoritmi de automatizare a proiectării, Ed Militară, 1988

[3] **James FOLEY, Andries Van DAM**
Fundamentals of interactive computer graphics, Addison–Wesley Publ Co, 1981

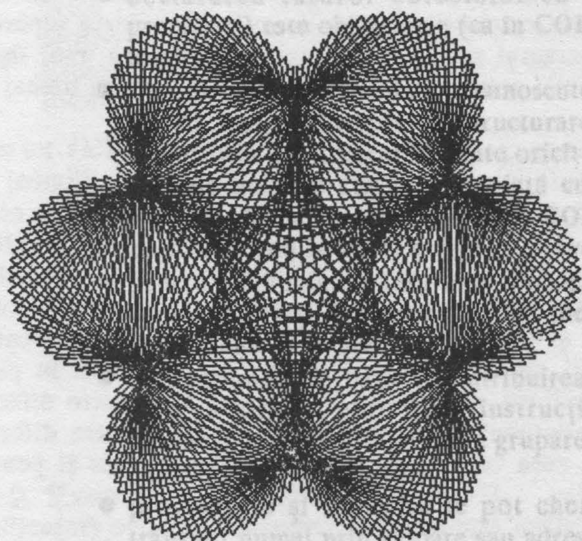
[4] **A T BERZTIS**
Data Structures – Theory and Practice, Academic Press, 1971

[5] **Marin VLADA, Adrian POSEA**
Grafică automată în limbajul FORTRAN77 și aplicații, Tipografia Universității București, ediția II, 1990

[6] **Brian KERNIGHAN, Denis RITCHIE**
The C programming language, Prentice–Hall, 1978

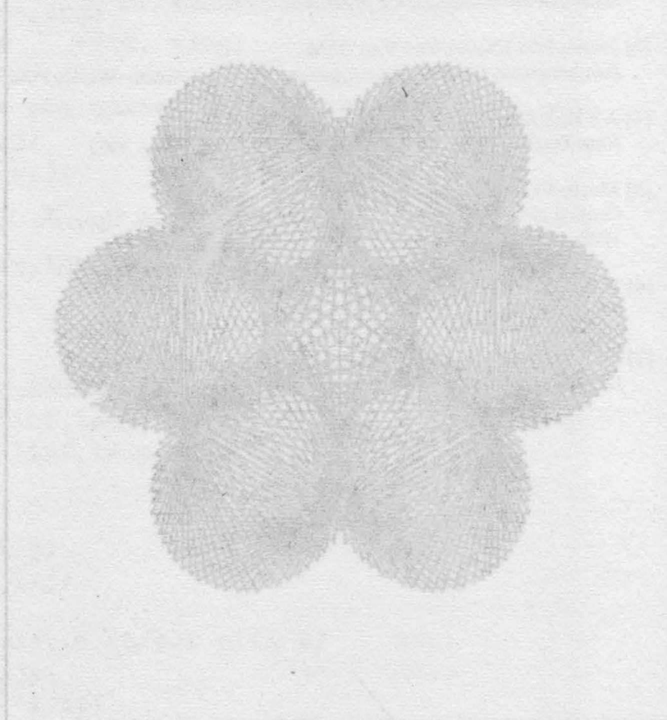
[7] **Martin MINOW**
DECUS C LANGUAGE SYSTEM – Compiler & Library Software Support Manual, SIG 1981

GRAFICĂ ÎN LIMBAJUL PASCAL (OREGON)

2

2. GRAFICĂ ÎN LIMBAJUL PASCAL (OREGON) 61

2

Limbajul PASCAL a fost conceput pentru învățarea informaticii: structuri de date, de control și stil de programare; N. Wirth publica în 1971 în „Acta Informathica" [1] articolul „The programming language PASCAL", iar în 1974 — la Prentice Hall — cartea „Algorithms + Data Structures = Programs". În martie 1978 ISO a votat standardizarea lui.

Iată o listă a cîtorva caracteristici ale limbajului PASCAL:

- instrucțiunile se scriu pe mediul de intrare fără nici o restricție; se utilizează ';' ca separator (ca în C)
- unor cuvinte li se recunoaște o semnificație specială (repeat, var, etc) și nu pot fi folosite ca identificatori (ca în toate limbajele de programare)
- declararea tuturor obiectelor cu care se lucrează (date și proceduri) este obligatorie (ca în COBOL); nu se admit declarații implicite
- tipurile standard de date recunoscute sînt: octet, număr întreg, număr real; facilitățile de structurare proprii limbajului permit construirea de structuri de date oricît de complexe: tablouri (care trebuie alocate static; nu există ceva de tipul VIRTUAL din FORTRAN77), înregistrări (ca în COBOL sau PL/I), mulțimi (ca bit string în PL/I) și fișiere (secvențiale).
- pentru manipularea unor date alocate dinamic există procedurile standard new și dispose care fac apel la adresele și nu la numele variabilelor utilizate
- instrucțiunile de bază sînt atribuirea, execuția condiționată (de diverse forme), etc; există instrucțiuni pentru construirea de structuri de control complexe: gruparea în blocuri (begin-end în ALGOL, do în PL/I, etc)
- procedurile și funcțiile se pot chema recursiv: parametrii se transmit numai prin valoare sau adresă (niciodată prin nume)
- operațiile de intrare-ieșire sînt foarte slab elaborate: nici absente (ca în C, urmînd ca problema să fie rezolvată de implementatorul compilatorului), nici prezente (ca în COBOL sau FORTRAN 77 unde există o varietate de posibilități de lucru cu fișiere).

În PASCAL se impun reguli stricte de concordanţă între operatori şi tipul operanzilor asupra cărora acţionează, în scopul depistării încă din faza de compilare a erorilor, ca reacţie la diverse tipuri de erori obţinute în programele compilate cu FORTRAN.

În PASCAL este posibilă utilizarea variabilelor de tip referinţă dar se folosesc mai ales în legătură cu date alocate dinamic şi care nu pot fi referite prin nume simbolice, spre deosebire de C unde este dezvoltată o adevărată aritmetică a pointerilor.

Structura monolitică a programului compilat cu PASCAL (adică făcut dintr–un program principal ce include un număr de proceduri care pot şi ele să includă alte proceduri, etc.) prezintă avantajul unor puternice verificări, dar îngreunează lucrul în echipă (mult facilitat de C) şi chiar lucrul cu biblioteci de module obiect.

Limbajul PASCAL nu recunoaşte noţiunea de fişier extern, deşi practic nu există program nebanal care să nu folosească fişiere de date.

Limbajul PASCAL nu are definită noţiunea de zonă de date comune (ca în FORTRAN, sau măcăr ca în C). Această lipsă este desigur suplinită de programatorii avansaţi pe căi ocolite, artificial.

Multe alte diferenţe faţă de limbajele de programare clasice au impus implementatorilor mediului PASCAL să recurgă la extensii faţă de standard, care tind să apropie limbajul PASCAL de limbajul C: posibilitatea de a folosi proceduri şi funcţii standard pentru diferite operaţii (lucrul cu fişiere, cu şiruri de biţi, `sizeof`), compilarea separată a unor bucăţi din programul sursă (cu obţinerea eventual a unui fişier .MAC în locul unuia .OBJ pentru facilitarea inserţiei de cod în limbaj de asamblare), etc.

Tonul relativ critic cu care a fost prezentat limbajul PASCAL nu este generat de caracteristicile lui vis–a–vis de pretenţiile iniţiale (limbaj de învăţare a informaticii), ci de faptul că el a devenit limbaj folosit la nivel comercial şi continuă să crească prin a–şi trăda originea (ca şi BASIC). Aceste fapte nu trebuie să ne facă să nu observăm că mediul PASCAL a fost folosit pentru dezvoltarea de programe foarte mari, iar compilatorul s–a dovedit compact şi eficient şi în aceste cazuri, nu doar pentru programele–şcoală mici, care utilizează doar cîteva construcţii. În plus, chiar dacă programele PASCAL nu vor fi total portabile între diferite medii PASCAL, compilatorul este suficient de portabil între diferite configuraţii hardware, ceea ce va induce o bună portabilitate şi pentru programele utilizatorilor.

Nu ştim cît de realistă este acţiunea „esperanto", dar o (re)acţiune de tip PL/I este necesară: e nevoie de un limbaj pentru calcule economice, de altul pentru calcule tehnico–ştiinţifice, pentru învăţarea informaticii şi desigur de unul pentru scrierea mediilor limbajelor amintite. Dincolo de nuanţe, şi avînd în vedere experienţa de pînă acum a celor care lucrează

simultan în COBOL, FORTRAN, PASCAL, C se poate afirma că un singur limbaj (PL/II ?) ar fi suficient.

2.1. Utilizarea limbajului PASCAL (memento)

Analizorul lexical al compilatorului PASCAL extrage din textul–sursă tokenii proprii (simboluri speciale, identificatori, numere, etichete şi şiruri de caractere) ignorînd spaţiile albe sau prezentînd mesaje de eroare în rest.

Alfabetul este compus din literele mari (A-Z), mici (a-z), cifrele zecimale (0-9) şi următoarele caractere speciale: + - * / = < > [] . , : ; _ ^ () {} # _ .

Simbolurile speciale sînt fie caractere speciale, fie grupările de cîte două caractere speciale următoare: <>, <=, >=, :=, .., fie cuvintele rezervate următoare: AND, ARRAY, BEGIN, CASE, CONST, DIV, DO, DOWNTO, ELSE, END, FILE, FOR, FUNCTION, GOTO, IF, IN, LABEL, MOD, NIL, NOT, OF, OR, PACKED, PROCEDURE, PROGRAM, RECORD, REPEAT, SET, THEN, TO, TYPE, UNTIL, VAR, WHILE, WITH.

Identificatorii se folosesc pentru a nota constante, tipuri de date, variabile, proceduri, funcţii, programe şi zone de înregistrări. Se admite orice lungime de identificator. Dacă apar imediat după declaraţia de procedură următorii identificatori forward, external, nonPascal se numesc directive şi au rol în orientarea analizei sintactice (sau generarea codului obiect).

Alţi identificatori sînt recunoscuţi cu o semnificaţie standard:

- Constante: False, True, MaxInt
- Tipuri de date: Boolean, Char, Integer, Real, Text
- Variabile: Input, Output
- Funcţii intrinseci: abs, arctan, chr, cos, eof, eoln, exp, ln, odd, ord, pred, round, sin, sqr, sqrt, succ, trunc
- Proceduri predefinite: dispose, get, new, pack, page, put, read, readln, reset, rewrite, unpack, write, writeln.

2.2. Exemple de programe PASCAL

În diverse forme, toată lucrarea răspunde la întrebarea „Ce se poate face în PASCAL?” înţelegîndu–se şi „Cum ?” sau „Cu ce efort, efect, grad de eleganţă/portabilitate/ etc. ?”.

Această secţiune prezintă doar cîteva exemple care să–l ajute pe

cititor să se acomodeze cu atmosfera din celelalte secţiuni/capitole. Se consideră cunoscute lucrările [5], [3].

Exemplul 1:

Programul COMPRIMARE_DECOMPRIMARE_TEXT

```
Program comprimare_decomprimare_text;
const ASCII_max =127; sucmax =128;
   dblmax =255; radac =1; FS =28;

type cod      =0..ASCII_max;
     ascend   =1..ASCII_max;
     descnd   =1..dblmax;
     nume_fis =packed array [1..32] of char;
var  fis_ascii:text; nume_fis_ascii:nume_fis;
     fis_compr:file of char; nume_fis_compr:nume_fis;
     fiu:array [ascend, boolean] of descnd;
     tata:array [descnd] of ascend;
     nrbiti:0..7;
     comprimare:boolean;
     n:descnd;
     c:char;
     k:0..dblmax;
procedure getcmd (var nume_fis_ascii,
                      nume_fis_compr:nume_fis;
                  var comprimare:boolean);
  {preia o linie de comanda de forma
           "-x out_file in_file"
   unde x poate fi:
   "Comprimare", caz in care nume_fis_ascii este in_file
           iar nume_fis_compr este out_file, sau
   "Expandare", caz in care nume_fis_ascii este out_file
           iar nume_fis_compr este in_file }
     external;
procedure comprim(b:boolean);
begin
     k :=k * 2; if b then k := k + 1;
     nrbiti := (nrbiti+1) mod 8;
     if nrbiti = 0 then write(fis_compr, chr(k));
end;
function expand:boolean; var c:char; begin
```

```
        if nrbiti = 0 then
         begin read(fis_compr, c); k:=ord(c); end;
        nrbiti:=(nrbiti+1) mod 8;
        expand:=k > ASCII_max;
        k:= (k*2) mod 256;
    end;
    procedure semi_splay_reorg(fiul:descnd);
     var e1, e2:boolean; unchiul, bunicul, tatal:descnd;
     begin
        tatal:=tata[fiul];
        e2 := fiul=fiu[tatal, true];
        if tatal <> radac then
         begin
        bunicul:=tata[tatal];e1:=tatal<>fiu[bunicul,true];
        unchiul:=fiu[bunicul, e1];
        fiu[bunicul, e1]:=fiul;
        fiu[tatal, e2]:=unchiul;
        tata[unchiul]:=tatal;
        tata[fiul]:=bunicul;
        if bunicul <> radac then semi_splay_reorg(bunicul);
        if comprimare then comprim(not e1);
         end;
        if comprimare then comprim(e2);
    end;
    begin
        for n:=2 to dblmax do tata[n]:= n div 2;
        for n:=1 to maxcar do begin
            fiu[n,false]:=n+n;
            fiu[n,true ]:=fiu[n,false]+1;
        end;
        nrbiti:=0;
        getcmd (nume_fis_ascii,nume_fis_compr,comprimare);
        if comprimare then
            begin
            reset(fis_ascii,nume_fis_ascii);
            rewrite(fis_compr,nume_fis_compr);
            repeat
              read(fis_ascii,c);
              semi_splay_reorg(ord(c)+sucmax);
            until eof(fis_ascii);
            semi_splay_reorg(FS+sucmax);
            while nrbiti <> 0 do comprim(false);
            close(fis_compr);
```

```
        end
        else begin
          reset(fis_compr,nume_fis_compr);
          rewrite(fis_ascii,nume_fis_ascii);
          repeat
            n:=radac;
            repeat n:=fiu[n,expand] until n>ASCII_max;
            write(fis_ascii,chr(n-sucmax));
            semi_splay_reorg(n);
          until n=FS+sucmax;
          close(fis_ascii);
      end;
  end.
```

Exemplul 2:

Prezentăm trei rutine specifice sistemului de operare RSX–11M; numărul acestora ar trebui crescut oricît de mult pentru obținerea unui mediu PASCAL (sub RSX–11M) cît mai natural și eficient.

Citirea liniei de comandă

```
procedure getcmdline;
{ Citeste o linie de comanda in memorie;
se mizeaza pe faptul ca (din meritul implementarii)
este mereu disponibila o linie de comanda (via GMCR$)
daca task-ul este instalat si lansat adecvat
}
      const
    prompt='PRM>';
      begin
          if input^ <> ' ' then
            begin
            repeat
             get(input)
            until (input^ = ' ');
            while not eoln and (input^ = ' ') do
get(input);
            end;
          if input^ = ' ' then write(prompt);
          if eoln then readln;
       end;
```

Următoarele proceduri fac decomprimarea–comprimarea unui şir de trei caractere RADIX–50. Funcţia ascr50 presupune că i s–a transmis un triplet de astfel de caractere, dar lăsăm ca exerciţiu oprirea comprimării la primul caracter non–RADIX–50.

Lucrul cu caractere RADIX–50

```
type
   word=0..177777B;
   trio=packed array [0..2] of char;
procedure r50asc(w: word; var t:trio);
  const
   rad = ' ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ$.?0123456789';
   var i:integer;
  procedure a(w:word);
  begin if w <> 0 then begin
   a(w div 50B); i:=i-1; t[i]:=rad[w mod 50B]; end;
  end;
    begin
   i:=3; a(w); while i <> 0 do begin
   i:=i-1; t[i]:=chr(0); end;
    end;
function ascr50(var t:trio):word;
var i: integer;
begin
   for i:=0 to 2 do
     if t[i] in ['a'..'z'] then
   t[i]:=chr(ord(t[i])-40B);
   ascr50:=50B*(50B*ord(t[0])+ord(t[1]))+ord(t[2]);
end;
```

2.3. O bibliotecă de grafică în PASCAL

Utilizarea rutinelor din biblioteca DAFPAS.OLB V1.1 asigură o interfaţă eficientă între programatorul PASCAL (Oregon 2.0H, implementat sub sistemul de operare RSX–11M) şi cerinţele dispozitivelor grafice din clasa DAF2020. În această secţiune nu se descrie utilizarea unor puncte de intrare existente în bibliotecă, dar care au rol intern. Biblioteca DAFPAS.OLB V1.1 face parte dintr–un grup de biblioteci care se adresează (separat) unor echipamente diverse (DAF2020, VDT52S, DGF1712) şi/sau programatori în limbaje diferite (F77, C, PASCAL), dar care au comună (sau foarte asemănătoare) sintaxa majorităţii punctelor de

intrare. Prezentăm mai jos — pentru o anumită clasă de utilizatori — fişierul DAFCOM.pas, utilizat ca prefix (via `%include dafcom.pas`) la compilarea majorităţii procedurilor din biblioteca DAFPAS.OLB.

```
{$nomain} Program DAFCOM; {$own} {/* DRWCOM */}
var X__min, Y__min, {coord vf stg jos}
    X__max, Y__max, {si dr sus pt fereastra standard}
    s_x, s_y, {factori de scala}
    c_x, c_y, {coord curente}
    c_r, s_r, {matricea de rotatie a axelor, concentrata}
    x_s, y_s, s_s, {dimensiunile textului generat}
    c_t, s_t:real; {matr rot a axei textului generat}
    line_t:integer; {tipul de linie curent}
type point=array [0..1] of real;
type segm =array [0..1] of point;
type arc  =array [0..5] of real;

{/*     DAFCOM      */}

var U__min, V__min,
    U__max, V__max:integer; {coord-in pixeli-ale
vizorului}
    Q_W_V:real; {factor de suprapunere
fereastra-vizor}
type string=packed array [0..7] of char;
var b_u_f:string;

procedure XMIT(n:integer;var buf:string); external;
procedure RECV(n:integer;var buf:string); external;
procedure PIXEL(x_pixel,y_pixel:integer); external;
procedure SETWND(xmin,ymin,xmax,ymax:real); external;
function CLIPP(var p,q:segm):integer; external;
function INPLG(var p:point;
                  n:integer; w:point):integer; external;
function INSEG(var p:point; u:arc):integer; external;
procedure DAFINI(mode:char); external;
procedure CHANGE(mode:char); external;
procedure TYPLIN(tl:integer); external;
procedure SETVP(umin,vmin,umax,vmax:integer); external;
procedure CROSS(var ilin,jcol:integer; taste:char); external;
procedure SCALE(xs,ys:real); external;
procedure ROTAX(angle:real); external;
procedure MOVPEN(m:integer; x,y:real); external;
procedure ARCC3P(var u,v,w:point); external;
```

```
procedure POLREG(xc,yc:real;n_edges:integer); external;
procedure CERCRC(radius,xc,yc:real); external;
procedure GRAPH(function f(x:real):real; a,b:real); external;
procedure WHERE(var wx,wy:real); external;
procedure WCROSS(var wx,wy:real; taste:char); external;
procedure ERASE(part,line_or_screen:char); external;
procedure SETCP(ilin,jcol:integer); external;
procedure LETCP(direction:char;units:integer); external;
procedure GETCP(var ilin,jcol:integer); external;
procedure SCROLL(inf_line,sup_line:integer); external;
procedure SELECT(display_mode:char); external;
procedure VTXT(font:char;var txt:string); external;
function ATAN2(y,x:real):real; external;
function SIGN(x:real):integer; external;
function MIN(x,y:real):real; external;
function MAX(x,y:real):real; external;
function DET(var x,a,b:point):real; external;
procedure COPY(size:char); external;
procedure HCOPY; external;
procedure NCOPY; external;
procedure DAFEND; external;
```

Datorită acestei liste și prezentărilor din 1.3 și [6], se recomandă utilizatorului unele comparații (vezi și 1.2), desigur pentru evaluări personale.

2.3.1. Definirea sesiunii de desen

Avînd în vedere neconcordanța dintre sistemul de axe al terminalului și cel al utilizatorului precum și disponibilitățile de interactivitate, DAFPAS.OLB conține următoarele puncte de intrare:

```
DAFINI
PIXEL
WCROSS, CROSS
SETWND, SETVP
SCALE, ROTAX
TYPLIN
CHANGE
DAFEND
```

DAFINI – inițializează modul grafic

Apelul diverselor rutine din biblioteca DAFPAS.OLB are ca efect lateral și actualizarea unor date dintre cele globale prezentate. Modulul

`DAFINI` inițializează toate aceste date așa cum se precizează în descrierea punctelor de intrare care le actualizează. Fereastra curentă este stabilită la dreptunghiul `[-90,90] x [-35,100]`, iar vizorul curent la dreptunghiul maxim `[0,1023] x [0,767]`. Prin urmare, inițial, originea axelor de coordonate se află în mijlocul ecranului.

Parametrul `mode` poate lua valorile:

- `'V'`(t100) – pentru stabilirea modului inițial de lucru cu terminalul ca video terminal de tip Vt100
- `'G'`(raphics) – ... sau de tip grafic; schimbarea ulterioară a acestui mod se face cu subrutina `CHANGE`.

Subprograme apelate : `TYPLIN`, `CHANGE`.

PIXEL – aprinde un pixel

Desenarea punctului de coordonate `(x_pixel, y_pixel)` `x_pixel=0,...,511` și `y_pixel=0,...,383` (cînd terminalul este utilizat ca TK) se face cu apelul:

```
PIXEL(x_pixel, y_pixel);
```

Subprograme apelate : —

WCROSS – preia coordonate (în mm)

Apelul `WCROSS(wx, wy, taste)` conduce la afișarea cursorului cruce și la inițializarea variabilelor reale wx și wy cu valorile abscisei și ordonatei locului de afișare a cursorului (în sistemul de axe al utilizatorului), precum și a variabilei `taste` cu codul ASCII al tastei care a produs continuarea execuției.

Subprograme apelate : `CROSS`

CROSS – preia coordonate (în pixeli)

Apelul `CROSS(iLin, jCol, taste)` conduce la afișarea cursorului cruce și la inițializarea variabilelor întregi `iLin` și `jCol` cu valori (în pixeli) ale liniei (0,...,1023) și coloanei (0,...,767) pe care se află cursoŗul (după eventuale mișcări) și a variabilei `taste` cu codul ASCII al tastei care a produs continuarea execuției.

SET WINDow – definește o fereastră

Limitarea reprezentării unor desene la porțiuni strict controlate ale universului este cerută în variate situații. Definirea acestei porțiuni ca dreptunghi cu laturile paralele cu axele de coordonate ale universului se face cu apelul:

```
SETWND(Xmin, Ymin, Xmax, Ymax);
```

parametrii fiind constante/variabile reale considerate în mm care actualizează X_min, Y_min, X_max, Y_max.

Subprograme apelate : —

SET ViewPort – definește vizorul

Limitarea suprafeței de reprezentare este deasemenea utilă; definirea ei se face cu apelul:

```
SETVP(Umin, Vmin, Umax, Vmax);
```

parametrii fiind constante/variabile întregi considerate în pixeli care actualizează U_min, V_min, U_max, V_max.

Subprograme apelate : —

ROTAX – rotația axelor utilizatorului

Stabilirea unui unghi nenul (măsurat în sens trigonometric) între noile și vechile axe utilizator (rotația axelor), se obține cu apelul:

```
ROTAX(angle);
```

- angle – variabilă/constantă reală definind mărimea (în grade sexagesimale) a unghiului de rotație, actualizîndu-se c_r, s_r. După apelul DAFINI acest unghi este 0.

Subprograme apelate : —

SCALE – stabilirea scalelor

Unitatea utilizator de măsură a lungimii a fost stabilită, prin lipsă, milimetrul. Schimbarea ei (pentru ambele axe), se face cu apelul:

```
SCALE(xs, ys);
```

- xs – variabilă/constantă reală reprezentînd lungimea în mm a noii unități de măsură a axei absciselor;
- ys – analog, relativ la axa ordonatelor.

După DAFINI s_x și s_y sînt 1.

Observație: *Fiind definite fereastra și vizorul, subrutinele de reprezentare realizează automat o scalare (Q_W_V) care să suprapună fără deformare colțul stînga-jos al ferestrei peste cel al vizorului. Scalarea nu afectează coordonatele (în mm) ale ferestrei!*

Subprograme apelate : —

TYPLIN – setează tipul de linie

Definirea modelului curent de linie se face inserînd în programul sursă linia:

```
TYPLIN(tl);
```

- tl – variabilă/constantă întreagă reprezentînd tipul de linie

utilizat:

`tl < 0`	linie întunecată
`tl = 0`	linie luminoasă continuă
`tl = 1,2`	linie luminoasă întreruptă
`tl = 3`	linie luminoasă punctată
`tl = 4`	linie luminoasă linie–punct
`tl > 4`	este echivalent cu `tl = 0`

După apelul `DAFINI` tipul curent de linie (`line_t`) este 0.
Subprograme apelate : —

CHANGE – schimbă modul de lucru

Schimbarea modului de lucru cu DAF–2020, în vederea utilizării de subrutine VT100 sau de grafică se face cu apelul:

```
CHANGE(mode);
```

mode fiind constantă/variabilă de tip `CHAR` luînd valorile `'V'`(t100) sau `'G'`(raphics), cu semnificație evidentă.

DAFEND – sfîrşitul sesiunii de desen

Sfîrşitul sesiunii de desen se anunța cu apelul:

```
DAFEND;
```

care produce şi selecția modului VT100.

Observație: *Modulele prezentei biblioteci se apel ază în interiorul unei perechi de paranteze* `DAFINI/DAFEND`*; un task poate conține oricîte astfel de perechi neconținute una în alta.*
Subprograme apelate : —

2.3.2. Trasări/Ştergeri

În această secțiune se includ:

```
MOVPEN
```

care „mişcă" efectiv spotul, realizîndu-se un desen, precum şi

```
COPY
```

utilă pentru copierea ecranului pe imprimantă CDC–9335. Pentru ştergerea unui segment se apelează `TYPLIN` cu parametrul -1 , apoi `MOVPEN` pentru trecerea peste segmentul de şters (în sensul desenării). Dispozitivele DAF pot desena segmente de dreaptă (via un interpolator liniar existent hardware care uneşte punctele necesare de pe o rețea cu 1024×768 pixeli). Indicațiile necesare mişcării se vor constitui ca parametri ai procedurii independente de dispozitiv `MOVPEN` (care apelează intern `HMOVE`, dependentă de echipament). Ea se apelează sub forma:

```
MOVPEN(m, x, y);
```

unde

- m poate lua valorile 0, 1, 10, 11: dacă m < 2 nu se trasează segment; dacă m = 0(mod2) se vor interpreta ceilalți doi parametri ca incrementări ale coordonatelor ultimului punct desenat, și nu coordonate ale punctului curent, cum se întîmplă pentru m impar.
- x, y sînt coordonatele unui punct cu semnificația dependentă de m

Unde se mai află tocul ?

```
WHERE(wx, wy);
```

Acest apel este adesea util într-un modul care nu a stabilit el însuși acest punct curent (și eventual trebuie refăcut înainte de RETURN la chemător).

Observație: *Alte informații utile pot fi receptate din variabilele globale al căror conținut a fost descris; este lăsat în responsabilitatea utilizatorului accesul la aceste variabile (R/W neavizat) !*

COPY – copierea ecranului

Apelul COPY(size) produce copierea pe dispozitivul CDC–9335 cuplat ca hard–copy a conținutului memoriei–ecran, la dimensiunea indicată de constanta șir de caractere/tabloul de elemente CHAR size, care ia valorile legale 'S'(imple)/'D'(ouble).

GETSTS – starea terminalului

Starea curentă a terminalului se află cu apelul:

```
GETSTS(ix, jy, cod);
```

inițializîndu-se ix și jy cu coordonatele (în pixeli) ale cursorului, iar octetul cod conform definițiilor din cartea tehnică (vezi ESC ENQ).

2.3.3. Desenarea textelor

Editarea textelor este facilitată de următoarele proceduri:

```
TEXTS
TEXTA
TEXT
```

Efectul apelului primelor două subrutine se menține pînă la un nou apel. Desenarea textelor ține cont de sistemul de axe al utilizatorului (scalare, rotație) și de fereastra curent definită. Subrutina VTXT produce un text exploatînd facilitățile VT100 ale terminalului, și trebuie apelată în acest mod.

TEXTS – setează dimensiunea literelor

Apelul:

```
TEXTS(ySIZE, xSIZE, sSIZE);
```

unde `ySIZE`, `xSIZE`, `sSIZE` sînt constante/variabile reale, declară înălţimea, lăţimea şi spaţiul dintre caracterele editate ulterior, ţinînd seama de scalele (pentru Ox şi Oy) curente. După apelul `DAFINI` aceste dimensiuni sînt respectiv `5.(y_s), 5.(x_s), 1.(s_s)`

Subprograme apelate : —

TEXTA – setează înclinarea textului

Înclinarea axei textului faţă de axa Ox a utilizatorului se face inserînd în program linia:

```
TEXTA(angle);
```

unde `angle` este variabilă/constantă reală precizînd (în grade sexagesimale) înclinarea dorită. După apelul `DAFINI` înclinarea iniţială este `0.(c_t, s_t)`

Subprograme apelate : —

TEXT – editarea unui text

Apelul:

```
TEXT(text)
```

unde `text` este adresa unui string, produce desenarea şirului `text`, şi repoziţionarea cursorului la începutul textului.

Subprograme apelate : `WHERE, MOVPEN`.

2.3.4. Modul VT–100

Următoarele proceduri :

```
ERASE
SCROLL
SETCP
SETCPS
LETCP
GETCP
SELECT
VTXT
TCOPY, NCOPY
```

facilitează exploatarea posibilităţilor oferite de DAF–2020 de a lucra ca terminal de tip VT100. Ele se vor apela numai după ce în prealabil s–a apelat `CHANGE('V')`.

Prin utilizarea succesivă a terminalului DAF2020 ca TEKTRONIX

şi VT100 se poate mări gradul de interactivitate al task-ului şi se pot obţine ecrane mixate care apoi să fie copiate pe imprimantă.

ERASE – Ştergere în ecran/linie

Faţă de poziţia curentă a cursorului se poate şterge o porţiune de ecran sau de linie. Se realizează aceasta cu apelul:

```
ERASE(part, line_or_screen);
```

Ambii parametri sînt constante de tip şir de caractere sau tablouri de elemente `CHAR`.

`part` poate lua valorile:

- `'A'`(ll) pentru ştergerea întregii entităţi
- `'B'`(egin) pentru ştergerea entităţii de la început pînă în poziţia curentă a cursorului
- `'E'`(nd) pentru ştergerea entităţii de la poziţia curentă a cursorului pînă la sfîrşit

`line_or_screen` poate lua valorile `'L'`(ine) sau `'S'`(creen).

Subprograme apelate : —

Defilare

După umplerea ultimei linii terminalul face defilarea în sus pentru a face loc unei noi linii (pierzînd prima linie de pe ecran).

Apelul:

```
SCROLL(inf_line, sup_line);
```

defineşte marginile de sus şi de jos ale zonei pe care se produce defilarea. Ambii parametri sînt constante/variabile întregi (1,...,24).

Subprograme apelate : —

Poziţia cursorului

Facilitate specifică terminalelor cu tub catodic, poziţionarea cursorului se realizează inserînd în program linia

```
SETCP(Ilin, Jcol);
```

`Ilin` este constantă/variabilă întreagă cu valori de la 1 la 24; `Jcol` este constantă/variabilă întreagă cu valori de la 1 la 80.

Pentru poziţionarea cursorului în interiorul zonei de scroll se utilizează subrutina `SETCPS`; cei doi parametri definesc de asemenea linia şi coloana destinaţie a cursorului.

Pentru poziţionarea diferenţială a cursorului se poate utiliza subrutina `LETCP` cu următorii doi parametri:

- constantă/variabilă de tip `CHAR` cu conţinutul `'U'`(p) /`'D'`(own) /`'L'`(eft) /`'R'`(ight) şi cu semnificaţia evidentă;
- constantă/variabilă întreagă şi pozitivă indicînd numărul de linii

(coloane) de deplasare a cursorului pe aceeaşi coloană (linie).

Subprograme apelate : —

Pentru a afla unde se află cursorul alfanumeric, se inserează în program linia:

```
GETCP(ilin, jcol);
```

cu efectul iniţializării variabilelor întregi `ilin/jcol` cu valorile liniei şi coloanei pe care se află cursorul după o serie de mişcări.

Selectare mod de afişare

Echipamentul poate afişa un text Normal (alb pe fond întunecat) sau Reverse video (întunecat pe fond alb); în ambele cazuri textul poate fi subliniat. Selecţia stilului de afişare se obţine după apelul `SELECT(display_mode)`, unde `display_mode` poate fi `'N'`(ormal), `'R'`(evers) sau `'U'`(nderlined).

Subprograme apelate: —

Afişare text

După stabilirea poziţiei de început a textului şi a modului de afişare, afişarea propriu-zisă se face pe calea

```
VTXT(dim, txt);
```

primul parametru poate lua valorile `'N'`(ormal), `'D'`(ouble) sau `'L'`(arge) pentru a stabili mărimea caracterelor textului, iar al doilea conţine textul de afişat.

Subprograme apelate : `GETCP`, `SETCP`.

Copiere ecran

Pentru a permite (sau a interzice) transmisia caracterelor venite de la calculator spre ecran şi către imprimanta CDC–9335, se inserează în program linia

```
TCOPY;
```

sau

```
NCOPY;
```

Deoarece codurile de control ale celor două dispozitive sînt diferite, se obţin rezultate nedorite dacă se lucrează în mod transparent (`TCOPY`) şi se transmit şi către imprimantă coduri de control specifice ecranului.

2.3.5. Subrutine specializate

Aceste subrutine sînt de interes specializat. Setul acestor subrutine poate fi îmbogăţit de fiecare utilizator, după necesităţile locale. În prezent, biblioteca DAFPAS.OLB conţine subprogramele

```
INSEG, INPLG
CLIPP, USRWND, UCLIPP
LINE
GRAPH
CERCRC, POLREG
ARCC3P
```

Test de apartenență

Date fiind un punct P și un poligon cu n vîrfuri memorate în lista W de n puncte, funcția INPLG(P, n, W) ia valorile:

- -1 dacă P este exterior poligonului W
- 0 dacă P se află pe frontiera poligonului
- +1 dacă P este interior;

Dacă U este o listă de 3 puncte cu semnificația punct inițial, punct intermediar și final, funcția INSEG(P, U) returnează valorile -1, 0, +1 în conformitate cu poziția punctului P față de segmentul de cerc precizat de U.

Decupare

Presupunînd definită o fereastră ca poligon (convex) cu max 6 colțuri, apelul

```
k := UCLIPP(P, Q);
```

produce codul de retur k (variabilă întreagă) și coordonatele subsegmentului vizibil Q al segmentului P (liste de două variabile de tip punct).

Codul de retur k are semnificațiile următoare:

- 0 segmentul P complet vizibil
- 4 segmentul P invizibil
- 1 vizibil subsegm Q[1]P[2]
- 2 vizibil subsegm P[1]Q[2]
- 3 vizibil subsegm Q[1]Q[2]

Secvența de apel pentru USRWND este

```
USRWND(n, wnd);
```

primul parametru fiind constantă/variabilă întreagă, indicînd prin valoarea ei absolută numărul de vîrfuri ale ferestrei; dacă este negativă se omite desenarea ferestrei. Al doilea parametru este variabila de tip listă de puncte ale poligonului wnd.

Decuparea față de fereastra standard (definită cu SETWND) se face cu apelul k:= CLIPP(P,Q); parametrii au aceeași semnificație ca mai sus.

Subprograme apelate: —

Grafice de funcţii continue

Dacă `a,b` sînt numere reale, `a < b` şi `f:[a,b]→R` este o funcţie continuă al cărei grafic se cere desenat, acest lucru se obţine pe calea

```
GRAPH(f, a, b);
```

Este legal şi un apel de forma `GRAPH (f, b, a)` cu efectul corespunzător.

Subprograme apelate: `MOVPEN`

Desenarea cercurilor

Cerc cu rază şi centru date

```
CERCRC(r, xc, yc);
```

produce desenarea unui cerc de rază `r` şi centrul `(xc, yc)`. Toţi parametrii sînt reali.

Desenarea unui poligon regulat cu `n` laturi înscris în cercul cu centrul în `(xc, yc)` şi avînd un vîrf în punctul curent se face prin apelul

```
POLREG(xc, yc, n);
```

Subprograme apelate : `WHERE, MOVPEN`

Arc de cerc definit de 3 puncte

Dacă se doreşte desenarea unui arc de cerc, cunoscînd coordonatele punctelor extreme şi cele ale unui punct intermediar, se poate folosi apelul

```
ARCC3P(A, B, C);
```

`A`, `B`, `C` sînt punctele iniţial, intermediar şi final care definesc arcul de cerc dorit. Punctul intermediar se consideră apartenent arcului.

Subprograme apelate : `MOVPEN`

2.3.6. Exemple

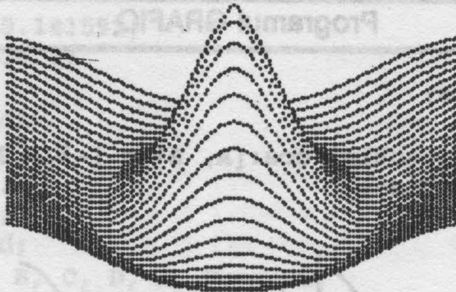
Scopul acestei secţiuni este să prezinte în cazuri concrete exemple de apel al subrutinelor din biblioteca DAFPAS.OLB; programele respective nu au nevoie de mai multe explicaţii decît cele din comentariile încorporate. Deşi utilizează un minim de cunoştinţe şi/sau modele matematice, scopul principal rămîne exemplificarea modului de folosire a subrutinelor din biblioteca DAFPAS.OLB pentru obţinerea unui desen.

Programul PĂLĂRIE

```
Program Palarie;
  {
  desenarea pe xOz a proiectiei functiei
```

```
    z = 4y+cos(r)*exp(-r/3), unde r = sqrt(x2+16y2)/15
    -256 < x < 255, -16 < y < 15

    Autor: A. Posea
    }
```

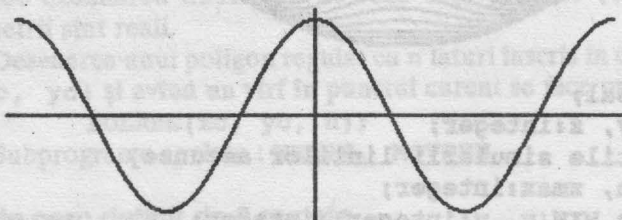


```
var r:real;
    x, y, z:integer;
var { utile simularii liniilor ascunse}
    zmin, zmax:integer;
function MIN(x, y:integer):integer;
begin
if x<y then MIN:=x else MIN:=y;
end;
function MAX(x, y:integer):integer;
begin
if x<y then MAX:=y else MAX:=x;
end;
procedure DAFINI(mode:char); external;
procedure PIXEL(i,j:integer); external;
procedure DAFEND; external;
begin
DAFINI('G'); { intrare in modul Grafic}
    for x:= 180 to 355 do
      begin
      zmin:= 1023; zmax:=0;
      for y:=40 to 72 do
        begin
        r:=(x-256)*(x-256)+16.0*(y-56)*(y-56);
        r:=sqrt(r)/15.0;
        z:=trunc(4.0*y+90*cos(r)*exp(-0.3333*r));
        if (z<zmin) or (z>zmax) then PIXEL(x, z);
        zmin := MIN(z, zmin);
```

```
          zmax := MAX(z, zmax);
        end;
      end;
   DAFEND;
   end.
```

Programul GRAFIC

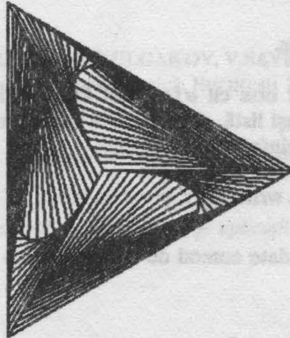
```
Program Grafic;
{
    Graficul functiei cos:[A, B]-> [-1., 1.]
    Autor: A. Posea
}
```



```
var A, B:real;
procedure dafini(mode:char); external;
procedure scale(sx, sy:real); external;
procedure movpen(k:integer; x,y: real); external;
procedure graph(function f(x:real):real; a,b: real);
 external;
procedure dafend; external;
function f(x:real):real; begin f:=cos(x) end;
begin
    A := -2.0 * 3.141592;
    B := -A;
    DAFINI('G');
    SCALE(10.0, 10.0);
    movpen(1, A, 0.0); movpen(11, B, 0.0);
    movpen(1, 0.0, 1.1); movpen(11, 0.0, -1.1);
    GRAPH(f, A, B);
    DAFEND;
end.
```

Programul TRIUNGHI

```
Program Triunghi;
   { Autor: A. Posea }
const
   pi=3.141592;
   lt=30.0;
type
   punct=
   record
x:real;
y:real;
   end;
var A, B, C, D, E, F:punct;
   p:real;
procedure dafini(mode:char); external;
procedure movpen(m:integer;x,y:real); external;
procedure copy(mode:char); external;
procedure dafend; external;
```



```
function dist(var A, B:punct):real;
begin
   dist:=sqrt(sqr(A.x-B.x)+sqr(A.y-B.y));
end;
procedure alt_triunghi(var A, B, C:punct);
begin
   movpen(01,A.x,A.y);
   movpen(11,B.x,B.y);
   movpen(11,C.x,C.y);
   movpen(11,A.x,A.y);
end;
```

```
begin write('Introduceti 0<p<1 '); read(p);
D.x:=lt; D.y:=0.0;
E.x:=lt * cos(2.0 * pi / 3.0);
E.y:= lt * sin(2.0 * pi/3.0);
F.x:=E.x; F.y:=-E.y;
dafini('G');
 repeat begin
    A.x:=D.x; A.y:=D.y;
    B.x:=E.x; B.y:=E.y;
    C.x:=F.x; C.y:=F.y;
    alt_triunghi(A, B, C);
    D.x:=A.x + p * (B.x-A.x); D.y:=A.y+p*(B.y-A.y);
    E.x:=B.x + p * (C.x-B.x); E.y:=B.y+p*(C.y-B.y);
    F.x:=C.x + p * (A.x-C.x); F.y:=C.y+p*(A.y-C.y);
    end
 until dist(A, D) < 0.1;
copy('S'); {copie simpla pe CDC-9335}
dafend;
end.
```

2.3.7. Probleme propuse

1) Se consideră programul Pălărie.
   - să se execute
   - să se rescrie înlocuind `cos` cu `sin`, apoi utilizînd indicaţia că următoarele două cicluri realizează aceeaşi listă, dar al doilea (mult) mai rapid:

   a) for x:=m to n do writeln(a*x*x+b*x+c);

   b) p:=m*(m*a+b)+c; q:=a+a; r:=a+b;
   for x:=m to n do begin writeln(p); p:=p+q*x+r;
   end;

2) Să se conceapă structurile de date comod de utilizat pentru punct, dreaptă, cerc, segment de dreaptă, plan.

2.3.8. Observaţii complementare

Obţinerea unui task

Biblioteca DAFPAS.OLB este utilă programatorilor în PASCAL 2.0H, implementat sub RSX-11M; rescrierea ei pentru alte compilatoare PASCAL este o opţiune realizată.

Linia de comandă pentru TKB va conţine această bibliotecă, înaintea celei cu modulele OTS invocate de compilatorul PASCAL, pentru a satisface algoritmul de tratare a simbolurilor referite şi definite.

Prin urmare, obţinerea de task-uri din exemplele de mai sus se face pe calea:

```
>TKB
TKB>EX01/FP/CP=EX01,LB:[1,1]DAFPAS/LB,PASLIB/LB
TKB>/
Enter options:
TKB>...
TKB>//
```

Utilizarea procedurii XMIT

Toate procedurile bibliotecii DAFPAS fac apel la serviciile procedurii XMIT, care transmite pe .MOLUN caracterele din buferul-argument. S-a ales această soluție din motivele prezentate în capitolul 1, deși existau și alte soluții (vezi secțiunea 5.7.4)

2.4. Bibliografie

[1] James FOLEY, Andries Van DAM
Fundamentals of interactive computer graphics, Addison-Wesley Publ Co, 1981

[2] A T BERZTIS
Data Structures - Theory and Practice, Academic Press, 1971

[3] I. VĂDUVA, T. BALANESCU, S. GAVRILĂ, H. GEORGESCU, M. GHEORGHE, L. SOFONEA
Concepte moderne de programare în limbajul PASCAL, Tipografia Universității din București, ed II, 1989

[4] T. GEBER, I. MIU, V.CRISTEA, R.BULGAKOV, V.SAVESCU, M.VUICI
Echipamente periferice, vol 3, Editura Tehnică, București 1986

[5] Peter GROGONO
Programming in PASCAL, Addison-Wesley Series in Computer Science, 1978

[6] M. VLADA, A. POSEA
Grafică automată în limbajul FORTRAN77 și aplicații, Tipografia Universității din București, Ediția a II-a, 1990

```
    D.x:=l1; D.y:=0.0;
    E.x:=l1 * cos(2.0 * pi / 3.0);
    E.y:= l1 * sin(2.0 * pi/3.0);
    F.x:=E.x; F.y:=-E.y;
    defcol('G');
    repeat begin
      ...
      D.x:=A.x + p * (B.x-A.x); D.y:=A.y+p*(B.y-A.y);
      E.x:=B.x + p * (C.x-B.x); E.y:=B.y+p*(C.y-B.y);
      F.x:=C.x + p * (A.x-C.x); F.y:=C.y+p*(A.y-C.y);
      end
    until dist(A, B) < 0.1;
    copy('A');
    defend;
    end.
```

Utilizarea procedurii XMIT

Toate procedurile bibliotecii DAPPAS fac apel la serviciile procedurii XMIT, care transmite pe rând caracterele din bufferul argument. S-a ales această soluţie din motivele prezentate în capitolul 1, deşi existau şi alte soluţii.

2.3.3. Observaţii complementare

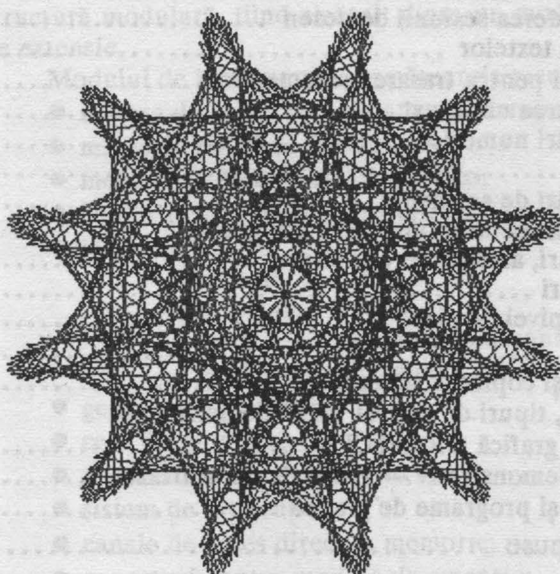
Obţinerea unui task

Biblioteca DAPPAS.OLB este utilă programatorilor în PASCAL 2.0X, implementat sub RSX-11M; rescrierea ei pentru alte compilatoare PASCAL este o opţiune realizată.

Linia de comandă pentru TKB va conţine această bibliotecă, înaintea celei cu modulele OTS invocate de compilatorul PASCAL, pentru a satisface algoritmul de tratare a simbolurilor referite şi definite.

Prin urmare, obţinerea de task-uri din exemplele de mai sus se face pe calea:

GRAFICĂ ÎN LIMBAJUL TURBO PASCAL

3

3. GRAFICĂ ÎN LIMBAJUL TURBO PASCAL 87

3

3.1. Sistemul de operare MS–DOS

MS–DOS este un sistem de operare destinat gestionării resurselor software şi hardware ale microcalculatorelor compatibile cu IBM–PC. Sistemul MS–DOS este implementat pe sistemele IBM–PC (AT şi XT), IBM–PS/2, ROBOTRON EC–1834, HEWLETT PACKARD, SANYO 650, OLIVETTI M24, etc.

Sistemul MS–DOS a fost implementat pe calculatoarele româneşti Felix–PC, Junior–PC. Felix–PC este compatibil IBM şi este produs de Întreprinderea de Calculatoare Electronice Bucureşti. Acesta are o structură modulară, fiind alcătuit dintr–un modul de bază şi din module de extensie.

Modulul de bază conţine următoarele resurse:

- unitate de prelucrare bazată pe microprocesoarele 8086 şi 8087;
- memorie RAM de 256 Ko;
- memorie EPROM de 8 Ko–64Ko;
- cuplor pentru discuri flexibile de 5¼" sau 8";
- interfeţe pentru:
  - tastatură
  - imprimantă serială
  - comunicaţie asincronă–sincronă
  - casetă magnetică audio
- generator de tonuri;
- ceas de timp real;
- numărătoare programabile;
- sistem de întreruperi;
- canale de acces direct la memorie;
- conectori pentru module de extensie;
- conectori pentru periferice.

Sistemul Felix–PC poate fi prevăzut cu microprocesorul matematic NDP 8087 care creşte considerabil viteza de lucru în cazul prelucrărilor numerice. Discurile flexibile de 5¼" au o capacitate de 360 Ko sau 720 Ko.

Configuraţia hardware minimă necesară funcţionării sistemului MS-DOS este:

- procesor 16/32 biţi;
- memorie internă minimă 128 Ko;
- o unitate disc flexibil;
- consolă.

Pe lîngă acestea se mai pot cupla:

- unităţi de discuri flexibile;
- unităţi de discuri Winchester (10, 20, 40, 80, ...Mo);
- imprimantă;
- plotter;
- scanner;
- digitizor;
- extensii de memorie.

Sub sistemul de operare MS-DOS se pot executa programe de cele mai diferite tipuri:

- compilatoare (FORTRAN, FORTRAN-77, PASCAL, TURBO PASCAL, C, C++, TURBO C, COBOL, TURBO PROLOG, LISP86, MODULA 2, ADA)
- interpretoare (BASIC, GWBASIC);
- asambloare (TASM, MASM);
- depanator (DEBUG);
- editor de legături (LINK);
- bibliotecar (LIB);
- editoare de text (WORDSTAR, WORDPERFECT, EDIT, EDLIN);
- sisteme de gestiune a bazelor de date (dBASE, FOXPRO, PARADOX, ORACLE);
- programe de comunicaţii (KERMIT);
- utilitare (NORTON COMMANDER, SPY, EXPLORER, PC TOOLS);
- generatoare de rapoarte, tabele (MULTIPLAN, LOTUS, QUATTRO);
- programe pentru tehnoredactare (VENTURA PUBLISHER);
- programe de desen (AUTOCAD);
- soft ştiinţific (MATHLAB, MATHCAD, EUREKA, REDUCE);
- programe de pictură (PC PAINTBRUSH);
- programe antivirus (SCAN, TNTVIRUS).

Lansarea sistemului MS-DOS începe cu execuţia componentei BIOS (Basic Input Output System) care testează funcţionarea modulelor

calculatorului și inițializează o parte din acestea. Această componentă se lansează automat cînd se conectează microcalculatorul la rețeaua electrică.

BIOS–ul predă controlul încărcătorului sistemului, program care încarcă fișierele BIO.COM și DOS.COM de pe discul sistem. Aceste fișiere sînt „invizibile", ele nu pot fi citite, copiate sau executate prin comenzile obișnuite.

Lansarea sistemului execută și operația de configurare a sistemului(fixarea numărului de fișiere deschise simultan, număr buffere, etc), care depinde de prezența fișierului CONFIG.SYS în directorul rădăcină al discului sistem.

După încărcarea MS–DOS–ului, sistemul caută fișierul COMMAND.COM, îl încarcă și îl lansează în execuție. Acesta este interpretorul de comenzi care acționează ca o interfață între utilizator și sistemul de operare. Interpretorul caută fișierul de comenzi AUTOEXEC.BAT. Dacă îl găsește, execută comenzile conținute în acest fișier, altfel lansează un dialog pentru introducerea datei și orei curente, după care afișează prompterul sistem (format din numele unității implicite și caracterul >).

Din acest moment se poate lansa o comandă MS–DOS (vezi anexa 3.5.1) sau se poate lansa în execuție un program.

Pentru a putea fi gestionate, unitățile de disc (floppy și hard) au fost etichetate (de obicei, A și B pentru floppy disk și C pentru hard disk).

Pe o unitate de disc fișierele pot fi grupate în directoare (cataloage) după anumite criterii stabilite de utilizator. Fișierele unui director pot fi grupate în continuare, în subdirectoare, obținîndu–se asfel o structură arborescentă. Un fișier este unic determinat de numele său, extensia sa și calea în care se găsește în structura arborescentă a directoarelor.

Informații suplimentare legate de sistemul de operare MS–DOS se găsesc în [1] și [2].

3.2. Mediul de programare TURBO PASCAL

În sistemul clasic, programatorul avea la dispoziție un editor propriu pentru a crea și modifica programele sursă. Acestea se compilau cu ajutorul compilatorului pentru limbajul respectiv, indicîndu–se în linia de comandă numele fișierului și o serie de opțiuni de compilare. Modulele obiect erau apoi linkeditate obținîndu–se programul executabil. Acest mod de lucru este accesibil în TURBO PASCAL cu condiția ca pe discul utilizator să se găsească fișierul TPC.EXE.

Ca o noutate, TURBO PASCAL–ul oferă un mediu integrat de realizare și execuție a programelor care combină facilitățile de editare, de lucru cu fișiere, de compilare, de linkeditare și execuție a unui program. Programatorul are la dispoziție meniuri, ferestre, controlul configurației,

help–uri. Pentru acest mod de lucru, pe discul utilizator trebuie să se afle fişierul TURBO.EXE.

Cu ajutorul programului de instalare TINST.EXE se pot schimba diferite valori implicite ale mediului de programare TURBO PASCAL, cum ar fi: mărimea ecranului de afişare, comenzi de editare, culorile meniului şi directoarele implicite.

3.2.1. Operarea în TURBO PASCAL

Lucrul cu mediul de programare TURBO PASCAL presupune existenţa pe discul utilizatorului a fişierelor TURBO.EXE (mediu integrat de realizare şi execuţie a programelor), TURBO.TPL (biblioteci rezidente — dacă se apelează) şi TINST.EXE.

Mediul TURBO PASCAL dispune de un editor, un compilator şi un linkeditor încorporat. TURBO PASCAL–ul se lansează cu comanda:

```
C:\>TURBO
```

presupunînd că fişierul TURBO.EXE se găseşte pe unitatea C, în directorul rădacină.

În acest moment, mediul de realizare şi execuţie a programelor TURBO PASCAL este la dispoziţia utilizatorului.

Pe ecranul terminalului se afişează meniul principal:

```
File   Edit   Compile   Run   Options   Debug   Break/watch
```

Selecţia unui submeniu din meniul principal se realizează tastînd simultan tasta ALT şi tasta care reprezintă prima literă din numele submeniului ales. Implicit sistemul se fixează asupra submeniului `Edit`. Utilizatorul poate să creeze un program sursă nou sau să modifice un program sursă creat anterior. Programul asupra căruia acţionează utilizatorul este afişat pe ecran şi devine program sursă curent.

Programul sursă curent poate fi corectat, compilat, executat, depanat, reexecutat şi salvat pe disc.

- Comanda Alt+F va afişa pe ecran submeniul legat de lucrul cu fişiere din care, utilizatorul îşi va alege funcţia dorită:

LOAD (F3)	încarcă un program sursă de pe disc
PICK	alege un program sursă dintr–o listă
NEW	se creează un nou program sursă
SAVE (F2)	salvează programul sursă curent
WRITE TO	scrie programul curent sub un nume

DIRECTORY	afişează conţinutul directorului în care se lucrează
CHANGE DIR	permite schimbarea directorului sau a unităţii de disc
DOS SHELL	temporar se trece în MS–DOS din TURBO PASCAL
QUIT	se iese din mediul de programare TURBO PASCAL în MS–DOS

- Comanda Alt+E va disponibiliza comenzile de editare asupra programului curent. Comenzile sînt asemănătoare celor din editoarele de texte WORDSTAR şi EDIT.
- Comanda Alt+C permite afişarea submeniului pentru compilare.
- Comanda Alt+R afişează submeniul pentru executarea programului curent.
- Comanda Alt+O permite afişarea submeniului pentru setarea parametrilor de lucru ai mediului de realizare şi execuţie a programelor.
- Comanda Alt+D afişează submeniul pentru depanarea programelor.
- Comanda Alt+B vizualizează un submeniu care permite afişarea conţinutului unor variabile şi structura datelor în timp ce programul se execută cu depanatorul mediului de programare.

Pentru a alege şi executa o funcţie dintr-un submeniu se tastează prima literă din denumirea funcţiei sau se folosesc tastele ↑ şi ↓ urmate de ENTER.

Documentaţia generală a limbajului sau descrierea detaliată a unei funcţii sau proceduri se obţine apăsînd concomitent tastele CTRL şi F1.

Tasta ESC realizează trecerea din submeniu în meniul principal.

CUM SE REALIZEAZĂ UN PROGRAM ÎN TURBO PASCAL ?

Pentru început se tastează comanda:

```
C:\>turbo
```

Pe ecran va apărea meniul principal.

Se tastează Alt+F şi se selectează subcomanda NEW pentru a crea un nou program sursă TURBO PASCAL. Implicit, mediul de programare disponibilizează funcţiile editorului, permiţînd introducerea programului sursă TURBO PASCAL, care devine program sursă curent.

După ce a fost introdus, programul sursă curent poate fi salvat pe

disc sau poate fi executat.

Cu ajutorul comenzii Alt+R se selectează submeniul pentru execuţie. Din acest submeniu se alege funcţia Run (se tastează R) pentru a executa programul. Programul este mai întîi compilat. Dacă apar erori în compilare, cursorul se fixează la prima eroare de compilare găsită, afişîndu-se şi un mesaj explicativ. Dacă nu există erori în compilare, programul este link-editat şi apoi se execută.

Salvarea pe disc, în directorul curent, a programului sursă curent se realizează astfel:

- se tastează Alt+F pentru a selecta submeniul legat de lucrul cu fişiere;
- se selectează funcţia WRITE TO dacă programul este nou sau se doreşte salvarea sub un alt nume;
- se selectează funcţia SAVE dacă se salvează sub acelaşi nume, un program sursă curent care a fost creat prin citirea de pe disc.

Lanţul de operaţii necesar pentru a corecta sau îmbunătăţi un program creat anterior este următorul:

- se tastează Alt+F;
- se selectează subcomanda LOAD;
- se indică numele programului sursă care se doreşte a fi modificat;
- se modifică, se compilează şi se execută programul în modalitatea descrisă mai sus;
- se salvează programul tastînd Alt+F şi alegînd dintre funcţiile submeniului pe SAVE. Vechea versiune a programului se păstrează cu extensia .BAK, iar versiunea actuală cu extensia .PAS.

3.2.2. Memorator pentru utilizarea limbajului TURBO PASCAL

Formal, un program scris în TURBO PASCAL are următoarea structură:

```
PROGRAM nume_program (parametri_program);
    declaraţii
BEGIN
    comenzi
END.
```

3.2.2.1. Declaraţii

Obiectele prelucrate de programele TURBO PASCAL sînt cele definite prin tipurile de date permise de limbaj. Obiectele simple, atomice sînt cele corespunzătoare tipurilor simple. Un tip structurat descrie o mulţime de obiecte identic structurate. Aceste obiecte pot fi invocate într-un program atît prin intermediul constantelor cît şi al variabilelor. În

primul caz, un acelaşi obiect se asociază unic unei constante, în al doilea caz, se asociază la diverse obiecte de tipul variabilei.

În TURBO PASCAL, declaraţiile constituie o parte din program ce conţine pînă la 6 secţiuni de una din formele:

- declararea bibliotecilor utilizate USES...
- declararea de etichete LABEL...
- declararea de constante CONST...
- declararea de tipuri de date TYPE...
- declararea de variabile VAR...
- declararea de proceduri PROCEDURE...
- declararea de funcţii FUNCTION...

DECLARAREA BIBLIOTECILOR UTILIZATE (UNIT-uri)

Un program poate apela proceduri şi funcţii definite într-o bibliotecă de programe obiect. Biblioteca de programe obiect folosită trebuie declarată cu ajutorul instrucţiunii USES:

```
USES nume_bibliotecă_1,.....,nume_bibliotecă_n;
```

Tipurile de date, structurile de date definite în aceste biblioteci pot fi accesate de programul utilizator. Cele mai utilizate biblioteci de programe sînt: CRT, SYSTEM, GRAPH, GRAPH3, DOS, OVERLAY. Utilizatorul poate să-şi construiască propriile biblioteci. Pentru a afla modul de realizare a bibliotecilor se poate consulta lucrarea [3].

Procedurile şi funcţiile unit-ului SYSTEM pot fi apelate chiar dacă acesta nu a fost declarat în instrucţiunea USES.

DECLARAREA DE ETICHETE

O declaraţie de etichete are forma:

```
LABEL et1, et2, et3,..., etn;
```

unde et1, et2, et3,..., etn sînt numere sau identificatori. Identificatorii sînt alcătuiţi dintr-o literă sau '_' (liniuţă de subliniere) urmată de orice combinaţie de litere, cifre sau '_'. Lungimea identificatorilor este limitată la 127 caractere.

Declaraţia etichetei este valabilă numai în cadrul blocului de definiţie.

DECLARAREA DE CONSTANTE

În TURBO PASCAL constantele pot primi nume simbolice (identificatori). Referirea în program la un astfel de nume este echivalentă cu utilizarea constantei asociate.

O definiţie de constante simbolice are forma:

```
CONST identificator = constantă ;
```

Toate obiectele simple pot fi descrise prin constante. Exemple:

- constante întregi: `0 -220 355`
- constante reale: `0.0 0.0271 -876.23 70.2e-3`
- constante caracter: `'a' 'A' '?' '!'`
- constante logice: `TRUE FALSE`

Pentru mulţimi de obiecte ordinale se pot folosi constante-mulţime cu elemente constructori de forma:

```
['A','P']        ['C'..'N','X']
```

Constantele simbolice nu pot fi modificate în interiorul programului.

Limbajul TURBO PASCAL permite definirea unor constante cu tip care sînt de fapt variabile iniţializate.

Se admit constante de tip tablou, înregistrare, mulţime şi expresie constantă. Sintaxa pentru declararea acestor constante cu tip este:

- tablouri
```
identificator : tip = (listă de componente)
```
- înregistrări
```
identificator : tip = (selector_1:valoare_1;
                        ... ...
                        selector_n:valoare_n)
```
- mulţimi
```
identificator : tip = [...]
```
- expresie constantă
```
identificator : tip = expresie_constantă
```

DEFINIŢII DE TIP

În TURBO PASCAL tipurile se pot clasifica în :

- tipuri predefinite, standard
- tipuri definite de utilizator

sau în :

- tipuri simple sau scalare
- tipuri structurate.

Tipurile standard întreg, real, caracter şi logic sînt şi tipuri simple. Alt tip standard este tipul text, dar acesta este un tip structurat.

Tipurile definite de utilizator pot fi de următoarele categorii: enumerat şi subdomeniu, ca tipuri simple şi cu structuri de tablou, înregistrare, mulţime şi fişier, ca tipuri structurate. O categorie deosebită de tipuri care ar putea fi asimilate cu tipurile simple, în sensul de tipuri nestructurate, sînt tipurile referinţă. Ele sînt tipuri definite de utilizator.

Tipurile ordinale sînt tipuri simple în cadrul cărora valorile sînt strict ordonate. În această categorie intră tipurile întreg, caracter, logic şi enumerat, ca şi subdomeniile lor.

Tipurile predefinite sînt:

Cuvînt rezervat	Domeniu de valori	Reprezentare în memorie
INTEGER	-32768...32767	16 biţi
WORD	0...65535	16 biţi
CHAR	Caracterele ASCII extinse	1 octet
BOOLEAN	FALSE, TRUE	1 octet
BYTE	0...255	8 biţi
SHORTINT	-128...127	8 biţi
LONGINT	-2147483648...2147483647	32 biţi
REAL	2.9E-45...1.7E+38	6 octeţi
SINGLE	1.5E-45...3.4E+38	4 octeţi
DOUBLE	5.E-324...1.7E+308	8 octeţi
EXTENDED	1.9E-4951...1.1E+4932	10 octeţi
COMP	-2E+63+1...2E+63-1	8 octeţi
TEXT	1...255 caractere	1...255 octeţi

Tipurile definite de utilizator se declară astfel:

```
tipuri subdomeniu = const_ordinal..const_ordinal
tipuri enumerate  = (id1, id2,..., idm)
tipuri interval   = valoare_iniţială..valoare_finală
tipuri tablou     = ARRAY[tipuri_de_indexare] OF tip
tipuri înregistrare simplă =
                  = RECORD
                         id1 : tip ;
                         ...
                         idm : tip ;
                    END
sau
                  = RECORD
                         id1 : tip ;
                         ...
                         idm : tip ;
                         CASE tip OF
                           ct1 : (listă_cîmpuri) ;
```

```
                    ...
                    ctj : (listă_cîmpuri) ;
                END
tipuri mulțime   = SET OF tip
tipuri fișier    = FILE OF tip
tipuri referință = ^tip
```

Specificațiile de tip pot să apară fie în definirea unor noi tipuri la introducerea de noi identificatori de tip:

```
        TYPE identificator = tip ;
```

fie în declararea de variabile :

```
        VAR listă_variabile : tip ;
```

TIPUL STRING

Este un tip structurat, asemănător tabloului de caractere cu deosebirea că într-un şir, numărul de caractere poate varia dinamic între 0 şi o limită superioară specificată.

Un şir se declară astfel:

```
        identificator_șir = STRING[întreg]
```

unde 0<=întreg<=255. Şirurile ocupă în memorie un număr de octeţi egal cu lungimea maximă a şirurilor plus 1.

Şirurile sînt manipulate folosind expresii cu şiruri care conţin constante şir, variabile şir, apeluri de funcţii cu valoare şir şi operatori. Şirurile pot fi concatenate.

Dacă la atribuirea unui şir către o variabilă_șir, lungimea maximă a variabilei_șir este depăşita de şir, caracterele în plus sînt trunchiate.

Proceduri standard pentru şiruri:

DELETE(şir, poz, nr)	şterge nr caractere din șir începînd cu poziţia poz
INSERT(şir1, şir2, poz)	se inserează șir1 în șir2 începînd din poziţia poz
STR(valoare, şir)	converteşte valoare (întreagă sau reală) în șir de caractere;
VAL(şir, variabilă, cod)	converteşte un șir într-o valoare întreagă sau reală după tipul variabilei şi o depune în variabilă. cod este o variabila cu valoarea 0 dacă conversia s-a efectuat în bune condiţii. Altfel, cod conţine poziţia în care s-a detectat eroarea în conversie.

Funcţii standard pentru şiruri:

COPY (şir, poz, nr)	extrage din şir un subşir de nr caractere începînd cu poziţia poz
CONCAT (şir_1, şir_2,...)	întoarce un şir format din concatenarea şirurilor argument;
LENGHT (şir)	întoarce lungimea şirului şir
POS (obiect, ţintă)	caută prima apariţie a lui obiect în ţintă.

OPERAŢII CU MULŢIMI

*	intersecţie
+	reuniune
-	diferenţă
=	egalitate
<>	inegalitate
>=	include pe
<=	inclusă în
IN	apartenenţă

DECLARAREA DE VARIABILE

Domeniul de valabilitate al variabilelor se defineşte textual, ca zonă din program în care acţionează declaraţia unei variabile. Această zonă este de obicei întreg textul programului în care a fost declarată variabila, începînd din punctul declaraţiei, inclusiv subprogramele declarate în interiorul (sub)programului, în afara celor în care numele variabilei a fost redeclarat.

Deci, în TURBO PASCAL avem programe cu structura de bloc, în care blocurile sînt corpurile subprogramelor. Structura permite ca domeniile de valabilitate a două variabile să fie ori disjuncte, ori incluse unul în celălalt.

Variabilele pot fi de două tipuri: statice şi dinamice.

Variabilele statice „trăiesc" cît timp se execută subprogramele sau comenzile aparţinînd interiorului domeniului lor de valabilitate. Variabilele dinamice au „durata de viaţă" dirijată prin program. Ele sînt create cu procedura NEW şi eliberate cu procedura DISPOSE.

Declararea variabilelor se face în secţiunea VAR, astfel:

```
var1,var2,...,varn: identificator_tip/descriere_tip
```

Oricărei variabile îi corespunde un spaţiu în memorie şi un nume pentru accesul la spaţiul respectiv. Mărimea spaţiului depinde de tipul

asociat variabilei prin declarație. Variabilele pot fi simple sau structurate.

- O componentă de tablou se reprezintă în program ca o variabilă indexată:
  `nume_tablou[listă_expresii_indiciale]`
- O componentă de înregistrare se reprezintă în program ca o variabilă selectată:
  `nume_înregistrare.selector`
- O componentă de fișier, cea curent accesibilă, se reprezintă în program prin variabila tampon a fișierului:
  `nume_fișier`

DECLARAREA DE PROCEDURI ȘI FUNCȚII

Pot fi definite două tipuri de subprograme:

- funcții;
- proceduri.

Structura unei declarații de subprogram de tip funcție este:

```
FUNCTION identificator(listă_parametri) : tip ;
    declarații
BEGIN
    comenzi
END;
```

unde `listă_parametri` este o listă de specificații de forma:

```
listă_identificatori : tip
```

sau

```
VAR listă_identificatori : tip
```

separate prin caracterul ';'. Numele funcției poate apare fie printre comenzi, fie într-un apel, eventual recursiv, de funcție, de forma:

```
id_funcție(listă_de_expresii)
```

Structura unei declarații de subprogram de tip procedură este:

```
PROCEDURE identificator(listă_parametri) ;
    declarații
BEGIN
    comenzi
END;
```

Apelul unei proceduri este de forma:

```
identificator_procedură(listă_parametri_actuali);
```

Un subprogram poate transfera ca parametri alte subprograme, în care caz antetul acestora, incluzînd numele și parametrii, trebuie specificat în declarația subprogramelor.

O declarație este valabilă cît timp sîntem în blocul care conține această declarație sau într-un bloc subordonat acestuia.

FIŞIERE

Fişierele pot fi:

- de tip text (articolele sînt caractere structurate pe linii)
- cu tip (articolele sînt de acelaşi tip numit tipul de bază al fişierului)
- fără tip (articolele sînt de lungime fixă)

Proceduri standard pentru lucrul cu fişiere:

ASSIGN(var_fiş, şir)	Fişierul cu numele `şir` aflat pe disc este asociat lui `var_fiş` astfel încît operaţiile asupra ei vor fi efectuate asupra fişierului.
RESET(var_fiş)	Deschide un fişier existent.
REWRITE(var_fiş)	Creează şi deschide un nou fişier.
READ(var_fiş,var1,var2,..)	Fiecare variabilă se citeşte din fişierul de pe discul asociat lui `var_fiş`, iar indicatorul fişierului avansează la componenta următoare.
WRITE(var_fiş,v1,v2,..)	Scrie o înregistrare în fişier.
SEEK(var_fiş, nr)	Poziţionează indicatorul fişierului pe a `nr`-a componentă.
FLUSH(var_fiş)	Zona tampon a unui fişier deschis în scriere este golită automat (scrisă) în fişierul fizic de pe disc. Este utilă în cazul zonelor tampon mari.
CLOSE(var_fiş)	Închide un fişier deschis.
ERASE(var_fiş)	Şterge fişierul de pe discul asociat lui `var_fiş`.
RENAME(var_fiş, şir)	Dă un nou nume (`şir`) fişierului asociat lui `var_fiş`. Nu se foloseşte pe un fişier deschis.

Procedurile standard `GET` şi `PUT` nu sînt implementate.

Funcţii standard pentru lucrul cu fişiere:

FILEPOS(var_fiş)	Întoarce o valoare întreagă reprezentînd poziţia curentă a indicatorului fişierului.
FILESIZE(var_fiş)	Întoarce o valoare întreagă reprezentînd dimensiunea fişierului.
EOF(var_fiş)	Întoarce o valoare logică : TRUE dacă indicatorul fişierului este poziţionat la sfîrşitul acestuia, FALSE în caz contrar.
EOLN	Întoarce o valoare logică : TRUE dacă poziţia curentă în fişier este la sfîrşitul unei linii sau la sfîrşitul fişierului, FALSE în caz contrar.

Variabilele de tip fişier text sînt declarate cu ajutorul tipului standard TEXT.

Funcţii specifice fişierelor de tip text:

SEEKEOLN(var_fiş)	Este similar cu EOLN. Ignoră spaţiile şi TAB–urile înainte de a testa sfîrşitul liniei.
SEEKEOF(var_fiş)	Este similar cu EOF. Ignoră spaţiile, TAB–urile şi marcajele de sfîrşit de linie (secvenţe <CR><LF>) înainte de a testa sfîrşitul fişierului.

DISPOZITIVE LOGICE

Este permisă utilizarea dispozitivelor externe prin intermediul dispozitivelor logice, tratate ca fişiere text.

Dispozitivele logice disponibile sînt:

- CON : consola ; cu ecou, se preia o linie;
- TRM : terminal ; cu ecou, se preia un caracter;
- KBD : tastatura ; fără ecou, se preia un caracter;
- LPT1, LPT2, LPT3 : imprimanta;
- COM1, COM2 : dispozitiv extern auxiliar;
- USR : dispozitiv logic definit de utilizator.

3.2.2.2. Comenzi

Comenzile acoperă toate structurile de control folosite în programarea structurată. Acestea sînt de tipul:

- SECVENŢEI:

```
        comandă ;
        ... ...
        comandă ;
sau     BEGIN
            comandă ;
            ... ...
            comandă ;
        END
```

- DECIZIEI:

```
        IF condiţie THEN
            comandă
        ELSE
            comandă ;
sau
        IF condiţie THEN
            comandă ;
```

- SELECŢIEI:

```
        CASE expresie OF
            subdomeniul_1 : comandă ;
            ... ...
            subdomeniul_n : comandă ;
        END;
sau
        CASE expresie OF
            subdomeniul_1 : comandă ;
            ... ...
            subdomeniul_n : comandă ;
        ELSE
            comandă ;
        END;
```

- CICLULUI CU CONDIŢIE:

```
        WHILE condiţie DO
            comandă ;
sau
        REPEAT
            comandă ;
            ... ...
```

```
comandă ;
UNTIL condiţie ;
```

- CICLULUI CU CONTOR:

```
FOR var := vi TO vf DO
    comandă ;
```

sau

```
FOR var := vi DOWNTO vf DO
    comandă ;
```

Comenzile simple sînt:

ATRIBUIREA	`var := expresie;`
SALT NECONDIŢIONAT	`GO TO etichetă;`
APEL DE PROCEDURĂ	`nume_procedură(parametri);`
COMANDA VIDĂ	

ATRIBUIREA se poate efectua asupra oricărui tip de obiecte (în afara fişierelor), cu condiţia ca expresia şi variabila din stînga atribuirii să fie de acelaşi tip. Excepţie face atribuirea la o variabilă reală a unei expresii întregi.

Prin comanda GO TO nu se poate părăsi blocul curent, adică nu se pot face salturi în şi din subprograme.

Operatorii folosiţi în expresii şi condiţii, în ordine descrescătoare a priorităţilor sînt:

minus unar							
NOT							
*	/	DIV	MOD	AND			
SHL	SHR						
+	-	OR	XOR				
#	<	<=	=	<>	>=	>	IN

- Operatorul NOT se aplică şi întregilor rezultînd complementul faţă de 1 al întregului respectiv.
- AND, OR şi XOR sînt, pe lîngă operaţii logice şi operaţii asupra întregilor consideraţi drept configuraţii de biţi.
- SHL şi SHR sînt operaţii de deplasare la stînga, respectiv la dreapta a întregilor consideraţi drept configuraţii de biţi.

INSTRUCŢIUNI DE INTRARE/IEŞIRE DIN FIŞIERELE STANDARD INPUT / OUTPUT

```
READ(listă_variabile)
READLN(listă_variabile)
WRITE(listă_variabile)
WRITELN(listă_expresii)
```

INSTRUCŢIUNI DE INTRARE/IEŞIRE CU CONVERSIE AUTOMATĂ DIN FIŞIER TEXT

```
READ(nume_fişier, listă_variabile)
READLN(nume_fişier, listă_variabile)
WRITE(nume_fişier, listă_expresii)
WRITELN(nume_fişier, listă_variabile)
```

PROCEDURI DE CREARE ŞI DISTRUGERE VARIABILE DINAMICE

```
NEW(variabilă_de_tip_referinţă)
```

Creează o nouă variabilă dinamică şi poziţionează un pointer la începutul zonei.

```
DISPOSE(variabilă_de_tip_referinţă)
```

Eliberează zona ocupată de o variabilă dinamică referită de variabila-parametru.

PROCEDURI ŞI FUNCŢII STANDARD

Proceduri:

CLRSCR	şterge ecranul şi poziţionează cursorul în stînga sus;
CRTINIT	iniţializare terminal;
CRTEXIT	resetare terminal;
DELAY(ms)	realizează o întîrziere de ms milisecunde;
DELLINE	şterge linia curentă;
INSLINE	inserare linie curentă în poziţia curentă;
GOTOXY(x,y)	poziţionare cursor;
EXIT	realizează trecerea din blocul curent în blocul imediat superior;

HALT	oprire execuţie program şi revenire în sistemul de operare;
RANDOMIZE	iniţializare generator de numere aleatoare;
LOWVIDEO	poziţionează caracteristica video pe intensitatea mică;
NORMVIDEO	selectează atributele originale ale textului;
MOVE (var_1, var_2, nr)	mută nr octeţi începînd cu primul octet ocupat de var_1 într-o zonă ce începe cu primul octet ocupat de var_2;
FILL (var, nr, val)	umple o zonă de nr octeţi (începînd de la primul octet ocupat de var) cu valoarea val.

Funcţii:

ABS(nr)	valoarea absolută a lui nr, rezultat întreg sau real;
ARCTAN(nr)	arctg(nr), nr întreg sau real, rezultat real;
COS(nr)	cos(nr), nr întreg sau real;
FRAC(nr)	partea fracţionară a lui nr (întreg sau real), rezultat real;
INT(nr)	partea întreagă a lui nr (întreg sau real), rezultat întreg;
LN(nr)	logaritmul natural, nr întreg sau real, rezultat real;
SIN(nr)	sin(nr), nr întreg sau real, rezultat real;
SQR(nr)	pătratul lui nr, rezultat întreg sau real, funcţie de nr;
SQRT(nr)	rădăcina pătrată din nr(întreg sau real), rezultat real;
PRED(nr)	predecesorul lui nr (orice tip scalar);
SUCC(nr)	succesorul lui nr (orice tip scalar);
ODD(nr)	valoare logică TRUE dacă nr (întreg) este impar, FALSE în caz contrar;
CHR(nr)	întoarce caracterul al cărui cod ASCII este nr(întreg);

ORD(var)	întoarce numărul de ordine al valorii lui var în mulţimea definită de tipul lui var;
ROUND(nr)	rotunjirea valorii variabilei nr (de tip real) la un întreg;
TRUNC(nr)	trunchierea valorii variabilei nr (real) la un întreg;
HI(i)	întoarce un întreg reprezentînd valoarea octetului superior al valorii expresiei i;
LO(i)	întoarce un întreg reprezentînd valoarea octetului inferior al valorii expresiei i;
KEYPRESSED	întoarce valoarea logică TRUE dacă o tastă a fost apasată, FALSE în caz contrar;
RANDOM	întoarce un număr aleator în intervalul [0,1], rezultat real;
RANDOM(nr)	întoarce un număr aleator aparţinînd mulţimii 0,1,2,...,nr, nr şi rezultatul fiind întregi;
PARAMCOUNT	valoare întreagă reprezentînd numărul de parametri transmişi programului prin linia de comandă;
PARAMSTR(i)	întoarce un STRING conţinînd al i–lea parametru din linia de comandă;
SIZE OF(num)	întoarce numărul de octeţi ocupaţi de variabilă sau tipul de dată num, rezultat întreg;
SWAP(nr)	interschimbă octeţii inferior şi superior ai argumentului întreg nr, rezultat întreg;
UPCASE(car)	întoarce un caracter ce reprezintă echivalentul în litere mari al lui car (dacă există).

Lista cuvintelor rezervate în TURBO PASCAL este prezentată în Anexa 3.5.2.

Pentru detalii în legătură cu mediul de programare TURBO PASCAL se poate consulta lucrarea [3].

3.2.3. Programe în limbajul TURBO PASCAL.

EXEMPLUL 1 (Utilizarea recursiei):

Multe procese matematice iterative, mulţi algoritmi de grafică computaţională fac apel la recursie în locul iteraţiilor. Limbajul TURBO PASCAL permite definirea unor funcţii şi proceduri recursive.

Fie funcţia factorial:

$$f:N \rightarrow N,\ f(n) = \begin{cases} 1, & \text{dacă } n = 0 \\ n \cdot f(n-1), & \text{dacă } n \geq 1 \end{cases}$$

Valoarea acestei funcţii într–un punct poate fi calculată cu ajutorul programului următor:

Programul FACT

```
Program FACT ;
type
   natural = 0..Maxint ;
var
   n,m : integer ;

function FR(n : natural) : natural ;
   begin
      if n = 0 then FR := 1
      else FR := n * FR(n-1) ;
      end ;

begin { programul principal }
   writeln(' Program pentru calculul factorialului ');
   writeln(' Precizati numarul n=');
   readln(n) ;
   writeln(' Numarul n este :',n) ;
   m := FR(n) ; { Apelul functiei recursive }
   writeln(' Factorial de n este :',m) ;
end.
```

Acelaşi rezultat se obţine înlocuind funcţia `FR` care foloseşte recursia cu funcţia `FI` care foloseşte iteraţia:

```
function FI (n : natural ) ; natural ;
   var
      i,ifi : natural ;
   begin
```

```
    ifi := 1 ;
    if n > 1 then
    for i := 2 to n do ifi := i * ifi ;
    FI := ifi ;
  end ;
```

EXEMPLUL 2 (Utilizarea variabilelor dinamice):

Programul care urmează realizează parcurgerea unui arbore binar în inordine, preordine şi postordine. Nodurile sînt introduse cu ajutorul procedurii recursive `ENTER`. Programul foloseşte tipul de dată de tip referinţă, care permite generarea dinamică de variabile de tipul nod definite în program. Structura `ptr` introduce un tip de date care reprezintă o mulţime de variabile de tipul nod. Variabila `rad` este de tip referinţă.

Programul ARBORE

```
Program ARBORE ;
type
    ptr=^nod ;
    nod = record
        info : char ; { numele nodului }
        legs : ptr  ; { legatura la dreapta }
        legd : ptr  ; { legatura la stinga }
          end ;
    var
       rad : ptr ;
       ch  : char ;
Procedure ENTER( var p:ptr) ;
  { Procedura de citire a arborelui }
     begin
       read(ch) ;
       write(ch) ;
    { Pentru a indica sfirsitul introducerii nodurilor
     se tasteaza caracterul '.' }
       if ch <> '.' then begin
              { generarea unei variabile de tip nod }
                       new(p) ;
                       p^.info := ch ;
                       enter(p^.legs);
                       enter(p^.legd) ;
                    end
```

```
                    else
                        p := nil ;
        end ;
    Procedure INORDINE(p : ptr) ;
        begin
          if p <> nil then begin
                              inordine(p^.legs) ;
                              write(p^.info) ;
                              inordine(p^.legd)
                            end;
        end;
    Procedure PREORDINE(p : ptr) ;
        begin
          if p <> nil then begin
                              write(p^.info) ;
                              preordine(p^.legs) ;
                              preordine(p^.legd) ;
                            end ;
        end ;
    Procedure POSTORDINE(p : ptr) ;
        begin
          if p <> nil then begin
                              postordine(p^.legs) ;
                              postordine(p^.legd) ;
                              write(p^.info) ;
                            end ;
        end ;
        begin  { Programul principal }
            enter(rad) ;
            writeln ;
            preordine(rad) ;
            writeln ;
            inordine(rad) ;
            writeln ;
            postordine(rad) ;
         end.
```

EXEMPLUL 3 (Utilizarea fişierelor):

Programul CRF creează un fişier care să conţină numele candidaţilor la un examen de admitere, notele obţinute şi media. Conţinutul fişierului este apoi listat.

Programul CRF

```
Program CRF ;
        type student = record
                          nrord : 1..200 ;
                          nume  : string[20]
                          note  : array[1..4] of real ;
                          medie : real ;
                       end ;
         var
           s     : student ;
           disc  : file of student ;
           numei : string[14] ;
           no    : array[1..4] of real ;
           j,l   : integer ;
           i     : boolean ;
           nu    : string[20] ;
         begin
           writeln(' Introduceti numele fisierului',
                   ' de creat');
           readln(numei);
           assign(disc,numei);
           rewrite(disc);
           i := TRUE ;
           j:= 0 ;
           while i do
               begin
                 with s do begin
                                 write(' Nume student:');
         readln(nu); { Se tasteaza Enter pentru nume
                       atunci cind datele de intrare
                       s-au epuizat                    }
          if nu <> "" then
begin
      j := j + 1 ;
      nrord := j ;
      nume := nu ;
      medie := 0 ;
      for l:=1 to 4 do
        begin
      write(' Nota ',l);
```

```
        readln(no[l]);
          medie:=medie+no[l];
       end;
       medie :=medie /4.0
       write(disc,s);
   end
   else
              i := FALSE ;
              end;
          end;
       close(disc); {Listeaza datele din fisier}
       reset (disc);
       while not eof(disc) do begin
              read(disc,s);
                 write(s.nume,s.medie:9:2);
       end;
       close(disc);
   end.
```

3.3. Biblioteca grafică TURBO PASCAL

3.3.1. Prezentare generală

Mediul de programare TURBO PASCAL permite accesul la o bibliotecă de rutine grafice GRAPH care asigură o interfață eficientă între programator și dispozitivele grafice.

Biblioteca GRAPH este conținută în fișierul GRAPH.TPU care trebuie să se afle în directorul utilizator în momentul execuției programului de desen. Ea conține o mare varietate de rutine grafice, pornind de la cele orientate pe pixeli(PutPixel, PutImage, GetImage, GetPixel) pînă la cele de nivel înalt (SetWiewport, Circle, Bar3D, DrawPoly, PieSlice, etc).

Biblioteca de rutine grafice este independentă de dispozitiv.

Programatorul trebuie să declare în programul său că va utiliza biblioteca de rutine grafice GRAPH.TPU. Această declarare se realizează cu instrucțiunea:

```
USES GRAPH ;
```

Această instrucțiune realizează accesul programului utilizator la rutinele bibliotecii grafice.

Pentru a compila un program de desen sînt necesare programul sursă și fișierul TURBO.TPL.

Pentru a executa un program de desen este nevoie de driver-ul grafic (fișier de tip .BGI) corespunzător monitorului pe care se va vizualiza

desenul. În plus, dacă programul folosește mai multe forme de caractere (fonturi) sînt necesare unul sau mai multe fișiere de tip .CHR.

Dispozitivele grafice pentru care au fost realizate drivere reprezintă o mare parte din gama monitoarelor mono sau color care pot fi utilizate în configurația unui microcalculator compatibil IBM. Acest lucru asigură independența bibliotecii grafice față de dispozitivul de desen. Fiecare driver conține coduri, date și este stocat într-un fișier pe disc. Monitoarele pot lucra în două moduri: alfanumeric și grafic. Modul de lucru grafic poate avea la rîndul lui, mai multe moduri grafice. Un mod grafic este caracterizat de o anumită rezoluție și o anumită paletă de culori. În paragraful 3.3.8 este prezentată lista driver-elor și modurilor grafice folosite de biblioteca grafică GRAPH.

Rutinele bibliotecii GRAPH pot fi clasificate în funcție de efectul apelului asupra programului și/sau echipamentului, în următoarele categorii:

- de definire a sesiunii de desen;
- rutine de desenare texte;
- de trasare;
- rutine la nivel de pixel;
- rutine de determinare a contextului curent al desenului.

Transmiterea incorectă a parametrilor rutinelor grafice este semnalată de compilatorul TURBO PASCAL în timpul compilării programului sursă.

În anexa 3.5.3 este prezentată lista rutinelor și funcțiilor grafice din biblioteca grafică GRAPH.TPU.

În paragraful 3.3.9 este prezentat un program demonstrativ (compus din EX01, ..., EX11) în care sînt apelate rutine grafice din GRAPH.

3.3.2. Definirea sesiunii de desen

A defini o sesiune de desen înseamnă a preciza anumite elemente legate de dispozitivul pe care se va vizualiza obiectul de reprezentat (rezoluție, modul grafic) sau de desen (fixare viewport, fixare scală, inițializare punct curent, etc).

3.3.2.1. Inițializarea unei sesiuni de desen

InitGraph

Orice sesiune de desen trebuie să înceapă cu apelul rutinei `InitGraph`.

Această rutină identifică adaptorul grafic, încarcă și inițializează cel mai potrivit driver, trece sistemul în mod grafic și întoarce controlul

rutinelor grafice.

În momentul execuției acestei rutine grafice sînt definite mai multe tipuri de date și sînt definite o serie de constante. Tipurile de date definite, constantele rutinelor grafice sînt prezentate în paragraful 3.3.8.

Declarația acestei rutine grafice este:

```
Procedure InitGraph(var GraphDriver,
            GraphMode: integer; DriverPath: string );
```

`GraphDriver` reprezintă numărul driver-ului, iar `GraphMode` numărul modului grafic. `DriverPath` specifică directorul unde se găsesc fișierele de tip BGI (driver-ele grafice). Dacă `DriverPath` este nul, fișierele de tip BGI trebuie să fie în directorul curent.

Dacă `GraphDriver=Detect` se selectează automat modul grafic în funcție de tipul plăcii grafice.

RestoreCrtMode

După inițializare, dispozitivul grafic este în mod grafic. Cu ajutorul rutinei `RestoreCrtMode` se trece din modul de lucru grafic în mod alfanumeric (text). Declarația acestei rutine este:

```
Procedure RestoreCrtMode ;
```

SetGraphMode

Pentru a reveni în modul de lucru grafic se folosește rutina `SetGraphMode`, a cărei declarație este:

```
Procedure SetGraphMode( Mode : integer ) ;
```

`Mode` este numărul modului grafic în care se trece. Procedura șterge ecranul grafic și fixează atributele grafice la valoarea inițială (cele prezentate la procedura `GraphDefaults`).

Utilizatorul are posibilitatea gestionării driver-elor și modurilor grafice.

DetectGraph

Cu ajutorul rutinei `DetectGraph` se determină driver-ul grafic și modul grafic. Declararea acestei rutine este:

```
Procedure DetectGraph (var GraphDriver,
                          GraphMode:integer);
```

`GraphDriver` și `GraphMode` sînt numerele driver-ului și modului grafic curente.

InstallUserDriver

Se poate instala un driver al utilizatorului folosind funcția `InstallUserDriver`:

```
Function InstallUserDriver (NameDriver: string;
        AutoDetectPtr: pointer ): integer ;
```

unde `NameDriver` este numele fişierului care conţine driver-ul, iar `AutoDetectPtr` reprezintă adresa funcţiei de detectare opţională.

GetModeRange

Valorile posibile pentru modul grafic corespunzătoare unui driver se pot afla cu rutina `GetModeRange`:

```
Procedure GetModeRange( GraphDriver: Integer;
        var LoMode, HiMode: integer );
```

unde

- `GraphDriver` este numărul driver-ului cercetat;
- `LoMode` este modul grafic cu cea mai mică rezoluţie;
- `HiMode` este modul grafic cu cea mai mare rezoluţie.

GetDriverName

Numele driver-ului se obţine folosind funcţia `GetDriverName`:

```
Function GetDriverName : string ;
```

Funcţia întoarce un şir conţinînd numele driver-ului curent.

GetGraphMode

Funcţia `GetGraphMode` întoarce numărul modului grafic curent:

```
Function GetGraphMode : integer ;
```

Valoarea modului grafic variază între 0 şi 5, depinzînd de driver-ul grafic curent.

GetMaxMode

Funcţia `GetMaxMode` furnizează numărul maxim de mod grafic ce poate fi trecut în `SetGraphMode`:

```
Function GetMaxMode : integer ;
```

GetModeName

Numele modului grafic se poate obţine cu funcţia GetModeName:

```
Function GetModeName (GraphMode:integer): string;
```

Exemple de utilizare a rutinelor `InitGraph`, `RestoreCrtMode`, `SetGraphMode` se găsesc în procedura `INITIALIZARE` (EX01) din programul demonstrativ prezentat în paragraful 3.3.9.

3.3.2.2. Detectarea erorilor

Codurile erorilor interne care apar la apelul rutinelor grafice sînt obţinute cu ajutorul funcţiei `GraphResult`. Declaraţia acestei funcţii este:

```
Function GraphResult : integer ;
```

Funcţia `GraphResult` returnează codul de eroare al ultimei operaţii grafice executate. Codul erorii poate fi stocat într-o variabilă temporară. În funcţie de codul erorii, prin program se poate hotărî continuarea sau oprirea execuţiei programului sau se descoperă cauza erorii. Codurile de eroare şi semnificaţia lor sînt prezentate în paragraful 3.3.8.

Funcţia `GraphErrorMsg` întoarce un mesaj de eroare pentru codul erorii obţinut de `GraphResult`. Declaraţia funcţiei este:

```
Function GraphErrorMsg(CodEroare: integer): string;
```

În procedura `INITIALIZARE` (EX01) sînt apelate funcţiile `GraphResult` şi `GraphErrorMsg`.

3.3.2.3. Coordonate

Desenul va fi realizat pe ecranul dispozitivului prin activarea pixelilor. Fiecare pixel se adresează prin coordonatele sale x şi y la fel ca punctele din spaţiul bidimensional. Colţul ecranului din stînga sus va avea coordonatele (0,0). Valorile lui x (sau coloanele) cresc spre dreapta. Valoarea lui y (rîndurile) cresc în jos. Astfel, pentru dispozitivul grafic EGA (modul grafic, EGALo) coordonatele ecranului pentru cele patru colţuri şi un punct din centrul ecranului sînt prezentate în figura următoare.

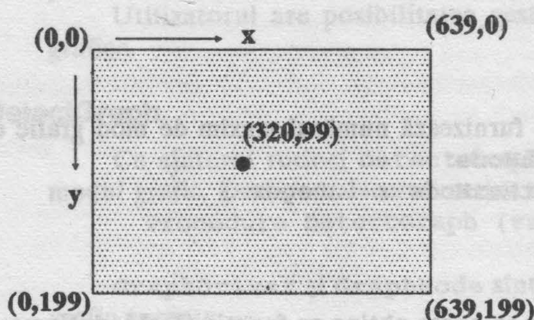

Figura 3–1.

Acesta este viewportul (vizorul) maxim pentru acest dispozitiv.

Notă: *În toate rutinele care vor fi prezentate, coordonatele reprezintă coordonatele pixelilor şi sînt numere întregi.*

3.3.2.4. Fixare vizor(viewport). Decupare(clipping)

Imaginea poate fi realizată pe toată suprafaţa ecranului sau numai pe o porţiune dreptunghiulară a acestuia. Zona de pe ecran pe care se realizează desenul se fixează cu ajutorul procedurii `SetViewPort`. Declaraţia acestei proceduri este:

```
Procedure SetViewPort (x1,y1,x2,y2: word;
          Clip: boolean );
```

unde :

- `(x1,y1)` defineşte colţul din stînga sus al vizorului;
- `(x2,y2)` defineşte colţul din dreapta jos al vizorului;
- Dacă `Clip = TRUE` atunci se realizează decuparea(clipping);
- Dacă `Clip = FALSE` atunci nu se realizează decuparea.

Rutinele `InitGraph`, `SetGraphMode`, `ClearDevice` fixează vizorul la întreg ecranul grafic.

GetViewSettings

În cadrul unei sesiuni de desen se poate afla vizorul curent şi dacă este activă decuparea cu ajutorul rutinei `GetViewSettings`, a cărei declaraţie este:

```
Procedure GetViewSettings(var ViewPort:ViewPortType);
```

Tipul de date `ViewPortType` este definit în paragraful 3.3.8.

Cu ajutorul funcţiilor `GetMaxX` şi `GetMaxY` se obţin numerele de pixeli pe linii şi coloane care pot fi adresaţi cu driver-ul şi modul grafic curente.

```
function GetMaxX : integer;
function GetMaxY : integer;
```

În procedura `DESEN_BARA` (EX10) apare apelul rutinei `SetViewPort`.

Cum se face trecerea de la coordonatele utilizator la coordonatele ecran?

Fie $W = [a,b] \times [c,d] \subset R \times R$ spaţiul utilizator al obiectului de desenat (fereastra) şi $V = [x_1,x_2] \times [y_1,y_2]$ vizorul (suprafaţa pe care se desenează.)

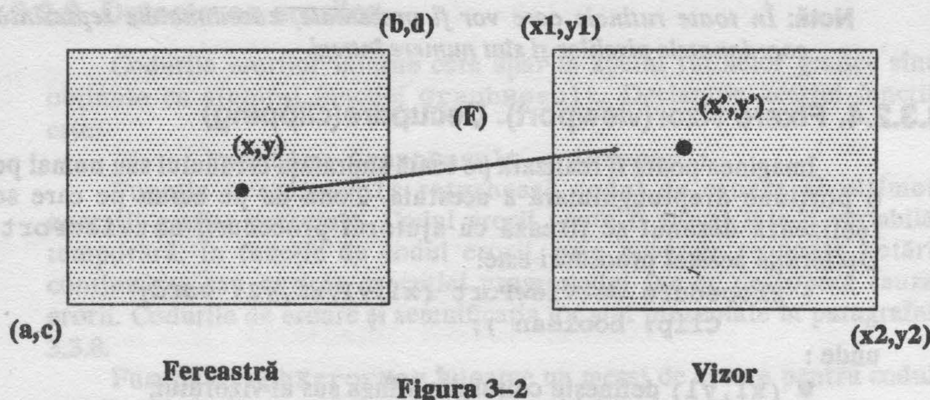

Figura 3–2

Pentru a suprapune prin deformare imaginea din fereastră pe suprafaţa de desen (vizor) este nevoie să aplicăm următoarea transformare:

$$x' = \left[\frac{(x-a)\,(x_2-x_1)}{(b-a)} + \frac{1}{2}\right]$$
$$y' = y_2 - \left[\frac{(y-b)\,(y_2-y_1)}{(d-c)} + \frac{1}{2}\right] \qquad (F)$$

unde:

- `(x,y)` sînt coordonatele carteziene ale punctului de pe obiectul de desenat;
- `(x',y')` sînt coordonatele ecran ale punctului care se desenează;
- $[v]$ este partea întreagă a numărului v.

Această transformare nu este injectivă, mai multe puncte din spaţiul utilizator putînd fi reprezentate prin acelaşi pixel.

Înainte de apelul rutinelor grafice, tuturor coordonatelor punctelor din spaţiul utilizator li se aplică transformarea (F).

Toate coordonatele sînt relative la fereastra curentă (mai puţin cele din `SetViewPort`).

3.3.2.5. Punct curent

Multe sisteme grafice suportă noţiunea de punct curent. Punctul curent grafic este similar cu conceptul de cursor în modul de lucru text, cu diferenţa că punctul curent grafic nu este vizibil. Punctului curent nu i se aplică decuparea. Coordonatele punctului curent sînt în interiorul vizorului maxim.

GetX şi GetY

Pentru a afla coordonatele punctului curent se folosesc funcţiile `GetX` şi `GetY`:

```
function GetX : integer;
function GetY : integer;
```

În procedura `TEXT` din programul demonstrativ apar apelurile funcţiilor `GetX` şi `GetY`.

Punctul curent se modifică după apelul rutinelor de desen.

Rutinele `InitGraph`, `SetGraphMode`, `ClearDevice` şi `SetViewPort` fixează punctul curent în (0,0).

MoveTo

Programatorul poate schimba punctul curent cu ajutorul rutinei `MoveTo` a cărei declaraţie este:

```
Procedure MoveTo( x1, y1 : integer ) ;
```

Rutina mută punctul curent în `(x1,y1)` fără a trasa ceva. Coordonatele `x1, y1` sînt considerate în vizorul (`Viewport`-ul) activ.

MoveRel

Modificarea punctului curent se poate indica şi în coordonate relative:

```
Procedure MoveRel( Dx, Dy : integer ) ;
```

Punctul curent este translatat cu vectorul `(Dx,Dy)` faţă de vechiul punct curent. Mutarea cursorului se face fără desenare.

Toate rutinele grafice care nu specifică punctul unde începe desenarea vor folosi punctul curent drept început al desenului.

3.3.2.6. Scalarea şi rotaţia

În unele aplicaţii e nevoie ca anumite obiecte să fie rotite, mărite sau micşorate. Aceste operaţii pot fi aplicate atît spaţiului real cît şi spaţiului desenului.

Pentru rotaţia punctului (x,y) în jurul punctului (x_r,y_r) cu unghiul „*a*" se folosesc relaţiile:

$$x' = (x - x_r)\cdot\cos a - (y - y_r)\cdot\sin a + x_r$$
$$y' = (x - x_r)\cdot\sin a + (y - y_r)\cdot\cos a + y_r$$

unde (x',y') sînt coordonatele punctului după rotaţie.

Scalarea în raport cu originea se realizează prin înmulţirea coordonatelor cu factorul de scală. Dacă factorul de scală este mai mare decît 1 obiectul se măreşte, dacă factorul de scală este mai mic decît 1 obiectul se micşorează.

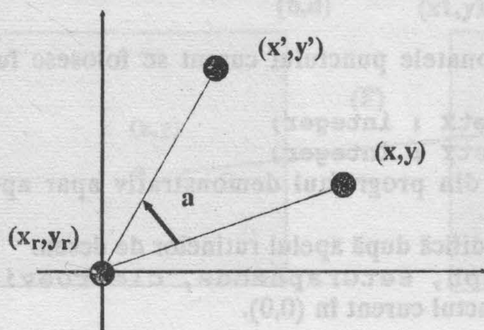

Figura 3–3

GetAspectRatio

Pentru a păstra forma obiectelor (pătrate, cercuri) este necesară o anumită scalare. Există o rutină care indică factorul de scalare în așa fel ca pătratele, cercurile să-și păstreze forma după desenare. Se folosește rutina `GetAspectRatio`:

```
Procedure GetAspectRatio (var Xasp,Yasp: word );
```

Coordonata x rămîne nemodificată, iar coordonata y se înmulțește cu `Yasp/Xasp`.

SetAspectRatio

Utilizatorul poate să-și fixeze factorii de scalare pe x și y folosind rutina `SetAspectRatio`:

```
Procedure SetAspectRatio ( Xasp, Yasp : word ) ;
```

În procedura `Diagrama_circulara` (EX07) apare un exemplu de utilizare a rutinei `GetAspectRatio`.

3.3.2.7. Fixarea culorii

Există rutine pentru fixarea culorii fondului și rutine pentru fixarea culorii desenului.

GetMaxColor

Numărul culorilor disponibile se obține cu ajutorul funcției:

```
Function GetMaxColor : word ;
```

SetBkColor

Pentru fixarea culorii fondului se folosește rutina `SetBkColor`, a cărei declarație este:

```
Procedure SetBkColor(Color : word) ;
```

unde `Color` ia valori între 0 și `GetMaxColor`.

GetBkColor și GetColor

Culorile curente pentru fond și desen se obțin folosind următoarele funcții:

```
Function GetBkColor : word ;
Function GetColor : word ;
```

GetPalette și GetPaletteSize

Paleta de culori disponibile se poate afla apelînd rutina `GetPalette`:

```
Procedure GetPalette(var Palette:PaletteType);
```

unde `PaletteType` este definit în paragraful 3.3.8.

Paleta de culori diferă în funcție de driver și modul grafic curent.

Dimensiunea paletei de culori se află cu rutina:

```
Function GetPaletteSize : integer ;
```

SetPalette și SetAllPalette

Paleta de culori poate fi modificată cu ajutorul rutinelor `SetPalette` și `SetAllPalette`.

`SetPalette` are declarația :

```
Procedure SetPalette(ColorNum: word;
                     Color: shortint);
```

Această rutină schimbă culoarea `ColorNum` cu culoarea `Color`.

`SetAllPalette` modifică mai multe culori și are declarația:

```
Procedure SetAllPalette(var Palette:PaletteType);
```

unde `PaletteType` este definit în 3.3.8.

GetDefaultPalette

Pentru a reveni la paleta definită la apelul rutinei `InitGraph` se folosește rutina `GetDefaultPalette`:

```
Procedure GetDefaultPalette(var Palette:PaletteType);
```

unde tipul `PaletteType` este definit în paragraful 3.8.

SetColor și SetRGBPalette

Culoarea cu care se realizează desenul se fixează cu ajutorul rutinei `SetColor`:

```
Procedure SetColor(Color : word) ;
```

unde `Color` reprezintă numărul culorii în paleta driver-ului dispozitivului și a modului grafic curent.

Rutina `SetRGBPalette` fixează intensitățile culorilor de bază:

```
SetRGBPalette (ColorNum,Red,Green,Blue: integer);
```

unde:

- `ColorNum` precizează numărul culorii ce se defineşte:
- `Red, Green, Blue` sînt intensităţile culorilor roşu, verde şi albastru (valori cuprinse între 0 şi 63).

3.3.2.8. Închiderea sesiunii de desen

Sfîrşitul sesiunii de desen se anunţă cu rutina `CloseGraph` care trece dispozitivul în modul de lucru alfanumeric.

Declaraţia rutinei este:

```
Procedure CloseGraph ;
```

Toate rutinele grafice pot fi apelate între apelul lui `InitGraph` şi cel al rutinei `CloseGraph`.

3.3.3. Desenarea textelor

Sistemul oferă posibilitatea trasării unui text în două moduri:

- reprezentarea caracterului printr-o matrice de 8×8 pixeli;
- reprezentarea prin caractere trasate, definite printr-o serie de vectori care indică sistemului grafic cum să deseneze caracterul.

Avantajul folosirii caracterelor trasate este vizibil cînd se trasează caractere largi. Deoarece caracterul este definit prin vectori, acesta va apărea clar şi de calitate cînd semnul este mare. Reprezentarea prin matrice de 8×8 pixeli este indicată pentru caractere de dimensiune mică.

3.3.3.1. Setări pentru trasarea caracterelor

SetTextJustify

Poziţia textului este controlată cu ajutorul rutinei `SetTextJustify`:

```
Procedure SetTextJustify(Horiz,Vert: word );
```

Valorile pe care le pot lua `Horiz` şi `Vert` sînt prezentate în paragraful 3.3.8.

SetTextStyle

Scalarea şi selecţia formei caracterelor este realizată cu rutina `SetTextStyle`:

```
Procedure SetTextStyle( Font: word;
         Direction: word; Size: word);
```

Parametrul `Font` indică tipul de caractere folosit la trasare.

Valorile pe care le pot lua parametrii din `SetTextStyle` sînt prezentate în paragraful 3.3.8.

SetUserCharSize

Utilizatorul își poate fixa dimensiunile caracterelor folosind rutina `SetUserCharSize` a cărei declarație este:

```
Procedure SetUserCharSize(MultX,DivX,MultY,DivY);
```

unde:

- raportul `MultX:DivX` se va înmulți cu lățimea normală;
- raportul `MultY:DivY` se va înmulți cu înălțimea normală.

Dacă dimensiunile caracterelor sînt fixate de utilizator atunci în rutina `SetTextStyle`, mărimea caracterelor se indică prin variabila `UserCharSize` definită în paragraful 3.3.8.

GetTextSettings

Pentru a cunoaște caracteristicile cu care se trasează un text se pot folosi rutinele: `GetTextSettings` (pentru formă, direcție, mărime, aliniere), `TextWindth` (pentru lățime), `TextHeight` (pentru înălțime).

```
Procedure GetTextSettings
      (var TextInfo:TextSettingsType);
Function TextWindth(var text : string) : word ;
Function TextHeight(var text : string) : word ;
```

Tipul de date `TextSettingsType` este definit în paragraful 3.3.8.

În procedura TEXT (EX03) sînt apelate rutinele grafice descrise mai sus.

3.3.3.2. Trasarea unui text

OutText și OutTextXY

Pentru trasarea unui text se folosesc rutinele `OutText` și `OutTextXY`.

`OutText` trasează un text în punctul curent. Declarația rutinei este:

```
Procedure OutText(Text : string) ;
```

Punctul curent se modifică corespunzător, cu înălțimea textului pe y și cu lungimea textului pe x.

`OutTextXY` trasează un text începînd din punctul de coordonate `(x,y)`. Declarația rutinei este:

```
Procedure OutTextXY (x,y:integer; Text:string);
```

Exemple de utilizare în EX02, EX03, EX04, etc.

3.3.3.3. Trasări numerice

Pentru editările numerice propunem soluția care urmează.

Pentru a edita un număr întreg acesta se transformă mai întîi, într–un șir de caractere cu ajutorul funcției `Int2Str` definită astfel:

```
function Int2Str(L : longint ) : string ;
    var s : string ;
    begin
        Str(L,s) ;
        Int2Str := s ;
    end ;
```

Funcția transformă numărul întreg `L` într–un șir `s` care poate fi trasat cu `OutText` sau `OutTextXY`.

Pentru trasarea unui numar real `val` cu `nrz` zecimale se poate folosi următoarea procedură:

```
Procedure EditReal(var val:real; var nrz:integer);
var
    valintreg, valzec : integer ;
begin
    valintreg:=INT(val); { Partea intreaga }
    If nrz := 0 then
        OutText(Int2Str(valintreg))
    else
    begin
        { ... Calculeaza primele "nrz" cifre
          ... ale partii zecimale          }
        valzec := round(val*exp(nrz*LN(10.0))-valintreg*
        Exp(nrz*LN((10.0)) ;
        OutText(Int2Str(valintreg)+'.'+Int2Str(valzec));
    end;
end;
```

Pentru a fixa locul de trasare a numărului se folosește rutina `MoveTo`.

Deoarece nu există funcția a^x s–a folosit formula:

$$a^x = e^{x \ln(a)}$$

Funcția `Int2Str` este definită în programul demonstrativ și este apelată în procedura `TipLinie` (EX05).

3.3.4. Trasări

3.3.4.1. Trasări de segmente

Line

Pentru trasarea unui segment se folosește rutina `Line`. Declararea acestei rutine este:

```
Procedure Line(x1, y1, x2, y2 : integer) ;
```

Rutina `Line` trasează un segment de la punctul `(x1,y1)` la punctul `(x2,y2)`.

LineTo

Rutina `LineTo` trasează un segment de la punctul curent pînă la punctul `(x1,y1)`. Declararea rutinei este:

```
Procedure LineTo(x1, y1 : integer) ;
```

LineRel

Rutina `LineRel` trasează un segment de la punctul curent pînă la punctul situat la distanța relativă `(Dx,Dy)` față de punctul curent. Are următoarea declarație:

```
Procedure LineRel( Dx, Dy : integer ) ;
```

Tipul liniei și culoarea sînt definite cu ajutorul rutinelor `SetLineStyle` și `SetColor`.

SetLineStyle

Cu ajutorul rutinei `SetLineStyle` se definesc stilul, forma și grosimea liniei:

```
Procedure SetLineStyle(LineStyle: word;
          Pattern: word; Thickness: word);
```

Valorile pentru `LineStyle` și `Thickness` sînt prezentate în paragraful 3.3.8. Pentru `LineStile=4` (`UserBitLn`) valoarea lui `Pattern` va fi un număr hexazecimal pe 16 biți. Pentru celelalte valori ale lui `LineStyle`, `Pattern` este 0.

Rutina are efect și asupra rutinelor `LineTo`, `Rectangle`, `DrawPoly`, `Arc`, `Circle`, `Ellipse`. Pentru completarea parametrilor se consultă paragraful 3.3.8.

SetWriteMode

Există procedura `SetWriteMode` care indică modul de desenare al liniei:

```
Procedure SetWriteMode(WriteMode: integer);
```

unde `WriteMode` poate lua una din valorile:

- `XorPut` = 0
- `XorPut` = 1

Pentru `WriteMode` = 0 linia se trasează peste ecran, apare în întregime. Pentru `WriteMode` =1 pixelii aparținînd liniei care erau deja activați vor fi dezactivați (linia apare cu întreruperi).

GetLineSettings

Pentru a afla caracteristicile liniilor care se trasează se utilizează rutina `GetLineSettings`:

```
GetLineSettings(var LineInfo:LineSettingsType)
```

unde `LineSettingsType` reprezintă un tip de date descris în paragraful 3.3.8.

3.3.4.2. Trasări de dreptunghiuri, poligoane, cercuri, arce de cerc și elipse

Rectangle

Pentru trasarea unui dreptunghi se folosește rutina `Rectangle`:

```
Procedure Rectangle(x1,y1,x2,y2:integer);
```

unde `(x1,y1)` este colțul din stînga sus, iar `(x2,y2)` este colțul din dreapta jos.

DrawPoly

O polilinie se trasează cu ajutorul rutinei `DrawPoly` declarată astfel:

```
Procedure DrawPoly(NumPoints: word;
           var PolyPoints);
```

unde:

- `NumPoints` reprezintă numărul de puncte din `PolyPoints`;
- `PolyPoints` conține coordonatele vîrfurilor liniei poligonale. `PolyPoints` este variabilă fără tip (untyped).

Pentru a desena o linie poligonală închisă trebuie să avem:

```
PolyPoints[n] = PolyPoints[1]
```

Circle

Rutina `Circle` desenează un cerc:

```
Procedure Circle(x,y: integer; Radius: word);
```

Rutina trasează un cerc cu centrul în `(x,y)` și raza `Radius`.

Arc

Un arc de cerc se trasează cu rutina `Arc`:

```
Procedure Arc( x,y: integer;
          StAngle,EndAngle,Radius: word);
```

Rutina trasează arcul de cerc din cercul de centru `(x,y)` și raza `Radius` cuprins între unghiurile `StAngle` și `EndAngle`.

GetArcCoords

Există o rutină care furnizează coordonatele capătului ultimului arc de cerc trasat:

```
Procedure GetArcCoords(var ArcCoords:ArcCoordsType);
```

unde `ArcCoordsType` este definit în 3.3.8.

Ellipse

Rutina `Ellipse` trasează un arc de elipsă:

```
Procedure Ellipse (x,y: integer ;
      StAngle,EndAngle,XRadius,YRadius: word);
```

Rutina trasează un arc de elipsă cu centrul în `(x,y)` avînd axele `XRadius`, `YRadius`, cuprins între unghiurile `StAngle` şi `EndAngle`. Dacă `StAngle` = 0 şi `EndAngle` =359 se trasează întrega elipsă. Unghiurile se dau în grade hexagesimale, în sens invers acelor de ceasornic.

3.3.4.3. Haşuri

SetFillStyle şi SetFillPattern

Utilizatorul are posibilitatea haşurării unui domeniu. Tipul de haşură şi culoarea se stabilesc cu ajutorul rutinelor `SetFillStyle` şi `SetFillPattern`:

```
Procedure SetFillStyle (Pattern:word; Color:word);
Procedure SetFillPattern (Pattern:FillPatternType;
                          Color:word);
```

`Pattern` este tipul modelului de haşurare. `FillPatternType` este definit în paragraful 3.3.8. Aceste rutine au efect asupra rutinelor `FillPoly`, `FloodFill`, `Bar`, `Bar3D`, `PieSlice`.

FillPoly

Rutina `FillPoly` desenează şi umple un poligon. Are următoarea declaraţie:

```
Procedure FillPoly(NumPoints : word ; var PolyPoints);
```

unde:

- `NumPoints` reprezintă numărul de coordonate în `PolyPoints`;
- `PolyPoints` conţine coordonatele vîrfurilor poligonului; `PolyPoints` este o variabilă fără tip.

Rutina `FillPoly` calculează intersecţiile orizontale şi apoi umple poligonul folosind stilul şi culoarea de haşurare definite de `SetFillStyle` sau `SetFillPattern`.

FloodFill

Rutina `FloodFill` haşurează o arie mărginită cu modelul de haşură curent. Declaraţia sa este următoarea:

```
Procedure FloodFill( x, y, Border : word ) ;
```

unde:

- `(x,y)` este un punct din aria respectivă;
- `Border` este culoarea zonei de haşurat.

FillEllipse

Rutina FillEllipse desenează şi umple o elipsă cu centrul în (x,y) avînd razele XRadius şi YRadius:

```
Procedure FillEllipse(x,y: integer;
          XRadius,YRadius: word);
```

Rutina Sector desenează şi umple un sector de elipsă:

```
Procedure Sector(x,y: integer;
          StAngle,EndAngle,XRadius,YRadius: word);
```

unde:

- (x,y) este centrul elipsei;
- StAngle, EndAngle sînt unghiurile de început şi sfîrşit;
- XRadius şi YRadius sînt razele pe x şi pe y.

Bar

Rutina Bar desenează un dreptunghi haşurat cu modelul curent şi culoarea curentă. Declaraţia rutinei este:

```
Procedure Bar( x1, y1, x2, y2 : integer );
```

Rutina umple dreptunghiul cu colţul stînga-sus în (x1,y1) şi colţul dreapta-jos în (x2,y2). Rutina este apelată în procedura Diagrama_dreptunghiulara (EX09).

Bar3D

Rutina Bar3D desenează o bară tridimensională (paralelipiped dreptunghic) cu modelul de haşură şi culoarea curente. Declaraţia sa este:

```
Procedure Bar3D(x1,y1,x2,y2: integer;
          Depth: word; Top: boolean) ;
```

unde:

- (x1, y1) este colţul stînga-sus din faţă al corpului;
- (x2, y2) este colţul dreapta-jos din faţă al corpului;
- Depth este adîncimea barei;
- Top = TRUE, bara este acoperită;
- Top = FALSE, bara este neacoperită;

PieSlice

Rutina PieSlice permite desenarea unei diagrame circulare. Declaraţia ei este:

```
Procedure PieSlice(x, y : integer ;
          StAngle, EndAngle, Radius : word);
```

Rutina desenează şi haşurează o porţiune din diagrama circulară cu centrul în (x,y), de rază Radius, cuprinsă între StAngle şi EndAngle.

Culoarea cercului este culoarea curentă. Modelul şi culoarea haşurării sînt date de `SetFillStyle` sau de `SetFillPattern`. Un exemplu de utilizare se poate vedea în procedura `Diagrama_circulara` (EX07).

3.3.5. Rutine la nivel de pixel

Aceste rutine sînt foarte utile în realizarea unor jocuri pe calculator şi în special în animaţia pe calculator.

PutPixel

Rutina `PutPixel` trasează un punct (activează un pixel de pe ecran). Declaraţia ei este:

```
Procedure PutPixel( x,y: integer; Pixel: word);
```

Rutina desenează un punct de culoarea `Pixel` în punctul `(x,y)`.

GetPixel

Funcţia `GetPixel` returnează culoarea pixelului de coordonate `(x,y)`. Declaraţia ei este:

```
Function GetPixel( x, y : integer ) : word ;
```

GetImage

Pentru a salva porţiuni dreptunghiulare de pe desen se foloseşte rutina `GetImage`. Declaraţia ei este:

```
Procedure GetImage(x1,y1,x2,y2: word; var BitMap);
```

unde:

- `x1, y1, x2, y2` definesc regiunea dreptunghiulară ce se salvează;
- `BitMap` este o variabilă de tip pointer care indică adresa la care se salvează imaginea formată din biţi.

Dimensiunea zonei care se stochează nu trebuie să depăşească 64 Ko.

ImageSize

Funcţia `ImageSize` calculează numărul de pixeli necesari funcţiei `GetImage` pentru a salva regiunea dreptunghiulară definită de `(x1,y1)` şi `(x2,y2)`:

```
Function ImageSize (x1, y1, x2, y2 : word) : word ;
```

Numărul de biţi este dat de expresia: `(x2-x1+1)*(y2-y1+1)`

PutImage

Imaginea salvată cu `GetImage` poate fi redesenată într-o altă poziţie cu ajutorul rutinei `PutImage`:

```
Procedure PutImage(x,y: integer;
    var BitMap,BitBlt: word);
```

unde:

- (x,y) este colţul din stînga-sus al regiunii dreptunghiulare unde se desenează;
- BitMap este adresa unde se găseşte memorată imaginea;
- BitBlt indică un operator binar între punctele regiunii de suprapus şi punctele ecranului, ale cărui valori sînt definite în paragraful 3.3.8. În procedura Animatie_pe_calculator (EX08) sînt apelate aceste rutine.

3.3.6. Diverse

Utilizatorul poate seta sistemul grafic la valorile implicite (de la iniţializare) folosind rutina GraphDefaults:

```
Procedure GraphDefaults;
```

Valorile implicite ale sistemului grafic la iniţializare sînt:

- atributele ferestrei grafice:
```
(x1, y1)  = (0, 0);
(x2, y2)  = (GetMaxX, GetMaxY);
Clip      = True;
```
- atributele liniei:
```
LineStyle = SolidLn;
Pattern   = $FF;
Thickness = NormWidth;
```
- atributele haşurării:
```
Pattern   = SolidFill;
Color     = GetMaxColor;
```
- atributele textului:
```
Font      = DefaultFont;
Direction = HorizDir;
CharSize  = 1;
Horiz     = LeftText;
Vert      = BottomText;
```
- atributele paletei:
```
Size      = GetMaxColor+1;
Colors[i] = i; { i=0, 1, ..., Size-1 };
```
- culoarea fondului = Colors[0];
- culoarea textului = Colors[GetMaxColor].

Pentru umplerea unui poligon sistemul foloseşte un buffer a cărui mărime poate fi modificată cu rutina SetGraphBufferSize:

```
Procedure SetGraphBufSize( BufSize : word ) ;
```

Valoarea implicită a bufferului este de 4 Ko, suficient de mare pentru a umple un poligon cu 655 vîrfuri.

Sistemul oferă posibilitatea trimiterii ieşirilor grafice către o pagină din memorie fără ca acestea să mai apară pe ecran, conţinutul acelei pagini putînd fi apoi vizualizat pe ecran. Această facilitate este folosită des în animaţia pe calculator.

Sînt disponibile rutinele `SetActivePage` şi `SetVisualPage`. Rutina `SetActivePage` defineşte pagina către care sînt îndreptate ieşirile grafice:

```
Procedure SetActivePage( Page : word );
```

Toate ieşirile grafice care urmează după această instrucţiune vor fi stocate în pagina cu numărul `Page`. Vizualizarea imaginii din pagina `Page` se face cu rutina `SetVisualPage`:

```
Procedure SetVisualPage( Page : word ) ;
```

Procedura permite vizualizarea alternativă a paginilor, lucru des folosit în animaţia pe calculator.

Folosirea mai multor pagini este acceptată numai cu plăci grafice EGA (256 Ko), VGA şi Hercules.

3.3.7. Ştergerea şi copierea ecranului

ClearDevice

Pentru ştergerea întregului ecran se foloseşte rutina `ClearDevice`:

```
Procedure ClearDevice ;
```

Rutina fixează punctul curent, paleta, culoarea, viewport-ul la valorile implicite.

ClearViewPort

Se poate şterge numai o porţiune dreptunghiulară de pe ecran. Cu ajutorul rutinei `SetViewPort` se fixează porţiunea care se va şterge, iar pentru ştergerea efectivă se foloseşte rutina `ClearViewPort` a cărei declaraţie este:

```
Procedure ClearViewPort ;
```

Delay

Pentru a păstra o imagine (desen) pe ecran se foloseşte instrucţiunea `DELAY` din biblioteca `CRT` (`CRT` trebuie să apară în instrucţiunea `USES`):

```
Procedure DELAY(ms : word) ;
```

unde `ms` reprezintă numărul de milisecunde de aşteptare. Se pot folosi de asemenea instrucţiunile:

```
REPEAT UNTIL KEYPRESSED ; ch := ReadKey ;
```

unde `ch` trebuie declarată variabilă de tip `char`. Imaginea se păstrează pe

ecran pînă cînd se va apăsa pe o tastă oarecare.

Pentru copierea unui desen de pe ecran pe imprimanta grafică (de exemplu RCD 9535) se procedează astfel:

- se execută comanda GRAPHICS din MS-DOS;
- se execută programul de desen al utilizatorului;
- după ce apare desenul pe ecran se apasă simultan tastele Shift și PrintScreen.

3.3.8. Constante, tipuri de date și variabile definite în biblioteca grafică GRAPH.TPU

```
{*********************************************}
{                                             }
{   Turbo Pascal Version 5.5                  }
{   Graph Interface Unit                      }
{                                             }
{*********************************************}

unit Graph ;
interface
CONST    {Declaratii de constante}
         {***********************}
         { Codurile de eroare din GraphResult: }
         grOk              =   0; { nu exista eroare }
         grNoInitGraph     =  -1; { nu exista fisier BGI }
         grNotDetected     =  -2; { nu gaseste hardware grafic }
         grFileNotFound    =  -3; { lipseste driver-ul }
         grInvalidDriver   =  -4; { driver invalid }
         grNoLoadMem       =  -5; { memorie insuficienta pentru
                                    driver }
         grNoScanMem       =  -6; { memorie insuficienta }
         grNoFloodMem      =  -7; { memorie insuficienta }
         grFontNotFound    =  -8; { fisier de tip CHR negasit }
         grNoFontMem       =  -9; { memorie insuficienta pentru
                                    setul de caractere }
         grInvalidMode     = -10; { mod grafic necorespunzator
                                    pentru driver-ul ales }
         grError           = -11; { eroare grafica }
         grIOError         = -12; { eroare   intrare/iesire
                                     grafica }
         grInvalidFont     = -13; { fisier  cu  setul   de
                                    caractere necorespunzator }
         grInvalidFontNum  = -14; { numar set de caractere
                                    necorespunzator }
     { Definire drivere grafice }
          CurrentDriver = -128; { pentru rutina
     GetModeRange }
          Detect        =    0; { cere modul grafic cu cea
             mai mare rezolutie, corespunzator plachetei grafice }
          CGA           =    1;
```

```
        MCGA        =  2;
        EGA         =  3;
        EGA64       =  4;
        EGAMono     =  5;
        IBM8514     =  6;
        HercMono    =  7;
        ATT400      =  8;
        VGA         =  9;
        PC3270      = 10;

{ Moduri grafice pentru fiecare driver }
  { Mod grafic }    { Rezolutie } { Numar pagini} { Numar culori}
    CGAC0       = 0;    320x200         1              16
    CGAC1       = 1;    320x200         1              16
    CGAC2       = 2;    320x200         1              16
    CGAC3       = 3;    320x200         1              16
    CGAHi       = 4;    640x200         1               2
    MCGAC0      = 0;    320x200         1              16
    MCGAC1      = 1;    320x200         1              16
    MCGAC2      = 2;    320x200         1              16
    MCGAC3      = 3;    320x200         1              16
    MCGAMed     = 4;    640x200         1               2
    MCGAHi      = 5;    640x480         1               2
    EGALo       = 0;    640x200         4              16
    EGAHi       = 1;    640x350         2              16
    EGA64Lo     = 0;    640x200         1              16
    EGA64Hi     = 1;    640x350         1               4
    EGAMonoHi   = 3;    640x350         1/2             2
    HercMonoHi  = 0;    720x348         2               2
    ATT400C0    = 0;    320x200         1              16
    ATT400C1    = 1;    320x200         1              16
    ATT400C2    = 2;    320x200         1              16
    ATT400C3    = 3;    320x200         1              16
    ATT400Med   = 4;    640x200         1               2
    ATT400Hi    = 5;    640x400         1               2
    VGALo       = 0;    640x200         4              16
    VGAMed      = 1;    640x350         2              16
    VGAHi       = 2;    640x480         1              16
    PC3270Hi    = 0;    720x350         1               2
    IBM8514Lo   = 0;    640x480                       256
    IBM8514Hi   = 1;   1024x768                       256
  { Culori pentru SetPalette/SetAllPalette: }
                  Black        = 0;
                  Blue         = 1;
                  Green        = 2;
                  Cyan         = 3;
                  Red          = 4;
                  Magenta      = 5;
                  Brown        = 6;
                  LightGray    = 7;
                  DarkGray     = 8;
                  LightBlue    = 9;
                  LightGreen   = 10;
```

```
            LightCyan     = 11;
            LightRed      = 12;
            LightMagenta = 13;
            Yellow        = 14;
            White         = 15;
{ Culori  EGA  }
      EGABlack                  = 0;  { culori inchise }
      EGABlue                   = 1;
      EGAGreen                  = 2;
      EGACyan                   = 3;
      EGARed                    = 4;
      EGAMagenta                = 5;
      EGABrown                  = 20;
      EGALightgray              = 7;
      EGADarkgray               = 56;  { culori deschise }
      EGALightblue              = 57;
      EGALightgreen             = 58;
      EGALightcyan              = 59;
      EGALightred               = 60;
      EGALightmagenta           = 61;
      EGAYellow                 = 62;
      EGAWhite                  = 63;

  { Stiluri de linie si grosimi pentru Get/SetLineStyle }
  { Parametrul "LineStyle": }
     SolidLn   = 0;  {-----------}
     DottedLn  = 1;  {- - - - - -}
     CenterLn  = 2;  {_._._._._}
     DashedLn  = 3;  {__ __ __ __}
     UserBitLn = 4;  {Stil de linie definit de utilizator}
  { Parametrul "Thickness": }
     NormWidth = 1;
     ThickWidth = 3;

  {  Tipuri de caractere pentru Set/GetTextStyle  }
           DefaultFont   = 0; { caractere pe 8x8 biti }
           TriplexFont   = 1; { caractere marite de 3 ori }
           SmallFont     = 2; { caractere micsorate }
           SansSerifFont = 3;
           GothicFont    = 4; { caractere gotice }

    { Pozitie text -- parametrul "Direction" }
           HorizDir      = 0;  { orizontal }
           VertDir       = 1;  { vertical }
    { Dimensiune caractere utilizator }
           UserCharSize = 0;
    { Constante pentru decupare: }
           ClipOn  = true;  { functioneaza decuparea
           ClipOff = false; { nu functioneaza decuparea }
    { Constante pentru rutina Bar3D: }
           TopOn  = true;
           TopOff = false;
    { Stiluri de hasurare pentru Get/SetFillStyle: }
```

```
            EmptyFill      =  0; { coloreaza cu culoarea de fond }
            SolidFill      =  1; { nuanta uniforma temperata }
            LineFill       =  2; { --- linii orizontale }
            LtSlashFill    =  3; { model /// }
            SlashFill      =  4; { model /// gros }
            BkSlashFill    =  5; { model \\\ gros }
            LtBkSlashFill  =  6; { model \\\  }
            HatchFill      =  7; { model patratele }
            XHatchFill     =  8; { model patratele oblice }
            InterleaveFill =  9; { hasurare cu puncte dese }
            WideDotFill    = 10; { hasurare cu puncte rare }
            CloseDotFill   = 11; { puctat intermediar }
            UserFill       = 12; { model definit de utilizator }
      { Operatorul BitBlt pentru PutImage: }
                    NormalPut    = 0;    { MOV }
                    CopyPut      = 0;    { MOV }
                    XORPut       = 1;    { XOR }
                    OrPut        = 2;    { OR  }
                    AndPut       = 3;    { AND }
                    NotPut       = 4;    { NOT }
       { Reglajul orizontal si vertical pentru  SetTextJustify: }
                    CenterText = 1; { centru }
                    LeftText   = 0; { stinga }
                    RightText  = 2; { dreapta }
                    BottomText = 0; { jos }
                    TopText    = 2; { sus }
       { Cod culoare maxima }
                    MaxColors = 15;
   TYPE      { Definire tipuri de date }
       { Atributele paletei de culori }
                  PaletteType = record
                    Size   : Byte;
                    Colors : array[0..MaxColors] of Shortint;
                                end;
      { Atributele liniei, obtinute cu GetLineSettings }
                  LineSettingsType = record
                    LineStyle : Word;
                    Pattern   : Word;
                    Thickness : Word;
                                  end;
      { Atributele textului, obtinute cu GetTextSettings }
                   TextSettingsType = record
                     Font      : Word;
                     Direction : Word;
                     CharSize  : Word;
                     Horiz     : Word;
                     Vert      : Word;
                                     end;
       { Atributele hasurarii }
                    FillSettingsType = record
                      Pattern : Word;
                      Color   : Word;
                                     end;
```

```
        { Model hasurare (SetFillPattern) }
                FillPatternType = array [1..8]
                of Byte;
        { Coordonata punctului }
                PointType = record
                  X, Y : integer;
                            end;
        { Atributele ferestrei grafice }
                ViewPortType = record
                  x1, y1 : integer; { coltul stinga sus }
                  x2, y2 : integer; { coltul dreapta jos }
                Clip     : Boolean; { decuparea }
                            end;
        { Atributele arcului }
                ArcCoordsType = record
                  X, Y : integer ; { centrul cercului }
                  Xstart, Ystart : integer ; { inceputul }
                  Xend, Yend : integer; { sfirsitul }
                            end;
VAR       { Definire variabile }
     GraphGetMemPtr  : pointer; { adresa memoriei pentru grafica }
     GraphFreeMemPtr : pointer; { adresa memoriei grafice libere }
```

3.3.9. Program demonstrativ — Exemple de utilizare

```
          {**********************************************}
          { Exemple de utilizare a rutinelor grafice     }
          {  Biblioteca grafica Turbo Pascal versiunea 5.5 }
          {**********************************************}
          {              Autor: I. Nistor                 }

PROGRAM  DEMONSTRATIE_CU_BIBLIOTECA_GRAFICA ;
uses   graph,crt ;
var
  GraphDriver : integer ; {Driverul dispozitivului grafic }
  GraphMode   : integer ; {Modul de lucru }
  MaxX,MaxY   : integer ; {Rezolutia maxima a ecranului }
  CodEroare   : integer ; {Codul de intoarcere al erorii de grafica }
  MaxCuloare  : integer ; {Numarul maxim de culori disponibile }
  ch          : char    ;
```

Inițializare

```
{ EX01.Procedura de initializare }
PROCEDURE Initializare ;
begin GraphDriver :=Detect ; { Incarcare automata a
 { driver-ului pentru dispozitivul grafic disponibil}
Initgraph(GraphDriver,GraphMode,'c/ ') ;
CodEroare := GraphResult ;
If CodEroare <> grOk then
   begin
```

```
  Writeln('Eroare de grafica : ',
          GraphErrorMsg(CodEroare));
  Halt(1) ;
  end
 else
  begin   MaxCuloare := GetMaxColor ;
   {Se obtine numarul maxim de culori disponibile }
   OutTextXY(230,160,'SINTETI IN MOD GRAFIC ') ;
   OutTextXY(130,190,'Apasati o tasta pentru a ');
   OutTextXY(130,210,' trece in mod alfanumeric');
   Repeat until keypressed ;
         {Pastreaza textul pe ecran pina  se apasa }
   ch := ReadKey ;                {pe o tasta oarecare }
   RestoreCrtMode ;{Se trece in mod alfanumeric }
   Writeln(' Sinteti in mod alfanumeric') ;
   Write(' Apasati o tasta pentru modul grafic');
   Repeat until keypressed  ;
   ch := ReadKey ;
   SetGraphMode(GetGraphMode) ;
          { S-a revenit in mod grafic }
   OutTextXY(250,200,' DIN NOU ]N MOD GRAFIC ') ;
   Repeat until keypressed ;
   ch := ReadKey ;
  end ;
  ClearDevice ; {Sterge ecranul }
 end ;
```

Funcție de conversie

```
{ EX02.Functie de conversie }
FUNCTION Int2Str(L : LongInt) : string ;
{Realizeaza conversia intregului L intr-un
{ sir pentru a putea fi folosit de rutinele
{ OutText si OutTextXY }
var  s : string ;
 begin  str(L,s) ;
  Int2Str :=s ;
 end ;
```

Scrierea textelor

```
{ EX03.Desenare de texte - Fig.3-4 }
PROCEDURE Text ;
var  font,marime : word ;
  w,h          : word ;
  ch           : char ;
  x,y          : integer ;
const  marime_caractere : array[0..4] of word =(5,5,8,5,5) ;
begin
 OutTextXY(20,20,'Demonstratie cu SetTextJustify,
```

```
                SetTextStyle, SetUserCharSize');
 {Fixare tipuri de caractere, marime, pozitie }
 SetTextStyle(DefaultFont,VertDir,2);
 SetTextJustify(CenterText,BottomText);      {Pozitionare text }
 OutTextXY(20+TextWidth('M'),280,'VERTICAL');
                { Apelul functiei TextWidth }
 SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,6) ;
 SetTextJustify(LeftText,TopText) ;
 OutTextXY(50+TextWidth('M'),80,'ORIZONTAL') ;
 x := 320 ;
 y := TextHeight('M') + 70;
 For marime :=1 to 4 do
   begin
     SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,marime) ;
     h := TextHeight('M') ; { Apel TextHeight }
     w := TextWidth('M') ;
     y := y +h ;
     OuttextXY(x,y,'Marime :' + Int2Str(marime));
                            {trasare numere intregi}
   end ;
 y := y + h div 2 ;
 SetTextJustify(CenterText,TopText ) ;
 SetUserCharSize(7,5,3,4) ; { Marimea caracterelor }
 SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,UserCharSize) ;
 OutTextXY(320,y+70,'Marime definita de utilizator');
```

Demonstratie cu SetTextJustify,SetTextStyle, SetUserCharSize

ORIZONTAL

Marime :1

Marime :2

Marime :3

Marime :4

VERTICAL

Marime definita de utilizator

Figura 3–4.

```
 Repeat until keypressed ;
  ch := ReadKey ;
 ClearDevice;
```

Tipurile de caractere

```
{EX04}
{Prezentarea formelor(fonturilor)de caractere - fig. 3-5}
 SetTextJustify(LeftText,TopText);
 SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,2);
 OutTextXY(20,20,'TIPURI DE CARACTERE');
 MoveTo(2,30);    {Fixeaza punctul curent }
 For font :=0 to 4 do
 begin
   If font =3 then
   begin
     delay(6000);
     ClearDevice ;
    end;
   SetTextJustify(LeftText,TopText);
   MoveTo(2,GetY+40);
     { GetX,GetY obtin coordonatele punctului curent}
   If font =0 then
   begin
   SetTextStyle(font,Horizdir,1);
   ch:=#0 ;
   Repeat
   OutText(ch);
   If ( GetX + TextWidth('M')) > 720 then
   MoveTo(2,GetY + TextHeight('M')+3);
   ch :=succ(ch);
   until ch >=#255;
   end
   else
    begin
  SetTextStyle(font,HorizDir,marime_caractere[font]);
     ch :='!';
     Repeat
     Outtext(ch) ;
     If (GetX + TextWidth('M')) > 720 then
     MoveTo(2,GetY + TextHeight('M')+3) ;
     ch := Succ(ch) ;
     until (Ord(ch) =Ord('~') +1) ;
    end ;
  end ;
  Repeat until keypressed ;
  ch := readkey ;
  ClearDevice ;
 end ;
```

Tipuri de linie predefinite

```
{ EX05    Fig 3-6 }
 { Prezentarea tipurilor de linie predefinite }
```

TIPURI DE CARACTERE

☺☻♥♦♣♠•◘○◙♂♀♪♫☼►◄↕‼¶§▬↨↑↓→←∟↔▲▼ !"#$%&'()*+,-./0123456789:;<=>?@ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZ[\]^_`abcdefghijklmnopqrstuvwxyz{|}~⌂ÇüéâäàåçêëèïîìÄÅÉæÆôöòûùÿÖÜ¢£¥
₧ƒáíóúñÑªº¿⌐¬½¼¡«»░▒▓│┤╡╢╖╕╣║╗╝╜╛┐└┴┬├─┼╞╟╚╔╩╦╠═╬╧╨╤╥╙╘╒╓╫╪┘┌█▄▌▐▀αßΓπΣσµτΦΘΩδ∞φε
∩≡±≥≤⌠⌡÷≈°∙·√ⁿ²■

!"#$%&'()*+,-./0123456789:;<=>?
@ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVW
XYZ[\]^_`abcdefghijklmnopqrst
uvwxyz{|}~

!"#$%&'()*+,-./0123456789:;<=>?@ABCDEFGHIJKLM
NOPQRSTUVWXYZ[\]^_`abcdefghijklmnopqrstuvwx
yz{|}~

!"#$%&'()*+,-./0123456789:;<=
>?@ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUV
WXYZ[\]^_'abcdefghijklmnopqr
stuvwxyz{|}~

!"#$%&'()*+,-./0123456789:;<=>
?@ABCDEFGHIJKLMNOPQRST
UVWXYZ[\]^_'abcdefghijklmnopqrs
tuvwxyz{|}~

Figura 3–5.

```
{ Utilizatorul poate sa-si defineasca si alte tipuri de linie}
PROCEDURE TipLinie ;
 var stil   : word ;
  pas    : word ;
  x,y    : integer ;
begin
  x := 85 ;
  y := 70 ;
  pas := 70 ;
  SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,2) ;
  OutTextXY(170,30,'TIPURI DE LINIE PREDEFINITE') ;
  SetTextJustify(LeftText,TopText) ;
  OutTextXY(x,y,'Latime normala ') ;
  SetTextJustify(CenterText,TopText) ;
  For stil := 0 to 3 do
  begin
    SetLineStyle(stil,0,NormWidth) ;
    Line(x,y+50,x,y+180) ;
    SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,1);
    OutTextXY(x,y+30,Int2Str(stil)) ;
    x := x + pas ;
  end ;
  SetTextJustify(LeftText,TopText);
  SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,2);
  OutTextXY(x,y,'Linii groase ') ;
  SetTextJustify(CenterText,TopText) ;
  For stil := 0 to 3 do
    begin
      SetLineStyle(stil,0,ThickWidth) ;
      Line(x,y+50,x,y+180) ;
      SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,1);
      OutTextXY(x,y+30,Int2Str(stil)) ;
      x := x+ pas ;
    end ;
```

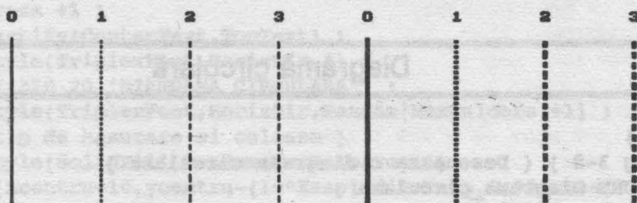

Figura 3–6.

```
    Repeat until keypressed ;
    ch := readkey ;
    ClearDevice ;
  end ;
```

Imagini deosebite

```
{ EX06 - Fig 3-7 }
{ Generare de imagini deosebite folosind PutPixel }
 PROCEDURE Imagini_deosebite ;
var
   i,j,k          : integer ;
   s,x,y,xc,yc,r : real ;
begin
    xc := 11 ;
    yc := 11 ;
    s  := 10 ;
    r  := s/200 ;
    For i := 1 to 400 do
    begin
      x := xc + i * r ;
      For j := 1 to 200 Do
      begin
        y := yc + j * r ;
        k := trunc(x * y + x *y * y) ;
          {parte intreaga pentru x>0 }
        If k mod 2 = 0 then PUTPIXEL(I,J,1) ;
        {traseaza pixelul (i,j) in culoarea 1}
      end ;
    end ;
    Repeat until keypressed ;
    ch := readkey ;
    ClearDevice ;

  end ;
```

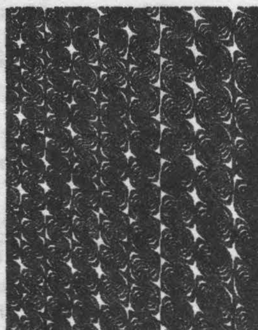

Figura 3-7.

Diagramă circulară

```
{ EX07 }
   { Fig 3-8 } { Deseneaza o diagrama circulara }
  PROCEDURE Diagrama_circulara ;
  var xcentru    : integer ;
  ycentru     : integer ;
  raza        : word ;
  Xasp,Yasp : word ;
  x,y        : integer ;
PROCEDURE CoordonateText(unghi,raz : word ; var x,y : integer ) ;
 { se calculeaz{ coordonatele x,y ale capatului arcului }
var
```

```
radiani : real ;
begin
 radiani := unghi * pi / 180 ;
 {pi = 3.141952 }
 x := round(cos(radiani)*raza) ;
 y := round(sin(radiani)*raza) ;
end ;
```

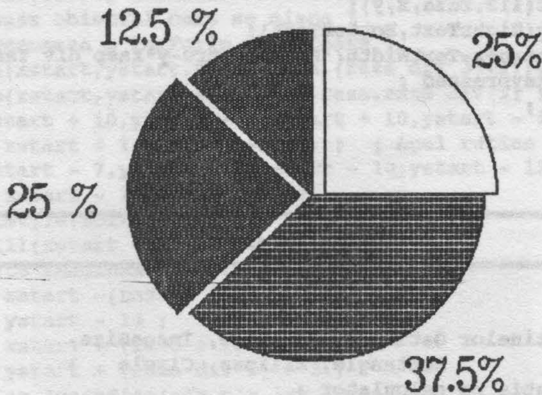

Figura 3–8.

```
begin
 GetAspectRatio(Xasp,Yasp); {calculeaza valorile Xasp si  Yasp  de
                             corectie a lui y pentru a nu deforma
                             cercurile si patratele  }
 xcentru := 350 ;
 ycentru := 180 ; {Fixeaza centrul diagramei }
 raza := 166 ;
 while((Longint(raza)*Xasp) div Yasp) < round(200/3.6) do
 raza := raza +1 ;
 SetTextJustify(CenterText,TopText) ;
 SetTextStyle(TriplexFont,HorizDir,4) ;
 OutTextXY(320,20,'DIAGRAMA CIRCULARA') ;
 SetTextStyle(TriplexFont,HorizDir,Random(MaxCuloare)+1) ;
 {Fixare tip de hasurare si culoare }
 SetFillStyle(SolidFill,Random(MaxCuloare)+1);
 PieSlice(xcentru+10,ycentru-(10*Xasp) div Yasp,0,90,raza);
 {S-a trasat  o parte din diagrama}
 CoordonateText(45,raza,x,y);
 SetTextJustify(LeftText,BottomText) ;
 OutTextXY(xcentru+10+X+TextWidth('H'),
        ycentru-(10+y)*Xasp div Yasp,'25%');
 SetFillStyle(HatchFill,Random(MaxCuloare)+1);
 PieSlice(xcentru,ycentru,225,360,raza);
 CoordonateText(293,raza,x,y);
```

```
SetTextJustify(LeftText,TopText);
OutTextXY(xcentru+x+TextWidth('h'),
          ycentru-(y*Xasp) div Yasp,'37.5%');
SetFillStyle(InterleaveFill,Random(MaxCuloare)+1);
PieSlice(xcentru-10,ycentru,135,225,raza);
CoordonateText(180,raza,x,y);
SetTextJustify(RightText,CenterText);
OutTextXY(xcentru-10+x-TextWidth('H'),
          ycentru-y*Xasp div Yasp,'25 %');
PieSlice(xcentru,ycentru,90,135,raza);
CoordonateText(112,raza,x,y);
SetTextJustify(RightText,BottomText);
OutTextXY(xcentru+x-TextWidth('H'),ycentru-y*Xasp div Yasp,'12.5 %');
Repeat until keypressed ;
 ch :=readkey ;
 ClearDevice;
end ;
```

Animație pe calculator

```
{ EX08 }
{Utilizarea rutinelor GetImage, PutImage, ImageSize,
                        Rectangle, Ellipse, Circle   }
PROCEDURE Animatie_pe_calculator ;
const  raza  = 20 ;
  xstart = 100 ;
  ystart = 50 ;
 PROCEDURE Miscare(var x,y : integer ; Xpas,Ypas : integer ) ;
 {Realizeaza miscarea obiectului }
var  pas  : integer ;
begin
  pas := Random(2*raza);{Calculeaza un numar aleator in (0,2*raza)}
  If Odd(pas) then
     {Functia Odd verifica daca pas este impar }
     pas := - pas;
   x := x +pas ;
   pas := Random(raza);
   If Odd(pas) then
     pas := - pas ;
   y := y + pas ;
   {Verifica daca obiectul iese in afara ecranului(vizorului)}
   If (x + xpas -1 > 600 ) then
   x := 600 - xpas + 1
   else
    If x < 25 then
       x := 25 ;
    If (y + ypas - 1 > getmaxy-25 ) then
     y := getmaxy-25 - ypas + 1
    else
     If y < 25 then
       y := 25 ;
  end ;
```

```
var  timp_pauza  : word ;
   sursa        : pointer ;
   x,y          : integer ;
   ulx,uly      : word ;
   lrx,lry      : word ;
   marime       : word ;
   i            : word ;
begin SetTextJustify(CenterText,TopText) ;
 SetTextStyle(TriplexFont,HorizDir,1) ;
 Rectangle(25,25,600,getmaxy-20);
 OutTextXY(320,1,'ANIMATIE PE CALCULATOR ') ;
 {Deseneaza obiectul care se misca }
 { Se deseneaza o farfurie zburatoare }
 Ellipse(xstart,ystart,0,360,raza,(raza div 3)+2);{ elipsa }
 Ellipse(xstart,ystart-4,190,357,raza,raza div 3) ;
 Line(xstart + 10,ystart - 6,xstart + 10,ystart - 12 ) ;
 Circle(xstart + 10,ystart -12,2) ; { Apel rutina CIRCLE }
 Line(xstart - 7,ystart - 6,xstart - 10,ystart - 12 ) ;
 Circle(xstart - 10,ystart -12,2);
 SetFillStyle(SolidFill,12);
 FloodFill(xstart + 1,ystart + 4,GetColor);
 { Citeste imaginea obiectului }
 ulx := xstart -(raza + 1) ;
 uly := ystart - 14 ;
 lrx := xstart + (raza + 1) ;
 lry := ystart + (raza div 3) + 3 ;
 marime := imageSize(ulx,uly,lrx,lry);
 { ImageSize determina numarul de pixeli cuprins intr-un dreptunghi }
 GetMem(sursa,marime); {Se aloca un spatiu de dimensiune "marime" }
                       { la adresa "sursa" }
 GetImage(ulx,uly,lrx,lry,sursa^); {Se incarca starea pixelilor din }
                                    { dreptunghi la adresa "sursa"  }
 PutImage(ulx,uly,sursa^,XORput);{Sterge imaginea obiectului }
 {Deseneaza citeva stele }
 For i:= 1 to 1000 do
   PutPixel(Random(580)+25,Random(getmaxy-50)+25,1) ;
   {Functia RANDOM(n) genereaza un numar aleator in intervalul (0,n) }
 x := 320 ;
 y := 99 ;
 { Pozitia initiala a farfuriei }
 timp_pauza := 70 ;
 { Urmeaza miscarea obiectului }
 Repeat
   PutImage(x,y,sursa^,XORput) ;{Deseneaza imaginea }
   Delay(timp_pauza ) ;
   PutImage(x,y,sursa^,XORput);{ Sterge imaginea }
   Miscare(x,y,lrx - ulx + 1,lry + uly + 1) ; { Deplaseaza imaginea }
 until keypressed ;
 ch := readkey ;
 ClearDevice ;
end ;
```

Diagramă dreptunghiulară

```
{ EX09 (Fig 3-9) -- Utilizrea rutinei BAR }
PROCEDURE Diagrama_dreptunghiulara ;
 const  nb = 5 ; { numar bare }
 ib : array[1..nb] of byte =(1,3,5,2,4) ; { inaltimea barelor }
 s  : array[1..nb] of byte =(1,3,10,5,9) ; { stilul barelor }
 var  H       : word ;
 Xpas,Ypas : real ;
 i,j       : integer ;
 c         : word ;
```

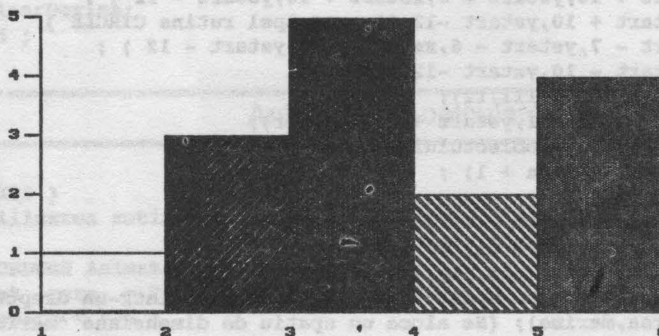

Figura 3–9.

```
begin
  H := 3* TextHeight('M') ;
  SetTextJustify(CenterText,TopText) ;
  SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,2);
  OutTextXY(320,6,'DIAGRAMA DREPTUNGHIULARA');
  SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,1);
  SetViewPort(50,30,590,470,ClipOn);
  Line(H,H+H,H,300-H); { AXA oy }
  Line(H,300-H,540-H,300-H);{ axa OX }
  Ypas := (300-3*H)/nb ;
  Xpas := (540-2*H)/nb ;
  J := 300-H ;
  SetTextJustify(CenterText,CenterText);   { Marcheaza axa OY }
  For i := 0 to nb do
    begin
      Line(H div 2,j,H,j) ;
      OutTextXY(3,j,Int2Str(i)) ;
      j := round(j-Ypas) ;
    end ; { Marcheaza axa OX si deseneaza barele }
    j := H ;
    SetTextJustify(CenterText,TopText) ;
```

```
    For i := 1 to nb+1 do
    begin
    SetColor(MaxCuloare);
    Line(j,300-H,j,(300-35));
    OutTextXY(j,300-12,Int2Str(i));
    If i<> nb+1 then
    begin
      c:=Random(MaxCuloare)+1;
      SetFillStyle(s[i],c);
      SetColor(c);
      Bar(j,round((300-H)-ib[i]*Ypas),round(j+Xpas),300-H-1);
      Rectangle(j,round((300-h)-ib[i]*Ypas),round(j+Xpas),300-H-1);
    end ;
    j := round(j+Xpas) ;
   end ;
   Repeat until Keypressed ;
   ch := readkey ;
   ClearDevice ;
 end ;
```

Hașurări

```
{ EX10 (Fig 3-10) -- Prezentarea tipurilor de hasura }
PROCEDURE Hasura ;
var
  stil     : word ;
  latime   : word ;
  inaltime : word ;
  x,y      : word ;
  I,J      : word ;
PROCEDURE Desen_bara(x,y : word) ;
begin
  SetFillStyle(stil,MaxCuloare-1);
  Bar(x,y,x+latime,y+inaltime);
  Rectangle(x,y,x+latime,y+inaltime);
  OutTextXY(x+(latime div 2),y+inaltime+8,Int2Str(stil));
  stil := stil + 1;
end ;
begin
 SetViewPort(0,0,639,479,ClipOn);
 SetTextJustify(CenterText,CenterText);
 SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,2);
 OutTextXY(320,15,'TIPURI DE HASURA PREDEFINITA');
 SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,1);
 latime := 2*(641 div 13);
 inaltime := 2*(330 div 10);
 x := latime div 2;
 y := inaltime div 2 ;
 stil :=1 ;
 For J := 1 to 3 do
  begin
   For I := 1 to 4 do
```

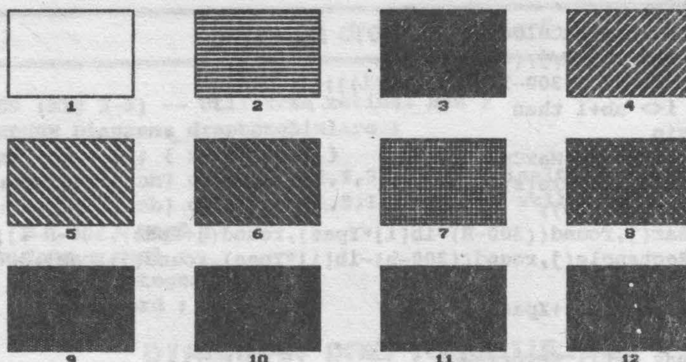

Figura 3–10.

```
    begin
      Desen_bara(x,y);
      x := x + (latime div 2)*3;
    end ;
    x := latime div 2 ;
    y := y + (inaltime div 2) * 3 ;
  end ;
  Repeat until keypressed ;
  ch := readkey ;
  ClearDevice ;
end ;
```

Paleta de culori

```
  {EX11 -- Prezentarea paletei de culori disponibile }
PROCEDURE Demonstratie_culoare ;
var
  culoare   : word ;
  inaltime  : word ;
  latime    : word ;
  x,y       : word ;
  i,j       : word ;
PROCEDURE Desen_cutie(x,y : word ) ;
begin
  SetFillStyle(SolidFill,culoare);
  SetColor(culoare) ; {Fixeaza culoarea }
  Bar(x,y,x+latime,y+inaltime);
  Rectangle(x,y,x+latime,y+inaltime) ;
  culoare := GetColor ; { Obtine culoarea }
  If culoare = 0 then
    begin
      SetColor(MaxCuloare);
```

```
        Rectangle(x,y,x+latime,y+inaltime) ;
       end ;
     OutTextXY(x+(latime div 2),y+inaltime+8,Int2Str(culoare));
     culoare := Succ(culoare) mod (MaxCuloare + 1) ;
   end ;
 begin
    SetTextJustify(CenterText,CenterText) ;
    SetTextStyle(DefaultFont,HorizDir,2);
    OutTextXY(320,15,'DEMONSTRATIE DE CULOARE');
    SetTextStyle(SmallFont,HorizDir,4);
    culoare := 1 ;
    latime := 2*(641 div 16) ;
    inaltime := 2*(330 div 10);
    x := latime div 2 ;
    y := inaltime div 2 ;
    For j := 1 to 3 do
     begin
      For i := 1 to 5 do
       begin
        Desen_cutie(x,y) ;
        x := x + (inaltime div 2 ) * 3 ;
       end ;
      x := latime div 2 ;
      y := y + (inaltime div 2 ) * 3 ;
     end ;
    Repeat until keypressed ;
    ch := readkey ;
    ClearDevice ;
   end ;
```

Programul principal

```
{*************************************}
{         PROGRAMUL PRINCIPAL         }
{*************************************}
{          Autor:  I. Nistor          }
begin
   Initializare ;
   Text    ;
   TipLinie ;
   Imagini_deosebite ;
   Diagrama_circulara ;
   Animatie_pe_calculator ;
   Diagrama_dreptunghiulara ;
   Hasura ;
   Demonstratie_culoare ;
   CloseGraph ;
 end.
```

3.3.10. Algoritmi şi programe de grafică

ROTAŢIA UNUI TRIUNGHI ECHILATERAL

Fie (x0, y0) coordonatele originii sistemului cartezian de axe în raport cu originea spaţiului de desen. Dacă vom considera un punct de coordonate (xp,yp) din spaţiul de desen, atunci a determina coordonatele punctului obţinut prin rotaţia spaţiului imaginii în jurul punctului (x0,y0) şi de unghi u, înseamnă a folosi formulele:

```
xr = x0 + (xp - x0) * cos( u ) - (yp - y0) * sin( u )
yr = y0 + (xp - x0) * sin( u ) + (yp - y0) * cos( u )
```

În cele ce urmează, fie (x0,y0) coordonatele punctului ce reprezintă centrul suprafeţei de desen şi r valoarea razei cercului în care vom înscrie un triunghi echilateral. Coordonatele vîrfurilor triunghiului echilateral înscris în cercul considerat sînt următoarele:

```
x1 = x0 + r,          y1 = y0
x2 = x0 - r / 2,      y2 = y0 + r * sqrt ( 3 ) / 2
x3 = x2,              y3 = y0 - r * sqrt ( 3 ) / 2
```

Pentru valori crescătoare ale unghiului de rotaţie u se va obţine un şir de triunghiuri echilaterale cu proprietatea că fiecare triunghi are ca cerc înscris în el, cercul înscris în triunghiul iniţial şi că toate triunghiurile sînt înscrise în cercul circumscris în triunghiul iniţial.

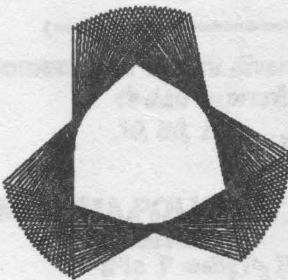
Programul care urmează implementează algoritmul prezentat mai sus pentru generarea şirului de triunghiuri echilaterale. Se vor citi de la monitor următoarele:

- r = raza cercului circumscris;
- p = pasul unghiului de rotaţie;
- n = numărul de rotaţii.

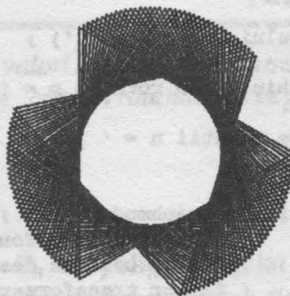
Programul ROTT

```
program ROTT; { Autori: Roxana Vlada, Marin Vlada }
{=====================================================}
uses
  graph, crt ;
var
  graphdriver, graphmode         : integer ;
  r,p,x0,y0,x1,y1,x2,y2,x3,y3,f,fi : real    ;
  x1r,y1r,x2r,y2r,x3r,y3r        : real    ;
  n,i                            : integer ;
  ch                             : char    ;
{=====================================================}
begin { main }
    writeln(' ROTATIA unui triunghi echilateral ');
    write (' raza cercului circiumscris r= ')  ;
 read ( r ) ;
```

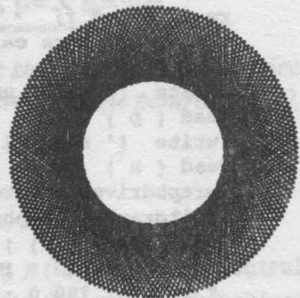
```
    write  (' pasul unghiului de rotatie p= ') ;
  read ( p ) ;
    write  (' numarul de rotatii n = ' )        ;
  read ( n ) ;
    graphdriver := Detect ;
    initgraph ( graphdriver, graphmode, ' ') ; { mod grafic }
    setbkcolor (1) ; { culoare fond    = albastru  }
    setcolor ( 4 ) ; { culoare pentru desen = rosu }
    { coordonatele cercului fata de originea  (0,0)  }
    x0 := 300 ; y0 := 150 ;
    f := pi  / 180.0 ; { factor transformare in radiani }
    { coordonatele virfului triunghiului initial }
    x1 := x0 + r         ;  y1 := y0;
    x2 := x0 - r / 2.0 ;  y2 := y0 + sqrt ( 3.0 ) * r  / 2.0 ;
    x3 := x2             ;  y3 := y0 - sqrt ( 3.0 ) * r  / 2.0 ;
    { generarea sirului de triunghiuri echilaterale }
    for i := 0 to n - 1 do
      begin
      fi := f * p * i ;
      { coordonatele virfului triunghiului curent }
      x1r := x0 + ( x1 - x0 ) * cos ( fi ) - ( y1 - y0 ) * sin ( fi);
      y1r := y0 + ( x1 - x0 ) * sin ( fi ) + ( y1 - y0 ) * cos ( fi);
      x2r := x0 + ( x2 - x0 ) * cos ( fi ) - ( y2 - y0 ) * sin ( fi);
      y2r := y0 + ( x2 - x0 ) * sin ( fi ) + ( y2 - y0 ) * cos ( fi);
      x3r := x0 + ( x3 - x0 ) * cos ( fi ) - ( y3 - y0 ) * sin ( fi);
      y3r := y0 + ( x3 - x0 ) * sin ( fi ) + ( y3 - y0 ) * cos ( fi);
      { desenarea laturilor triunghiului curent }
      moveto (round(x1r), round(y1r) ) ;  { pozitionare fara trasare }
      lineto ( round(x2r), round(y2r) ) ;  { trasare }
      lineto ( round(x3r), round(y3r) ) ;  { trasare }
      lineto ( round(x1r), round(y1r) ) ;  { trasare }
      end ;
   ch := readkey ; { citirea unui caracter oarecare }
   closegraph ;     { iesire mod grafic }
  end.
```


r=150, p=2, n=25

r=150, p=2, n=40

r=150, p=2, n=100

{==}

Comentariu: *Pentru valori diverse ale parametrilor* p *și* n *se obțin figuri care dau*

impresia de suprafețe care se „frîng" (a se genera figuri pentru n = *30, 50, 100,...).*

ROTAȚIA UNUI CERC

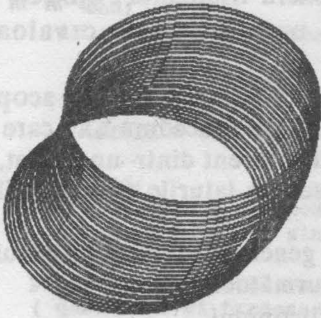
Fie (x0,y0) un punct avînd aceeași semnificație ca mai sus și r raza unui cerc dat de centru (x0,y0). Vom genera un șir de cercuri de raza r și avînd centrele pe cercul de raza r și de centru (x0,y0). Programul care implementează algoritmul de generare a cercurilor trebuie să aibă ca date de intrare următoarele elemente:

- (x0,y0) = coordonatele centrului;
- r = raza cercului inițial;
- p = pasul unghiului de rotație;
- n = numărul de rotații.

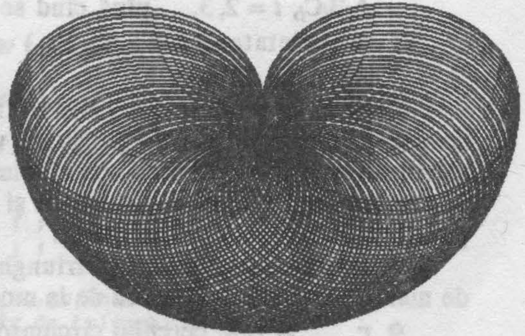
Programul ROTC

```
{==================================================}
program ROTC;  { Autori: Roxana Vlada, Marin Vlada }
 uses  graph, crt ;
 var
  graphdriver, graphmode : integer ;
  x0,y0,xr,yr,r,p,fi,f   : real    ;
  n,i                    : integer ;
  ch                     : char    ;
{==================================================}
begin { main }
  writeln(' ROTATIA unui cerc ' ) ;
  write  (' coordonatele centrului x0,y0 = ') ;
 read( x0,y0 );
  write  (' raza cercului initial r = ') ;
 read ( r )   ;
  write  (' pasul unghiului de rotatie p = ') ;
 read ( p )   ;
  write  (' numarul de rotatii n = ' )       ;
 read ( n )   ;
  graphdriver :=Detect ;
  initgraph ( graphdriver, graphmode,' ' ) ; { mod grafic }
  setbkcolor ( 1) ;     { fixare culoare fond   - albastru  }
  setcolor ( 4 ) ;      { fixare culoare desen  - rosu      }
  f := pi / 180.0 ;     { factor transformare in radiani }
  moveto ( round(x0), round(y0) ) ; { pozitionare fara trasare }
  { generarea sirului de cercuri }
  for i := 0 to n -1 do
   begin  fi := f * p * i ;
    xr := x0 + r * cos ( fi ) ;
    yr := y0 + r * sin ( fi ) ;
    { desenarea cercului curent }
```

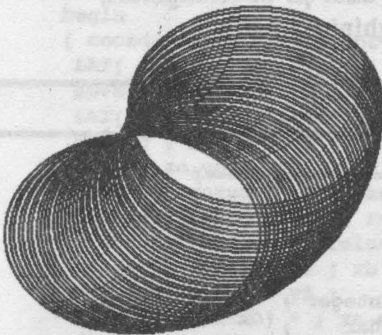
```
    CIRCLE ( round ( xr ), round ( yr ), round ( r ) ) ;
    end;
    ch := readkey ;   { citirea unui caracter oarecare }
    closegraph;       { iesire mod grafic  }
end.
```


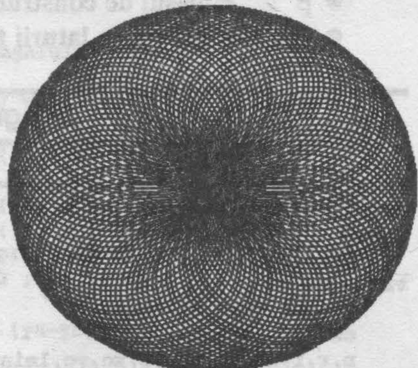
r=100, p=2, n=30

r=100, p=2, n=90

r=100, p=2, n=45

r=80, p=3, n=200

```
{=====================================================}
```

Comentariu: *Pentru diverse valori ale datelor de intrare se obțin figuri geometrice ce dau impresia de „corpuri rotunde" (a se genera desene pentru* n *= 20, 50, 80, 100,....).*

EMBLEMA POLIGON

Fie $P = P_1 P_2 P_3 \ldots P_n$ un poligon regulat cu *n* laturi, iar O centrul cercului circumscris acestui poligon. Pentru fiecare din cele *n* triunghiuri $O A_i A_{i+1}$, unde $i = \overline{1,n}$ (prin convenție $A_{n+1} = A_1$), se construiește un șir de triunghiuri conform următorului proces iterativ:

- fie ABC triunghiul inițial de pornire; se construiește triunghiul $A_1B_1C_1$ cu vîrfurile pe laturile triunghiului precedent, astfel ca

distanţele d (A, A_1) = d (B, B_1) = d $(C, C_1) = p$, unde p reprezintă lungimea unui segment de valoare suficient de mică, pe care o vom numi „pasul de construcţie";

- se continuă procesul de mai sus, obţinîndu-se triunghiurile $A_iB_iC_i$, $i = 2, 3, ...$ pînă cînd se va genera triunghiul $A_mB_mC_m$ cu proprietatea că d $(A_m, B_m) = lmin$, unde *lmin* este o valoare suficient de mică.

Pentru implementarea algoritmului schiţat mai sus în scopul desenării celor *n* şiruri de triunghiuri, vom elabora procedura `LAT` care să calculeze coordonatele unui vîrf al triunghiului curent dintr-un şir dat, şi procedura `FIG` care să construiască şi să deseneze laturile triunghiurilor pentru cele *n* şiruri de triunghiuri.

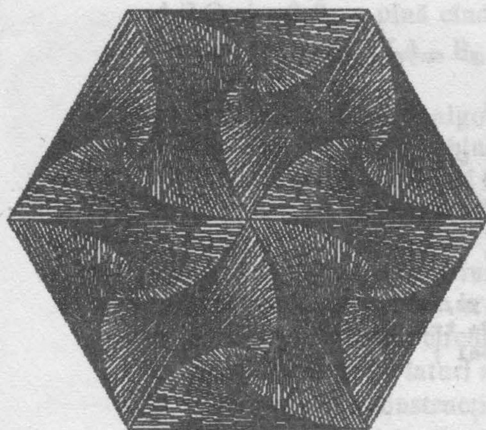
Programul care desenează triunghiurile generate conform procesului de mai sus trebuie să citească de la monitor următoarele date:

- `r` = raza cercului circumscris poligonului;
- `n` = numărul de laturi ale poligonului;
- `p` = pasul de construcţie a unui şir de triunghiuri;
- `lmin` = lungimea laturii triunghiului final.

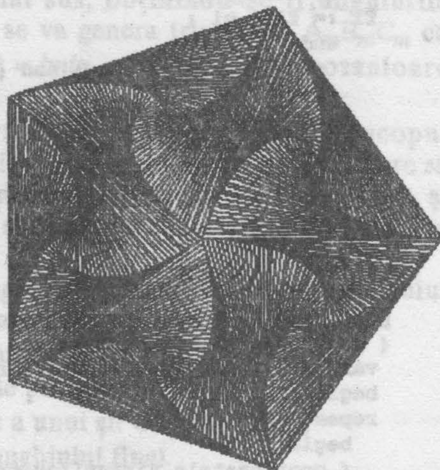
Programul POL

```
{=====================================================}
program POL;  { Autor: M. Vlada }
uses
   graph, crt ;
var
   graphdriver,graphmode            : integer ;
   ch                               : char    ;
   p,r,f,xa,ya,xb,yb,xc,yc,lmin     : real    ;
   n,i                              : integer ;
{=====================================================}
procedure LAT( p,xa,ya,xb,yb: real; var x1,y1:real);
{-----------------------------------------------------}
{ calculeaza coordonatele unui virf ptr. triunghiul curent }
var
  eps, fi, rap  : real ;
 begin
  eps := 1.0E -4 ;
  if ( abs(xa-xb) <= eps ) and ( yb < ya ) then
 fi:=3.0*pi/2.0;
  if ( abs(xa-xb) <= eps ) and ( yb > ya ) then
 fi:= pi / 2.0;
  if ( abs(xa-xb) > eps) and  (yb >= ya ) then
   begin
   rap := ( yb-ya) / (xb-xa) ;
   fi  := arctan ( rap ) ;
```

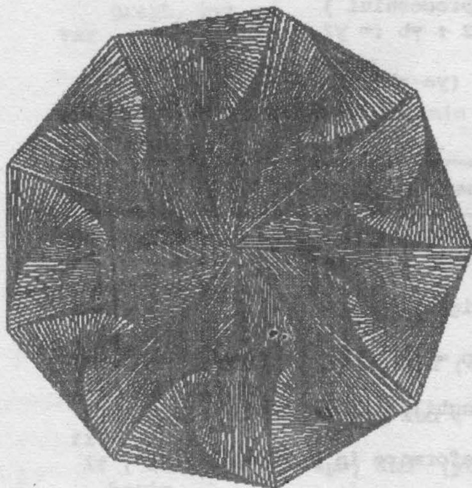
```
      if (abs(fi) <= eps) and (xb > xa) then
    fi := 0.0;
      if fi < 0.0 then
    fi := fi + pi ;
      end;
     if ( abs(xa-xb) > eps ) and ( yb < ya ) then
       begin
       rap := ( yb-ya) / (xb-xa) ;
       fi  := arctan ( rap ) ;
       if fi > 0.0 then fi := fi + pi
                   else fi := fi + 2*pi ;
       end;
       x1 := xa + p * cos ( fi ) ;
       y1 := ya + p * sin ( fi ) ;
    end;
  procedure FIG( p,xa,ya,xb,yb,xc,yc,lmin : real );
  { genereaza si traseaza un sir de triunghiuri }
  var  x1,y1,x2,y2,x3,y3,dist: real ;
   begin
   repeat
     begin
     { coordonatele virfurilor triunghiului curent }
      LAT( p,xa,ya,xb,yb,x1,y1 ) ;
      moveto ( round ( x1 ), round ( y1 ) ) ; { fara trasare }
      LAT( p,xb,yb,xc,yc,x2,y2 ) ;
      lineto ( round ( x2 ), round ( y2 ) ) ; { trasare }
      LAT( p,xc,yc,xa,ya,x3,y3 ) ;
      lineto ( round ( x3 ), round ( y3 ) ) ; { trasare }
      lineto ( round ( x1 ), round ( y1 ) ) ; { trasare }
      { initializari ptr. reluarea procesului }
      xa := x1 ; ya := y1 ; xb := x2 ; yb := y2 ;
      xc := x3 ; yc := y3 ;
      dist := ( xa-xb) * ( xa-xb) + (ya-yb) * (ya-yb) ;
      dist := sqrt ( dist ) ;
     end;
     until abs( dist ) <= lmin ;
   end;
  begin { main }
    writeln(' EMBLEMA poligon ( ARISTO ) ');
    write  (' raza cercului circumscris poligonului r = ');
    read(r) ;
    write  (' nr. de laturi ale poligonului n = ') ;
   read (n) ;
    write  (' pasul de constructie p = ')          ;
   read ( p ) ;
    write  (' lungimea laturii triunghilui final lmin= ') ;
   read ( lmin ) ;
    f := pi / 180.0 ; { factor transformare in radiani }
    f := f * 360.0 / n ;
    graphdriver := Detect ;
    initgraph(graphdriver,graphmode,' ')  ; { mod grafic }
    setViewport(320,170,500,200,false) ;{ fixare origine }
    setbkcolor(1)             ;{ culoare fond  = albastru }
```


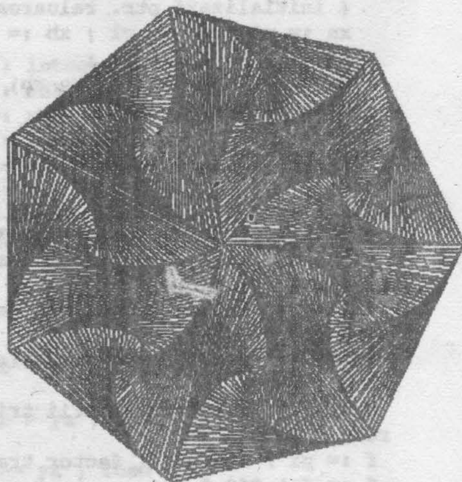
r=150, n=6,
p=3, l=3

r=150, n=5,
p=3, l=3

r=150, n=9,
p=3, l=3

r=150, n=7,
p=3, l=3

```
setcolor(4)            ;{ culoare desen = rosu     }
{ constructia celor n siruri de triunghiuri }
for i:= 1 to n do
   begin
   { coordonatele triunghiului initial }
   xa := 0.0 ; ya := 0.0 ;
   xb := r * cos ( (i-1) * f ) ; yb := r * sin ( (i-1)*f );
   xc := r * cos ( i * f )     ; yc := r * sin ( i * f ) ;
   moveto( round ( xa ), round ( ya ) ) ; { fara trasare }
   lineto( round ( xb ), round ( yb ) ) ; { trasare      }
   lineto( round ( xc ), round ( yc ) ) ;
   lineto( round ( xa ), round ( ya ) ) ;
   { generarea sirului de triunghiuri }
   FIG ( p,xa,ya,xb,yb,xc,yc,lmin) ;
   end; ch := readkey; { citirea unui caracter oarecare }
closegraph ;    { iesire mod grafic }
end.
{==================================================}
```

Comentariu: *Figurile obținute prin procesul descris mai sus dau impresia de suprafețe care se „înfășoară" (a se studia generări pentru* n=*3..11). Pentru* n=*6 figura generată este cunoscută sub numele de „emblema ARISTO".*

ÎNFĂȘURĂTOAREA POLIGON

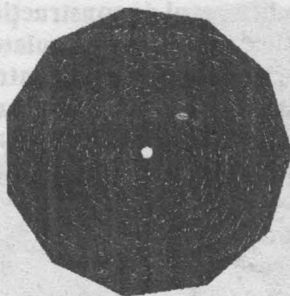
Fie P = $P_1P_2P_3...P_n$ un poligon regulat cu n laturi și Q = $Q_1Q_2Q_3...Q_n$ poligonul regulat avînd vîrfurile pe laturile poligonului P, astfel că $d(P_1, Q_1) = d(P_2, Q_2) = d(P_3, Q_3) = ... = d(P_n,Q_n) = p$, unde p este valoarea unei lungimi suficient de mică, ce indică pasul de construcție. Dacă se continuă acest proces, se va obține un șir de poligoane regulate, fiecare poligon sprijinindu-se pe laturile poligonului precedent. Pentru implementarea algoritmului menționat vom elabora procedura `LAT` care calculează coordonatele vîrfurilor poligonului curent, și procedura `FIGP` care determină și desenează laturile șirului de poligoane. Programul trebuie să aibă la intrare următoarele elemente:

- `r` = raza cercului circumscris poligonului inițial;
- `n` = numărul de laturi ale unui poligon;
- `p` = pasul de construcție;
- `lmin` = lungimea laturii poligonului final.

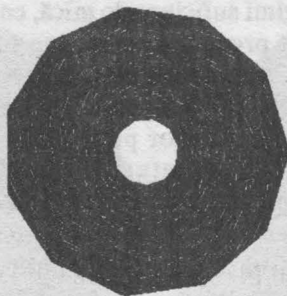
Programul POLR

```
{==================================================}
program POLR;    { Autori: F. Hristea, R. Niculescu }
  uses    graph, crt ;
var
```

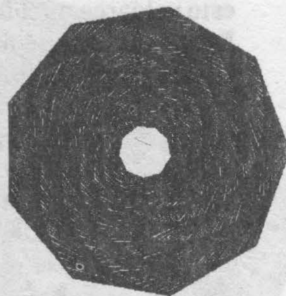
```
    graphdriver,graphmode      : integer ;
    ch                         : char    ;
    p,r,f,fi,lmin              : real    ;
    x, y, x1, y1               : array[1..100] of real ;
    n,i                        : integer ;
  {================================================}
  procedure LAT( p,xa,ya,xb,yb: real;
   var x1,y1:real);
   { calculeaza coordonatele unui virf curent }
   var  eps, fi, rap  : real ;
   begin
    eps := 1.0E -4 ;
    if ( abs(xa-xb) <= eps ) and ( yb < ya ) then fi:=3.0*pi/2.0;
    if ( abs(xa-xb) <= eps ) and ( yb > ya ) then fi:= pi / 2.0;
    if ( abs(xa-xb) > eps) and  (yb >= ya ) then
      begin
      rap := ( yb-ya) / (xb-xa) ;
      fi  := arctan ( rap ) ;
      if (abs(fi) <= eps) and (xb > xa) then fi := 0.0;
      if fi < 0.0 then fi := fi + pi ;
      end;
    if ( abs(xa-xb) > eps ) and ( yb < ya ) then
       begin
       rap := ( yb-ya) / (xb-xa) ;
       fi  := arctan ( rap ) ;
       if fi > 0.0 then fi := fi + pi
                   else fi := fi + 2*pi ;
       end;
       x1 := xa + p * cos ( fi ) ;
       y1 := ya + p * sin ( fi ) ;
  end;
```


r=150, n=11, p=4, l=4

r=150, n=11, p=4, l=20

r=150, n=9, p=4, l=20

```
  procedure FIGP( p,lmin : real );
   {---------------------------}
   var  dist: real ;
   begin
   repeat
     begin   { determina si traseaza laturile poligonului curent }
      LAT( p,x[1],y[1],x[2],y[2],x1[1],y1[1] ) ;
```

```
      moveto ( round ( x1[1] ), round ( y1[1] ) ) ; { fara trasare }
      for i:= 2 to n do
        begin
        LAT( p,x[i],y[i],x[i+1],y[i+1],x1[i],y1[i] ) ;
        lineto( round( x1[i] ), round ( y1[i] ) ) ;
        end;
      lineto( round ( x1[1] ), round ( y1[1]) ) ;
      x1[n+1] := x1[1] ; y1[n+1] := y1[1] ;
      { initializarea coordonatelor virfurilor poligonului  }
      { pentru determinarea urmatorului poligon             }
      for i:= 1 to n + 1 do
        begin
        x[i] := x1[i] ; y[i] := y1[i] ;
        end;
      dist := sqr(x[1]-x[2]) + sqr(y[1]-y[2])  ;
      dist := sqrt ( dist ) ;
     end;
     until abs( dist ) <= lmin ;
   end;
  begin { main }
    writeln(' INFASURATOAREA poligon ( ARISTO )  ');
    write  (' raza cercului circumscris poligonului r ='); read(r) ;
    write  (' nr. de laturi ale poligonului n = ') ; read (n) ;
    write  (' pasul de constructie p = ')         ; read (p) ;
    write  (' lungimea laturii poligonului final lmin= ') ;
    read ( lmin ) ;
    f := pi / 180.0 ; { factor transformare in radiani }
    f := f * 360.0 / n ;
    graphdriver := Detect ;
    initgraph(graphdriver,graphmode,'') ; { mod grafic }
    setViewport(320,170,500,200,false) ;{ fixare origine }
    setbkcolor(1) ;            { culoare fond  = albastru }
    setcolor(4)   ;            { culoare desen = rosu     }
    x[1] := r ; y[1] := 0.0 ;              { initializare }
    moveto ( round( r ), round (0.0 ) ) ; { pozitionare }
    fi := 0.0 ;               { initializare unghi }
    { trasarea poligonului regulat initial }
    for i:= 1 to n do
      begin
      fi := fi + f ;
      x[i+1] := r * cos ( fi ) ; y[i+1] := r * sin ( fi ) ;
      lineto ( round ( x[i+1] ), round ( y[i+1] ) ) ; { trasare }
      end;  { generarea si trasarea poligoanelor 2,3,... }
    FIGP ( p,lmin) ;
    ch := readkey;  { citirea unui caracter oarecare }
    closegraph ;    { iesire mod grafic }
  end.
{=======================================================}
```

Comentariu: *Acest program extinde procesul de construcție prezentat pentru un triunghi, la un poligon regulat oarecare. Pentru valori diverse ale parametrului* n *(de exemplu* n=*3, 5, 7, 9, 11) se obțin figuri deosebit de interesante.*

CURBE GENERATE

În cele ce urmează vom considera o funcție periodică, de exemplu funcția $f:\mathbb{R} \to \mathbb{R}$, $f(t) = \sin(n\,t)$, unde n este un număr natural dat și vom scoate în evidență coordonatele polare (t, r) ale graficului dat de ecuația polară $r = f(t)$, adică $r = \sin(n\,t)$. Folosind reprezentarea grafică cu ajutorul calculatorului, se poate observa că graficul curbei de mai sus conține n petale, dacă n este impar și, $2n$ petale dacă n este par. Fie n și d numere naturale care să reprezinte valorile a două unghiuri exprimate în grade hexazecimale. Pentru $t = 0, d, 2d, \ldots$, se consideră punctele date de coordonatele polare $(t, \sin(nt))$, care transformate în coordonate carteziene generează cuplul (x, y), unde

$$x = \sin(nt)\cdot\cos(t)$$
$$y = \sin(nt)\cdot\sin(t)\,.$$

Prin urmare, se obțin șirurile de numere:

$$\{\, t\,(m) \mid m \in \mathrm{N}, t(m) = m\cdot d \,\}$$
$$\{\, x\,(m) \mid m \in \mathrm{N}, x\,(m) = \sin\,(n\,t\,(m))\cdot\cos\,(t\,(m)) \,\}$$
$$\{\, y\,(m) \mid m \in \mathrm{N}, y\,(m) = \sin\,(n\,t(m))\cdot\sin\,(t(m)) \,\}.$$

Considerînd punctele P_m, $m = 0,1,2,\ldots$, avînd coordonatele $(x(m), y(m))$, puncte ce se află pe curba de ecuație polară $r = \sin(n\,t)$, dacă se unesc aceste puncte între ele, adică P_0 cu P_1, P_1 cu P_2 și așa mai departe, pînă cînd se va uni ultimul punct generat (acest ultim punct va fi considerat relativ la grupul aditiv al claselor de resturi modulo 360), se va obține o construcție geometrică ce depinde de n, d și funcția periodică f considerată inițial.

TEOREMĂ: *Fie G grupul aditiv al claselor de resturi modulo 360, atunci numărul de segmente care unesc punctele generate mai sus este egal cu ordinul elementului d în grupul G, adică este egal cu* $360/k$, *unde* $k = \text{c.m.m.d.c.}(d, 360)$.

Figura generată astfel se obține utilizînd unghiurile corespunzătoare subgrupului $H = \langle d \rangle$ al grupului G (adică se consideră segmentele obținute prin unirea punctelor pentru $t = 0, 1, 2, \ldots$). Subgrupul H generat de d are k clase de echivalență distincte și acestea sînt H, H+1, H+2,...,H+k−1.

În general, dacă $|H| < 360$, atunci se va obține un desen degenerat, și pentru a elimina această situație, se procedează la suprapunerea figurilor corespunzătoare claselor de echivalență H+1, H+2, H+3, ... pe desenul corespunzător clasei H. Pentru exemplificarea celor de mai sus și pentru înțelegerea modului de generare a figurilor, vom considera cazul particular $n=2$ și $d=90$. În acest caz, subgrupul H va conține 4 elemente și anume 0, d, $2d$, $3d$ și astfel desenul corespunzător clasei H este format din 4 puncte

identice de coordonate (0, 0), deci o figură degenerată. Pentru figura corespunzătoare clasei H+1, desenul generat este format din segmentele care se obțin prin unirea originii cu 4 puncte de pe curba de ecuație polară $r = \sin(2t)$ și procedeul se continuă și pentru clasele H+2, H+3, H+4 .... În acest caz, k=4 și pe același desen se suprapun desenele corespunzătoare claselor de echivalență H, H+1, H+2, ..., H+89. Generarea desenului dă impresia că un pătrat își modifică dimensiunile astfel încît vîrfurile sale rămîn pe curba de ecuație polară $r = \sin(2t)$. Se poate observa că un pătrat, ce inițial este degenerat în origine, se mărește și în același timp se rotește puțin, după care începe să se micșoreze, continuînd pînă cînd se ajunge din nou în origine, deci s-a obținut din nou desenul corespunzător clasei H. În felul acesta vor fi generate 90 de pătrate.

Pentru n=4 și d=90 se va obține impresia de animație.

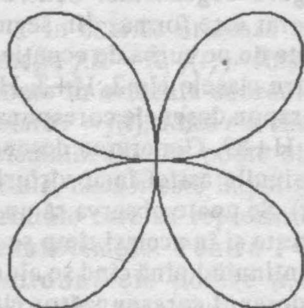
În algoritmul explicat mai sus s-a folosit grupul aditiv al claselor de resturi modulo 360, acest număr fiind măsura în grade a unui cerc complet. Algoritmul se poate aborda considerînd cazul mai general, și anume grupul aditiv al claselor de resturi modulo z, unde z este un număr natural între 1 și 360.

Programul care urmează implementează algoritmul în forma lui generală, și va avea la intrare următoarele:

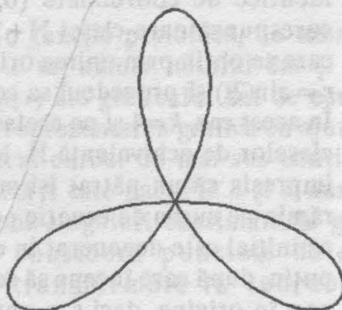
- z = unghiul pentru grupul claselor de resturi;
- n = numărul de petale;
- d = unghiul - perioadă.

Programul ROSE

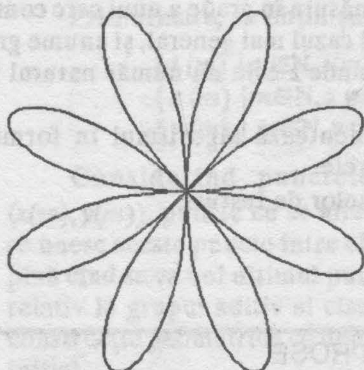
```
{==================================================}
program ROSE;     { Autori: M. Vlada, M. Garajeu }
  uses
    graph,crt;
  var
     graphdriver, graphmode        : integer;
     t, teta, fi, c                : integer;
     z, n, d                       : integer;
     x, a, Ax, Ay,s                : real   ;
     ch                            : char   ;
{==================================================}
begin
  writeln(' program < A rose is a rose... > ' );
  write   (' dati unghiul z=1,2,...,360 ? ')  ; read( z )  ;
  write   (' dati nr. petale n  z ? ' )       ; read ( n ) ;
  write   (' dati unghi-perioada d  z ? ')    ; read ( d ) ;
  t := 0;  c := 0;
  graphdriver := Detect ;
  initgraph ( graphdriver, graphmode,' ') ; { init mod grafic }
  setViewport ( 300,150,500,200, false )  ; { fixare origine  }
```


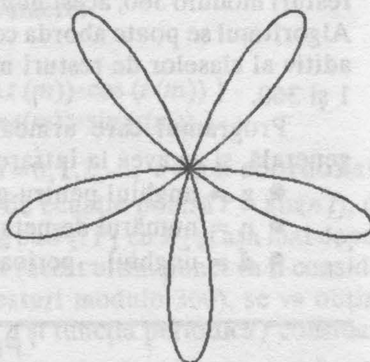
n=2, d=1, z=360

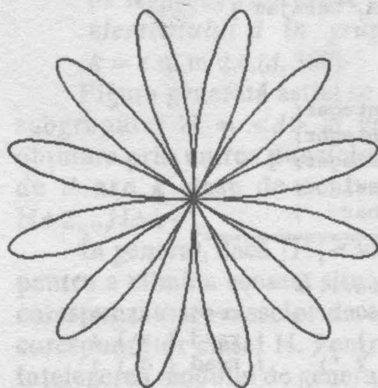
n=3, d=1, z=360

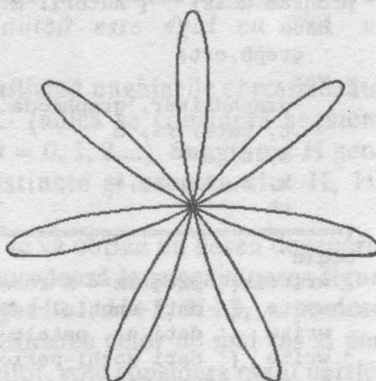
n=4, d=1, z=360

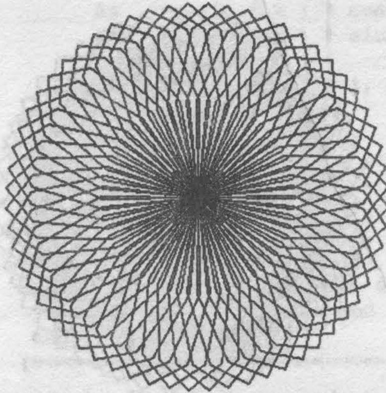
n=5, d=1, z=360

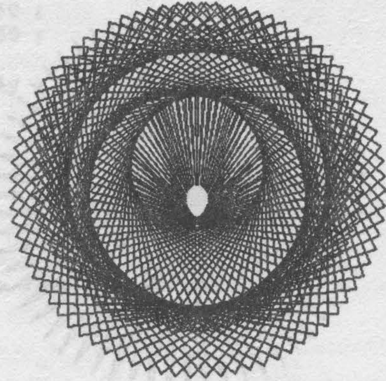
n=6, d=1, z=360

n=7, d=1, z=360

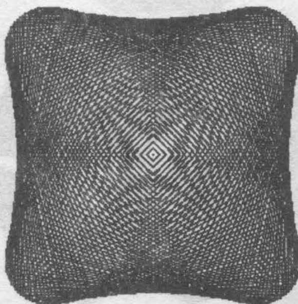

n=30, d=11, z=360

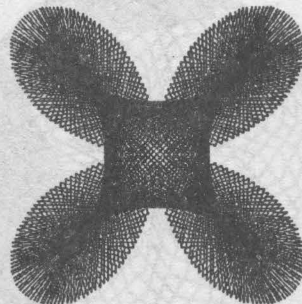

n=40, d=89, z=359

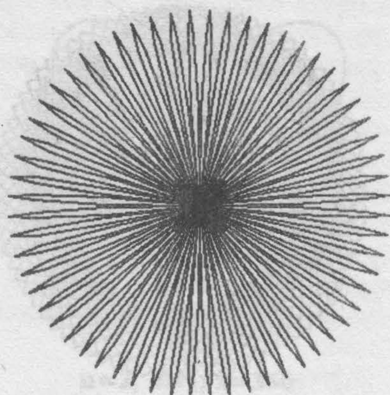
```
setcolor ( 4 )  ;  { fixare culoare desen = rosu }
setbkcolor ( 1 ) ; { fixare culoare fond = albastru }
repeat
  begin
  teta := t ;
  a := t * 3.141592 / 180.0 ;   { transf. in coordonate polare }
  Ax := cos ( a ) * sin ( n * a )*150 ;
  Ay := sin ( a ) * sin ( n * a )*150 ;
  moveto ( round ( Ax ), round ( Ay ) ) ;{ poz. fara trasare }
  repeat
    begin
    teta := teta + d ;
    teta := teta - round( teta / z ) * z ;
    fi   := n * teta ;
    fi   := fi - round( fi / z ) *  z ;
    x    := 2.0 * 3.141592 * fi / z ;
    s    := 2.0 * 3.141592 * teta / z ;
```

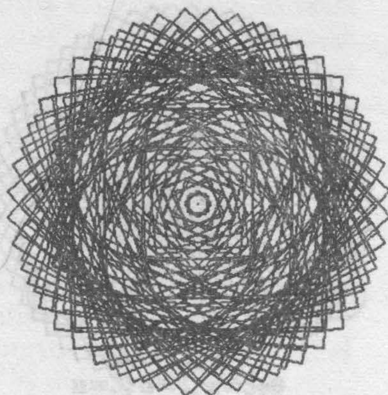

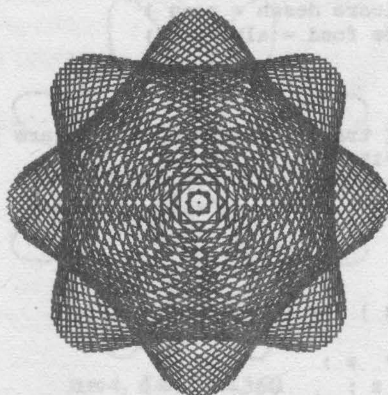
n=2, d=90, z=360

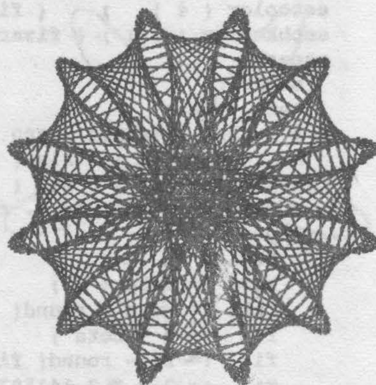

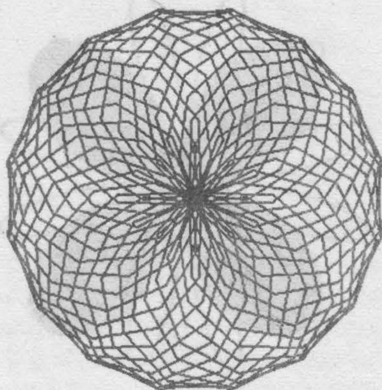
n=2, d=45, z=360

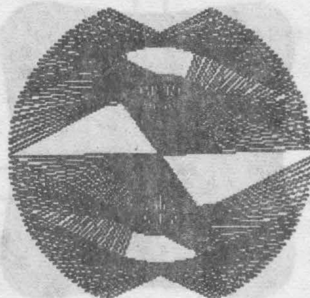

n=30, d=1, z=360

n=68, d=90, z=360

n=88, d=90, z=360

n=6, d=140, z=360

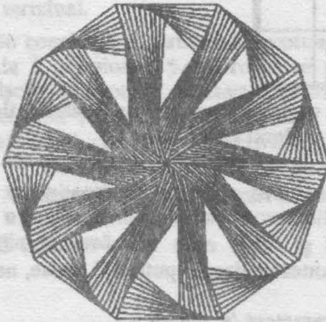

n=8, d=160, z=360

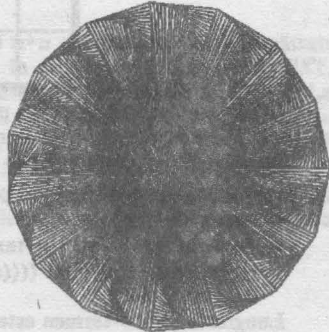

n=900, d=90, z=360

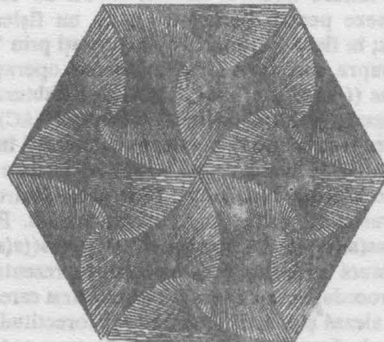
```
        { transformarea in coordonate carteziene }
        Ax    := sin ( x ) * cos ( s )*150 ;
        Ay    := sin ( x ) * sin ( s )*150 ;
        { trasare }
        Lineto ( round ( Ax ), round ( Ay ) ) ;
        c    := c + 1 ;
        end
     until teta = t ;
     t     := t + 1;
     end
   until c >= z ;
   repeat until keypressed ;
   ch :=readkey ;{ inghetare desen pina la apasarea unei taste }
   closegraph ;  { iesire mod grafic }
   end.
{===================================}
```

Comentariu: *Pentru diverse valori ale lui* n *şi* d *se obţin figuri de o varietate şi frumuseţe deosebită. Pentru* (n,d) = *(4,120), (2,90), (4,90), (5,97), (90,90) sau (6,180), se obţin figuri complexe deoarece au loc procese de rotire a unor figuri cu vîrfuri pe anumite curbe, sau fenomene de micşorare sau mărire a diverselor figuri geometrice.*

Notă: *Cititorul poate face studiul de mai sus şi pentru alte funcţii periodice, de exemplu* $f(t) = \sin(nt) + \cos(nt) - 1$, *unde* $n=1,2,3, \ldots$,.

3.4. Probleme propuse

Să se rezolve următoarele probleme folosind limbajul TURBO PASCAL:

1) Să se scrie un program care să rezolve ecuaţia:

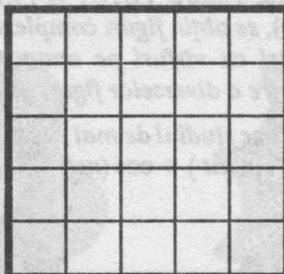
$$X1+X2+X3+.....+Xn=m$$

unde `Xi`∈N, `i`=1,...,n, n<m. Programul va prelua de la terminal valorile n şi m. (Generalizarea unei probleme date la examenul de admitere în facultate, iulie 1989).

2) Se construieşte o matrice 5×5, conţinînd numerele de la 1 pînă la 25 astfel:

- poziţia pe care este plasat 1 este citită de la intrare;
- dacă `i` (0<`i`<25) este plasat pe poziţia de coordonate `(x,y)`, atunci numărul `i+1` poate fi plasat numai pe una dintre următoarele poziţii: `(x+3,y)`, `(x-3,y)`, `(x,y+3)`, `(x,y-3)`, `(x+2,y+2)`, `(x+2,y-2)`, `(x-2,y+2)`, `(x-2,y-2)`, fără a ieşi în afara matricii.

(A) Date fiind la intrare coordonatele poziţiei în care apare 1, să se producă la ieşire o matrice construită conform regulilor de mai sus, cu respectarea încadrării în chenarul din figura următoare:

(B) Pentru fiecare alegere a poziţiei lui 1 în partea de sus dreapta (inclusiv diagonala) a matricii, să se determine cîte matrici de tipul considerat există.

(problemă dată la Olimpiada Internaţională de Informatică a elevilor, Atena 1991)

3) Un s–termen este o secvenţă de 's', '(', ')', construită recursiv conform regulilor:

- s este un termen;
- dacă M şi N sînt s–termeni, atunci şi (MN) este un s–termen. Exemple: ((((ss)(ss))s)(ss)) sau ((((ss(sss(ss (parantezele drepte putînd fi omise, neaducînd informaţii noi).

Lungimea unui s–termen este numărul de caractere 's' din el.

Se citeşte de la intrare numărul natural n<10. Se cere să se scrie o procedură `genterm` care să creeze pentru fiecare k=1,...,n un fişier text care să conţină toţi s–termenii de lungime k; în fişier s–termenii sînt separaţi prin ';', iar fişierul se încheie cu '.'.

Se introduce asupra s–termenilor următoarea operaţie, numită reducere: orice s–subtermen avînd forma (((sA)B)C) (unde A,B,C sînt s–subtermeni) poate fi transformat în ((AC)(BC)), adică: *context1* (((sA)B)C)*context2* → *context1*((AC)(BC))*context2*.

Pentru simplificare vom spune în continuare „termen" în loc de „s–termen".

Pentru un termen dat există mai multe moduri în care poate fi ales un subtermen asupra căruia se poate efectua reducerea. Prin normalizarea unui termen se înţelege aplicarea succesivă a reducerii, atîta timp cît este posibil. Exemplu de şir de reduceri: ((((ss(sss(ss → (((ss((sss(ss → ((s(ss(((sss(ss →...→ ((s(ss((s(ss(s(ss.

- Alegeţi o structură de date adecvată pentru reprezentarea şi reducerea termenilor. Scrieţi două proceduri `readterm` şi `printterm` care să treacă de la un termen la reprezentarea aleasă şi invers. Demonstraţi corectitudinea lor.
- Scrieţi o procedură `reduce` care să efectueze o reducere a unui termen asupra

unui subtermen specificat şi demonstraţi corectitudinea ei.

- Scrieţi o procedură `normalize` care, pentru un termen dat, efectuează succesiv reduceri pînă cînd nu mai este posibil sau pînă cînd numărul de reduceri depăşeşte 30.
- Încorporaţi cele de mai sus într-un program care:
  - citeşte o valoare pentru n,
  - utilizează termenii de lungime n, generaţi de `gensterm`,
  - transformă aceşti termeni în reprezentarea aleasă,
  - îi normalizează (dacă este posibil),
  - afişează rezultatul normalizării şi numărul de reduceri efectuate pînă la normalizare sau `nenormalizat` dacă acest număr depăşeşte 30,
  - afişează numărul de termeni de lungime n şi numărul de termeni normalizaţi.

(problemă dată la Olimpiada Internaţională de Informatică a elevilor, Atena 1991)

4) Să se scrie o rutină recursivă de căutare într-un arbore binar în care rădăcina este ROOT, iar fiecare nod este de forma (legătură_dreapta,legătură_stînga,date).

5) Să se obţină alte desene interesante schimbînd în procedura `Imagini_deosebite` (EX06) valoarea lui s sau funcţia $f(x,y) = xy + xy^2$. Indicaţii: $f(x,y) = x^2 + y^2$, $f(x,y) = xy + x$, etc.

6) Să se scrie un program care să rezolve ecuaţia lui Fermat în Z_m:

$$x^h + y^h = z^h, \qquad h \in N, h \geq 2.$$

Programul va prelua de la terminal valorile m şi h. Să se reprezinte în dreptunghiul `[0,m]×[0,m]` punctele $(x,y) \in Z_m \times Z_m$ pentru care există $z \in Z_m$ astfel încît (x,y,z) să fie soluţie a ecuaţiei considerate.

7) Să se scrie un program de reprezentare grafică a unei funcţii $f:[a,b] \to R$, $a<b$. Funcţia va fi dată printr-un subprogram de tip funcţie, iar capetele intervalului *a* şi *b* vor fi preluate de la terminal.

8) Se consideră o platformă dreptunghiulară avînd `m*n` pătrate. Pornind din pătratul de pe linia `i` şi coloana `j`, un robot se poate deplasa în direcţiile NORD, SUD, EST, VEST. Mişcările robotului se execută la comenzi codificate prin caracterele `N`, `S`, `E`, `V`. La fiecare comandă robotul trece într-unul din pătratele vecine, iar dacă se încearcă părăsirea platformei, comanda respectivă se ignoră trecîndu-se la următoarea.

Dacă se citesc de pe terminal valorile `m,n,i,j` şi un şir de 60 de caractere-comandă, să se elaboreze un program pentru a reprezenta grafic platforma şi drumul parcurs de robot în urma executării tuturor comenzilor, prezentîndu-se poziţiile prin care trece robotul cel puţin de două ori.

3.5. Anexe

3.5.1. Lista comenzilor MS-DOS V4.0

Denumirea	Funcţia
APPEND	Fixează o cale pentru fişierele de date
ASSIGN	Asignează o literă unui drive
ATTRIB	Setează ori fixează atributele fişierului
BACKUP	Salvează unul sau mai multe fişiere de pe un disc pe altul
BREAK	Setează controlul CTRL+C
CHCP	Afişează sau schimbă pagina cu codul curent pentru COMMAND.COM
CHDIR(CD)	Schimbă directorul sau listează directorul de lucru
CHKDSK	Scanează discul din drive-ul specificat şi verifică dacă există erori
CLS	Şterge ecranul
COMMAND	Startează procesorul de comenzi
COMP	Compară conţinutul a două seturi de fişiere
COPY	Copiază fişierele specificate
CTTY	Permite schimbarea unităţii de la care se dau comenzile
DATE	Afişează sau setează data
DEL	Şterge fişierele specificate
DIR	Listează fişierele din director
DISKCOMP	Compară conţinutul a două discuri
DISKCOPY	Copiază conţinutul unui disc pe alt disc
EXE2BIN	Realizează conversia fişierelor executabile (.exe) în format binar
EXIT	Ieşirea din procesorul de comenzi şi întoarcerea la nivelul anterior (dacă există)
FASTOPEN	Creşte performanţele sistemului în închiderea şi deschiderea fişierelor (indicat în aplicaţiile cu multe fişiere)

Denumirea	Funcţia
FC	Compară fişiere şi afişează diferenţele între ele
FDISK	Configurează harddiscul pentru MS–DOS
FIND	Caută un şir într–un text
FORMAT	Formatează un disc
GRAPHTABL	Încarcă un tabel cu caractere grafice
GRAPHICS	Pregăteşte MS–DOS–ul pentru tipărirea grafică
JOIN	Ataşează un drive la o cale
KEYB	Încarcă un program de la tastatură
LABEL	Etichetează discurile
MEM	Afişează informaţii despre memorie
MKDIR(MD)	Creează un director
MODE	Setează modurile de operare pentru unităţi
MORE	Afişează ieşirile pe ecran la un moment dat
NLSFUNC	Încarcă informaţii specifice unei ţări
PATH	Setează o cale de căutare
PRINT	Tipăreşte fişiere
PROMPT	Schimbă prompter–ul
RECOVER	Reface un disc (fişier) defect
REN	Redefineşte un fişier
REPLACE	Înlocuieşte un fişier cu un alt fişier
RESTORE	Restaurează fişierele salvate
RMDIR (RD)	Şterge un director
SELECT	Instalează MS–DOS–ul pe un nou disc cu informaţiile specifice ţării şi tastaturii
SET	Permite înlocuirea unui şir cu un alt şir
SHARE	Instalează partajarea fişierelor şi blocarea
SORT	Sortează date ascendent sau descendent

Denumirea	Funcţia
SUBST	Permite asocierea unei litere pentru o cale. Se crează un drive virtual
SYS	Transferă fişierele sistem MS–DOS dintr–un drive în altul
TIME	Furnizează sau setează timpul
TREE	Afişează directoarele şi numele fişierelor
TYPE	Afişează conţinutul unui fişier
VER	Afişează numărul versiunii sistemului MS–DOS
VERIFY	Verifică scrierile în disc
VOL	Afişează etichetele volumelor
XCOPY	Copiază fişiere şi subdirectoare

3.5.2. Cuvinte rezervate în TURBO PASCAL versiunea 5.5

```
absolute      goto            repeat
and           if              set
array         implementation  shl
begin         in              shr
case          inline          string
const         interface       then
constructor   interrupt       to
destructor    label           type
div           mod             unit
do            nil             until
downto        not             uses
else          object          var
end           of              virtual
external      or              while
file          packed          with
for           procedure       xor
forward       program
function      record
```

3.5.3. Proceduri şi funcţii în biblioteca grafică GRAPH.TPU

```
Arc                     FillPoly
Bar                     FloodFill
Bar3D                   GetArcCoords
Circle                  GetAspectRatio
ClearDevice             GetBkColor
ClearViewPort           GetColor
CloseGraph              GetDefaultPalette
DetectGraph             GetDriverName
Drawpoly                GetFillPattern
Ellipse                 GetFillSettings
FillEllipse             GetGraphMode
GetImage                GraphDefaults
GetLineSettings         GraphErrorMsg
GetMaxMode              GraphResult
GetMaxColor             ImageSize
GetMaxX                 InitGraph
GetMaxY                 InstallUserDriver
GetModeName             InstallUserFont
GetModeRange            Line
GetPalette              LineRel
GetPaletteSize          LineTo
GetPixel                MoveRel
GetTextSettings         MoveTo
GetViewSettings         OutText
GetX                    OutTextXY
GetY                    PieSlice
PutImage                PutPixel
Rectangle               SetGraphMode
RegisterBGIdriver       SetLineStyle
RegisterBGIfont         SetPalette
RestoreCrtMode          SetRGBPalette
Sector                  SetTextJustify
SetActivePage           SetTextStyle
SetAllPalette           SetUserCharSize
SetAspectRatio          SetViewPort
SetBkColor              SetVisualPage
SetColor                SetWriteMode
SetFillPattern          TextHeight
SetFillStyle            TextWidth
```

3.6. Bibliografie

[1] * * * *MS–DOS Operating System, User's Guide*, Microsoft Corp.

[2] * * * *MS–DOS Operating System, User's Reference*, Microsoft Corp.

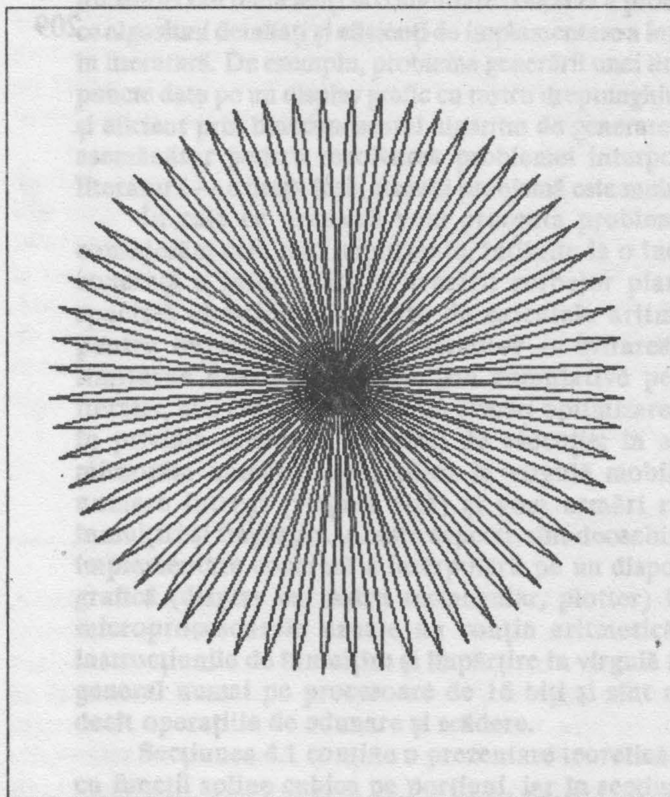
[3] * * * *TURBO PASCAL Owner's Handbook*, Borland International.

[4] **Uwe Beck**
Computer – Graphik, Bilder und Programme zu Fraktalen, Chaos und Selbstähnlichkeit
Birkhäuser Verlag, 1988.

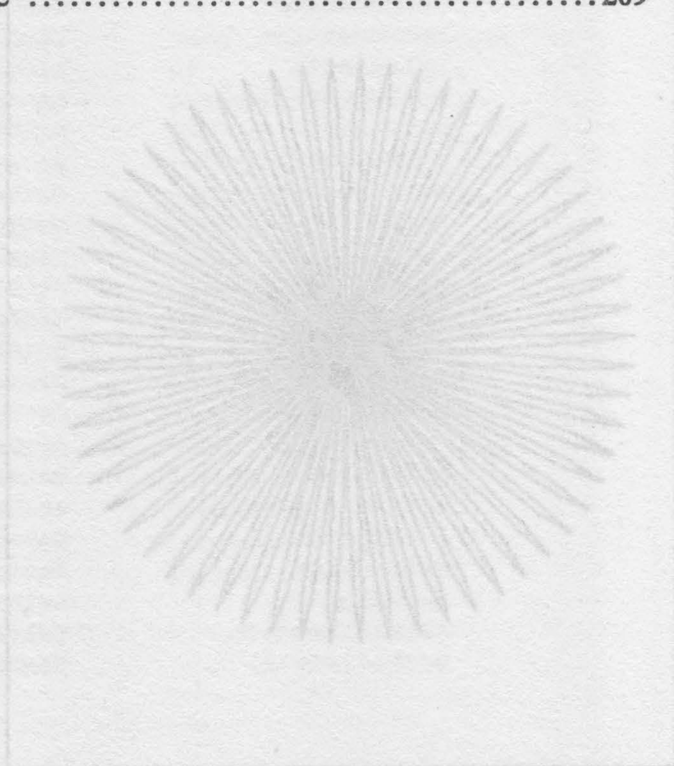
[5] **R. Halpen**
Microcomputer Graphics Using PASCAL, Harper Row, Publishers, New York, 1985.

[6] **M. Vlada, A. Posea**
Grafică automată în limbajul FORTRAN 77 și aplicații, Tipografia Universității din București, 1990.

INTERPOLAREA CURBELOR PLANE

4

4

În literatura de specialitate din domeniul graficii pe calculator se întîlnesc din abundență lucrări și articole pe tema interpolării și aproximării curbelor plane, adică a construirii complete a unei curbe continue pornind de la o mulțime finită de puncte cunoscute inițial. Aceste lucrări conțin de obicei o prezentare riguroasă a suportului matematic al problemei interpolării și furnizează indicații generale de implementare, ajungînd cîteodată la prezentarea unor algoritmi de principiu [1]. Acești algoritmi se dovedesc în general puțin folositori sau ineficienți la o abordare concretă a problemei interpolării, în timp ce algoritmi detaliați și eficienți de implementare a interpolării sînt greu de găsit în literatură. De exemplu, problema generării unei linii drepte care unește două puncte date pe un display grafic cu rastru dreptunghiular, este rezolvată concret și eficient prin binecunoscutul algoritm de generare al lui J. Bresenham; ceva asemănător pentru rezolvarea problemei interpolării nu se întîlnește în literatură — e drept însă, această problemă este mult mai complexă.

În cele ce urmează vom prezenta problemele practice pe care le considerăm cele mai importante, întîlnite la o încercare de implementare concretă a interpolării și trasării curbelor plane. Vom acorda atenție specială chestiunilor legate de calculele aritmetice efective necesare pentru implementarea algoritmilor — evitarea depășirilor aritmetice, limitarea erorilor de rotunjire cumulative pentru valorile calculate iterativ, etc. De asemenea, vom urmări optimizarea algoritmilor prezentați în privința eficienței (vitezei) de execuție; în acest scop vom căuta să micșorăm numărul operațiilor în virgulă mobilă, în favoarea celor cu numere întregi (virgulă fixă) și vom urmări reducerea numărului de înmulțiri și împărțiri. Aceste aspecte sînt deosebit de importante pentru o implementare concretă a interpolării pe un dispozitiv periferic de afișare grafică (display cu rastru rectangular, plotter) bazat pe microprocesor: microprocesoarele uzuale nu conțin aritmetică în virgulă mobilă, iar instrucțiunile de înmulțire și împărțire în virgulă fixă sînt implementate în general numai pe procesoare de 16 biți și sînt mult mai puțin eficiente decît operațiile de adunare și scădere.

Secțiunea 4.1 conține o prezentare teoretică a problemei interpolării cu funcții spline cubice pe porțiuni, iar în secțiunea 4.2 se demonstrează

o proprietate extremală a acestor funcţii; concluzia este că interpolarea cu funcţii spline cubice dă rezultatele cele mai naturale şi că acest tip de interpolare este cel mai indicat pentru modelarea fenomenelor reale.

Pentru implementarea practică a unui mecanism de interpolare trebuie rezolvate două probleme majore şi principial distincte:

- calcularea parametrilor de interpolare, care definesc expresia analitică a curbei care trebuie trasată;
- trasarea efectivă a curbei interpolatoare.

În secţiunea 4.4 este prezentată o metodă teoretică de calcul al parametrilor de interpolare, deducîndu-se expresii analitice pentru aceşti parametri în funcţie de coordonatele punctelor fixate iniţial; în secţiunea 4.5 este prezentată o procedură de calcul numeric aproximativ al acestora. Se dovedeşte că evaluarea parametrilor de interpolare nu ridică probleme de calcul deosebite, obţinîndu-se rezultate suficient de precise chiar în cazul utilizării exclusive a aritmeticii în virgulă fixă.

Secţiunea 4.6 descrie un caz special de interpolare, de mare interes practic pentru aplicaţiile interactive, cînd trasarea curbei trebuie începută înainte de definirea tuturor punctelor fixe.

În secţiunea 4.7 este discutată în general problema trasării curbelor plane definite parametric, pe un dispozitiv de afişare grafică cu rezoluţie finită. Este prezentată o procedură de trasare a curbelor plane, bazată pe metoda înjumătăţirii intervalului de variaţie a parametrului independent din expresia analitică a curbei.

În cazul interpolării cu funcţii spline cubice, curbele care trebuie trasate sînt reprezentate parametric prin polinoame de gradul 3 (sau mai mic). În acest caz particular, algoritmul de trasare prin metoda înjumătăţirii poate fi optimizat, astfel încît să nu utilizeze înmulţiri şi împărţiri, ci numai operaţii simple de adunare, scădere şi deplasare binară. Acest rezultat, obţinut în secţiunea 4.8, este foarte important din punct de vedere al implementării; aceasta se datorează faptului că eficienţa procedurii de trasare este determinantă pentru performanţele globale ale programului de interpolare cu vizualizare.

4.1. Interpolarea cu funcţii spline cubice

Problema teoretică clasică a interpolării funcţiilor după date exacte, definite pe o mulţime discretă de puncte, este rezolvată cu ajutorul polinoamelor interpolative ale lui Lagrange. Această metodă asociază unui set de n puncte din plan, de abscise diferite, o curbă polinomială de gradul $n-1$ care trece prin toate cele n puncte. Metoda are avantajul continuităţii tuturor derivatelor curbei interpolatoare. Totuşi, curba interpolatoare Lagrange nu este naturală în sensul că oscilează prea mult

între punctele fixe; acest aspect este prohibitiv pentru dispozitivele grafice care utilizează operaţii de interpolare pentru modelarea unor fenomene naturale.

În ultimii ani s-au impus pe plan teoretic şi mai ales practic metode noi şi eficiente de interpolare, care au primit denumirea de interpolări cu *funcţii spline*. O funcţie spline este de obicei polinomială pe porţiuni, adică o funcţie pentru care există o diviziune a intervalului I de interpolare în subintervale, astfel încît în interiorul fiecărui subinterval al diviziunii funcţia reprezintă un polinom de un anumit grad m. În plus, funcţia este de regulă continuă pe I împreună cu derivatele sale pînă la ordinul $m-1$ inclusiv, şi are derivata de ordinul m cu pătrat integrabil.

Cele mai utilizate funcţii spline s-au dovedit a fi polinoamele de gradul trei. În acest caz, curba interpolatoare este continuă împreună cu primele două derivate, ceea ce este suficient pentru modelarea fenomenelor naturale. În plus, după cum se va dovedi în secţiunea 4.2, curba interpolatoare cu funcţii spline cubice are o proprietate extremală naturală care minimizează oscilaţia şi asigură pentru curbă aspectul cel mai estetic, natural cu putinţă. În continuare, vom prezenta pe scurt problema teoretică a interpolării cubice pe porţiuni pentru funcţii de o variabilă.

Fie o reţea de puncte pe dreapta reală $t_0 < t_1 < t_2 < ... < t_n$ în ale cărei noduri sînt date valorile $\{f_i\}, i = \overline{0,n}$ ale funcţiei $f: [t_0, t_n] \to \mathbf{R}$. Se pune problema găsirii unei funcţii $g: [t_0, t_n] \to \mathbf{R}$, numită *funcţie interpolatoare,* care să îndeplinească următoarele condiţii:

- $g(t)$ este de clasă $C^{(2)}_{[t_0, t_n]}$, adică este continuă pe (t_0, t_n) împreună cu derivatele sale de ordinele întîi şi doi;
- pe fiecare interval $[t_i, t_{i+1}]$ funcţia $g(t)$ este un polinom de gradul 3;
- în nodurile reţelei $\{t_i\}, i=\overline{0,n}$ sînt îndeplinite egalităţile:

$$g(t_i) = f_i \, , i=\overline{0,n} \, ; \tag{1.1}$$

- $g''(t)$ satisface condiţiile la limită:

$$g''(t_0) = g''(t_n) = 0 \, . \tag{1.2}$$

Vom arăta că în condiţiile de mai sus problema găsirii funcţiei interpolatoare cubice pe porţiuni $g(t)$ are soluţie unică.

Deoarece derivata a doua a funcţiei $g(t)$ este liniară pe fiecare interval $[t_i, t_{i+1}], i=\overline{0,n-1}$ al reţelei, putem scrie pentru $t_i \le t \le t_{i+1}$:

$$g''(t) = 6a_i \frac{t_{i+1}-t}{d_i} + 6b_i \frac{t-t_i}{d_i} \, , \tag{1.3}$$

unde am notat $d_i = t_{i+1}-t_i$, $6a_i = g''(t_i+0)$, $6b_i = g''(t_{i+1}-0)$, pentru $i = \overline{0,n-1}$. Din condiţia de continuitate a derivatei a doua în punctele

$t_i, i = \overline{1, n-1}$, obţinem imediat:

$$b_i = a_{i+1},\ i = \overline{0, n-2}, \tag{1.4}$$

egalităţi pe care le completăm definind $a_n = b_{n-1} = 0$, conform (1.2).

Integrînd de două ori ambii membri ai egalităţii (1.3), obţinem pentru $t_i \le t \le t_{i+1}$:

$$g(t) = a_i \frac{(t_{i+1}-t)^3}{d_i} + a_{i+1}\frac{(t-t_i)^3}{d_i} + A_i \frac{t_{i+1}-t}{d_i} + B_i \frac{t-t_i}{d_i} \tag{1.5}$$

unde A_i şi B_i sînt constante de integrare care se calculează din condiţiile de interpolare (1.1) $g(t_i) = f_i$, $g(t_{i+1}) = f_{i+1}$. Introducînd $t = t_i$ şi $t = t_{i+1}$ în (1.5), obţinem succesiv:

$$a_i d_i^2 + A_i = f_i,\quad a_{i+1} d_i^2 + B_i = f_{i+1}$$

$$g(t) = a_i \frac{(t_{i+1}-t)^3}{d_i} + a_{i+1}\frac{(t-t_i)^3}{d_i} + (f_i - a_i d_i^2)\frac{t_{i+1}-t}{d_i} + (f_{i+1} - a_{i+1} d_i^2)\frac{t-t_i}{d_i},$$

$$t_i \le t \le t_{i+1},\ i = \overline{0, n-1} \tag{1.6}$$

$$g'(t) = -3a_i \frac{(t_{i+1}-t)^2}{d_i} + 3a_{i+1}\frac{(t-t_i)^2}{d_i} + \frac{f_{i+1}-f_i}{d_i} - (a_{i+1}-a_i)\, d_i,$$

$$t_i \le t \le t_{i+1}. \tag{1.7}$$

În (1.7) aplicăm condiţia de continuitate a derivatei întîi $g'(t)$ egalînd derivatele laterale în punctele $t_i, i = \overline{1, n-1}$:

$$g'(t_i + 0) = -3a_i d_i + \frac{f_{i+1}-f_i}{d_i} - (a_{i+1}-a_i)\, d_i =$$

$$= -2a_i d_i - a_{i+1} d_i + \frac{f_{i+1}-f_i}{d_i},\ i = \overline{0, n-1}$$

$$g'(t_{i+1} - 0) = 3a_{i+1} d_i + \frac{f_{i+1}-f_i}{d_i} - (a_{i+1}-a_i)\, d_i =$$

$$= 2a_{i+1} d_i + a_i d_i + \frac{f_{i+1}-f_i}{d_i},\ i = \overline{0, n-1}$$

$$g'(t_i - 0) = 2a_i d_{i-1} + a_{i-1} d_{i-1} + \frac{f_i - f_{i-1}}{d_{i-1}},\ i = \overline{1, n}$$

$$d_{i-1} a_{i-1} + 2(d_{i-1} + d_i) a_i + d_i a_{i+1} = \frac{f_{i+1}-f_i}{d_i} - \frac{f_i - f_{i-1}}{d_{i-1}},\ i = \overline{1, n-1}. \tag{1.8}$$

Completînd ecuaţiile (1.8) cu egalităţile $a_0 = a_n = 0$ rezultate din condiţiile la limită (1.2), obţinem un sistem liniar de $n-1$ ecuaţii cu $n-1$

necunoscute $a_1, a_2, \dots, a_{n-1}$. Matricea sistemului este:

$$M = \begin{pmatrix} 2(d_0+d_1) & d_1 & 0 & 0 \dots & 0 & 0 \\ d_1 & 2(d_1+d_2) & d_2 & 0 \dots & 0 & 0 \\ 0 & d_2 & 2(d_2+d_3) & d_3 \dots & 0 & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \\ 0 & 0 & 0 & 0 \dots & d_{n-2} & 2(d_{n-2}+d_{n-1}) \end{pmatrix}$$

Matricea M este tridiagonală simetrică, cu dominanta diagonală strictă. Se arată uşor că această matrice este pozitiv definită şi prin urmare nesingulară. Într-adevăr, să evaluăm forma pătratică $\sum_{ij} m_{ij} x_i x_j$, unde $M = (m_{ij})$ iar numerele x_i nu sînt toate nule. Obţinem:

$$\sum_{i,j=1}^{n-1} m_{ij} x_i x_j = \sum_{i=1}^{n-1} 2(d_{i-1}+d_i)x_i^2 + \sum_{i=1}^{n-2} d_i x_{i+1} x_i + \sum_{i=1}^{n-2} d_i x_i x_{i+1} =$$

$$= 2\sum_{i=0}^{n-2} d_i x_{i+1}^2 + 2\sum_{i=1}^{n-1} d_i x_i^2 + 2\sum_{i=1}^{n-2} d_i x_{i+1} x_i > 0,$$

deoarece $d_i = t_{i+1} - t_i > 0, i = \overline{0,n-1}$. Rezultă că din sistemul (1.8) coeficienţii $a_1, a_2, \dots, a_{n-1}$ se determină în mod unic. Prin urmare funcţia spline interpolatoare $g(t)$ este de asemenea unic determinată după formulele (1.6).

În cele prezentate mai sus ne-am limitat la analiza funcţiilor spline cubice ce satisfac condiţiile la limită (1.2) de „atîrnare liberă" a curbei interpolatoare în punctele t_0 şi t_n. În practică însă adesea sînt cunoscute pantele curbei interpolatoare în punctele de frontieră. În acest caz se impune folosirea condiţiilor la limită:

$$g'(t_0) = f_0', \ g'(t_n) = f_n'. \tag{1.9}$$

Condiţiile (1.9) cuplate cu (1.7) conduc la egalităţile:

$$2d_0 a_0 + d_0 a_1 = \frac{f_1 - f_0}{d_0} - f_0',$$

$$d_{n-1} a_{n-1} + 2d_{n-1} a_n = f_n' - \frac{f_n - f_{n-1}}{d_{n-1}}.$$

Aceste egalităţi se adaugă la ecuaţiile (1.8), rezultînd un sistem liniar de $n+1$ ecuaţii cu $n+1$ necunoscute $a_0, a_1, a_2, \dots, a_n$, care are de asemenea soluţie unică.

În alte cazuri practice este cunoscută curbura în punctele de atîrnare t_0 şi t_n:

$$g''(t_0) = f_0'', \ g''(t_n) = f_n''. \tag{1.10}$$

În această situaţie sistemul liniar (1.8) se completează cu egalităţile:

$$a_0 = \frac{f_0''}{6}, \; a_n = \frac{f_n''}{6}$$

care nu modifică matricea sistemului, ci afectează numai termenii liberi din prima şi ultima ecuaţie.

În sfîrşit, dacă se ştie a priori că funcţia $f(t)$ este periodică de perioadă $t_n - t_0$, atunci se impune aceeaşi condiţie funcţiei interpolatoare $g(t)$, rezultînd condiţiile la limită:

$$g'(t_0) = g'(t_n)\,, \; g''(t_0) = g''(t_n)\,. \tag{1.11}$$

În această situaţie avem evident $f_0 = f_n$. Din condiţiile de periodicitate (1.11) rezultă alte două ecuaţii care trebuie adăugate sistemului (1.8):

$$a_0 = a_n\,,$$

$$2(d_0 + d_{n-1})a_0 + d_0 a_1 + d_{n-1}a_{n-1} = \frac{f_1 - f_0}{d_0} - \frac{f_0 - f_{n-1}}{d_{n-1}}\,.$$

4.2. Interpretarea fizică a interpolării cu funcţii spline

Funcţiile spline cubice au o proprietate extremală foarte importantă care asigură o înaltă efectivitate pentru acest tip de interpolare. Să considerăm clasa $W^{(2)}_{[t_0, t_n]}$ a funcţiilor care au derivate de ordinul doi cu pătrat integrabil pe segmentul $[t_0, t_n]$. Punem problema găsirii funcţiei interpolative:

$$u \in W^{(2)}_{[t_0, t_n]}\,, \; u(t_i) = f_i\,, \; i = \overline{0, n} \tag{2.1}$$

care minimizează funcţionala:

$$\Phi(u) = \int_{t_0}^{t_n} [u''(t)]^2 \mathrm{d}t \tag{2.2}$$

pe clasa de funcţii $W^{(2)}_{[t_0, t_n]}$. Vom demonstra că minimul acestei funcţionale este atins pe funcţia spline $g(t)$ cubică pe porţiuni pe care am construit-o în secţiunea 4.1. În acest scop considerăm mărimea:

$$\Phi(u - g) = \int_{t_0}^{t_n} [u''(t) - g''(t)]^2 \mathrm{d}t \tag{2.3}$$

unde $u(t)$ este o funcţie interpolatoare oarecare care îndeplineşte condiţiile (2.1), iar $g(t)$ este funcţia spline construită în secţiunea 4.1. Integrînd prin părţi în (2.3) şi folosind proprietăţile funcţiilor $g(t)$ şi $u(t)$, obţinem:

$$\Phi(u-g)=\int_{t_0}^{t_n}[u''(t)]^2\mathrm{d}t-\int_{t_0}^{t_n}[g''(t)]^2\mathrm{d}t-2\int_{t_0}^{t_n}[u''(t)-g''(t)]\,g''(t)\mathrm{d}t=$$

$$=\Phi(u)-\Phi(g)-2\left[(u'-g')g''\Big|_{t=t_0}^{t=t_n}-\int_{t_0}^{t_n}[u'(t)-g'(t)]g'''(t)\mathrm{d}t\right]=$$

$$=\Phi(u)-\Phi(g)+2\sum_{i=0}^{n-1}\int_{t_i}^{t_{i+1}}[u'(t)-g'(t)]g'''(t)\mathrm{d}t\,.$$

Am folosit condiţiile la limită $g''(t_0)=g''(t_n)=0$. Deoarece $g'''(t)=c_i=\text{const.}$ pe segmentul $[t_i,t_{i+1}]$, rezultă:

$$\Phi(u-g)=\Phi(u)-\Phi(g)+2\sum_{i=0}^{n-1}c_i\Big\{\big[u(t_{i+1})-g(t_{i+1})\big]-\big[u(t_i)-g(t_i)\big]\Big\}=$$

$$=\Phi(u)-\Phi(g)\,.$$

Deoarece (2.3) implică evident $\Phi(u-g)\geq 0$ pentru orice u din clasa $W^{(2)}_{[t_0,t_n]}$, obţinem:

$$\Phi(g)\leq\Phi(u) \tag{2.4}$$

pentru orice funcţie u care îndeplineşte condiţiile (2.1). Deci minimul funcţionalei (2.2) se realizează pe funcţia spline cubică pe porţiuni $g(t)$, şi nu este greu de arătat că alte puncte de minim ale funcţionalei nu există.

Se poate demonstra că funcţiile spline cubice construite cu alte condiţii la limită decît (1.2), de exemplu (1.9), (1.10) sau (1.11), asigură în continuare minimizarea funcţionalei (2.2), însă acum nu pe întreaga clasă de funcţii din (2.1), ci pe o submulţime a acesteia, alcătuită din funcţii care satisfac condiţiile la limită respective.

Pe baza rezultatului (2.4) se poate formula o alta definiţie, echivalentă, a funcţiei spline cubice pe porţiuni: este acea funcţie din clasa $W^{(2)}_{[t_0,t_n]}$ care ia valori date în nodurile reţelei şi minimizează funcţionala (2.2). Această proprietate a funcţiei spline este importantă prin faptul că funcţionala $\Phi(u)$ poate fi interpretată ca analogul energiei potenţiale a unei bare elastice forţată să treacă prin punctele (t_i,f_i) ale planului, pe funcţiile spline cubice realizîndu-se minimul acestei energii, respectiv „ondularea” minimă a barei elastice. Aceasta este proprietatea extremală „naturală” a funcţiilor spline cubice, care face ca acest tip de interpolare să fie cel mai potrivit pentru modelarea curbelor de evoluţie a diverselor fenomene reale.

4.3. Consideraţii de implementare

În cazul abordării practice a interpolării curbelor plane pentru

dispozitivele periferice cu afişare grafică din sistemele de calcul, problema se pune în modul următor: se dă o mulţime finită de puncte din plan $(x_0,y_0), (x_1,y_1), ..., (x_n,y_n)$, ale căror coordonate x_i şi y_i pot fi considerate numere întregi, deoarece în general spaţiul de afişare grafică este discret. Se cere să se genereze curba interpolatoare care trece prin punctele respective şi care are caracteristici de netezime cît mai bune. În cazul unui display grafic cu rastru rectangular, aceasta revine la a selecta pe ecran punctele (pixelii) care aproximează cel mai bine curba interpolatoare teoretică, ideală. În cazul unui plotter, problema se rezolvă prin generarea unui număr suficient de mare de puncte intermediare pe curba interpolatoare ideală, astfel încît între oricare două puncte consecutive curba să poată fi aproximată printr-o linie dreaptă.

În general, nici unul din şirurile $x_0, x_1, ..., x_n$ şi $y_0, y_1, ..., y_n$ nu este strict crescător sau strict descrescător, prin urmare dezvoltarea teoretică prezentată în secţiunea 4.1 nu poate fi aplicată direct. Se impune abordarea parametrică a problemei, adică selectarea unui şir de valori $t_0 < t_1 < t_2 < ... < t_n$ ale unei variabile independente continue t, şi rezolvarea a *două* probleme teoretice de interpolare, una pentru şirul absciselor $(t_0,x_0), (t_1,x_1), ..., (t_n,x_n)$ şi alta pentru şirul ordonatelor $(t_0,y_0), (t_1,y_1), ..., (t_n,y_n)$. Se obţin două funcţii interpolatoare $x(t)$ şi $y(t)$, $t \in [t_0, t_n]$ astfel încît $x(t_i) = x_i, y(t_i) = y_i, i = \overline{0,n}$, care definesc parametric curba care trebuie efectiv trasată.

Abordarea parametrică a problemei interpolării prezintă următorul avantaj: la o alegere iniţială judicioasă a şirului de valori $t_0, t_1, ..., t_n$ ale variabilei independente, sistemul liniar (1.8) capătă o formă simplificată, care facilitează rezolvarea lui teoretică. Concret, vom considera $t_0 = 0, t_1 = 1, ..., t_n = n$, ceea ce nu afectează generalitatea problemei. În acest caz $d_i = 1, \forall\, i$ şi sistemul (1.8) devine:

$$a_{i-1} + 4a_i + a_{i+1} = f_{i-1} - 2f_i + f_{i+1}\,,\ i = \overline{1,n-1} \qquad (3.1)$$

$$a_0 = a_n = 0$$

unde $f_i = x_i$, respectiv $f_i = y_i\,, i = \overline{0,n}$ pentru cele două probleme de interpolare.

Programul care implementează interpolarea curbelor plane prin metoda funcţiilor spline cubice, trebuie să realizeze două sarcini majore şi principial distincte:

- Să rezolve două sisteme liniare de tipul (3.1), separat pentru şirul absciselor $\{x_i\}$, respectiv al ordonatelor $\{y_i\}$, $i = \overline{0,n}$, obţinînd două seturi de cîte $n+1$ parametri $\{a_i\}, i = \overline{0,n}$ care definesc funcţiile interpolatoare cubice pe porţiuni $x(t)$, respectiv $y(t)$, conform formulelor de tipul (1.6);

- Pe fiecare interval $[t_i, t_{i+1}] = [i, i+1]$, să genereze efectiv arcul de curbă definită parametric prin $x = x(t), y = y(t)$, care unește două puncte consecutive date (x_i, y_i) și (x_{i+1}, y_{i+1}), unde $x(t)$ și $y(t)$ sînt definite prin formule de tipul (1.6).

A doua parte a programului poate fi considerată ca o rutină independentă de generare a imaginii discretizate a unei curbe continue plane, definită parametric prin două funcții polinomiale de gradul 3. Această rutină va fi discutată în detaliu în secțiunile 4.7 și 4.8.

În secțiunea următoare va fi prezentată o metodă de rezolvare a sistemelor liniare de tipul (3.1), deducîndu-se formule de calcul exact sau aproximativ al parametrilor curbei interpolatoare de tip spline.

4.4. Determinarea analitică a parametrilor curbei

Aceasta revine la rezolvarea sistemului liniar de $n-1$ ecuații cu $n-1$ necunoscute $a_i, i = \overline{1, n-1}$:

$$\begin{aligned} &a_{i-1} + 4a_i + a_{i+1} = h_i\,,\; i = \overline{1, n-1} \\ &a_0 = a_n = 0\,, \end{aligned} \qquad (4.1)$$

unde am notat $h_i = f_{i-1} - 2f_i + f_{i+1}$, $i = \overline{1, n-1}$, iar f_i reprezintă de fapt valori de abscise sau ordonate grafice x_i sau y_i. După cum s-a arătat în secțiunea 4.3, f_i și prin urmare h_i pot fi considerate numere întregi.

Vom folosi condițiile la limită simple (1.2). Pentru alte condiții la limită, de exemplu (1.9), (1.10) sau (1.11), sistemul se rezolvă în mod asemănător, cu o complicare neesențială a calculelor.

Introducem constanta:

$$\alpha = -2 - \sqrt{3}\;,\; \alpha + \frac{1}{\alpha} = -4 \qquad (4.2)$$

care este rădăcina de modul > 1 a ecuației $\alpha^2 + 4\alpha + 1 = 0$. Putem rescrie sistemul (4.1) astfel:

$$\frac{a_{i-1} - \alpha a_i}{\alpha^i} - \frac{a_i - \alpha a_{i+1}}{\alpha^{i+1}} = \frac{h_i}{\alpha^i}\,,\; i = \overline{1, n-1}\,.$$

Adunînd primele $i-1$ ecuații ale sistemului, obținem:

$$\frac{a_0 - \alpha a_1}{\alpha} - \frac{a_{i-1} - \alpha a_i}{\alpha^i} = \sum_{k=1}^{i-1} \frac{h_k}{\alpha^k}\,,\; i = \overline{2, n}\,.$$

Deoarece $a_0 = 0$, rezultă:

$$\alpha^i a_i - \alpha^{i-1} a_{i-1} = \alpha^{2i-1} a_1 + \sum_{k=1}^{i-1} \alpha^{2i-1-k} h_k, \; i = \overline{2,n}.$$

Adunînd din nou primele $i-1$ ecuații ale sistemului de mai sus, obținem:

$$\alpha^i a_i - \alpha a_1 = \alpha a_1 \sum_{j=2}^{i} \alpha^{2j-2} + \sum_{j=2}^{i} \sum_{k=1}^{j-1} \alpha^{2j-1-k} h_k, \; i = \overline{2,n}.$$

Prin urmare:

$$\alpha^i a_i = \alpha a_1 \sum_{j=1}^{i} \alpha^{2(j-1)} + \sum_{j=2}^{i} \sum_{k=1}^{j-1} \alpha^{2j-1-k} h_k =$$

$$= \frac{\alpha(\alpha^{2i}-1)}{\alpha^2-1} a_1 + \sum_{j=1}^{i-1} \sum_{k=1}^{j} \alpha^{2j+1-k} h_k, \; i = \overline{2,n}.$$

Folosind identitatea elementară $\sum_{j=1}^{i} \sum_{k=1}^{j} p_{jk} q_k = \sum_{k=1}^{i} q_k \sum_{j=k}^{i} p_{jk}$, deducem:

$$\alpha^i a_i = \frac{\alpha(\alpha^{2i}-1)}{\alpha^2-1} a_1 + \sum_{k=1}^{i-1} h_k \sum_{j=k}^{i-1} \alpha^{2j+1-k} =$$

$$= \frac{\alpha(\alpha^{2i}-1)}{\alpha^2-1} a_1 + \sum_{k=1}^{i-1} \alpha^{2k+1-k} h_k \sum_{j=0}^{i-k-1} \alpha^{2j} =$$

$$= \frac{\alpha(\alpha^{2i}-1)}{\alpha^2-1} a_1 + \sum_{k=1}^{i-1} \frac{\alpha^{k+1}(\alpha^{2i-2k}-1)}{\alpha^2-1} h_k =$$

$$= \frac{\alpha(\alpha^{2i}-1)}{\alpha^2-1} a_1 + \sum_{k=1}^{i-1} \frac{\alpha^{2i-k+1}-\alpha^{k+1}}{\alpha^2-1} h_k, \; i = \overline{2,n}.$$

Rezultă:

$$a_i = \frac{\alpha^i - \alpha^{-i}}{\alpha - \alpha^{-1}} a_1 + \sum_{k=1}^{i-1} \frac{\alpha^{i-k} - \alpha^{k-i}}{\alpha - \alpha^{-1}} h_k, \; i = \overline{2,n}. \quad (4.3)$$

Folosind condiția $a_n = 0$, deducem valoarea lui a_1:

$$a_1 = \frac{1}{\alpha^n - \alpha^{-n}} \sum_{k=1}^{n-1} (\alpha^{k-n} - \alpha^{n-k}) h_k. \quad (4.4)$$

Revenind la (4.3), obținem pentru $i = \overline{2,n-1}$:

$$a_i = \frac{\alpha^i - \alpha^{-i}}{(\alpha - \alpha^{-1})(\alpha^n - \alpha^{-n})} \sum_{k=1}^{n-1} (\alpha^{k-n} - \alpha^{n-k}) h_k + \frac{1}{\alpha - \alpha^{-1}} \sum_{k=1}^{i-1} (\alpha^{i-k} - \alpha^{k-i}) h_k =$$

$$= \frac{1}{(\alpha-\alpha^{-1})(\alpha^n-\alpha^{-n})} \Big\{ \sum_{k=1}^{i-1} [(\alpha^i-\alpha^{-i})(\alpha^{k-n}-\alpha^{n-k}) + (\alpha^n-\alpha^{-n})(\alpha^{i-k}-\alpha^{k-i})] h_k +$$

$$+ \sum_{k=i}^{n-1} (\alpha^i - \alpha^{-i})(\alpha^{k-n} - \alpha^{n-k}) h_k \Big\} =$$

$$= \frac{1}{(\alpha - \alpha^{-1})(\alpha^n - \alpha^{-n})} \Big[\sum_{k=1}^{i-1} (\alpha^{n-i-k} + \alpha^{-n+i+k} - \alpha^{n-i+k} - \alpha^{-n+i-k}) h_k +$$

$$+ \sum_{k=i}^{n-1} (\alpha^{n-i-k} + \alpha^{-n+i+k} - \alpha^{n+i-k} - \alpha^{-n-i+k}) h_k \Big] . \qquad (4.5)$$

Alte exprimări echivalente pentru expresiile soluțiilor $a_i, i = \overline{2, n-1}$ sînt următoarele:

$$a_i = \frac{1}{(\alpha - \alpha^{-1})(\alpha^n - \alpha^{-n})} \Big[(\alpha^{n-i} - \alpha^{i-n}) \sum_{k=1}^{i-1} (\alpha^{-k} - \alpha^k) h_k +$$

$$+ (\alpha^i - \alpha^{-i}) \sum_{k=i}^{n-1} (\alpha^{k-n} - \alpha^{n-k}) h_k \Big] \qquad (4.6)$$

$$a_i = \frac{1}{(\alpha-\alpha^{-1})(\alpha^n-\alpha^{-n})} \sum_{k=1}^{n-1} (\alpha^{n-i-k} + \alpha^{-n+i+k} - \alpha^{n-|i-k|} - \alpha^{-n+|i-k|}) h_k ,$$

$$i = \overline{0, n} . \qquad (4.7)$$

Ultima exprimare (4.7) este general valabilă pentru toate soluțiile $a_i, i = \overline{0, n}$.

Definim șirurile de numere:

$$A_n = \frac{\alpha^n + \alpha^{-n}}{2}, \; B_n = \frac{\alpha^n - \alpha^{-n}}{\alpha - \alpha^{-1}}, \; n \geq 0 . \qquad (4.8)$$

Numerele A_n, B_n sînt toate *întregi* și respectă aceeași relație de recurență:

$$A_{n+1} + 4A_n + A_{n-1} = 0 , \; B_{n+1} + 4B_n + B_{n-1} = 0 , \; n \geq 1 . \qquad (4.9)$$

Primele 10 valori ale celor două șiruri sînt listate în tabelul următor.

$n =$	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
$A_n =$	1	-2	7	-26	97	-362	1351	-5042	18817	-70226
$B_n =$	0	1	-4	15	-56	209	-780	2911	-10864	40545

Cu aceasta, expresiile parametrilor de interpolare (4.4) şi (4.7) se rescriu după cum urmează:

$$a_1 = -\frac{1}{B_n}\sum_{k=1}^{n-1} B_{n-k}h_k \tag{4.10}$$

$$a_i = \frac{1}{6B_n}\sum_{k=1}^{n-1}(A_{|n-i-k|} - A_{n-|i-k|})\,h_k\,,\; i = \overline{0,n}\,. \tag{4.11}$$

Toate numerele care apar în expresiile din (4.10) şi (4.11) sînt întregi, deci a_i sînt numere raţionale, combinaţii liniare de elemente h_k, ceea ce rezultă direct din însăşi structura sistemului liniar iniţial. După cum era de aşteptat, în expresia lui a_i elementul h_i are ponderea cea mai mare în valoare absolută $(A_n - A_{|n-2i|})$.

4.5. Calculul numeric al parametrilor curbei

Să analizăm acum posibilităţile de calculare numerică a parametrilor a_i. Deoarece numerele A_n şi B_n cresc exponenţial cu n, metodele exacte nu dau rezultate (produc depăşiri aritmetice) pentru un număr suficient de mare de puncte de interpolare; trebuie găsite metode aproximative.

O primă idee „simplificatoare" ar fi să calculăm la început a_1, a cărui expresie (4.10) este mai simplă, şi apoi să deducem ceilalţi coeficienţi a_i pe baza relaţiei de recurenţă iniţiale (4.1). Aceasta este bineînţeles metoda cea mai rapidă deoarece nu necesită înmulţiri şi împărţiri decît pentru calcularea lui a_1 (înmulţirile cu 4 care apar în relaţia de recurenţă pot fi executate prin deplasări binare la stînga). Totuşi, metoda este numeric instabilă şi nu este indicată pentru un număr mare de puncte de interpolare. Dacă, de exemplu, am calculat a_1 cu eroarea ε, pentru $a_2 = h_1 - 4a_1$ vom obţine eroarea -4ε, pentru $a_3 = h_2 - 4a_2 - a_1$ eroarea 15ε , ... pentru a_n eroarea $B_n\varepsilon$, conform cu (4.9). Deci, în acest caz, eroarea creşte exponenţial cu numărul de puncte de interpolare.

Prin urmare, pentru a dezvolta o procedură de calcul aproximativ al parametrilor a_i, trebuie să pornim de la egalitatea (4.11).

Pentru un număr redus de puncte de interpolare, de exemplu $n \leq 8$,

expresia din (4.11) poate fi calculată exact (mai puţin ultima împărţire) folosind numai operaţii elementare în virgulă fixă; într-adevăr, $|6B_n| \le 2^{16}$ şi $|A_{|n-i-k|}| < |A_{n-|i-k|}| \le |A_n| < 2^{15}$ sînt cantităţi care pot fi reprezentate pe 16 biţi (am folosit faptul că $|n-i-k| < n-|i-k|$ pentru $i,k=\overline{1,n-1}$, precum şi faptul că şirul $|A_n|$ este strict crescător). De asemenea, $h_k = f_{k-1} - 2f_k + f_{k+1}$ sînt numere întregi cel mult de ordinul miilor, deoarece f_k sînt coordonate orizontale sau verticale în spaţiul grafic de afişare. Prin urmare, pentru $n \le 8$ a_i se poate calcula sub forma unui raport de numere întregi $\frac{P_i}{Q_i}$, unde P_i este un număr de 32 biţi, iar Q_i de 16 biţi.

Pentru $n \ge 9$, dorim să obţinem evaluări asemănătoare, aproximative, pentru parametrii a_i. Este necesar să găsim aproximări bune pentru numerele raţionale:

$$\frac{A_{n-|i-k|} - A_{|n-i-k|}}{6B_n} = \frac{A_{p+2q} - A_p}{6B_n}$$

unde am notat $p = |n-i-k|, p+2q = n-|i-k|$ şi am folosit faptul că indicii $n-|i-k|$ şi $|n-i-k|$ au aceeaşi paritate.

Vom folosi aproximări de tipul:

$$\frac{A_p}{B_{l+m}} \approx \begin{cases} 0 & \text{pentru } p < m \\ \frac{A_{p-m}}{B_l} & \text{pentru } p \ge m \end{cases} \tag{5.1}$$

unde $l \le 9$, astfel încît B_l să poată fi reprezentat pe 16 biţi.

Aceste expresii se bazează pe ideea:

$$\frac{\alpha^p + \alpha^{-p}}{\alpha^{l+m} - \alpha^{-l-m}} \approx \frac{\alpha^p}{\alpha^{l+m}} = \frac{\alpha^{p-m}}{\alpha^l} \approx \frac{\alpha^{p-m} + \alpha^{-p+m}}{\alpha^l - \alpha^{-l}}.$$

Prin calcul direct se dovedeşte că aceasta este cea mai bună aproximare posibilă de tipul $\frac{\alpha^p + \alpha^{-p}}{\alpha^{l+m} - \alpha^{-l-m}} \approx \frac{\alpha^{p-m} \pm \alpha^{-p+m}}{\alpha^l \pm \alpha^{-l}}$. Cu cît l este mai mare, cu atît aproximarea este mai bună.

Prin urmare, vom lua $l = 9$ şi vom nota $m = n - l = n - 9$. În conformitate cu (5.1), deducem:

$$\frac{A_{p+2q} - A_p}{6B_n} \approx \begin{cases} 0 \ \text{pentru } p+2q < m \\ \frac{A_{p+2q-m}}{6B_9} \ \text{pentru } p < m \le p+2q \\ \frac{A_{p+2q-m} - A_{p-m}}{6B_9} \ \text{pentru } p \ge m\,. \end{cases} \tag{5.2}$$

Să observăm acum că direct din relațiile de definiție ale lui A_n și B_n (4.8) rezultă:

$$A_{2n} = 6B_n^2 + 1\,,\; A_{2n+1} = 6B_nB_{n+1} - 2\,,\; n \geq 0\,.$$

Definim șirul de numere întregi $\{C_n\}_{n\geq 0}$ astfel:

$$\begin{cases} C_{2n} = B_n^2 \\ C_{2n+1} = B_nB_{n+1}\,. \end{cases} \tag{5.3}$$

Numărul C_n este cea mai bună aproximare întreagă a lui $\frac{A_n}{6}$. Pe de altă parte, are loc egalitatea *exactă:*

$$\frac{A_{n+2k} - A_n}{6} = C_{n+2k} - C_n\,,\; n,k \geq 0\,.$$

Primele 10 valori ale șirului C_n sînt următoarele:

$n =$	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
$C_n =$	0	0	1	-4	16	-60	225	-840	3136	-11704

Folosind numerele C_n, putem rescrie evaluarea aproximativă (5.2) astfel:

$$\frac{A_{p+2q} - A_p}{6B_n} \approx \begin{cases} 0 \text{ pentru } p+2q-1 \leq m \\ \frac{C_{p+2q-m}}{B_9} \text{ pentru } p-1 \leq m \leq p+2q-2 \\ \frac{C_{p+2q-m} - C_{p-m}}{B_9} \text{ pentru } p-2 \geq m\,. \end{cases} \tag{5.4}$$

Am folosit în plus $C_0 = C_1 = 0$.

Pe baza aproximărilor (5.4), pornind de la (4.11), expresia parametrului a_i devine:

$$a_i = -\frac{1}{6B_n}\Big[\sum_{k=1}^{i-1}(A_{n-i+k} - A_{|n-i-k|})\,h_k + \sum_{k=i}^{n-1}(A_{n+i-k} - A_{|n-i-k|})\,h_k\Big] \approx$$

$$\approx -\frac{1}{B_9}\Big[\sum_{k=1}^{i-1}(C_{n-i+k-m} - C_{|n-i-k|-m})\,h_k + \sum_{k=i}^{n-1}(C_{n+i-k-m} - C_{|n-i-k|-m})\,h_k\Big] \tag{5.5}$$

dacă introducem convenția suplimentară $C_n = 0$ pentru $n < 0$ (mai exact

$C_n = 0$ pentru $n < 2$).

Procedura concretă de calcul al lui a_i, pentru n şi i date, trebuie să adune toţi termenii nenuli din sumele din (5.5), care se centrează în jurul termenului de pondere maximă, de indice $k = i$. Se observă din (5.5) că ponderile elementelor h_k descresc pe măsură ce indicele k se depărtează de i, crescător sau descrescător.

Indicele k minim care dă un termen nenul rezultă din egalitatea $C_{n-i+k-m} = C_2$, deci $k_{min} = -n+i+m+2 = i-7$. Bineînţeles, dacă $i \le 7$ trebuie considerat $k_{min} = 1$.

Indicele k maxim care dă un termen nenul rezultă din egalitatea $C_{n+i-k-m} = C_2$, deci $k_{max} = n+i-m-2 = i+7$. Bineînţeles, dacă $i \ge n-7$ trebuie considerat $k_{max} = n-1$.

Prezentăm în continuare o procedură de calcul al parametrului a_i. Procedura foloseşte 8 constante întregi $C_2, C_3, ..., C_9$, prezentate mai sus, care pot fi stocate pe 16 biţi fiecare, într-o tabelă din memorie. Tot pe 16 biţi se memorează constanta $B_9 = 40545$. După cum am arătat mai înainte, h_k sînt numere întregi care de asemenea pot fi reprezentate pe 16 biţi. Pentru evitarea riscului de depăşire aritmetică, rezultatele înmulţirilor şi sumele parţiale se calculează pe 32 biţi. Procedura va genera numărul a_i sub forma $P_i/40545$, unde P_i este un întreg de 32 biţi.

Procedură de calcul pentru parametrul a_i

Intrări: $n \ge 9, i, h_k = f_{k-1} - 2f_k + f_{k+1}$, $k = \overline{1, n-1}$.
Ieşiri: P_i, a_i.

Pasul 1: Iniţializează $m \leftarrow n-9$, $k \leftarrow i-7$, $k_{max} \leftarrow i+7$, $P_i \leftarrow 0$;
dacă $k \le 0$, atunci $k \leftarrow 1$;
dacă $k_{max} \ge n$, atunci $k_{max} \leftarrow n-1$.

Pasul 2: Dacă $k = i$, salt la Pasul 6.

Pasul 3: Calculează $j_1 \leftarrow 9-i+k$, $j_2 \leftarrow |n-i-k|-m$.

Pasul 4: Dacă $j_2 \ge 2$, calculează $P_i \leftarrow P_i + (C_{j_1} - C_{j_2})\, h_k$;
dacă $j_2 < 2$, calculează $P_i \leftarrow P_i + C_{j_1} h_k$.

Pasul 5: Calculează $k \leftarrow k+1$ şi salt la Pasul 2.

Pasul 6: Calculează $j_1 \leftarrow 9+i-k$, $j_2 \leftarrow |n-i-k|-m$.

Pasul 7: Dacă $j_2 \ge 2$, calculează $P_i \leftarrow P_i + (C_{j_1} - C_{j_2})\, h_k$;
dacă $j_2 < 2$, calculează $P_i \leftarrow P_i + C_{j_1} h_k$.

Pasul 8: Calculează $k \leftarrow k+1$.

Pasul 9: Dacă $k \leq k_{max}$, salt la Pasul 6.

Pasul 10: Calculează $a_i \leftarrow -\frac{P_i}{40545}$, şi stop.

De exemplu, pentru $n = 9$ şi $i = 1$ procedura generează:

$$a_1 = \frac{10864\,h_1 - 2911\,h_2 + 780\,h_3 - 209\,h_4 + 56\,h_5 - 15\,h_6 + 4\,h_7 - h_8}{40545}$$

care este de fapt expresia *exactă* a lui a_1, exceptînd ultima împărţire (a se compara cu (4.10)).

Procedura prezentată mai sus ia în considerare valorile funcţiei în maximum 15 puncte de interpolare în jurul punctului central de indice i, şi anume punctele de indici $i-7, i-6, ..., i, i+1, ..., i+7$. Valorile funcţiei în celelalte puncte de interpolare sînt neglijate. Aceasta este suficient pentru a asigura o înaltă precizie interpolării bazate pe metoda de calcul expusă mai sus. Precizia rezultatului final al interpolării este limitată în primul rînd de structura discretă (rezoluţia finită) a mediului de afişare, şi nu de aproximările aritmetice, chiar dacă se folosesc numai operaţii în virgulă fixă.

Practic, pentru mediile de afişare care se întîlnesc uzual, este probabil suficient să se ia în considerare valorile funcţiei în 7 sau 9 puncte de interpolare în jurul punctului de indice i. În acest scop, procedura de mai sus pentru calculul parametrului a_i se poate generaliza foarte simplu; este suficient să se considere o valoare $l < 9$ în formula (5.1). Rezultă pentru $m = n-l$ o valoare mai apropiată de n, iar pentru constanta de la numitor se foloseşte B_l. Numărul K_l de puncte de interpolare luate în considerare pentru generarea unui arc de curbă se reduce la $K_l = 2l-3 < 15$.

Timpul de execuţie al procedurii este aproximativ proporţional cu l. Totuşi, cîştigul de timp obţinut reducînd pe l, respectiv pe K_l, este nesemnificativ în raport cu timpul total al operaţiei de interpolare; acesta este determinat în primul rînd de eficienţa procedurii care desenează efectiv un arc de curbă între două puncte de interpolare consecutive. Această procedură, care va fi discutată în secţiunile 4.7 şi 4.8, este evident independentă de K_l.

4.6. Interpolare cu un număr redus de puncte

Rezultatele prezentate în secţiunile anterioare au pornit de la ipoteza implicită că toate coordonatele punctelor fixe $x_i, y_i, i = \overline{0,n}$ sînt

cunoscute înainte de trasarea curbei interpolatoare. În unele situaţii practice, întîlnite mai ales în aplicaţiile grafice interactive, această condiţie iniţială nu este îndeplinită: interpolarea propriu-zisă trebuie să înceapă înainte de specificarea tuturor punctelor. De exemplu, interpolatorul ReGIS, implementat pe terminalele grafice ale firmei DIGITAL, porneşte interpolarea după specificarea primelor 4 puncte P_0, P_1, P_2 şi P_3: în momentul cînd se specifică P_3, se trasează curba de interpolare între P_1 şi P_2. În continuare, pentru fiecare punct P_i specificat, $i = 4,5,6,...$, se generează un arc de curbă interpolatoare între cele două puncte anterioare P_{i-2} şi P_{i-1}.

În această secţiune vom analiza problema de interpolare de mare interes practic descrisă mai sus, vom deduce formule de calcul pentru parametrii curbei interpolatoare între două puncte consecutive P_i şi P_{i+1}, şi vom prezenta o procedură de principiu pentru trasarea curbei interpolatoare.

Deoarece dorim să rezolvăm problema tot cu funcţii interpolatoare cubice pe porţiuni, vom relua formula (1.3) care defineşte derivata a doua a funcţiei $g(t)$ pe intervalul $[t_i, t_{i+1}]$. Ţinînd seamă de simplificarea $t_i = i, d_i = 1$ pentru $i = 0, 1, 2, ...$, discutată în secţiunea 4.3, putem scrie:

$$g''(t) = 6a_i(i+1-t) + 6b_i(t-i)\,,\ t \in [i, i+1] \tag{6.1}$$

unde $6a_i = g''(i+0)$, $6b_i = g''(i+1-0)$.

Să facem abstracţie pentru moment de ipoteza continuităţii derivatei a doua. Procedînd la fel ca în secţiunea 4.1, deducem succesiv:

$$g(t) = a_i\,(i+1-t)^3 + b_i\,(t-i)^3 + (f_i-a_i)\,(i+1-t) + (f_{i+1}-b_i)\,(t-i) \tag{6.2}$$

$$g'(t) = -\,3a_i\,(i+1-t)^2 + 3b_i\,(t-i)^2 + (f_{i+1}-f_i) - (b_i-a_i)$$

$$g'(i+0) = -\,2a_i - b_i + (f_{i+1}-f_i) \tag{6.3}$$

$$g'(i+1-0) = 2b_i + a_i + (f_{i+1}-f_i)$$

$$g'(i-0) = 2b_{i-1} + a_{i-1} + (f_i-f_{i-1})\,.$$

Specificul problemei impune aflarea parametrilor a_i şi b_i din (6.2), necesari pentru generarea curbei între punctele i şi $i+1$, în funcţie de valorile cunoscute $f_0, f_1, ..., f_i, f_{i+1}, f_{i+2}$. De asemenea, parametrii a_{i-1}, b_{i-1} care determină funcţia $g(t)$ între $i-1$ şi i trebuie consideraţi cunoscuţi, deoarece curba este deja trasată între P_{i-1} şi P_i, cînd se specifică punctul P_{i+2}. Exprimînd condiţiile de continuitate ale derivatei $g'(t)$ în punctele $i, i+1, i+2, ...$ (numărul punctelor este deocamdată neprecizat), din (6.3) deducem:

$$a_{i-1} + 2b_{i-1} + 2a_i + b_i = h_i \tag{6.4}$$

$$a_i + 2b_i + 2a_{i+1} + b_{i+1} = h_{i+1}$$

$$a_{i+1} + 2b_{i+1} + 2a_{i+2} + b_{i+2} = h_{i+2}$$

$$\dots\dots\dots\dots\dots$$

unde am notat ca mai înainte $h_i = f_{i-1} - 2f_i + f_{i+1}$.

Dacă punem condiţia de continuitate a derivatei a doua $g''(t)$ în punctul i, rezultă $a_i = b_{i-1}$, iar prima ecuaţie (6.4) permite determinarea lui $b_i = h_i - a_{i-1} - 4b_{i-1}$. Aceasta înseamnă că parametrii curbei interpolatoare între punctele P_i şi P_{i+1} se calculează fără să se ţină seama de coordonatele punctului P_{i+2}, care sînt cunoscute conform datelor problemei. Acest aspect nu poate să nu degradeze calitatea interpolării, cu toate că din punct de vedere matematic curba va avea caracteristici de netezime superioare. Într-adevăr, arcul de curbă interpolatoare între P_i şi P_{i+1}, depinzînd exclusiv de punctele $P_0, P_1, ..., P_i, P_{i+1}$, nu „anticipează" traseul dincolo de P_{i+1}, deşi ar putea s-o facă datorită faptului că punctul P_{i+2} este cunoscut.

Prin urmare, pentru $i > 1$, vom renunţa la condiţia de continuitate a lui $g''(t)$ în punctul i şi vom păstra două necunoscute a_i şi b_i. În schimb, putem adăuga condiţiile de continuitate ale derivatei a doua $g''(t)$ în punctele $i+1, i+2$ şi în eventualele puncte ulterioare $i+3, i+4, ...$, de unde rezultă $a_{j+1} = b_j$ pentru $j \geq i$. Cu aceasta, relaţiile (6.4) devin:

$$a_{i-1} + 2b_{i-1} + 2a_i + b_i = h_i \tag{6.5}$$

$$a_i + 4b_i + b_{i+1} = h_{i+1}$$

$$b_{j-1} + 4b_j + b_{j+1} = h_{j+1}\,,\; j \geq i+1\,.$$

În ecuaţiile (6.5), termenii liberi h_i şi h_{i+1} sînt cunoscuţi, dar $h_{i+2}, h_{i+3}, ...$ nu sînt cunoscuţi, deoarece depind de coordonatele punctelor ulterioare $P_{i+3}, P_{i+4}, ...$. Un mod grosier de a elimina această dificultate este de a ţine seamă numai de primele două ecuaţii (6.5) considerînd în plus $b_{i+1} = 0$; aceasta revine la a determina parametrii a_i şi b_i ai curbei între P_i şi P_{i+1} în ipoteza de curbură nulă în punctul P_{i+2}.

Vom adopta o ipoteză mai realistă în această problemă, care constă în a presupune că urmează o infinitate de puncte de interpolare $P_{i+3}, P_{i+4}, ...$ plasate în continuarea liniei drepte care uneşte P_{i+1} şi P_{i+2}, astfel încît toate punctele $P_{i+1}, P_{i+2}, P_{i+3}, ...$ sînt echidistante pe această dreaptă. Prin urmare, vom considera o infinitate de ecuaţii în (6.5) luînd $h_{i+2} = h_{i+3} = ... = 0$. De asemenea, în această situaţie ipotetică putem presupune că:

$$\lim_{j \to \infty} b_j = 0 \tag{6.6}$$

deoarece pe măsură ce numărul punctelor de interpolare crește la infinit, curba interpolatoare care trece prin ele tinde la linia dreaptă pe care acestea sînt plasate.

Aceste ipoteze plauzibile permit rezolvarea sistemului (6.5) după cum urmează. Mai întîi, vom rescrie a 3-a egalitate din (6.5) sub forma:

$$\frac{1}{\alpha^j}(b_{j-1}-\alpha b_j) - \frac{1}{\alpha^{j+1}}(b_j-\alpha b_{j+1}) = 0\,,\ j \geq i+1 \tag{6.7}$$

unde am folosit constanta $\alpha = -2-\sqrt{3}$ introdusă în (4.2). Adunînd primele p relații din (6.7), care corespund la $j = i+1, j = i+2, ..., j = i+p$, obținem:

$$\frac{1}{\alpha^{j+1}}(b_i-\alpha b_{i+1}) - \frac{1}{\alpha^{j+p+1}}(b_{i+p}-\alpha b_{i+p+1}) = 0\,,\ p \geq 1\,. \tag{6.8}$$

Făcînd $p \to \infty$ (i este fixat) în (6.8) și ținînd seama de (6.6), deducem $b_i - \alpha b_{i+1} = 0$ și în general $b_j - \alpha b_{j+1} = 0\,, j \geq i+1$. Înlocuim $b_{i+1} = \frac{1}{\alpha}b_i$ în primele două relații (6.5), pe care apoi le rescriem sub forma:

$$\begin{aligned} &2a_i + b_i = h_i - a_{i-1} - 2b_{i-1} \\ &a_i - \alpha b_i = h_{i+1}\,. \end{aligned} \tag{6.9}$$

Sistemul rezultat (6.9) permite deducerea parametrilor a_i, b_i care determină pe $g(t)$ între punctele i și $i+1$, în funcție de parametrii a_{i-1} și b_{i-1} referitori la intervalul anterior $[i-1, i]$. Prin urmare, pentru primul arc de curbă care trebuie trasat între punctele P_1 și P_2 problema trebuie examinată separat.

Vom pune din nou condiția $g''(0) = 0$ de „atîrnare liberă" a curbei interpolatoare în punctul inițial $i = 0$, de unde rezultă $a_0 = 0$. În sfîrșit, putem pune condiția de continuitate a derivatei a doua $g''(t)$ în punctul $i = 1$, deoarece primul arc de curbă este generat fără restricții, prin urmare luăm $b_0 = a_1$.

În concluzie, parametrii $a_i, b_i, i \geq 1$ ai funcției interpolatoare $g(t)$ pe intervalul $[i, i+1]$ se determină din condițiile:

$$\begin{aligned} &4a_1 + b_1 = h_1 \\ &a_1 - \alpha b_1 = h_2 \\ &2a_i + b_i = h_i - a_{i-1} - 2b_{i-1}\,,\ i \geq 2 \\ &a_i - \alpha b_i = h_{i+1}\,,\ i \geq 2\,. \end{aligned} \tag{6.10}$$

Din primele două ecuații (6.10) deducem parametrii a_1, b_1 pentru primul

arc de curbă, între P_1 și P_2:

$$a_1 = -\frac{h_1}{\alpha} - \frac{h_2}{\alpha^2}$$
$$b_1 = \frac{-h_1 + 4h_2}{\alpha^2}. \qquad (6.11)$$

Pentru $i \geq 2$, din ultimele două ecuații (6.10) deducem succesiv:

$$a_i = \frac{h_{i+1}+\alpha h_i-\alpha a_{i-1}-2\alpha b_{i-1}}{2\alpha+1} = \frac{h_{i+1}+\alpha h_i-\alpha a_{i-1}-2(a_{i-1}-h_i)}{2\alpha+1}$$
$$b_i = \frac{h_i-2h_{i+1}-a_{i-1}-2b_{i-1}}{2\alpha+1} = \frac{h_i-2h_{i+1}-(h_i+\alpha b_{i-1})-2b_{i-1}}{2\alpha+1}.$$

Am folosit faptul că egalitatea $a_i-\alpha b_i = h_{i+1}$ e valabilă și pentru $i = 1$. În definitiv, pentru $i \geq 2$ obținem relațiile de recurență simple:

$$a_i = \frac{a_{i-1}}{\alpha} + \frac{h_{i+1}-\sqrt{3}h_i}{\sqrt{3}\alpha}$$
$$b_i = \frac{b_{i-1}}{\alpha} - \frac{2h_{i+1}}{\sqrt{3}\alpha}. \qquad (6.12)$$

Datorită prezenței la numitor a factorului α de modul > 1, relațiile (6.12) pot fi utilizate efectiv pentru calcularea iterativă a coeficienților a_i, b_i. O eventuală eroare de rotunjire în valoarea calculată a lui a_{i-1} sau b_{i-1} nu se amplifică, ci scade în progresie geometrică atunci cînd parametrii $a_i, a_{i+1}, \ldots$ și $b_i, b_{i+1}, \ldots$ se calculează aplicînd iterativ relațiile (6.12).

Este interesant de estimat „nivelul de discontinuitate" a derivatei a doua $g''(t)$ a funcției interpolatoare, rezultat în urma procedeului de determinare a parametrilor a_i, b_i expus mai sus. Pentru aceasta, să evaluăm diferența $g''(i+0) - g''(i-0) = 6(a_i-b_{i-1})$ într-un punct oarecare i. Aplicînd în mod recursiv formulele (6.12) și în final a doua formulă (6.10), deducem:

$$a_i = \frac{a_{i-1}}{\alpha} + \frac{h_{i+1}-\sqrt{3}h_i}{\sqrt{3}\alpha} = \frac{a_1}{\alpha^{i-1}} + \sum_{j=2}^{i} \frac{h_{j+1}-\sqrt{3}h_j}{\sqrt{3}\alpha^{i-j+1}} =$$
$$= \frac{a_1}{\alpha^{i-1}} + \sum_{j=3}^{i+1} \frac{h_j}{\sqrt{3}\alpha^{i-j+2}} - \sum_{j=2}^{i} \frac{h_j}{\alpha^{i-j+1}}$$
$$b_i = \frac{b_{i-1}}{\alpha} - \frac{2h_{i+1}}{\sqrt{3}\alpha} = \frac{b_1}{\alpha^{i-1}} - \sum_{j=2}^{i} \frac{2h_{j+1}}{\sqrt{3}\alpha^{i-j+1}} = \frac{b_1}{\alpha^{i-1}} - \sum_{j=3}^{i+1} \frac{2h_j}{\sqrt{3}\alpha^{i-j+2}}$$
$$a_i - b_{i-1} = \sum_{j=3}^{i+1} \frac{h_j}{\sqrt{3}\alpha^{i-j+2}} - \sum_{j=2}^{i} \frac{h_j}{\alpha^{i-j+1}} + \sum_{j=3}^{i} \frac{2h_j}{\sqrt{3}\alpha^{i-j+1}} + \frac{a_1}{\alpha^{i-1}} - \frac{b_1}{\alpha^{i-2}} =$$

$$= \sum_{j=3}^{i} \frac{h_j}{\alpha^{i-j+1}} \left(\frac{1}{\sqrt{3}\alpha} - 1 + \frac{2}{\sqrt{3}} \right) + \frac{h_{i+1}}{\sqrt{3}\alpha} - \frac{h_2}{\alpha^{i-1}} + \frac{a_1 - \alpha b_1}{\alpha^{i-1}} = \frac{h_{i+1}}{\sqrt{3}\alpha}.$$

Rezultă:

$$g''(i+0) - g''(i-0) = 6(a_i - b_{i-1}) = \frac{2\sqrt{3}}{\alpha} h_{i+1}. \qquad (6.13)$$

Acest rezultat are două semnificaţii importante:

- Pentru orice grup de trei puncte de interpolare P_i, P_{i+1}, P_{i+2} consecutive coliniare, derivata a doua a curbei interpolatoare este continuă în punctul P_i; prin urmare, curba rezultată este chiar mai netedă decît era de aşteptat conform metodei de generare.
- Din expresiile curburii la stînga şi la dreapta în punctul i:

$$g''(i-0) = 6\,b_{i-1} = 6 \left(- \frac{2h_i}{\sqrt{3}\alpha} - \frac{2h_{i-1}}{\sqrt{3}\alpha^2} - \dots \right)$$

$$g''(i+0) = 6\,a_i = 6 \left(\frac{h_{i+1}}{\sqrt{3}\alpha} + b_{i-1} \right) = 6 \left(\frac{h_{i+1}}{\sqrt{3}\alpha} - \frac{2h_i}{\sqrt{3}\alpha} - \frac{2h_{i-1}}{\sqrt{3}\alpha^2} - \dots \right)$$

rezultă că saltul de curbură $\frac{6h_{i+1}}{\sqrt{3}\alpha}$, introdus din cauza aproximărilor impuse de metoda aleasă, este în general de semn contrar curburii la stînga $g''(i-0)$; prin urmare, metoda de interpolare expusă are tendinţa să reducă curbura în punctele fixate, cu alte cuvinte să „îndrepte" curba interpolatoare.

Formulele simple (6.11) şi (6.12) nu ridică probleme de calcul numeric deosebite, mai ales dacă se pot utiliza operaţii în virgulă mobilă. Dacă nu dispunem decît de aritmetică în virgulă fixă, este necesar să se aleagă aproximări raţionale convenabile pentru cantităţile iraţionale care apar în formule: α, α^2, $\sqrt{3}$ şi $\sqrt{3}\alpha$. La fel ca în cazul general prezentat în secţiunea 4.5, cantităţile $h_i, i \geq 1$ pot fi reprezentate ca numere întregi de 16 biţi. Coeficienţii $a_i, b_i, i \geq 1$ trebuie reprezentaţi într-o formă convenabilă de numere raţionale, de exemplu cu 16 biţi pentru partea întreagă şi cu alţi 16 biţi pentru partea fracţionară. De asemenea, trebuie scrise rutine speciale pentru implementarea operaţiilor de înmulţire şi împărţire care apar în formulele (6.11) şi (6.12), care să ţină seama de reprezentările particulare ale operanzilor.

Sîntem acum în măsură să prezentăm o procedură de principiu pentru rezolvarea problemei de interpolare puse la începutul acestei secţiuni. Ţinînd seama de condiţiile problemei, această procedură trebuie să cuprindă următoarele faze:

Pasul 1: Așteaptă definirea punctelor P_0, P_1, P_2, P_3.

Pasul 2: Calculează cîte doi coeficienți a_1, b_1, separat pe fiecare axă, aplicînd de două ori formulele (6.11).

Pasul 3: $i \leftarrow 1$.

Pasul 4: Pornind de la cele două funcții polinomiale de gradul 3 de tipul (6.2), care depind fiecare de o pereche de parametri a_i, b_i, și care constituie împreună o reprezentare parametrică a curbei interpolatoare între punctele P_i și P_{i+1}, trasează efectiv acest arc de curbă, aplicînd procedura descrisă în secțiunea 4.8.

Pasul 5: $i \leftarrow i+1$.

Pasul 6: Așteaptă definirea punctului P_{i+2}. Dacă acesta nu există, stop.

Pasul 7: Calculează cîte doi coeficienți a_i, b_i, separat pe fiecare axă, aplicînd de două ori formule iterative de tipul (6.12).

Pasul 8: Salt la Pasul 4.

Deși numărul de puncte de interpolare poate fi oricît de mare, necesarul de memorie pentru implementarea procedurii de mai sus este limitat la 14 variabile: pentru fiecare axă, avem nevoie de o variabilă pentru parametrul a_i, o variabilă pentru parametrul b_i, 3 variabile pentru coordonatele f_i, f_{i+1} și f_{i+2} și 2 variabile pentru h_i și h_{i+1}.

.7. Trasarea curbelor plane definite parametric

În această secțiune ne vom ocupa de problema trasării efective a unui arc de curbă interpolatoare între două puncte consecutive, presupunînd cunoscuți parametrii expresiei analitice a curbei. Problema trasării este principial distinctă de problema interpolării propriu-zise, aceasta din urmă fiind rezolvată odată cu determinarea parametrilor și prin urmare a expresiei analitice a curbei. Cele două probleme se reunesc numai în cazul unei implementări concrete a unei proceduri de interpolare, care să necesite și vizualizarea rezultatelor pe un dispozitiv de afișare grafică.

Dacă evaluăm global timpul de execuție și eficiența unei rutine de interpolare cu vizualizare grafică, observăm că subrutina de trasare este principala consumatoare de timp de execuție. Într-adevăr, timpul de calculare a parametrilor este mai mult sau mai puțin proporțional cu numărul de puncte de interpolare fixate inițial; pe de altă parte, subrutina de trasare trebuie să selecteze toate punctele din mediul de afișare, care aproximează cel mai bine curba ideală, prin evaluări care în general depind de fiecare punct în parte. Între două puncte de interpolare fixate inițial pot exista sute de puncte intermediare pe arcul de curbă care trebuie

generat. În plus, subrutina de trasare trebuie să realizeze operațiile de ieșire propriu-zise asupra mediului de afișare.

În concluzie, eficiența subrutinei de trasare efectivă este de cea mai mare importanță pentru performanțele globale ale unei proceduri de interpolare cu vizualizare grafică.

După aceste considerații preliminare, să reluăm relația (1.6) care definește funcția interpolatoare pe intervalul $[t_i, t_{i+1}]$. Alegînd $t_i = i, d_i = 1$ pentru $i = \overline{0, n-1}$, conform celor discutate în secțiunea 4.3, deducem:

$$g(t) = a_i\,(i+1-t)^3 + a_{i+1}\,(t-i)^3 + (f_i - a_i)\,(i+1-t) + (f_{i+1} - a_{i+1})\,(t-i)\,, \quad t \in [i, i+1]\,. \tag{7.1}$$

În problema specială de interpolare prezentată în secțiunea 4.6 trebuie pornit de la relația (6.2), care de fapt este identică cu (7.1) cu excepția faptului că parametrul a_{i+1} este înlocuit cu b_i. Cu această modificare inițială de notație, toate rezultatele obținute în această secțiune se aplică și problemei speciale de interpolare din secțiunea 4.6.

Efectuăm o translație a originii variabilei independente t la începutul intervalului $[i, i+1]$ și introducem notația:

$$g_i(t) = g(t+i) = a_i(1-t)^3 + a_{i+1}t^3 + (f_i - a_i)(1-t) + (f_{i+1} - a_{i+1})t\,, \quad t \in [0, 1]\,. \tag{7.2}$$

Curba care trebuie trasată între două puncte de interpolare consecutive P_i și P_{i+1} este reprezentată parametric prin două funcții de tipul (7.2), pe care le notăm astfel:

$$\begin{aligned} g_i^x(t) &= g^x(t+i) = a_i^x(1-t)^3 + a_{i+1}^x t^3 + (x_i - a_i^x)(1-t) + (x_{i+1} - a_{i+1}^x)t\,, \\ g_i^y(t) &= g^y(t+i) = a_i^y(1-t)^3 + a_{i+1}^y t^3 + (y_i - a_i^y)(1-t) + (y_{i+1} - a_{i+1}^y)t\,, \\ & t \in [0, 1]\,. \end{aligned} \tag{7.3}$$

În relațiile de mai sus, (x_i, y_i) și (x_{i+1}, y_{i+1}) sînt coordonatele punctelor P_i, respectiv P_{i+1}, iar a_i^x, a_{i+1}^x și a_i^y, a_{i+1}^y sînt parametrii de interpolare relativi la funcțiile $g^x(t)$, respectiv $g^y(t)$ și la intervalul $[i, i+1]$, calculați prin proceduri descrise în secțiunile 4.5 și 4.6.

Să abordăm mai general problema trasării, pentru o curbă a cărei reprezentare parametrică:

$$\begin{aligned} x &= x(t) \\ y &= y(t)\,,\ t \in [0, 1] \end{aligned} \tag{7.4}$$

conține două funcții continue, care nu sînt neapărat polinoame de gradul 3.

O primă idee pentru dezvoltarea unui algoritm de trasare constă în

a alege o rată constantă Δt de creştere a variabilei independente t şi de a selecta în mediul de afişare punctele care corespund cel mai bine adreselor calculate $(x(k\Delta t), y(k\Delta t))$, unde $k = 0, 1, ..., \frac{1}{\Delta t}$. Principala dificultate constă în alegerea parametrului Δt, deoarece nu se ştie de la început cîte puncte vor fi efectiv generate. Distanţa în linie dreaptă, sau după una din coordonate, între punctele iniţial şi final este o indicaţie prea vagă; forma curbei este determinantă în această privinţă.

Pe de altă parte, însăşi reprezentarea parametrică dată (7.4) (care nu este unică!) poate fi defavorabilă, astfel încît orice alegere a unei rate constante de creştere Δt este total nepotrivită: pe unele porţiuni ale curbei, parametrul Δt poate fi prea mic, ceea ce are ca rezultat selectarea de mai multe ori la rînd a aceluiaşi punct, deci ineficienţa algoritmului de trasare; pe alte porţiuni ale curbei, acelaşi parametru Δt poate fi prea mare, generînd puncte consecutive neadiacente în mediul de afişare, care dacă sînt unite prin linii drepte, nu mai aproximează suficient de exact curba dată. De exemplu, reprezentarea parametrică:

$$x(t) = 10\,t^3$$

$$y(t) = 10\,t^3\,,\ t \in [0, 1]$$

a segmentului de dreaptă dintre punctele $(0, 0)$ şi $(10, 10)$, are ca rezultat generarea a două puncte de coordonate întregi $(0, 0)$ şi $(1, 1)$ pentru $t \in \left[0, \frac{1}{2}\right]$ şi a celorlalte 9 puncte pentru $t \in \left[\frac{1}{2}, 1\right]$.

Prin urmare, orice metodă de generare bazată pe creşterea constantă a variabilei independente nu poate produce algoritmi eficienţi în toate cazurile, chiar dacă ne restrîngem la parametrizări cu polinoame de gradul 3. Este necesar să se găsească o metodă bazată pe variaţia neconstantă a variabilei t, care să urmărească pe cît posibil variaţia curbei.

Vom expune în continuare o metodă de trasare bazată pe înjumătăţirea intervalului de variaţie a parametrului t. Aceasta reprezintă de fapt o particularizare a ideii generale de rezolvare a unei probleme complicate prin împărţirea ei în două probleme asemănătoare mai simple, care sînt rezolvate pe rînd.

Principiul metodei trasării prin înjumătăţirea intervalului este următorul: se calculează mai întîi adresele punctelor de la capetele curbei, corespunzînd extremităţilor intervalului de variaţie a parametrului t. Dacă aceste două puncte sînt suficient de apropiate în raport cu rezoluţia mediului de afişare, problema este rezolvată prin aprinderea (selectarea) acestor puncte. În caz contrar, intervalul de variaţie a lui t se împarte în două subintervale de lungimi egale, subintervalul din dreapta se memorează într-o structură de date de tip stivă pentru necesităţi ulterioare, şi se reia problema cu subintervalul din stînga. Înjumătăţirea

intervalului continuă pînă cînd lungimea acestuia este suficient de mică pentru ca punctele de pe curbă corespunzătoare extremităților intervalului să fie adiacente în mediul de afișare. În acest caz, se descarcă stiva și se reia procedura cu cel mai recent subinterval memorat în stivă. Trasarea curbei se termină cînd stiva se golește complet.

Corectitudinea procedurii de principiu expusă mai sus se bazează implicit pe faptul că funcțiile de parametrizare $x(t)$ și $y(t)$ din (7.4) sînt continue, prin urmare au proprietatea Darboux; în caz contrar, nu este neapărat necesar ca, între două puncte P_1 și P_2 corespunzînd valorilor $t_1 < t_2$ ale parametrului, toate punctele intermediare (în sensul valorilor absciselor și ordonatelor) să corespundă la valori ale lui t din intervalul $[t_1, t_2]$.

Metoda de trasare prin înjumătățirea intervalului ar putea fi concretizată într-o formă mai concisă cu ajutorul unei proceduri recursive, care să nu facă apel într-un mod explicit la o structură de date de tip stivă. Totuși, preferăm procedura expusă în continuare, nerecursivă, care folosește numai operații simple, ușor de implementat, dacă ținem seama și de faptul că majoritatea microprocesoarelor actuale posedă instrucțiuni pentru manipularea structurilor de tip stivă. Procedura folosește parametrizarea în forma (7.4) pentru curba care trebuie trasată.

Procedură de trasare a unei curbe prin metoda înjumătățirii

Pasul 1: Inițializări: $l \leftarrow 0, r \leftarrow 1, n \leftarrow 0$;
$ixl \leftarrow bint(x(l))$;
$iyl \leftarrow bint(y(l))$.

Pasul 2: $call\,plot(ixl, iyl)$.

Pasul 3: $ixr \leftarrow bint(x(r))$;
$iyr \leftarrow bint(y(r))$.

Pasul 4: Dacă $|ixr-ixl| \leq 1$ și $|iyr-iyl| \leq 1$, salt la Pasul 6.

Pasul 5: $call\,push(r)$;
$r \leftarrow \frac{1}{2}(l+r)$;
$n \leftarrow n+1$;
salt la Pasul 3.

Pasul 6: $l \leftarrow r, ixl \leftarrow ixr, iyl \leftarrow iyr$.

Pasul 7: Daca $n = 0$, salt la Pasul 9.

Pasul 8: $call\,pop(r)$;
$n \leftarrow n-1$;
salt la Pasul 2.

Pasul 9: *call plot* (*ixl, iyl*) ;
stop.

Procedura folosește 3 variabile de stare *l*, *r* (numere reale) și *n* (întreg) și 4 variabile auxiliare întregi *ixl*, *iyl*, *ixr*, *iyr*. *l* și *r* reprezintă extremitățile stîngă și dreaptă ale intervalului de variație a parametrului *t*, luat în considerare la un moment dat. *n* urmărește nivelul curent al stivei.

Subrutina de tip funcție *bint* calculează *cea mai bună aproximare* în numere întregi a argumentului. Funcția *bint* realizează trecerea de la coordonatele reale de tip *x*(*t*) sau *y*(*t*) la coordonate întregi, necesare pentru selectarea unui punct în spațiul discret de afișare grafică.

Subrutina *plot* realizează operația fizică de generare a unui punct de coordonate date în mediul discret de afișare. La sfîrșitul acestei secțiuni vom reveni asupra subrutinei *plot*.

Subrutinele *push* și *pop* efectuează încărcarea, respectiv descărcarea stivei cu un element care este specificat ca argument. Se observă că numai extremitatea dreaptă a intervalului este încărcată în stivă; această simplificare față de metoda de principiu este posibilă datorită modului de funcționare a algoritmului: extremitatea stîngă a unui interval care trebuie descărcat din stivă coincide întotdeauna cu extremitatea dreaptă a intervalului analizat în faza anterioară și a cărui lungime s-a redus la minimum (a se vedea Pasul 6).

În Pasul 4 se testează dacă punctele din spațiul de afișare corespunzînd cel mai bine posibil adreselor exacte (*x*(*l*), *y*(*l*)) și (*x*(*r*), *y*(*r*)) sînt suficient de apropiate; în caz negativ, are loc înjumătățirea intervalului [*l*, *r*] și încărcarea stivei (în Pasul 5); în caz afirmativ, se descarcă stiva și se continuă procedura cu un interval anterior (pașii 6, 7, 8).

În cazul unui display grafic cu rastru, pentru care spațiul discret de afișare este format din perechile de coordonate întregi ale fiecărui pixel, testul din Pasul 4 are rezultat afirmativ dacă pixelii corespunzînd valorilor *l* și *r* ale argumentului *t* sînt identici sau adiacenți pe orizontală, verticală sau în diagonală. Prin urmare, curba generată pe un display grafic cu rastru este formată dintr-un șir neîntrerupt de pixeli adiacenți pe orizontală, verticală sau în diagonală.

În cazul unui plotter, testul din Pasul 4 al procedurii are rezultat afirmativ dacă distanța dintre cele două puncte selectate în spațiul grafic este mai mică decît un prag predefinit; ulterior, subrutina *plot* unește cele două puncte printr-o linie dreaptă. Distanța limită din Pasul 4 trebuie aleasă astfel încît o curbă să poată fi aproximată suficient de precis printr-un șir de segmente de dreaptă de lungime mai mică sau egală cu această limită.

În pașii 2 și 9 din procedura de trasare de mai sus, se poate observa că subrutina *plot* acționează totdeauna asupra punctului corespunzînd limitei din stînga a intervalului [*l*, *r*] selectat. Acest fapt, împreună cu

alegerea subintervalului din stînga după o operaţie de înjumătăţire a intervalului precedent (subintervalul din dreapta este plasat pe stivă), au ca rezultat generarea punctelor curbei în ordinea crescătoare a variabilei independente t; mai precis, dacă punctele P_1 şi P_2 de pe curbă corespund adreselor $(x(t_1), y(t_1))$, respectiv $(x(t_2), y(t_2))$, şi dacă $t_1 < t_2$, atunci algoritmul de mai sus generează punctul P_1 înaintea lui P_2.

Acest efect, care nu era singura posibilitate, a fost urmărit în mod special, deoarece există situaţii cînd ordinea generării punctelor curbei are importanţă. De exemplu, dacă trasarea curbei trebuie să se efectueze nu cu linie continuă, ci cu linie întreruptă corespunzînd unui pattern (configuraţie liniară de biţi) predefinit, atunci algoritmul de mai sus permite calcularea punctelor succesive ale curbei în paralel cu parcurgerea configuraţiei binare a pattern-ului, care se repetă în mod circular; punctul curent de pe curbă este efectiv selectat în mediul de afişare numai dacă bitul corespunzător din pattern este 1.

În legătură cu generarea curbei conform unui pattern dat, există o situaţie specială care trebuie luată în considerare: trasarea cu pattern descrisă mai sus nu va fi complet reuşită dacă algoritmul de trasare generează de două ori la rînd acelaşi punct pe curbă. Procedura de mai sus poate ajunge efectiv în această situaţie, datorită aproximărilor impuse de modul de adresare grafică sau din cauza unei parametrizări defavorabile a curbei. Există două moduri de protecţie contra generării de două ori la rînd a aceluiaşi punct:

- prin complicarea algoritmului principal, pornind de la ideea de a separa în Pasul 4 cazul cînd cele două puncte din mediul de afişare (corespunzînd valorilor l şi r ale argumentului t) sînt identice, de cazul în care cele două puncte sînt numai vecine;
- prin trecerea acestei probleme în sarcina subrutinei *plot*. În acest caz, problema se rezolvă simplu prin introducerea a două variabile locale în subrutina *plot*, care să păstreze în permanenţă coordonatele x, y din spaţiul de afişare pentru ultimul punct generat, şi care să inhibe generarea efectivă a unui punct dacă coordonatele acestuia coincid cu cele ale punctului generat anterior.

4.8. Algoritm de trasare eficientă

Să examinăm acum mai atent elementele care influenţează eficienţa în execuţie a algoritmului de trasare descris în secţiunea 4.7. Subrutinele *plot*, *push* şi *pop* sînt mai mult sau mai puţin „apeluri de sistem”, determinate de configuraţia hardware, prin urmare asupra lor nu se poate acţiona. Celelalte operaţii efectuate de algoritm, inclusiv aproximările la

întregul cel mai apropiat executate de rutina *bint*, sînt foarte simple, cu excepţia calculării efective a valorilor funcţiilor $x(t)$ şi $y(t)$ efectuate în paşii 1 şi 3 ai algoritmului. Într-adevăr, evaluarea funcţiilor de parametrizare $x(t)$ şi $y(t)$ poate implica operaţii de înmulţire, împărţire, extrageri de rădăcini pătrate, etc., mai dificil de implementat şi/sau mai lente pentru procesoarele dispozitivelor periferice actuale. Eficienţa operaţiilor de evaluare a acestor funcţii în Pasul 3 este de fapt determinantă pentru performanţele practice ale algoritmului, adică pentru viteza de trasare.

Dacă problema trasării este pusă în legătură cu un mecanism de interpolare a curbelor plane, şi dacă interpolarea se bazează pe metoda funcţiilor spline cubice pe porţiuni, funcţiile de parametrizare a curbei interpolatoare au o formă particulară — sînt polinoame de gradul 3 (sau mai mic). Prin urmare, să examinăm mai atent posibilităţile de evaluare a funcţiilor de parametrizare de acest tip:

$$\begin{aligned} x(t) &= A_x t^3 + B_x t^2 + C_x t + D_x \\ y(t) &= A_y t^3 + B_y t^2 + C_y t + D_y, \ t \in [0,1]. \end{aligned} \tag{8.1}$$

Calea directă cea mai eficientă de evaluare a acestor funcţii pare a fi cea bazată pe schema lui Horner:

$$x(t) = ((A_x t + B_x)t + C_x)t + D_x \tag{8.2}$$

şi analog pentru $y(t)$, ceea ce conduce la efectuarea a 6 înmulţiri şi 6 adunări la fiecare trecere prin Pasul 3 al algoritmului de trasare.

Căutînd posibilităţi de a reduce cît mai mult numărul de înmulţiri necesare, ajungem la următoarele formule, valabile pentru orice polinom de gradul 3 (sau mai mic) cu notaţia (8.1):

$$\begin{aligned} x\left(t-\frac{\Delta}{2}\right) &= \frac{1}{8}[3x(t-\Delta) + 6x(t) - x(t+\Delta) + 3A_x\Delta^3] \\ x\left(t+\frac{\Delta}{2}\right) &= \frac{1}{8}[3x(t+\Delta) + 6x(t) - x(t-\Delta) - 3A_x\Delta^3], \forall t, \Delta \end{aligned} \tag{8.3}$$

şi analoagele pentru $y(t)$. Dacă, de exemplu, cunoaştem funcţia $x(t)$ în punctele $t-\Delta$, t şi $t+\Delta$, atunci pentru calcularea valorii $x\left(t-\frac{\Delta}{2}\right)$ nu sînt necesare înmulţiri decît pentru termenul $3A_x\Delta^3$, deoarece înmulţirea cu 6 se poate efectua prin două deplasări binare la stînga şi o adunare, împărţirea cu 8 prin trei deplasări la dreapta, etc. Dacă vom pune în legătură aceste proprietăţi ale polinoamelor de gradul 3 cu metoda de trasare prin înjumătăţirea intervalului, vom ajunge la o concluzie pe cît de surprinzătoare, pe atît de încurajatoare pentru o implementare practică: este posibilă dezvoltarea unui algoritm de trasare care nu necesită nici o înmulţire, şi care evaluează funcţiile în toate punctele necesare numai prin adunări, scăderi şi deplasări binare!

În algoritmul de trasare prezentat în secţiunea 4.7, lăsînd la o parte variabila n de control al stivei, am utilizat două variabile de stare l şi r pentru delimitarea subintervalului din domeniul parametrului t pe care erau evaluate funcţiile $x(t)$ şi $y(t)$. Pentru dezvoltarea unui algoritm de trasare mai eficient, este necesar să alegem un alt set de variabile de stare, eventual mai bogat, care să permită punerea în valoare a proprietăţilor exprimate prin formulele (8.3). Vom renunţa la variabilele de stare din domeniul parametrului t, care în fond nu sînt utilizate direct, şi vom alege variabile de stare din domeniul de valori ale funcţiilor $x(t)$ şi $y(t)$. Concret, vom utiliza 8 variabile de stare (numere reale), cîte 4 pentru fiecare axă, precizate astfel:

$$\begin{aligned}(xl, xm, xr, xk) &= \left(x(l), x\left(\frac{l+r}{2}\right), x(r), 3A_x\left(\frac{r-l}{2}\right)^3\right) \\ (yl, ym, yr, yk) &= \left(y(l), y\left(\frac{l+r}{2}\right), y(r), 3A_y\left(\frac{r-l}{2}\right)^3\right)\end{aligned} \quad (8.4)$$

unde l şi r au aceeaşi semnificaţie ca în algoritmul din secţiunea 4.7, dar nu mai apar în mod explicit. După cum se vede, am introdus multă redundanţă alegînd atît de multe variabile de stare, dar această alegere simplifică la maximum operaţiile aritmetice pe care trebuie să le efectueze algoritmul. Astfel, în loc de a calcula $x(l)$, $x(r)$, $y(l)$ şi $y(r)$ se vor utiliza direct variabilele xl, xr, yl şi respectiv yr.

La înjumătăţirea intervalului $[l, r]$, operaţie care are loc în Pasul 5, se vor calcula două noi seturi de variabile, unul referitor la subintervalul din stînga $\left[l, \frac{l+r}{2}\right]$, cu care continuă execuţia algoritmului, şi altul referitor la subintervalul din dreapta $\left[\frac{l+r}{2}, r\right]$, care este plasat pe stivă pentru reluare ulterioară. Variabilele referitoare la subintervalul $\left[l, \frac{l+r}{2}\right]$ se calculează astfel:

$$\begin{aligned}(xl', xm', xr', xk') \leftarrow &\left(x(l), x\left(\frac{3l+r}{4}\right), x\left(\frac{l+r}{2}\right), 3A_x\left(\frac{r-l}{4}\right)^3\right) = \\ = &\left(xl, xml, xm, \frac{xk}{8}\right)\end{aligned}$$

unde xl, xm, xk sînt variabile referitoare la intervalul iniţial $[l, r]$, iar xml (notaţie folosită în algoritm) se calculează în conformitate cu prima formulă (8.3):

$$xml = x\left(\frac{3l+r}{4}\right) = \frac{1}{8}\left[3x(l) + 6x\left(\frac{l+r}{2}\right) - x(r) + 3A_x\left(\frac{r-l}{2}\right)^3\right] =$$

$$= \frac{1}{8}(3xl + 6xm - xr + xk).$$

Variabilele referitoare la subintervalul din dreapta $\left[\frac{l+r}{2}, r\right]$ se calculează astfel:

$$(xl'', xm'', xr'', xk'') \leftarrow \left(x\left(\frac{l+r}{2}\right), x\left(\frac{l+3r}{4}\right), x(r), 3A_x\left(\frac{r-l}{4}\right)^3 \right) = $$
$$= \left(xm, xmr, xr, \frac{xk}{8} \right)$$

unde xm, xr, xk sînt variabile referitoare la intervalul inițial $[l, r]$, iar xmr (notație folosită în algoritm) se calculează în conformitate cu a doua formulă (8.3):

$$xmr = x\left(\frac{l+3r}{4}\right) = \frac{1}{8}\left[3x(r) + 6x\left(\frac{l+r}{2}\right) - x(l) - 3A_x\left(\frac{r-l}{2}\right)^3\right] =$$
$$= \frac{1}{8}(3xr + 6xm - xl - xk).$$

Relații absolut analoage au loc pentru transformările variabilelor (yl, ym, yr, yk).

Celelalte variabile utilizate, precum și subrutinele *bint*, *plot*, *push* și *pop*, au aceleași semnificații ca în cazul algoritmului general din secțiunea 4.7.

După aceste precizări, putem trece la descrierea variantei îmbunătățite a algoritmului de trasare a unei curbe prin metoda înjumătățirii intervalului. Procedura prezentată pornește de la reprezentarea parametrică (8.1). Algoritmul rezultat este mai amplu decît cel prezentat în secțiunea 4.7, dar nu și mai complex; acest fapt este pus în evidență prin numerotarea identică a fazelor de execuție. În mod neîndoielnic, algoritmul care urmează este mai eficient, deoarece, cum am arătat anterior, nu utilizează decît operații aritmetice simple de adunare, scădere și deplasare binară.

Procedură eficientă de trasare fără înmulțiri și împărțiri

Pasul 1: Inițializări: $xl \leftarrow x(0) = D_x$;

$$xm \leftarrow x\left(\frac{1}{2}\right) = \frac{A_x}{8} + \frac{B_x}{4} + \frac{C_x}{2} + D_x;$$

$$xr \leftarrow x(1) = A_x + B_x + C_x + D_x;$$

$$xk \leftarrow \frac{3A_x}{8};$$

$$yl \leftarrow y(0) = D_y;$$

$ym \leftarrow y\left(\frac{1}{2}\right) = \frac{A_y}{8}+\frac{B_y}{4}+\frac{C_y}{2}+D_y$;

$yr \leftarrow y(1) = A_y+B_y+C_y+D_y$;

$yk \leftarrow \frac{3A_y}{8}$;

$n \leftarrow 0$;

$ixl \leftarrow bint\,(xl)$;

$iyl \leftarrow bint\,(yl)$.

Pasul 2: *call plot* (ixl, iyl).

Pasul 3: $ixr \leftarrow bint\,(xr)$;

$iyr \leftarrow bint\,(yr)$.

Pasul 4: Dacă $|ixr-ixl| \leq 1$ şi $|iyr-iyl| \leq 1$, salt la Pasul 6.

Pasul 5: $xml \leftarrow \frac{1}{8}(3\,xl + 6\,xm - xr + xk)$;

$xmr \leftarrow \frac{1}{8}(3\,xr + 6\,xm - xl - xk)$;

$xk \leftarrow \frac{1}{8}xk$;

call push (xr);

call push (xmr);

call push (xk);

$xr \leftarrow xm$;

$xm \leftarrow xml$;

$yml \leftarrow \frac{1}{8}(3\,yl + 6\,ym - yr + yk)$;

$ymr \leftarrow \frac{1}{8}(3\,yr + 6\,ym - yl - yk)$;

$yk \leftarrow \frac{1}{8}yk$;

call push (yr);

call push (ymr);

call push (yk);

$yr \leftarrow ym$;

$ym \leftarrow yml$;

$n \leftarrow n + 1$;

salt la Pasul 3.

Pasul 6: $xl \leftarrow xr$, $ixl \leftarrow ixr$;

$yl \leftarrow yr$, $iyl \leftarrow iyr$.

Pasul 7: Dacă $n = 0$, salt la Pasul 9.

Pasul 8: *call pop* (yk);

call pop (ym);

callpop (*yr*) ;
callpop (*xk*) ;
callpop (*xm*) ;
callpop (*xr*) ;
$n \leftarrow n - 1$;
salt la Pasul 2.
Pasul 9: *callplot* (*ixl*, *iyl*) ;
stop.

Pentru salvarea şi refacerea unui subinterval în şi din stivă sînt necesare în acest caz cîte 6 operaţii de *push*, respectiv *pop* pentru variabilele de stare. După cum s-a arătat în secţiunea 4.7, nu este necesară salvarea variabilelor *xl*, *yl* referitoare la marginea stîngă a subintervalului.

Procedura prezentată mai sus poate fi utilizată aproape fără modificări pentru realizarea modulului de vizualizare în cadrul unui program general de interpolare cu vizualizare a curbelor plane. Toate modificările necesare se referă la iniţializările variabilelor din Pasul 1, care în algoritmul prezentat folosesc reprezentarea parametrică generală (8.1). Particularizînd pentru expresiile (7.3), care reprezintă parametrizarea unui arc de curbă între două puncte de interpolare consecutive P_i şi P_{i+1}, iniţializările variabilelor procedurii se rescriu astfel:

Pasul 1: Iniţializări: $xl \leftarrow g_i^x(0) = x_i$;

$xm \leftarrow g_i^x\left(\frac{1}{2}\right) = \frac{1}{2}(x_i+x_{i+1}) - \frac{3}{8}(a_i^x+a_{i+1}^x)$;

$xr \leftarrow g_i^x(1) = x_{i+1}$;

$xk \leftarrow \frac{3}{8}(a_{i+1}^x-a_i^x)$;

$yl \leftarrow g_i^y(0) = y_i$;

$ym \leftarrow g_i^y\left(\frac{1}{2}\right) = \frac{1}{2}(y_i+y_{i+1}) - \frac{3}{8}(a_i^y+a_{i+1}^y)$;

$yr \leftarrow g_i^y(1) = y_{i+1}$;

$yk \leftarrow \frac{3}{8}(a_{i+1}^y-a_i^y)$;

$n \leftarrow 0$;
ixl ← *bint* (*xl*) ;
iyl ← *bint* (*yl*) .

În relaţiile de mai sus, (x_i, y_i) şi (x_{i+1}, y_{i+1}) sînt coordonatele punctelor P_i, respectiv P_{i+1}, iar a_i^x, a_{i+1}^x, a_i^y, a_{i+1}^y sînt parametrii arcului de curbă interpolatoare între P_i şi P_{i+1}.

Se observă că şi în faza de iniţializare sînt suficiente numai operaţii de adunare, scădere şi deplasare binară pentru efectuarea calculelor.

După cum s-a arătat în secţiunile 4.5 şi 4.6, dacă nu se pot folosi operaţii în virgulă mobilă, parametrii de interpolare pot fi reprezentaţi cu suficientă precizie în virgulă fixă, sub formă de numere raţionale cu 16 biţi la partea întreagă şi 16 biţi la partea fracţionară. Deoarece coordonatele x_i, y_i, x_{i+1}, y_{i+1} sînt numere întregi, rezultă că variabilele algoritmului de trasare *xl*, *xm*, *xr*, *xk*, *yl*, *ym*, *yr*, *yk* pot fi reprezentate ca numere raţionale de 32 biţi, cu 16 biţi pentru partea întreagă şi 16 biţi pentru partea fracţionară.

O ultimă problemă, importantă, care trebuie analizată pentru a asigura funcţionarea corectă a algoritmului de trasare, mai ales în varianta îmbunătăţită de mai sus, este valoarea maximă n_{max} la care poate ajunge indicatorul stivei *n*. Această valoare permite alegerea corectă a dimensiunii zonei de memorie care trebuie rezervată pentru stivă în procedura de trasare. Valoarea n_{max} depinde într-un mod complicat de funcţiile de parametrizare $x(t)$ şi $y(t)$.

Putem ajunge la o estimare superioară a lui n_{max} în modul următor: din algoritmul de trasare rezultă că are loc o înjumătăţire a intervalului curent $[l, r]$, şi implicit o incrementare a indicatorului stivei *n*, de fiecare dată cînd:

$$\max \{ |x(r)-x(l)|, |y(r)-y(l)| \} \geq 2 \tag{8.5}$$

(fără să mai ţinem seama de operaţiile de rotunjire la întregi). Dintr-o teoremă elementară de analiză deducem:

$$\begin{aligned} |x(r)-x(l)| &\leq (r-l) \sup_{t\in[l,r]} |x'(t)| \leq (r-l) \sup_{t\in[0,1]} |x'(t)| = (r-l)\, m_x \\ |y(r)-y(l)| &\leq (r-l) \sup_{t\in[l,r]} |y'(t)| \leq (r-l) \sup_{t\in[0,1]} |y'(t)| = (r-l)\, m_y \end{aligned} \tag{8.6}$$

unde am notat $m_x = \sup_{t\in[0,1]} |x'(t)|$, $m_y = \sup_{t\in[0,1]} |y'(t)|$. Să considerăm acum funcţiile de parametrizare:

$$\begin{aligned} x_1(t) &= m_x t \\ y_1(t) &= m_y t\,, \quad t \in [0, 1]\,. \end{aligned} \tag{8.7}$$

Din inegalităţile (8.6) rezultă:

$$\max \{ |x(r)-x(l)|, |y(r)-y(l)| \} \leq \max \{ |x_1(r)-x_1(l)|, |y_1(r)-y_1(l)| \}$$

pentru orice interval $[l, r] \subset [0, 1]$. De aici deducem:

$$n_{max} \leq n_{1\,max} \tag{8.8}$$

unde $n_{1\,max}$ este valoarea maximă atinsă de indicatorul stivei atunci cînd

algoritmul de trasare se aplică pentru curba $(x_1(t), y_1(t))$.

Pe de altă parte, se vede ușor că indicatorul n_{max} este în dependență directă cu lățimea minimă Δ_{min} a intervalelor $[l, r]$ analizate de algoritm, și anume:

$$\Delta_{min} = \frac{1}{2^{n_{max}}} \tag{8.9}$$

dacă ținem seama de faptul că inițial $[l, r] = [0, 1]$, $\Delta = 1$ și $n = 0$.

În cazul curbei cu parametrizarea (8.7), cantitatea $\Delta_{1\,min}$ este ușor de dedus; pentru această curbă, relația (8.5) se scrie:

$$(r-l) \max\{m_x, m_y\} \geq 2\,. \tag{8.10}$$

Atît timp cît pentru intervalul curent $[l, r]$ este îndeplinită condiția (8.10), continuă procesul de înjumătățire a intervalului; lățimea minimă $\Delta_{1\,min}$ este atinsă cînd:

$$\frac{1}{2} \leq \Delta_{1\,min} \max\{m_x, m_y\} \leq 1\,. \tag{8.11}$$

Din relațiile (8.8), (8.9) și (8.11) rezultă:

$$n_{max} \leq n_{1\,max} = \log_2 \frac{1}{\Delta_{1\,min}} \leq 1 + \log_2 \max\{m_x, m_y\} \tag{8.12}$$

unde $m_x = \sup\limits_{t\in[0,1]} |x'(t)|$, $m_y = \sup\limits_{t\in[0,1]} |y'(t)|$. Aceste relații furnizează o margine superioară pentru nivelul stivei n în cazul trasării unei curbe de forma generală (7.4). În cazul particular al trasării după interpolare, putem adînci analiza datorită formei particulare (7.3) a funcțiilor de parametrizare. În acest caz avem:

$$x'(t) = -3a_i^x(1-t)^2 + 3a_{i+1}^x t^2 - (x_i - a_i^x) + (x_{i+1} - a_{i+1}^x) =$$
$$= [1-3(1-t)^2]\, a_i^x + (3t^2-1)\, a_{i+1}^x + (x_{i+1} - x_i)$$

$$\sup_{t\in[0,1]} |x'(t)| \leq 2|a_i^x| + 2|a_{i+1}^x| + |x_{i+1} - x_i|$$

și relația analoagă pentru $y'(t)$. Deoarece x_i, x_{i+1} sînt coordonate întregi în spațiul de afișare, putem considera $|x_{i+1} - x_i| \leq 1000$. De asemenea, din analizele prezentate în secțiunile 4.5 și 4.6 rezultă că parametrii de interpolare a_i, a_{i+1} sînt cantități de ordinul de mărime al diferențelor $h_i = x_{i-1} - 2x_i + x_{i+1}$, deci putem considera $|a_{i+1}^x| \leq 1000$, $|a_i^x| \leq 1000$ (în mod normal acești parametri sînt cel mult de ordinul zecilor). Avem deci estimarea:

$$\sup_{t\in[0,1]} |x'(t)| \leq 5000$$

şi relaţia analoagă pentru $y'(t)$. În definitiv, din (8.12) obţinem:

$$n_{max} \leq 1+\log_2 5000 < 15\,.$$

Acest rezultat dovedeşte că în procedura eficientă de trasare a unui arc de curbă interpolatoare, descrisă mai înainte în această secţiune, este suficient să se rezerve pentru stivă o zonă de memorie de $6\times15 = 90$ cantităţi de 32 biţi fiecare.

4.9. Bibliografie

[1] **T. Pavlidis**
Algorithms for Graphics and Image Processing, Springer Verlag, 1982

[2] **W.M. Newman, R.F. Sproull**
Principles of Interactive Computer Graphics, Second Edition, McGraw-Hill, 1979

[3] **J.D. Foley, A. Van Dam**
Fundamentals of Interactive Computer Graphics, Addison Wesley, 1983

[4] **K.S. Fu, T.L. Kunii**
Picture Engineering, Springer Verlag, 1982

[5] **G.I. Marciuk**
Metode de analiză numerică, Ed. Academiei RSR, Bucureşti 1983

[6] **J.E. Bresenham, R.A. Earnshaw, A.R. Forrest, R.J. Lansdown, M.L.V. Pitteway**
Theoretical Foundations of Computer Graphics and CAD, NATO ASI Series, Springer Verlag, 1988

- Obiectivul cărții este acela de a reuni aspectele de implementare și de aplicații pentru grafica pe calculator în limbajele moderne de programare **PASCAL** și **C**, unele dintre subiectele abordate fiind în premieră la noi în țară.
- Cartea se adresează studenților, chiar elevilor, cercetătorilor, cadrelor didactice și tuturor utilizatorilor calculatoarelor electronice din domeniul cercetării și proiectării asistate de calculator.
- Utilitatea cărții rezultă din faptul că subiectele tratate sînt rezultatul colaborării dintre specialiști ce lucrează în învățămînt, cercetare și în domeniul elaborării de software, și sînt susținute de multe programe executate pe calculator, împreună cu imaginile grafice corespunzătoare.

- **VOLUMUL I**, intitulat **„IMPLEMENTARE”**, abordează particularitățile de implementare a aspectelor grafice atît pe **minicalculatoare** (compatibile **PDP**), cît și pe **microcalculatoare** (compatibile **IBM–PC**).
- **VOLUMUL II**, intitulat **„APLICAȚII”**, abordează aplicații de grafică pe calculator în domeniile: teoria fractalilor, teoria curbelor și suprafețelor, geometria de tip „TURTLE”, trasarea curbelor pe dispozitivele de afișare grafică.

Vol. I Lei 275, —

ISBN 973-31-0406-X
ISBN 973-31-0408-6